KMITL FIGHT | SCHOOL OF LIBERAL ARTS
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

NATIONAL CONFERENCE ON APPLIED LIBERAL ARTS
NCAA KMITL 2022

การประชุมวิชาการระดับชาติ ทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 11

“พลิกโฉมสังคมอุดมศึกษา สู่ยุคดิจิทัล”

20 พฤษภาคม 2565

ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สารอธิการบดี

การประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 11
The 11th National Conference on Applied Liberal Arts: NCAA2022

งานวิจัยถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งยังเป็นดัชนีชี้วัดหลักที่สะท้อนถึงคุณภาพของอาจารย์ รวมถึงการพัฒนาด้านการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการที่สถาบันอุดมศึกษาต่างถือเป็นภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร สังคม และประเทศชาติ ให้เดินหน้าอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกันนี้ เพื่อก้าวขึ้นสู่การเป็น The World Master of Innovation ตามวิสัยทัศน์ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ตามประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการสร้างสรรค์งานวิจัยและนวัตกรรมอย่างยั่งยืน เราจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการนอกเหนือจากหน้าที่หลักด้านการจัดการเรียนการสอน

นอกเหนือจากด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแล้ว คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ยังถือได้ว่าเป็นกำลังหลักในการผลิตบุคลากรทางด้านภาษา มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ รวมถึงการพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนและบริการวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 11 ภายใต้หัวข้อ “พลิกโฉมสังคมอุดมศึกษาสู่ยุคดิจิทัล Re-inventing Society and Education for the Digital Age” ซึ่งเปรียบเสมือนเวทีให้กับอาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา ได้แสดงศักยภาพทางด้านวิชาการ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการก้าวเข้าสู่ปีที่ 11 ของการจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ของคณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จะเป็นอีกหนึ่งเวทีสำคัญในการกระตุ้นและผลักดันให้เกิดงานวิจัยที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อผลักดันให้เกิดนักวิจัยรุ่นใหม่ที่พร้อมรังสรรค์ผลงานด้านวิชาการ รวมถึงมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพสู่สาธารณชนในวงกว้างต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัฒน์ จางวนิชเลิศ
รักษาการแทนอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สารคณบดี

การประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 11
The 11th National Conference on Applied Liberal Arts:
NCAA2022

การประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 11 ภายใต้หัวข้อ “พลิกโฉมสังคมอุดมศึกษาสู่ยุคดิจิทัล Re-inventing Society and Education for the Digital Age” จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้อาจารย์ นักวิจัย รวมถึงผู้ที่สนใจ ได้ร่วมส่งผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับทางด้านศิลปศาสตร์ เพื่อช่วยเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาชาติไปพร้อม ๆ กับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว การจัดงานประชุมวิชาการฯ ครั้งนี้ยังถือได้ว่าเป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การค้นคว้าวิจัย รวมถึงการเพิ่มโอกาสในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยสู่สังคมในวงกว้างมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ในการนี้ ต้องขอขอบคุณผู้นำเสนอผลงานทางวิชาการทุก ๆ ท่านที่ได้ทุ่มเทเวลา แรงกายแรงใจ เพื่อสร้างสรรค์และผลิตผลงานทางวิชาการ รวมถึงการเตรียมตัวสำหรับการนำเสนอผลงานในครั้งนี้ และที่สำคัญต้องขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงานประชุมวิชาการฯ ทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนการจัดงานในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานประชุมวิชาการฯ ครั้งนี้จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ทักษะ และประสบการณ์การค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนองค์กร สังคม และประเทศชาติ ให้เดินหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนวรรณ พิณรัตน์
รักษาการแทนคณบดีคณะศิลปศาสตร์

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 11

The 11th National Conference on Applied Liberal Arts (NCAA2022)

วันศุกร์ที่ 20 พฤษภาคม 2565 (รูปแบบออนไลน์)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เวลา	กิจกรรม
08.00 - 08.45 น.	ลงทะเบียน
08.45 - 09.00 น.	กล่าวรายงานโดย **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนวรรณ พิณรัตน์** รักษาการแทนคณบดีคณะศิลปศาสตร์
09.00 -09.15 น.	กล่าวเปิดงานโดย **รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัฒน์ จางวนิชเลิศ** รักษาการแทนอธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
09.15–10.00 น.	บรรยายพิเศษเรื่อง “**พลิกโฉมสังคมอุดมศึกษาสู่ยุคดิจิทัล**” โดย **ศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ ฤทธิเดช** เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา
10.00–10.45 น.	บรรยายพิเศษเรื่อง “**Expanding the Learning Ecology of English Language Learners with Mobile Devices**” โดย **Professor Dr. Glenn Stockwell** Director of TESOL Studies, Graduate School of International Culture and Communication Studies, Waseda University
11.00 - 12.00 น.	NCAA นำเสนอผลงาน **ช่วงที่ 1** ห้องนำเสนอ 1 ห้องนำเสนอ 2
12.00 - 13.20 น.	**พักรับประทานอาหารกลางวัน**
13.20 - 15.00 น.	NCAA นำเสนอผลงาน **ช่วงที่ 2** ห้องนำเสนอ 1 ห้องนำเสนอ 2
16.00 – 16.30 น.	**ประธานในพิธีมอบรางวัล Best Paper Awards และกล่าวปิดงาน**

พิธีกร 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อติชาต รุ่งสว่าง
2. อาจารย์ ดร.ภัทณิดา โสดาบัน

หมายเหตุ: กำหนดการนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

ช่องทางการเข้าร่วมประชุมวิชาการ รูปแบบออนไลน์ ด้วยระบบ Zoom

ห้องประชุมกลาง: พิธีเปิด - บรรยายพิเศษ - พิธีมอบรางวัล - พิธีปิด
(เวลา 8.00-10.45 น., 16.00-16.30 น.)

https://zoom.us/j/6011747283?pwd=SjFLMGY0M2wzLzladHU4bENRQThzZz09
Meeting ID: 601 174 7283
Passcode: 5458778

ห้องนำเสนอ 1: เวลา 10.30-15.00 น.

https://zoom.us/j/97886764524?pwd=WmdxbjNNejZHbXBQakVBSk8zTVNRQT09
Meeting ID: 978 8676 4524
Passcode: 78334

ห้องนำเสนอ 2: เวลา 10.30-15.00 น.

https://zoom.us/j/3852770319?pwd=L081U044bGdjZVBpVkRXYlZpaGRKUT09
Meeting ID: 385 277 0319
Passcode: pU2Np6

ตารางการนำเสนอ

NCAA: ห้องนำเสนอ 1 (11:00 น. – 12:00 น.) **กรรมการดำเนินรายการประชุม (Moderators):** **1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มรกต มุทุตา** **2. อาจารย์ ดร.ใยแก้ว ศีลรักษ์**		
เวลา	**เรื่อง**	**ผู้นำเสนอ**
11.00 – 11.20 น.	การสร้างความตระหนักรู้ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษา	ใยแก้ว ศีลรักษ์
11.20 – 11.40 น.	แนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมข่าวปลอมทางระบบคอมพิวเตอร์: กรณีศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานข่าวปลอมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2560 กับ รัฐบัญญัติการป้องกันการหลอกลวงและการจัดการสื่อออนไลน์ ค.ศ. 2019 ของสาธารณรัฐสิงค์โปร์	คณาธิป ทองรวีวงศ์
11.40 – 12.00 น.	การคุ้มครองลูกจ้างจากความรับผิดในฐานะผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรปและพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	คณาธิป ทองรวีวงศ์
12.00 – 13.20 น.	**พักรับประทานอาหารกลางวัน**	
NCAA: ห้องนำเสนอ 1 (13:20 น. – 15:00 น.) **กรรมการดำเนินรายการประชุม (Moderators):** **1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์** **2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พนิดา จันทรกรานต์** **3. อาจารย์ ดร.ปุณยวีร์ วิเศษสุนทรสกุล**		
13.20 – 13.40 น.	การพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภายใต้โมเดล ABC - 6D เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิ	ศิริวัฒน์ โพธิเวชกุล ณัฐปราย์ ชัยสินคุณานนต์
13.40 – 14.00 น.	การวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภค ต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ด้วยแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต	สิริวัฒน์ วงศ์ประเสริฐผล ดนุพล อริยสัจจากร พงษ์สันธ์ บัณฑิตสกุลชัย
14.00 – 14.20 น.	คุณลักษณะของงานและความเหนียวแน่นในทีมที่พยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้า	ธเนศพล คล้ายแขก ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร์
14.20 – 14.40 น.	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	วรวิธ เสนีชัย
14.40 – 15.00 น.	แนวทางการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์ กรณีศึกษา: สื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์	ดลฤทัย จันทร์ศรี ปริชญา นามเสนาะ อิสรียา ตรีระสกุล สุภาพร วิชัยดิษฐ์
16.00 – 16.30 น.	**ประธานในพิธีมอบรางวัล Best Paper Awards และกล่าวปิดงาน**	

ตารางการนำเสนอ (ต่อ)

NCAA: ห้องนำเสนอ 2 (11:00 น. – 12:00 น.) **กรรมการดำเนินรายการประชุม (Moderators):** **1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สรียา ทับทัน** **2. อาจารย์ นภาลัย มีลา**		
เวลา	**เรื่อง**	**ผู้นำเสนอ**
11.00 – 11.20 น.	การธำรงภาษาและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	จันจิรา จันทร์เจริญสุข
11.20 – 11.40 น.	เทคนิควิธีการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท	ยุรธร จีนา
11.40 – 12.00 น.	การศึกษาความต้องการและปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต New S-Curve: อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร	อำภาพรรณ ตันตินาครกูล พัชรี เมืองนาคิน พนิดา จันทรกรานต์ ธเนศ อังศุวัฒนากุล Susanne Sara Thomas ฐปนีย์ เขมานุวงศ์
12.00 – 13.20 น.	**พักรับประทานอาหารกลางวัน**	
NCAA: ห้องนำเสนอ 2 (13:20 – 15:00 น.) **กรรมการดำเนินรายการประชุม (Moderators):** **1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิดา ลาภศรีสวัสดิ์** **2. อาจารย์ ดร.ภัทณิดา โสดาบัน** **3. อาจารย์ผ่องพิชญ์ สวงรัมย์**		
13.20 – 13.40 น.	ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	ชนิกานต์ ทับทัง นิดา ลาภศรีสวัสดิ์
13.40 – 14.00 น.	ปัญหาการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการเขียนภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทย	จันทพงศ์ บูรณะชัยวงศ์
14.00 – 14.20 น.	การปรากฏร่วมระหว่างสัมพันธกริยา “เป็น” และคำคุณศัพท์ภาคแสดงในภาษาไทยปัจจุบัน	สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ
16.00 – 16.30 น.	**ประธานในพิธีมอบรางวัล Best Paper Awards และกล่าวปิดงาน**	

สารบัญบทความ

NCAA2022: ห้องนำเสนอ 1	
เรื่อง	**หน้า**
การสร้างความตระหนักรู้ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษา นำเสนอโดย...*ใยแก้ว ศีลรักษ์*	1-8
แนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมข่าวปลอมทางระบบคอมพิวเตอร์: กรณีศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานข่าวปลอมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2560 กับ รัฐบัญญัติการป้องกันการหลอกลวงและการจัดการสื่อออนไลน์ ค.ศ. 2019 ของสาธารณรัฐสิงค์โปร์ นำเสนอโดย...*คณาธิป ทองรวีวงศ์*	9-15
การคุ้มครองลูกจ้างจากความรับผิดในฐานะผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรปและพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นำเสนอโดย...*คณาธิป ทองรวีวงศ์*	16-22
การพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภายใต้โมเดล ABC - 6D เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิ นำเสนอโดย...ศิริวัฒน์ โพธิเวชกุล, ณัฐปราย์ ชัยสินคุณานนต์	23-29
การวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภค ต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ด้วยแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต นำเสนอโดย...*สิริวัฒน์ วงศ์ประเสริฐผล, ดนุพล อริยสัจจากร, และพงษ์สันธ์ ปัณฑิตสกุลชัย*	30-41
คุณลักษณะของงานและความเหนียวแน่นในทีมที่พยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้า นำเสนอโดย...*ธเนศพล คล้ายแขก, ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร์*	42-47
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นำเสนอโดย...*วรวิธ เสนีชัย*	48-54
แนวทางการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์ กรณีศึกษา: สื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ นำเสนอโดย...*ดลฤทัย จันทร์ศรี, ปริชญา นามเสนาะ, อิสรียา ตรีระสกุล, และ สุภาพร วิชัยดิษฐ์*	55-64

สารบัญบทความ (ต่อ)

NCAA2022: ห้องนำเสนอ 2	
เรื่อง	**หน้า**
การธำรงภาษาและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร นำเสนอโดย...*จันจิรา จันทร์เจริญสุข*	65-77
เทคนิควิธีการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท นำเสนอโดย...*ยุรธร จีนา*	78-84
การศึกษาความต้องการและปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต New S-Curve: อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร นำเสนอโดย...*อำภาพรรณ ตันตินาครกูล, พัชรี เมืองนาคิน, พนิดา จันทรกรานต์, ธเนศ อังศุวัฒนากุล, Susanne Sara Thomas, และฐปนีย์ เขมานุวงศ์*	85-99
ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง นำเสนอโดย...*ชนิกานต์ ทับทัง, นิดา ลาภศรีสวัสดิ์*	100-106
ปัญหาการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการเขียนภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทย นำเสนอโดย...*จันทพงศ์ บูรณะชัยวงศ์*	107-115
การปรากฏร่วมระหว่างสัมพันธกริยา “เป็น” และคำคุณศัพท์ภาคแสดงในภาษาไทยปัจจุบัน นำเสนอโดย...*สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ*	116-117

การเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษา
RAISING AWARENESS OF INTELLECTUAL PROPERTY IN HIGER EDUCATION INSTITUTIONS

ใยแก้ว ศีลรักษ์
YAIKAEW SILRAK

ภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
Department of Humanities and Social Sciences, Faculty of Liberal Arts
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok
yaikaew.si@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษานำผลงานวิจัยและนวัตกรรมจากทุนวิจัยและนวัตกรรมของรัฐ ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยปัญหาสำคัญที่พบ คือ สถาบันอุดมศึกษายังไม่สามารถนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้เท่าที่ควร[1] สาเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละประเภท ดังนั้น เพื่อสอดรับกับนโยบายของชาติ สถาบันอุดมศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาในองค์กร ในการสร้างความตระหนักรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง บทความวิชาการนี้นำเสนอความรู้พื้นฐานของระบบทรัพย์สินทางปัญญา 2 ประเภทที่สำคัญในสถาบันอุดมศึกษา คือ ประเภทลิขสิทธิ์และประเภทสิทธิบัตร ซึ่งจะประกอบด้วย 4 กระบวนการ ดังนี้ 1) การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา 2) การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา 3) การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ 4) การบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการสร้างความตระหนักรู้แก่บุคคลากรในสถาบันอุดมศึกษา นักวิจัย นักศึกษาในฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์งานวิจัยและนวัตกรรมและสามารถนำผลงานทรัพย์สินทางปัญญาของตนไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการและเชิงพาณิชย์ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง ความตระหนักรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา สถาบันอุดมศึกษา

ABSTRACT

Presently, Thailand Science Research and Innovation launches a policy to encourage higher education institutions to use research results and innovations from government research and innovation funds for commercial use. The major problem found was that higher education institutions were unable to put research results and innovations into use commercially as they should. This is due to a lack of basic knowledge about the intellectual property protection system in each category. Therefore, in accordance with national policy, education institutions should have a policy for managing intellectual property in the organization to create an awareness of intellectual property

[1] สำนักงานสภานโยบายอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมแห่งชาติ. (2565). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564.* เข้าถึงได้จาก https://www.nxpo.or.th/th/bda/. (วันที่ค้นข้อมูล: 2565, มีนาคม 26).

among relevant personnel. This academic paper presents the basic knowledge of two important types of intellectual property in higher education institutions which are copyright and patent. It consists of 4 processes as follows: 1) Creation of Intellectual Property 2) Protection of Intellectual Property 3) Utilization of Intellectual Property 4) Enforcement of Intellectual Property Rights to create knowledge as well as understanding while raising awareness of personnel in higher education institutions, researchers, students as people who create research and innovation and to be able to use their intellectual property academically and commercially effectively.

Keywords: Raising, Intellectual Property Awareness, Higher Education Institutions

1. บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ด้านผลงานวิชาการและด้านผลงานวิจัย ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในเชิงวิชาการมากกว่าเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษานำผลงานวิจัยและนวัตกรรมจากทุนวิจัยและนวัตกรรมของภาครัฐไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงมีบทบาทในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมในการนำทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น (วรรษพร อารยะพันธ, 2020)[2] ซึ่งหนึ่งในกลยุทธ์ในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญาของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ คือ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทรัพย์สินทางปัญญาทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2562)[3] และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะงานวิจัย (สุวิชชา เทพลาวัลย์ และชาคริย์ กิติยากร, 2562)[4]

การสร้างความรู้ความเข้าใจความด้านทรัพย์สินทางปัญญาจะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรมีศักยภาพ มีความรู้และมีความเข้าใจด้านทรัพย์สินทางปัญญา จึงจะทำให้สามารถนำความรู้และเทคโนโลยีไปใช้พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้

บทความวิชาการนี้ นำเสนอ การเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษา ประเภทลิขสิทธิ์ และประเภทสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร ซึ่งประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่ (1) การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา (IP Creation), (2) การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (IP Protection), (3) การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ (IP Utilization) และ (4) การบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IP Enforcement) ตามระบบของทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่ผู้วิจัย คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษาให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์. เพิ่มมากขึ้น[5]

2. ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญา หมายถึง การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทตามที่กฎหมายคุ้มครอง ซึ่งเกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยอาศัยความพยายาม ความวิริยะอุตสาหะ อันเกิดจากการทุ่มเทแรงกายแรงใจในการสร้างสรรค์, การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่, กรรมวิธีใหม่ หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ และเมื่อการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จึงก่อให้เกิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights) ของ

---

[2] วรรษพร อารยะพันธ์. (2020). นโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย.*มนุษยศาสตร์สาร*, 21(2), หน้า 181.

[3] กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ .(2562). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์*.เข้าถึงได้จาก http://www.ipthailand.go.th/images/2284/Plan_OperationStrategicNew2562.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล: 2565, มีนาคม 26).

[4] สุวิชชา เทพลาวัลย์ และชาคริย์ กิติยากร.(2562, ตุลาคม – ธันวาคม). การนำทรัพย์สินทางปัญญาและผลงานวิจัยทางด้านนวัตกรรมทางการแพทย์ไปใช้ประโยชน์ของคณะแพทย์ศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. *รามาธิบดีเวชสาร*, 42(4), หน้า 46.

[5] เทพรัตน์ พิมลเสถียร. (2560). *นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา.* หน้า 139 – 140.

เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ในการนำทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยกฎหมายกำหนดสิทธิดังกล่าวเพื่อเป็นการตอบแทนเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่จะใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองได้ตามที่ปรารถนา และไม่มีผู้ใดที่นำทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวไปหาประโยชน์ได้ โดยปราศจากความยินยอมของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาได้ (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2562)) ซึ่งเป็นตามหลักทฤษฎีที่สำคัญที่สุดในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา คือ แนวคิดและทฤษฎีการตอบแทนและการให้รางวัล (reward Theory) ของนักคิดอดัม สมิธ เจเรมี เบนแธม และจอร์น สจ๊อต มิลล์[6]

3. ที่มาและประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาไทย

การที่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ทำให้ต้องผูกพันตามมาตรฐานขั้นต่ำของข้อตกลงทริปส์ (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS Agreement) ซึ่งเป็นกรอบกติกาสากลในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก ส่งผลทำให้ประเทศไทยจะต้องปฏิรูปกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นตามกรอบมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีการกำหนดการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา 8 ประเภท ได้แก่ (1) ลิขสิทธิ์, (2) เครื่องหมายการค้า, (3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, (4) สิทธิบัตรการประดิษฐ์, (5) สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์, (6) คุ้มครองพันธุ์พืช, (7) ผังภูมิวงงจรรวม, และ (8) ความลับทางการค้า ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทจะมีลักษณะการคุ้มครองที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น การงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการคุ้มครองในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท, การได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท, อายุในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท, สิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท เป็นต้น ดังนั้น การส่งเสริมความตระหนักรู้ในด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้นักวิจัย นิสิต นักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะความแตกต่างของระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท ซึ่งจะกล่าวในส่วนถัดไปเกี่ยวกับประเภททรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญในสถาบันอุดมศึกษา ประเภทลิขสิทธิ์, ประเภทสิทธิบัตร และอนุสิทธิบัตร

4. ระบบทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทลิขสิทธิ์

ระบบทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทลิขสิทธิ์ ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการสร้างสรรค์งานประเภทใดที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย, กระบวนการได้มาซึ่งสิทธิในลิขสิทธิ์เพื่อให้งานสร้างสรรค์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย, กระบวนการนำผลงานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ และกระบวนการในการป้องกันสิทธิในผลงานสร้างสรรค์ของตนเอง

4.1 การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา (IP Creation)

ทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทลิขสิทธิ์ จะต้องเป็นงานสร้างสรรค์ 9 ประเภทที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ วรรณกรรม, นาฏกรรม, ศิลปกรรม, ดนตรีกรรม, โสตทัศนวัสดุ, ภาพยนตร์, สิ่งบันถึงภาพบันทึกเสียง, งานแพร่ภาพและแพร่เสียง หรือ งานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ ของผู้สร้างสรรค์ ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบใด และต้องไม่ใช่งานประเภทที่กฎหมายยกเว้นตามมาตรา 7[7]

ดังนั้น การสร้างสรรค์ด้านการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็น งานวิจัย, วิทยานิพนธ์, ตำรา, บทความ, โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จัดว่าเป็นงานสร้างสรรค์ ประเภทงานวรรณกรรม ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ประกอบกับมาตรา 4

4.2 การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (IP Protection)

เมื่อผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์งานประเภทใดประเภทหนึ่งใน 9 ประเภทดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโดยอัตโนมัติ แต่อย่างไรก็ผู้สร้างสรรค์สามารถจดแจ้งลิขสิทธิ์ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ แต่การจดแจ้งลิขสิทธิ์ดังกล่าวเป็นเพียงการแจ้งรับรองตนเองว่าเป็นเจ้าของผลงานที่นำมาแจ้งและหนังสือรับรองที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาออกให้ มิได้รับรองว่าผู้แจ้งเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แต่อย่างใด หากมีข้อโต้แย้ง หรือ มีข้อพิพาท

[6] ปวริศร เลิศธรรมเทวี. (2561). *ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*. หน้า14.

[7] พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ประกอบกับมาตรา 4, และมาตรา 7.

เกี่ยวกับเจ้าของลิขสิทธิ์ จำเป็นต้องอาศัยการวินิจฉัยชี้ขาดของศาล ซึ่งต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีๆ ไป โดยหลักเกณฑ์การพิสูจน์ความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในกรณีมีข้อพิพาทใครเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ดังนี้ คือ การสร้างสรรค์จะต้องเกิดจาก (1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (originality), (2) การแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of Ideas), (3) ความพยายามความวิริยะ อุตสาหะ (Afford) และ 4) ปริมาณที่เพียงพอตามลักษณะงาน (amount of authorship)[8] ซึ่งในการกรอกข้อมูลแบบฟอร์ม ลข..01 ในข้อ 8 รายละเอียดในการสร้างสรรค์ผลงานโดยย่อ/แรงบันดาลใจ ควรเขียน ให้ครอบคลุมทั้ง 4 หลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว

เมื่อได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจะก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์ เรียกว่า สิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights) ในงานอันมีลิขสิทธิ์ หากบุคคลใดจะนำไปใช้ประโยชน์จะต้องได้รับอนุญาต แต่เจ้าของลิขสิทธิ์จะมีสิทธิใช้ประโยชน์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ ภายในกรอบระยะเวลาอายุการคุ้มครองตามที่กฎหมายกำหนด[9] และเมื่อสิ้นอายุการคุ้มครอง จะตกแก่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน (public domain) บุคคลใดจะนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์อีกต่อไป

4.3 การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ (IP Utilization)

เมื่อได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์จะมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights) ในการทำซ้ำ, ดัดแปลง, เผยแพร่ต่อสาธารณชน, ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางาน และสามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ โดยสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในผลงานอันมีลิขสิทธิ์ของคณาจารย์ด้านการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ชัดแจ้ง จะตกเป็นของสถาบันอุดมศึกษาทุกกรณีสำหรับงานที่เกี่ยวกับสัญญาจ้าง ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 14 และสถาบันอุดมศึกษามีสิทธินำงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งมีอยู่ 2 วิธี ได้แก่ (1) การทำสัญญาอนุญาตใช้สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สัญญาอนุญาตใช้สิทธิโดยเด็ดขาด, สัญญาอนุญาตใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว, และสัญญาอนุญาตใช้สิทธิแบบไม่เด็ดขาด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเจตนาของเจ้าของลิขสิทธิ์กับคู่สัญญา[10] และ (2) สัญญาโอนงานอันมีลิขสิทธิ์ในทางนิติกรรม ซึ่งจะใช้ในกรณีที่ต้องการขายสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา[11]

4.4 การบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IP Enforcement)

กรณีที่พบบ่อยเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทลิขสิทธิ์ ในสถาบันอุดมศึกษา คือ การที่บุคคลอื่นนำงานวิจัยหรือผลงานวิจัย ไปคัดลอกเอาผลงานผู้อื่นมาเป็นงานของตน ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถมีสิทธิในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำละเมิดได้โดยสถาบันอุดมศึกษามีสิทธิที่จะดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง หรือ มีสิทธิจะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาได้[12] นอกจากสิทธิในการดำเนินคดีทางอาญาแล้ว สถาบันอุดมศึกษามีสิทธิดำเนินคดีทางแพ่งในกรณีเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาอนุญาตใช้สิทธิ หรือ คดีเบี้ยปรับตามสัญญาอนุญาตใช้สิทธิตามลิขสิทธิ์ ซึ่งทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาสามารถยื่นฟ้องต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศที่มีเขตอำนาจได้[13]

5. ระบบทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทสิทธิบัตร

สิทธิบัตรตามกฎหมายแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สิทธิบัตรการประดิษฐ์, สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ และ อนุสิทธิบัตร ซึ่งแต่ละประเภทจะมีเงื่อนไขในการได้มาซึ่งสิทธิที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้ คือ

5.1 การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา (IP Creation)

---

[8] เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชาชูปถัมภ์. (2555). *ตำรากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา.* หน้า 72.

[9] พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 19 - มาตรา 22.

[10] กรมทรัพย์สินทางปัญญา.(2553). *การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา.* หน้า 241.

[11] พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 17.

[12] ทวียศ ศรีเกตุ. (2561, 8 สิงหาคม). งานลิขสิทธิ์ในยุคไร้ขอบเขต ใช้ข้อมูลอย่างปลอดภัย. บรรยายออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภารายการเจตนารมณ์กฎหมายสานักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ

[13] พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ มาตรา 7 (3).

5.1.1การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทสิทธิบัตรการประดิษฐ์ หรือ อนุสิทธิบัตร คุ้มครองการประดิษฐ์ ที่เกิดการคิดค้น หรือ คิดทำขึ้น อันได้มาซึ่ง (1) ผลิตภัณฑ์ใหม่ หมายถึง สิ่งที่มีรูปร่าง คุณสมบัติทางกายภาพทั้งหมด ตลอดจนถึงลักษณะโครงสร้าง องค์ประกอบและประโยชน์ใช้สอย ได้แก่ เครื่องจักรกล, เครื่องสำเร็จ, อุปกรณ์, ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์, รวมถึงผลิตภัณฑ์ทางเคมีในลักษณะต่างๆ (2) กรรมวิธีใหม่ หมายถึง วิธีการ กระบวนการ หรือกรรมวิธีในการผลิตหรือ การเก็บรักษา หรือ ทำให้คุณภาพดีขึ้น เช่น กรรมวิธีในการผลิตไวน์, กรรมวิธีในการถนอมอาหารโดยการหมัก และการดอง เป็นต้น (3) การทำให้ผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีนั้นดีขึ้น[14]

5.1.2 การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ คุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง รูปร่างของผลิตภัณฑ์ หรือ องค์ประกอบลวดลาย หรือ สีของผลิตภัณฑ์ ที่มีลักษณะพิเศษจะขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์[15] เช่น รูปร่าง รูปทรง และลวดลวดลายของขวดผลิตภัณฑ์โคคาโคล่า

แต่อย่างไรก็ตาม การได้มาซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรได้มาโดยการตรวจสอบและจดทะเบียน ซึ่งแตกต่างจากลิขสิทธิ์ที่คุ้มครองโดยอัตโนมัติ ซึ่งหมายความว่า การประดิษฐ์ หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ของผู้วิจัย นิสิต นักศึกษา และคณาจารย์ จะต้องผ่านหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดจึงได้รับการจดทะเบียน ซึ่งเงื่อนไขที่สำคัญของการคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร และสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ ความใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญของการประดิษฐ์ หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องมีความใหม่ทั่วโลก หรือ ไม่เคยเปิดเผย ไม่ว่าจะประเทศใดก็ตาม ดังนั้น ผู้วิจัย นิสิต นักศึกษา และคณาจารย์ จะต้องมีทักษะในการสืบค้นสิทธิบัตร (Patent Search) จากระบบฐานข้อมูลสิทธิบัตรต่างๆ ทั่วโลก อาทิเช่น องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก, สำนักงานสิทธิบัตรยุโรป, สำนักงานสิทธิบัตรญี่ปุ่น, สำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าสหรัฐ, และกรมทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อแสดงให้เห็นว่า สิ่งประดิษฐ์ หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่ผู้วิจัย นิสิต นักศึกษา และคณาจารย์ คิดค้น หรือ ออกแบบขึ้นมานั้น มีความใหม่

5.2 การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (IP Protection)

5.2.1 ผู้มีสิทธิขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร หรือ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในสถาบันอุดมศึกษา

ถึงแม้ว่า ผู้วิจัย, นิสิต, นักศึกษา หรือ คณาจารย์ จะมีฐานะเป็นผู้ประดิษฐ์ หรือ ผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ แล้วแต่กรณี แต่กฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้สถาบันอุดมศึกษาในฐานะนายจ้าง เป็นผู้มีสิทธิขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร หรือ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยผู้วิจัย, นิสิต, นักศึกษา หรือ คณาจารย์ ที่เป็นผู้ประดิษฐ์ หรือ ผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ จะต้องทำหนังสือโอนสิทธิให้แก่สถาบันอุดมศึกษา โดยต้องทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนด คือ ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน ดังนั้น ผู้มีสิทธิขอรับสิทธิบัตร หรือ อนุสิทธิบัตร คือ สถาบันอุดมศึกษา ในฐานะผู้รับโอน แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดค่าตอบแทนสิทธิพิเศษ หรือ ที่เรียกว่า บำเหน็จพิเศษ ที่สถาบันอุดมศึกษาในฐานะนายจ้างจะต้องให้ลูกจ้างนอกเหนือจากค่าจ้าง และกฎหมายห้ามมิให้นายจ้างทำสัญญา ระบุข้อความยกเว้นการจ่ายค่าตอบแทนพิเศษไว้ในสัญญาจ้าง กล่าวโดยสรุป คือ สถาบันอุดมศึกษาในฐานะนายจ้างเป็นผู้มีสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร, หรือ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ส่วนผู้วิจัย, นิสิต, นักศึกษา หรือ คณาจารย์ ในฐานะเป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จพิเศษจากสถาบันอุดมศึกษา[16]

5.2.2 การได้มาซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร, หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ การตรวจสอบและการ จดทะเบียน ซึ่งเงื่อนไขในการตรวจสอบจะมีความแตกต่างกัน ดังนี้ คือ

เงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์และอนุสิทธิบัตร มีสาระสำคัญของการพิจารณาตรวจสอบที่เหมือนกัน คือ (1) เป็นการคุ้มครองการประดิษฐ์, (2) เป็นการประดิษฐ์ต้องไม่เข้าข้อยกเว้นมาตรา 9, (3) เป็นการประดิษฐ์ต้องมีความใหม่, (4) เป็นการประดิษฐ์จะต้องสามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมได้ แต่มีความแตกต่างกัน

---

[14] กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์.(2561). *ทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับผู้ประกอบการ สิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร*. หน้า 17.

[15] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 3.

[16] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 3 และมาตรา 12.

ตรงที่สิทธิบัตรการประดิษฐ์ จะต้องมี (5) มีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น ในส่วนของเงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์มีสาระสำคัญในการพิจารณาตรวจสอบ คือ (1) เป็นการคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์, (2) เป็นแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่ออุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรม ดังนั้น เมื่อผ่านหลักเกณฑ์การขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร, หรือ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ จะได้รับการจดทะเบียน[17]

เมื่อการประดิษฐ์ หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ได้รับการจดทะเบียนตามประเภทที่ยื่นขอรับการคุ้มครอง ผู้ทรงสิทธิบัตร หรือ ผู้ทรงอนุสิทธิบัตร ในที่นี้ คือ สถาบันอุดมศึกษา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ ภายในกรอบระยะเวลาอายุการคุ้มครอง เช่น อายุการคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์ มีอายุการคุ้มครอง 20 ปีนับตั้งแต่ยื่นขอรับจดสิทธิบัตร[18], อายุการคุ้มครองอนุสิทธิบัตร มีอายุการคุ้มครอง 6 ปี แต่สามารถต่ออายุได้สองคราว คราวละสองปีนับตั้งแต่วันที่ยื่นขอรับอนุสิทธิบัตร[19],อายุการคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ มีอายุการคุ้มครอง 10 ปีนับตั้งแต่วันที่ยื่นขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์[20] ซึ่งข้อพึงระวังที่เข้าใจผิดพลาด คือ เรื่องการนับระยะเวลาอายุการคุ้มครองนับตั้งแต่วันยื่นขอรับสิทธิบัตร หรือ อนุสิทธิบัตร ไม่ใช่นับตั้งแต่วันที่ได้รับจดสิทธิบัตร หรือ อนุสิทธิบัตร จึงเป็นที่มาของหลักสากลสำคัญของการยื่นขอรับสิทธิในแต่ละประเภท คือ ยื่นก่อนมีสิทธิดีกว่า (First -To - Files)[21]

แต่อย่างไรตามในระบบทรัพย์สินทางปัญญา ด้านสิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร, หรือ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ นอกจากที่ผู้วิจัยจะองค์ความรู้ด้านระบบทรัพย์สินทางปัญญาประเภทดังกล่าวแล้ว จะไม่เพียงพอที่ผู้วิจัย นิสิต นักศึกษา และคณาจารย์ จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จึงต้องมีการเพิ่มทักษะด้านการสืบค้นสิทธิบัตร และการร่างคำขอสิทธิบัตร ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญในกระบวนการคุ้มครองในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร หรือ อนุสิทธิบัตร

5.3 การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ (IP Utilization)

เมื่อการประดิษฐ์ หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตร ผู้ทรงสิทธิบัตร หรือ ผู้ทรงอนุสิทธิบัตร ในที่นี้หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาจะมีสิทธิตามกฎหมาย คือ (1) มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว ในการผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย หรือ เสนอขาย หรือ นำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีตามสิทธิบัตร หรือ (2) มีสิทธิที่จะนำทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยการทำสัญญาอนุญาตใช้สิทธิในการผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย หรือ เสนอขาย ซึ่งมีอยู่ 3 รูปแบบ เช่นเดียวกับทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทลิขสิทธิ์ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หรือ (3) มีสิทธิขายทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวโดยการทำสัญญาโอนสิทธิบัตร หรือ อนุสิทธิบัตร ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเจตนาของเจ้าของลิขสิทธิ์กับคู่สัญญา[22]

5.4 การบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IP Enforcement)

ในส่วนการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทในกรณีการละเมิดสิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร, หรือ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ สถาบันอุดมศึกษาในฐานผู้ทรงสิทธิบัตร หรือ ผู้ทรงอนุสิทธิบัตร มีสิทธิที่จะดำเนินคดีอาญา และในส่วนของการผิดสัญญาอนุญาตใช้สิทธิ สามารถดำเนินคดีทางแพ่งได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทลิขสิทธิ์ ซึ่งการบังคับใช้สิทธิในการดำเนินคดีดังกล่าว ทั้ง 2 กรณี สามารถยื่นฟ้องต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศที่มีเขตอำนาจได้

6. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ด้านการเร่งสร้างบุคลากรที่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม สามารถบริหารจัดการนวัตกรรมได้

---

[17] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 5, มาตรา 65 ทวิ และมาตรา 56.

[18] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 35.

[19] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 65 สัตต.

[20] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 62.

[21] Jackman, P. A. (1996). Adoption of a first-to-file patent system: a proposal. *U. Balt. L. Rev.*, *26*, 67.

[22] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 41.

ถ่ายทอดเทคโนโลยี (สำนักงานสภานโยบายอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ, 2565) ผู้เขียนเสนอแนะ การกำหนดนโนบายการเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ตามระบบทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวคือ ระยะที่ 1 สถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดนโยบายการเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละประเภทตามความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยวิธีการควรเริ่มจากการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มนิสิต นักศึกษา และ (2) กลุ่มอาจารย์ นักวิจัย และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการออกแบบการจัดอบรมทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP Academy) เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อบุคคลากรมีความรู้ความเข้าใจในระบบทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาจะเพิ่มจำนวนทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้รับการคุ้มครองในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น และในระยะที่ 2 เมื่อสถาบันอุดมศึกษาทราบถึงจำนวนประภทผลผลิตด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่มีจะเข้าสู่กระบวนการวางกลยุทธ์ในการนำทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยมีการจัดสัมมนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานวิจัยและนวัตกรรมให้สามารถตอบโจทก์ภาคอุตสาหกรรม และในขณะเดียวกันจากสัมมนากลุ่มย่อยมีการสำรวจสภาพปัญหาและนำไปวิจัยศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาการนำผลผลิตทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ให้ตอบโจทก์อุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างไร โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อจัดอบรมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับแนวทางการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ให้กับผู้วิจัย นิสิต นักศึกษา และคณาจารย์ ในการนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนรูปแบบการบริหารจัดการผลผลิตในทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองให้ตอบโจทก์กับภาคอุตสาหกรรม ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

7. บทสรุป

การเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษาตามระบบทรัพย์สินทางปัญญาเป็นวิธีการสร้างองค์ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่กระบวนการสร้างสรรค์ หรือ การคิดค้นประดิษฐ์ หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ตามลักษณะการคุ้มครองที่กฎหมายกำหนด คือ (1) กระบวนการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา (IP Creation) เมื่อได้มีงานสร้างสรรค์ หรือ สิ่งประดิษฐ์ หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นตามหลักเกณฑ์การได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท จะเข้าสู้ (2) กระบวนการขอรับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (IP Protection) เมื่อได้รับการคุ้มครองเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาจะมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights) ในการอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์ โดยการอนุญาตหรือโอนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เข้าสู่ (3) กระบวนการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ (IP Utilization) เมื่อบุคคลอื่นใดนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีสิทธิดำเนินคดีในทางอาญา หรือ มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเกี่ยวกับสัญญาอนุญาตใช้สิทธิในการดำเนินคดีทางแพ่ง ซึ่งถือว่าเป็นบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IP Enforcement) ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการสุดท้ายของระบบทรัพย์สินทางปัญญาหากเกิดข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา ในคดีทางแพ่งและคดีทางอาญา

8. เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (2553). *การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ทรัพย์สินทางปัญญา กรมทรัพย์สินทางปัญญากระทรวงพาณิชย์.

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (2561). *ทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับผู้ประกอบการ ลิขสิทธิ์*. กรุงเทพฯ: ก้อนเมฆ.

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ .(2562). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์*. ค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2565, จาก http://www.ipthailand.go.th/images/2284/Plan_OperationStrategicNew2562.pdf.

เทพรัตน์ พิมลเสถียร. (2560). *นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา.* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชาชูปถัมภ์. (2555). *ตำรากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา.* กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ปวริศศร เลิศธรรมเทวี. (2561). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

วรรษพร อารยะพันธ์. (2563). นโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *มนุษยศาสตร์สาร*, *21*(2), 176 – 197.

สำนักงานสภานโยบายอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมแห่งชาติ. (2565). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564.* ค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2565, จาก https://www.nxpo.or.th/th/bda/.

สุวิชชา เทพลาวัลย์, ชาคีรย์ กิติยากร. (2562, ตุลาคม – ธันวาคม). การนำทรัพย์สินทางปัญญาและผลงานวิจัยทางด้านนวัตกรรมทางการแพทย์ไปใช้ประโยชน์ของคณะแพทย์ศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. *รามาธิบดีเวชสาร*, *42*(4), 34 – 48.

Binod Singh. (2019). Intellectual Property Rights : A smarter way to reform education sector. Retrieved March 26, 2022, from https://www.hindustantimes.com/education/intellectual-property-rights-a-smarter-way-to-reform-education-sector/story-QOM9z2wpl8nhmAVBuZt8bN.html.

Clarysse, B., Wright, M., Lockett, A., Mustar, P., & Knockaert, M. (2007). Academic spin-offs, formal technology transfer and capital raising. *Industrial and Corporate Change*, *16*(4), 609-640.

Jackman, P. A. (1996). Adoption of a first-to-file patent system: a proposal. *U. Balt. L. Rev.*, *26*, 67.

Pisuke, H., & Kelli, A. (2008). Intellectual property in an innovation-based economy. *Review of Central and East European Law*, *33*(2), 223-238.

Silva, A., Henriques, E., & Carvalho, A. (2009). Creativity enhancement in a product development course through entrepreneurship learning and intellectual property awareness. *European Journal of Engineering Education*, *34*(1), 63-75.

Mahmood, S. T. (2010, November). Intellectual property right and patent: Conceptual awareness of PhD students about plagiarism. In *2010 International Conference on Education and Management Technology* (pp. 694-700). IEEE.

แนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมข่าวปลอมทางระบบคอมพิวเตอร์: กรณีศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานข่าวปลอมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2560 กับ รัฐบัญญัติการป้องกันการหลอกลวงและการจัดการสื่อออนไลน์ ค.ศ. 2019 ของสาธารณรัฐสิงค์โปร์

THE CONTROLLING OF FALSE ONLINE CONTENT: A COMPARATIVE STUDY OF ELEMENTS OF CRIMINAL OFFENCE OF THE COMPUTER RELATED CRIME ACT B.E. 2550 AMENDED B.E. 2560 OF THAILAND AND THE PROTECTION FROM ONLINE FALSEHOODS AND MANIPULATION ACT 2019 OF REPUBLIC OF SINGAPORE

คณาธิป ทองรวีวงศ์
KANATHIP THONGRAWEWONG

คณะนิติศาสตร์และสถาบันกฎหมายสื่อดิจิทัล
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
Faculty of law and Digital Media Law Institute.
Kasem Bundit University, Bangkok
kanathip.tho@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยต่อระบบและข้อมูลคอมพิวเตอร์ และนำมาวิเคราะห์จำแนกประเภทข่าวปลอมทางคอมพิวเตอร์ 2.เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดและโทษเกี่ยวกับข่าวปลอมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ รัฐบัญญัติการป้องกันการหลอกลวงและการจัดการสื่อออนไลน์ค.ศ. 2019 ของสาธารณรัฐสิงค์โปร์ 3.จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับข่าวปลอมให้เหมาะสมกับประเภทของข่าวปลอม การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์เนื้อหาตัวบทกฎหมายไทย คือ มาตรา 14 (1) และ (2) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เปรียบเทียบกับกฎหมายสาธารณรัฐสิงค์โปร์ ผลการวิจัยจำแนกประเภทข่าวปลอมตามผลกระทบต่อความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์และทรัพย์สิน จากนั้นชี้ให้เห็นว่ามาตรา 14 (1) มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษการเผยแพร่ข้อมูลเท็จที่ส่งผลกระทบในลักษณะของการฉ้อโกงทางคอมพิวเตอร์ แต่มาตรา 14 (2) มีวัตถุประสงค์ลงโทษข่าวปลอมซึ่งไม่จำต้องส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินและความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ จึงคล้ายคลึงกับความผิดตามกฎหมายสาธารณรัฐสิงค์โปร์ อย่างไรก็ตามสาธารณรัฐสิงค์โปร์แยกความผิดเกี่ยวกับข่าวปลอมประเภทนี้ออกจากกฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขมาตรา 14 (1) และ (2) เพื่อกำหนดฐานความผิดให้สอดคล้องกับประเภทของข่าวปลอม

คำสำคัญ: ข่าวปลอม อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ องค์ประกอบความผิดฐานข่าวปลอม

ABSTRACT

This research objectives are ; 1. To study the concept and theory of computer crime and computer security Security in order to analyze and classify fake news via computer 2.To conduct a comparative analysis of element of offenses of fake news under the Computer Crime Act and the Protection from Online Falsehoods and Manipulation Act 2019 of the Republic of Singapore. 3. To propose recommendations to amend computer crime law of Thailand in accordance with type of fake news. This research uses a qualitative method by analyzing the content of Thai laws, namely Section 14 (1) and (2) of the Computer Crimes Act, in comparison with the Singapore law. The research categorizes fake news according to its impact on computer security and property. It then found that section 14(1) is intended to penalize the dissemination of false information which is computer fraud, whereas Section 14(2) aims to penalize fake news that does not necessarily affect computer security and property which is similar to the Singapore law. However, Singapore distinguishes these types of fake news offenses from computer-related crimes. Thus, this research propose to amend Articles 14 (1) and (2) in accordance with type and impact of fake news.

Keywords: Fake news, Computer Crime, criminal offence of fake news.

1. ความเป็นมาของปัญหา

ในภาพรวมของระบบกฎหมายไทย ไม่ได้กำหนดฐานความผิดอาญาสำหรับข่าวปลอม (Fake news) หรือข้อมูลเท็จทางระบบคอมพิวเตอร์แต่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและนำมาปรับใช้ฟ้องร้องดำเนินคดีบุคคลผู้เผยแพร่ข้อมูลเท็จทางระบบคอมพิวเตอร์ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขปี พ.ศ. 2560 (ซึ่งต่อไปในบทความวิจัยนี้จะใช้คำย่อว่า “พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์”) ซึ่งมีฐานความผิด “ข้อมูลเท็จ” คือมาตรา 14 (1) และ 14 (2) โดยกระทรวงดิจิทัลฯและกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ได้บังคับใช้กฎหมายนี้ทั้งในส่วนของฐานความผิดตามมาตรา 14 โดยดำเนินคดีผู้นำเข้าสู่ระบบและผู้เผยแพร่ส่งต่อซึ่งเนื้อหาที่เข้าข่ายมาตราดังกล่าว รวมทั้งบังคับใช้มาตรการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเข้าข่ายมาตรา 14 ด้วยการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 20 ของ พระราชบัญญัตินี้ กระทรวงดังกล่าวยังได้ใช้มาตรการที่ไม่ได้ระบุใน พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ เช่น ตั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) ขึ้นในปี พ.ศ. 2562 และการจัดหลักสูตรด้านดิจิทัลที่มีหัวข้อเกี่ยวกับข่าวปลอม (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562) นอกจากบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษอาญาและปิดกั้นข้อมูลของหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์แล้ว หน่วยงานรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องยังได้ดำเนินมาตรการอื่น เช่น การใช้เครื่องมือทางเทคนิคในการตรวจสอบ (สำนักงาน กสทช,2564) การดำเนินการร่วมกับหลายภาคส่วนในฐานะเครือข่ายผู้ประสานงานตรวจสอบข่าวปลอม (รัฐบาลไทย,2563) จะเห็นได้ว่าหน่วยงานรัฐใช้มาตรการหลายชนิดกับการควบคุมข่าวปลอม ซึ่งไม่มีนิยามตามกฎหมายฉบับใดอย่างชัดเจนแต่มีองค์ประกอบหลักคือ “ข้อมูลเท็จ” อีกทั้งอาจส่งผลกระทบหลายมิติทั้งที่พิสูจน์ได้เชิงรูปธรรมและที่เป็นนามธรรม สำหรับในที่นี้จะศึกษาเฉพาะส่วนมาตรการทางอาญามาตรา 14 ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายอาจำไปสู่โทษจำคุกสูงสุดถึง 5 ปี โดยมีประเด็นว่า การปรับใช้ฐานความผิดดังกล่าวซึ่งอยู่ใน พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ กับกรณีข่าวปลอม แตกต่างจากอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ตามความหมายทางวิชาการอย่างไร และเนื่องจากข่าวปลอมหรือข้อมูลเท็จอาจส่งผลในมิติที่หลากหลาย จึงจะศึกษาเพื่อจำแนกประเภทข่าวปลอมตามผลกระทบและวิเคราะห์ว่าฐานความผิดดังกล่าวครอบคลุมข่าวปลอมที่ส่งผลกระทบอย่างไร การบังคับใช้มาตรา 14 สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของฐานความผิดนี้หรือไม่ สำหรับการเปรียบเทียบกับต่างประเทศนั้น เนื่องจากกฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของสหรัฐอเมริกาและประเทศที่กำหนดความผิดตามแนวทางอนุสัญญาอาชญากรรมไซเบอร์ไม่ได้กำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับเนื้อหา (Content) เช่น ข้อมูลเท็จ จึงจะเปรียบเทียบกับ ประเทศที่ให้ความสำคัญกับการบังคับโทษอาญากับข่าวปลอมคล้ายคลึงกับไทย คือสาธารณรัฐสิงค์โปร์ ที่มีกฎหมายเฉพาะคือ รัฐบัญญัติการป้องกันการหลอกลวงและการจัดการสื่อออนไลน์ ค.ศ. 2019 (The Protection from Online Falsehoods and Manipulation Act 2019 ซึ่งต่อไปในบทความวิจัยนี้จะใช้คำย่อว่า กฎหมาย POFMA)

2. วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมข่าวปลอมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขปี พ.ศ. 2560

2.เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยต่อระบบและข้อมูลคอมพิวเตอร์ และนำมาวิเคราะห์จำแนกประเภทข่าวปลอมทางคอมพิวเตอร์

3.เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดและโทษเกี่ยวกับข่าวปลอมตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขปี พ.ศ. 2560 และ รัฐบัญญัติการป้องกันการหลอกลวงและการจัดการสื่อออนไลน์ค.ศ. 2019 ของสาธารณรัฐสิงค์โปร์

4.เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมข่าวปลอมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขปี พ.ศ. 2560

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ตัวบทกฎหมาย หนังสือ บทความวิชาการ เอกสารทางกฎหมาย โดยวิเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เปรียบเทียบกับรัฐบัญญัติการป้องกันการหลอกลวงและการจัดการสื่อออนไลน์ของสาธารณรัฐสิงค์โปร์ (Comparative analysis)

4. ผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยไม่ได้กำหนดฐานความผิดอาญาสำหรับข่าวปลอม (Fake news) ไว้โดยตรง เมื่อมีการเผยแพร่ข้อมูลเท็จทางระบบคอมพิวเตอร์ จะมีการดำเนินคดีโดยอาศัย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) หรือ 14 (2) ซึ่งมีองค์ประกอบกว้างและครอบคลุมการเผยแพร่ข้อมูลเท็จที่มีลักษณะหลากหลาย จึงนำไปสู่ประเด็นว่า การปรับใช้ฐานความผิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของพระราชบัญญัตินี้หรือไม่

2. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ผลการศึกษา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถจำแนกประเภทข่าวปลอมทางคอมพิวเตอร์ได้สามประเภท คือ 1.การเผยแพร่ข่าวปลอมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์แต่ส่งผลต่อทรัพย์สิน 2. การเผยแพร่ข่าวปลอมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์และไม่กระทบต่อทรัพย์สิน 3.การเผยแพร่ข่าวปลอมที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์และทรัพย์สิน

3. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดและโทษเกี่ยวกับข่าวปลอมตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขปี พ.ศ. 2560 และรัฐบัญญัติการป้องกันการหลอกลวงและการจัดการสื่อออนไลน์ค.ศ. 2019 ของสาธารณรัฐสิงค์โปร์ พบว่า พระราชบัญญัติดังกล่าวของไทยมีฐานความผิดที่สามารถปรับใช้กับข่าวปลอมออนไลน์ สองฐานความผิดคือมาตรา 14 (1) และ 14 (2) โดยจำแนกวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายสิงค์โปร์เป็นหัวข้อย่อยได้ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์มาตรา 14 (1) พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ เปรียบเทียบกับ POFMA พบว่ามาตรา 14 (1) มีเจตนารมณ์ใช้สำหรับการฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ (Phishing, scamming) หรือเทียบได้กับข่าวปลอมประเภทที่หนึ่ง จึงต่างจาก POFMA ซึ่งมีองค์ประกอบควบคุมข่าวปลอมประเภทที่สอง อย่างไรก็ตามจากตัวบทของมาตรา 14 (1) ที่กว้างทำให้อาจครอบคลุมไปถึงข่าวปลอมประเภทอื่นได้

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ มาตรา 14 (2) พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ กับกฎหมาย POFMA พบว่าฐานความผิดทั้งสองต่างมีลักษณะองค์ประกอบคล้ายคลึงกันในการควบคุมการเผยแพร่ข่าวปลอมประเภทที่สอง แต่จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบในภาพรวมพบว่า กฎหมาย POFMA แยกความผิดสำหรับข่าวปลอมประเภทที่สองออกจากกฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เนื่องจากอยู่บนแนวคิดที่แตกต่างจากความมั่นคงปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ ในขณะที่ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ของไทยมีฐานความผิดมาตรา 14 ซึ่งครอบคลุมผลกระทบหลายมิติและรวมไปถึงข่าวปลอมประเภทที่สองด้วย

4. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 4 การวิจัยนี้จึงเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมข่าวปลอมตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ โดยเสนอแก้ไของค์ประกอบความผิดมาตรา 14 (1) และแก้ไขมาตรา 14 (2) เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์

5. การอภิปรายและสรุปผล

ประการแรก ประเทศไทยไม่ได้กำหนดฐานความผิดอาญาสำหรับข่าวปลอม (Fake news) เมื่อมีการเผยแพร่ข้อมูลเท็จทางระบบคอมพิวเตอร์ พบว่ามีการดำเนินคดีโดยอาศัย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ซึ่งไม่มีนิยามหรือฐานความผิดเฉพาะสำหรับ “ข่าวปลอมทางระบบคอมพิวเตอร์” แต่มีฐานความผิดที่เกี่ยวข้องสองฐานคือ มาตรา 14 (1) หรือ 14 (2) ซึ่งมีองค์ประกอบ “นำข้อมูลเท็จเข้าสู่ระบบ” อันมีลักษณะกว้างไม่ได้กำหนดชัดเจนถึงลักษณะหรือรูปแบบของข่าวปลอม จึงถูกนำมาใช้ตั้งข้อหาครอบคลุมการเผยแพร่ข้อมูลเท็จออนไลน์ที่มีลักษณะหลากหลายทั้งในแง่ของเป้าหมายและผลกระทบ โดยไม่จำกัดเฉพาะข้อมูลเท็จที่ส่งผลกระทบหรือความเสียหายในเชิงรูปธรรม นำไปสู่ประเด็นว่าการนำฐานความผิดดังกล่าวมาปรับใช้อย่างกว้างกับข่าวปลอมโดยไม่จำแนกประเภทหรือรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของกฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรือไม่ การศึกษาชิ้นนี้จะทำการการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการจำแนกประเภทของข่าวปลอม รวมทั้งเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐสิงค์โปร์ที่มีกฎหมายข่าวปลอมโดยเฉพาะ เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางแก้ไขกฎหมายต่อไป

ประการที่สอง การวิเคราะห์จำแนกประเภทข่าวปลอม ในการศึกษานี้ใช้เกณฑ์สองประการคือ 1. ผลกระทบต่อความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ และ 2. ผลกระทบต่อทรัพย์สิน จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีพบว่า เกณฑ์ความมั่นคงปลอดภัยของระบบและข้อมูลคอมพิวเตอร์ (Information security) จำแนกคุณลักษณะ(Attribute, characteristics) 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ (Cherdantseva and Hilton, 2013) หรือที่เรียกย่อว่า “CIA” ได้แก่ (1) “Confidentiality” หรือ “C” หมายถึง การรักษาความลับ กล่าวคือ ข้อมูลไม่ถูกเข้าถึงหรือเปิดเผยโดยผู้ที่ไม่มีสิทธิ (unauthorized) (Gattiker, 2004) (2) “Integrity” หรือ “I” หมายถึง การคงสภาพหรือบูรณภาพ ซึ่งมีความหมายสองนัยทั้งในแง่ข้อมูลและระบบ คือ 1) ข้อมูลจะถูกเปลี่ยนแปลงได้เฉพาะกรณีที่กระทำโดยมีอำนาจ (National Research Council, 1991) 2) ระบบจะต้องปฏิบัติการได้ตามหน้าที่ที่กำหนดโดยปราศจากการแทรกแซงที่ไม่มีอำนาจ (Longley and Shain, 1989.) (3) Availability หรือ “A” หมายถึงระบบพร้อมที่จะทำงานโดยไม่ปฏิเสธผู้ใช้ที่มีสิทธิ (Frawley, Miller, and Miller, 2001.) ผลการศึกษาโดยนำเกณฑ์ดังกล่าวมาวิเคราะห์ข่าวปลอมทางระบบคอมพิวเตอร์ จะจำแนกได้ 3 ประเภทคือ *ประเภทที่หนึ่งการ*เผยแพร่ข่าวปลอมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ แต่ส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน เช่นการเผยแพร่ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับการลงทุนต่อประชาชนเพื่อให้เหยื่อโอนเงิน หรือการหลอกลวงเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงความรัก โดยมีการปลอมตัวหรือชักจูงด้วยข้อมูลเท็จ (คณาธิป ทองรวีวงศ์ และ ชลธิชา สมสอาด, 2564) พฤติกรรมกลุ่มนี้อาจเรียกว่า “Computer fraud” และในทางทฤษฎีไม่จัดเป็นอาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยแท้ (Pure cybercrime) แต่อนุสัญญาอาชญากรรมไซเบอร์ยังจัดเป็นอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในความหมายอย่างกว้างเรียกว่าความผิดเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์(Computer related offence) (Council of Europe ,2001) *ประเภทที่สอง*การเผยแพร่ข่าวปลอมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ และไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินแต่ส่งผลกระทบในแง่อื่นซึ่งไม่อาจชี้วัดเชิงรูปธรรม เช่น ความมั่นคง

ของรัฐบาล โดยอาจเป็นการกระทำเพื่อมุ่งผลทางการเมืองหรืออาจเป็นการนำเสนอข้อมูลโต้แย้งคัดค้านรัฐบาลโดยไม่มีหลักฐานยืนยันว่าข้อมูลโต้แย้งนั้นเป็นจริง การกระทำกลุ่มนี้นอกจากไม่จัดเป็นอาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยแท้แล้ว ยังไม่จัดอยู่ในกลุ่มอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ตามกรอบอนุสัญญาอาชญากรรมไซเบอร์ อีกทั้งการควบคุมการกระทำกลุ่มนี้อาจกระทบต่อสิทธิมนุษยชนเช่นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น *ประเภทที่สาม*การเผยแพร่ข่าวปลอมที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะด้านความปลอดภัยของระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งโดยสภาพจะส่งผลต่อทรัพย์สินด้วยเนื่องจากระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์จัดเป็นทรัพย์สิน โดยอาจมีการแสวงประโยชน์ทางการเงินจากเหยื่อเพิ่มเติมหรือไม่ก็ได้ เช่น การเข้าถึงบัญชีผู้ใช้งานของบุคคลหนึ่งและใช้บัญชีนั้นปลอมตัวหลอกลวงเงินบุคคลอื่น หรือ การใช้บอท (Bot) ส่งข้อมูลหลอกลวงที่กระทบการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ การส่งข่าวปลอมในลักษณะของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากหรือสแปมพร้อมกับมัลแวร์ซึ่งส่งผลแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลของเหยื่อ (ชลธิชา สมสอาด, คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2561) การกระทำกลุ่มนี้ในทางทฤษฎีจัดเป็นอาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมไซเบอร์โดยแท้ (Pure cybercrime)

ประการที่สาม ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดและโทษเกี่ยวกับข่าวปลอมตามพ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ และ กฎหมาย POFMA พบว่า กฎหมายไทยมีฐานความผิดที่สามารถปรับใช้กับข่าวปลอมออนไลน์ สองฐานซึ่งจะได้จำแนกวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายฐาน ดังนี้

(1) มาตรา 14 (1) มีหลักว่า “ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ....(1) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือน หรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา” มาตรานี้แก้ไขในปี พ.ศ. 2560 โดยเหตุผลการแก้ไขสะท้อนเจตนารมณ์ของมาตรานี้ในการควบคุมพฤติกรรมการฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ (Phishing, Scamming) (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559:5-6) ซึ่งเทียบได้กับข่าวปลอมประเภทที่หนึ่ง แต่มีองค์ประกอบที่กว้างสองส่วนคือ (1) ส่วนของเจตนาพิเศษ “โดยหลอกลวงหรือโดยทุจริต” จึงไม่จำต้องเป็นประโยชน์ทางทรัพย์สินเท่านั้นดังเช่นความผิดฉ้อโกงตามกฎหมายอาญา (2) ส่วนของผลกระทบหรือความเสียหาย“น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน” ซึ่งไม่ระบุชัดว่าเป็นความเสียหายต่อความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์หรือทรัพย์สิน แม้ว่าการแก้ไขกฎหมายในปี 2560 ระบุว่าไม่รวมถึงความเสียหายต่อชื่อเสียงแล้ว แต่ด้วยความกว้างส่วนนี้ทำให้สามารถนำมาใช้ดำเนินคดีกับข่าวปลอมที่ไม่ส่งผลกระทบเชิงรูปธรรม เช่น ความมั่นคงของรัฐบาล ดังนั้นจึงทำให้ฐานความผิดนี้ครอบคลุมการเผยแพร่ข่าวปลอมอันมีลักษณะหลอกลวงได้ทั้ง 3 ประเภท ซึ่งขยายขอบเขตจากแนวคิดทฤษฎีและเจตนารมณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบกับการฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์จะพบว่าอาจมีกรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเท็จเพราะใช้วิธีการหลอกลวงระบบหรือการตัดสินใจโดยอัตโนมัติของระบบที่ไม่มีบุคคลเข้ามาแทรกแซง เช่นการส่งชุดคำสั่งเพื่อให้ระบบตอบสนองไปในทิศทางที่ผู้กระทำต้องการ (Thongraweewong, 2018) กรณีเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ แต่ไม่มีลักษณะของข้อมูลเท็จจึงไม่เข้าองค์ประกอบมาตรา 14 (1) เปรียบเทียบกับกฎหมาย POFMA พบว่า มาตรา 7 มีองค์ประกอบข้อมูลเท็จเช่นเดียวกัน แต่ไม่มีองค์ประกอบเจตนาพิเศษดังเช่นมาตรา 14 (1) แต่มีเฉพาะเจตนาธรรมดาคือผู้กระทำรู้ว่าเป็นข้อมูลเท็จ สำหรับผลกระทบมีลักษณะกว้าง โดยหลักแล้วไม่ระบุผลกระทบต่อระบบคอมพิวเตอร์หรือทรัพย์สินของประชาชนดังเช่นข่าวปลอมประเภทที่หนึ่งหรือประเภทที่สาม แต่ระบุผลกระทบที่ไม่สามารถชี้วัดเชิงรูปธรรมและเชื่อมโยงกับภาครัฐ เช่น ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของรัฐบาล จึงจัดเป็นข่าวปลอมประเภทที่สอง แต่มาตรา 5 ระบุวัตถุประสงค์ว่า “เพื่อดำเนินมาตรการควบคุมและยับยั้งพฤติกรรมการสื่อสารแบบปลอมตัวอย่างเป็นระบบ (coordinated inauthentic behavior) พฤติกรรมการใช้บัญชีออนไลน์โดยมิชอบ (Misuse of online account) และ บอท (Bot)” จึงรวมถึงข่าวปลอมประเภทที่สาม เช่น การแฮกเข้าคอมพิวเตอร์ของเหยื่อหลายรายเพื่อใช้ส่งข่าวปลอมทางการเมือง ผลการศึกษาเชิงเปรียบเทียบจึงสรุปได้ว่ามาตรา 14 (1) มีเจตนารมณ์ต่างจากกฎหมาย

POFMA แต่กฎหมายทั้งสองมีองค์ประกอบที่กว้างส่งผลให้อาจนำมาใช้กับการเผยแพร่ข่าวปลอมได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับรายละเอียดข้อเท็จจริงแต่ละกรณี

(2) มาตรา 14 (2) กำหนดว่า “นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน” เปรียบเทียบกับกฎหมาย POFMA มาตรา 7 กำหนดว่า “ห้ามบุคคลใด กระทำการสื่อสารข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จ ในสาธารณรัฐสิงค์โปร์ ไม่ว่าจะกระทำการดังกล่าวในสาธารณรัฐสิงค์โปร์หรือนอกสาธารณรัฐสิงค์โปร์ หากบุคคลนั้นรู้ข้อเท็จจริงหรือมีเหตุผลควรเชื่อว่าข้อมูลนั้นมีลักษณะดังนี้ (1) ข้อมูลเท็จจริงอันเป็นเท็จ (a false statement of fact) และ (2) การสื่อสารข้อมูลดังกล่าวในสาธารณรัฐสิงค์โปร์มีลักษณะน่าจะเกิดผลกระทบในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ (is likely to) 1) ความมั่นคงของสาธารณรัฐสิงคโปร์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสาธารณรัฐสิงคโปร์ 2) สาธารณสุข ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบสุขของประชาชน หรือการเงินการคลังสาธารณะ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของสาธารณรัฐสิงคโปร์กับประเทศอื่น 4) ผลของการเลือกตั้งประธานาธิบดี การเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกรัฐสภา การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกรัฐสภา หรือการลงประชามติ 5) การกระตุ้นให้เกิดความเป็นปฏิปักษ์ ความเกลียดชัง ระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ 6) ลดความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานของรัฐบาล องค์กรของรัฐ คณะกรรมการตามกฎหมาย หรือส่วนหนึ่งของรัฐบาล องค์กรของรัฐ หรือคณะกรรมการตามกฎหมาย...” จะเห็นได้ว่า มาตรา 14 (2) กำหนดองค์ประกอบผลกระทบของข้อมูลเท็จไว้กว้างและเชื่อมโยงกับผลกระทบที่ไม่อาจชี้วัดเชิงรูปธรรมดังเช่นทรัพย์สินหรือระบบคอมพิวเตอร์ แต่เป็นผลกระทบต่อทางการเมืองต่อรัฐบาลหรือความสงบเรียบร้อยของสาธารณะซึ่งเชื่อมโยงกับความมั่นคงของรัฐ ซึ่งคล้ายคลึงกับผลกระทบตามมาตรา 7 ของ POFMA ดังนั้น กฎหมายข่าวปลอมของสาธารณรัฐสิงค์โปร์และมาตรา 14 (2) จึงเป็นการควบคุมการเผยแพร่ข่าวปลอมประเภทที่สอง ผลการศึกษาเปรียบเทียบภาพรวมของกฎหมายทั้งสองประเทศ พบว่า ก่อนหน้าการบัญญัติกฎหมาย POFMA สาธารณรัฐสิงค์โปร์มีกฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (Computer Misuse Act หรือ CMA) ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบมาตรา 3-12 พบว่าเป็นฐานความผิดที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ (CIA) เช่น การเข้าถึงโดยมิชอบ การแก้ไขข้อมูลคอมพิวเตอร์ แต่ไม่ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับ “ข้อมูลเท็จ” ไว้ในกฎหมายนี้ อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มีฐานความผิดสองกลุ่มคือ กลุ่มความผิดที่กระทบต่อความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ (มาตรา 5-13) ซึ่งคล้ายคลึงกับ CMA และกลุ่มความผิดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อมูลตามมาตรา 14 ซึ่งรวมถึงข่าวปลอมหรือข้อมูลเท็จ ซึ่งสาธารณรัฐสิงค์โปร์แยกความผิดเกี่ยวกับข้อมูลเท็จทางคอมพิวเตอร์มาบัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะ (POFMA)

สำหรับการสรุปและอภิปรายผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 4 จะได้กล่าวถึงในข้อเสนอแนะลำดับถัดไป

6. ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขกฎหมายแยกเป็นสองประเด็นตามฐานความผิดดังนี้

6.1 แก้ไข พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์มาตรา 14 (1) ในส่วนองค์ประกอบด้านความเสียหายให้จำกัดเฉพาะในแง่ทรัพย์สิน กล่าวคือ “โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน” เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุมาตรานี้ที่มุ่งหมายให้ใช้กับข้อมูลเท็จที่เป็นการหลอกลวงฉ้อโกง (Phishing, Scamming) หรือข่าวปลอมประเภทที่หนึ่งโดยไม่ครอบคลุมไปถึงข่าวปลอมประเภทที่สองซึ่งไม่ส่งผลกระทบเชิงรูปธรรม

6.2 เนื่องจากมาตรา 14 (2) จัดอยู่ในกลุ่มข่าวปลอมประเภทที่สอง ซึ่งไม่จำต้องเกิดผลกระทบต่อทรัพย์สินหรือระบบคอมพิวเตอร์ จึงเสนอว่าควรแก้ไขกฎหมายโดยยกเลิกฐานความผิดนี้ออกจาก พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์โดยแยกไปบัญญัติเป็นกฎหมายเกี่ยวกับข่าวปลอมโดยเฉพาะ ตามแนวทางสาธารณรัฐสิงค์โปร์ซึ่งกำหนดความผิดสำหรับข่าว

ปลอมประเภทที่สองในกฎหมายเฉพาะแยกจากกฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ต้องพิจารณาในกรอบสิทธิมนุษยชนด้วยซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตบทความวิจัยนี้

7. เอกสารอ้างอิง

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2561). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของประเทศไทยเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ ในบริบทเศรษฐกิจดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2564). *กฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เล่ม 2: ภาคการฉ้อโกงทางคอมพิวเตอร์ สแปมและความผิดอื่น*. กรุงเทพ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

คณาธิป ทองรวีวงศ์, และชลธิชา สมสะอาด. (2564). การปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 กับการหลอกลวงเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงความรักที่กระทำทางระบบคอมพิวเตอร์. *วารสารรัชต์ภาคย์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 15*(39), 230-239.

ชลธิชา สมสอาด, และคณาธิป ทองรวีวงศ์. (2561) ผลกระทบทางกฎหมายของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจากการส่งสแปม. *วารสารเกษมบัณฑิต, 19*(2), 57-76.

รัฐบาลไทย. (2563). *ดีเอสไอ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่ายผู้ประสานงานการตรวจสอบข่าวปลอม*. ค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/35181

สำนักงาน กสทช. (2564). *“Fact Checking” เครื่องมือใหม่ เพื่อการส่งเสริมจริยธรรมสื่อ*. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565, จากhttps://procheck.nbtc.go.th/articles/detail/79

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). *หลักสูตรการเข้าใจดิจิทัลสำหรับพลเมืองไทย (Digital Literacy for Thai Citizens)*. ค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2564, จาก MDES-ONDE-Digital-Literacy-หลักสูตรการเข้าใจดิจิทัลสำหรับพลเมืองไทย.pdf (mahidol.ac.th).

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). *หนังสือที่ นร 0503/14561 เรื่อง เสนอร่างพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ..... พร้อมบันทึกหลักการและเหตุผล*, ลงวันที่ 26 เมษายน 2559.

Council of Europe (2001). *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Cybercrime*, No. 86, Retrieved from https://www.europarl.europa.eu

Cherdantseva, Y., & Hilton, J. (2013). *Information Security and Information Assurance. The Discussion about the Meaning, Scope and Goals*. In Organizational, Legal, and Technological Dimensions of Information System Administrator. Eds. Fernando Almeida and Irene M. Portela. IGI Global Publishing.

Frawley, K., & Miller, D., & Miller, C. (2001). *State of Security Features for Medical Information*. In Information Technology for the Practicing Physician. Ed. Joan M. Kiel. Springer.

Gattiker, U. (2011). *The Information Security Dictionary*. Kluwer Academic Publisher, 2004.

National Research Council. (1991). *Computers at Risk*. Washington, DC: National Academy Press.

Longley, D., & Shain, M. (1989). *Data and Computer Security: A Dictionary Of Terms and Concepts*. UK: Palgrave Macmillan.

การคุ้มครองลูกจ้างจากความรับผิดในฐานะผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรปและพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

THE PROTECTION OF EMPLOYEE FOR LIABILITY AS DATA PROCESSOR: THE COMPARATIVE ANALYSIS OF EUROPEAN GENERAL PERSONAL DATA PROTECTION REGULATION (GDPR) AND PERSONAL DATA PROTECTION ACT B.E. 2562

คณาธิป ทองรวีวงศ์
KANATHIP THONGRAWEWONG

คณะนิติศาสตร์และสถาบันกฎหมายสื่อดิจิทัล
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
Faculty of law and Digital Media Law Institute.
Kasem Bundit University, Bangkok
kanathip.tho@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักกฎหมาย องค์ประกอบ และเงื่อนไขของรองข้อมูลส่วนกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรป (GDPR) ในประเด็นการกำหนดหน้าที่และความรับผิดของลูกจ้างในฐานะผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล 2) ศึกษาแนวทางการปรับใช้และตีความการกำหนดหน้าที่และความรับผิดของลูกจ้างในฐานะผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล .ศ. 2562 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายสหภาพยุโรป (GDPR) (3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อลูกจ้าง ผลการวิจัยพบว่า (1) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรปกำหนดแนวทางการตีความที่ชัดเจนในประเด็นการกำหนดหน้าที่และความรับผิดของลูกจ้างซึ่งจะไม่อยู่ในสถานะผู้ประมวลผลข้อมูลเนื่องจากผู้ประมวลผลคือผู้ให้บริการภายนอก (2) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล พ.ศ. 2562 กำหนดนิยามของผู้ประมวลผลตามตัวแบบกฎหมายสหภาพยุโรป แต่ไม่กำหนดแนวทางตีความที่ชัดเจนส่งผลให้ นายจ้างสามารถกำหนดให้ลูกจ้างเป็นผู้ประมวลผลโดยการแต่งตั้ง ทำให้ลูกจ้างต้องรับภาระและมีความเสี่ยงต่อความรับผิดเกินความจำเป็นและไม่ได้สัดส่วนอีกทั้งไม่สอดคล้องกับแนวทางสหภาพยุโรป ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยกำหนดนิยามของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลให้ชัดเจนว่าไม่ รวมถึงลูกจ้าง

คำสำคัญ: กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรป พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยุโรป พ.ศ. 2562 ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the legal principles, elements and conditions of The European Data Protection Act (GDPR) on the determination of duties and liabilities of employees as data processor. 2) to study the guidelines for the implementation and interpretation of the assignments and responsibilities of employees as data processors by conducting comparative analysis of the Personal Data Protection Act 2019 (PDPA) and the European Union (GDPR) 3) to propose recommendations for amendments to the law to reduce the negative impact on employees. The results of the research indicated that (1) the European Union Personal Data Protection Law

provides clear interpretation guidelines on the issue determining the duties and responsibilities of an employee as a data processor. In this regards, an employee shall not be interpreted as data processor which another entity or sub-contractor. (2) The Personal Data Protection Act B.E. . 2019 defines the definitions of data processor in accordance with the EU legal model but does not set clear interpretation guidelines, resulting in employers are able to designate employees as data processor by appointing or making contract resulting in a risk of excessive and disproportionate liability for employee and is inconsistent with EU guidelines. Therefore, the researcher proposes recommendation for amending the Personal Data Protection Act, B.E. 2562 to clearly define the definition of a data processor and exclude employees.

Keywords: GDPR, PDPA, data processor, employee

1. ความเป็นมาของปัญหา

ในเดือน พฤษภาคม ค.ศ. 2018 กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับใหม่ของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation หรือ GDPA) มีผลใช้บังคับแทนที่ กฎหมายเดิม (Directive 95/46/EC) ส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลระบุตัวตนของบุคคล (Personal data) ทั้งผู้ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ กลางและย่อม ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Kuner, 2018) กฎหมายนี้มีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวแต่มีขอบเขตจำกัดเฉพาะในด้านข้อมูลของบุคคล (Solove, 2006) โดยแนวคิดและหลักการปรากฏในความตกลงระหว่างประเทศหลายฉบับ (Voss,2017) ในส่วนของประเทศไทย ก่อนปี พ.ศ. 2562 ไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ แต่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น กฎหมายคุ้มครองข้อมูลเฉพาะบางภาคส่วนของธุรกิจ เช่น ธุรกิจการเงิน อย่างไรก็ตามในเดือนกุมภาพันธุ์ปี พ.ศ. 2562 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก่อนการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมีนาคมเพียงไม่ถึงหนึ่งเดือนและประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2562 แม้ว่ากฎหมายนี้ร่างขึ้นโดยอาศัยตัวแบบของกฎหมายสหภาพยุโรปแต่ก็มีหลายประเด็นที่แตกต่างกัน (คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2564:1) รวมทั้งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในหลายแง่มุม เช่น การสร้างต้นทุนในการปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆให้สอดคล้องกับกฎหมาย (Compliance cost) (คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2564:2) เนื่องจากกฎหมายนี้จะมีผลบังคับใช้ในเดือนมิถุนายน 2565 จึงยังไม่มีคำพิพากษาหรือแนววินิจฉัย อีกทั้งตัวบทที่แปลจากกฎหมายสหภาพยุโรปในหลายมาตรายังมีความไม่ชัดเจน จึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ โดยในที่นี้จะศึกษาปัญหาของนายจ้างซึ่งเป็นผู้ประกอบการและมีข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลต่างๆ ในความครอบครองหรือควบคุม เช่น ลูกค้า ผู้ใช้บริการ ฯลฯ ดังนั้น จึงต้องมีหน้าที่ความรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งแบ่งเป็นหลายส่วน เช่น การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลโดยอ้างฐานความยินยอมหรือฐานอื่นอันเป็นข้อยกเว้นของความยินยอม โดยในส่วนของการรักษาความปลอดภัยนั้น หากผู้ประกอบการมีผู้ประมวลผลก็มีหน้าที่ตามกฎหมายคือต้องทำข้อตกลงหรือสัญญาประมวลผล (Data processing Agreement หรือ DPA) โดยกำหนดคำสั่งและขอบเขตงานระหว่างกัน (มาตรา 40) ซึ่งผู้ประมวลผลนี้จะต้องรับผิดหากเกิดการสูญหายหรือรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ กล่าวคือ นอกจากความรับผิดทางสัญญาแล้วยังมีความรับผิดในฐานะผู้ประมวลผลตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งมีโทษทางปกครองอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนิยามของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในมาตรา 6 กำหนดว่า “บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” จึงทำให้ ในทางปฏิบัตินายจ้างบางรายตีความตามลายลักษณ์อักษรว่า ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับข้อมูลบุคคลอื่นเช่นลูกค้าของนายจ้าง จัดเป็นผู้ทำการตามคำสั่งนายจ้างและนายจ้างทำสัญญาประมวลผลโดยให้ลูกจ้างต้องมีความรับผิดทางแพ่งตามสัญญา รวมทั้งเมื่อมีสถานะเป็นผู้ประมวลผลแล้วยังเกิดความรับผิดทางปกครองตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ค่าปรับไม่เกิน 3 ล้านบาท ตามมาตรา 86 เมื่อผู้ประมวลผลไม่ดำเนินการรักษาความปลอดภัยข้อมูล ความรับผิดเหล่านี้เกินสัดส่วนของการทำหน้าที่ในฐานะลูกจ้างซึ่งโดยหลักกฎหมายทั่วไปหากลูกจ้างทำให้เกิดความเสียหายก็มีความรับผิดตามกฎหมายอื่นอยู่แล้ว เช่น สัญญาจ้างแรงงาน กฎหมายแรงงาน กฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด จึงนำไปสู่ปัญหาของการศึกษาวิจัยนี้ว่า การตีความดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการสากลตามแนวทางกฎหมายสหภาพยุโรปอันเป็นต้นร่างหรือตัวแบบของ

พระราชบัญญัติดังกล่าวหรือไม่ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อคุ้มครองลูกจ้างจากแนวปฏิบัติหรือการตีความของนายจ้างที่ไม่สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาหลักกฎหมาย องค์ประกอบ และเงื่อนไขของ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรป (GDPR) ในประเด็นการกำหนดหน้าที่และความรับผิดของลูกจ้างในฐานะผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

2.เพื่อศึกษาแนวทางการปรับใช้และตีความการกำหนดหน้าที่และความรับผิดของลูกจ้างในฐานะผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายสหภาพยุโรป (GDPR)

3.เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อลูกจ้าง

3. สมมุติฐานการวิจัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดนิยามของผู้ประมวลผลตามตัวแบบกฎหมายสหภาพยุโรป แต่ไม่กำหนดแนวทางตีความที่ชัดเจนส่งผลให้นายจ้างตีความโดยแต่งตั้งให้ลูกจ้างเป็นผู้ประมวลผล ทำให้ลูกจ้างต้องรับภาระและมีความเสี่ยงต่อความรับผิดเกินความจำเป็นและไม่ได้สัดส่วนอีกทั้งไม่สอดคล้องกับแนวทางสหภาพยุโรป งานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขกฎหมายทั้งในส่วนนิยามและหน้าที่ความรับผิดของลูกจ้างให้สอดคล้องกับหลักสากล รวมถึงเพิ่มเติมบทบัญญัติกำหนดโทษปรับทางปกครองสำหรับนายจ้างที่ทำสัญญาตั้งให้ลูกจ้างเป็นผู้ประมวลผล

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ตามกฎหมายสหภาพยุโรปด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative analysis) และนำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้ในการวิเคราะห์ตีความพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในส่วนหลักการเกี่ยวกับผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

5. ผลการวิจัย

1.ผลการวิเคราะห์เจตนารมณ์และที่มาของนิยาม “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” โดยเปรียบเทียบ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรประหว่าง GDPR และกฎหมายฉบับก่อนหน้า พบว่า เจตนารมณ์ในการกำหนดควบคุมผู้ประมวลผลนั้นเป็นไปเพื่อควบคุมผู้ให้บริการภายนอกในลักษณะ “Outsource” ไม่ใช่ลูกจ้างซึ่งเป็นบุคคลภายใน

2.ประเด็นเกี่ยวกับอำนาจตัดสินใจ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารพบว่า เกณฑ์สำคัญในการจำแนกผู้ประมวลผลคืออำนาจตัดสินใจซึ่งแม้ว่าตามเกณฑ์ของสหภาพยุโรปจะมีแนวทางว่าผู้ประมวลผลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการและรายละเอียดได้แต่ก็เป็นการตัดสินใจในระดับที่สูงกว่าลูกจ้าง จึงสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของการกำหนดความรับผิดผู้ประมวลผลที่หมายถึงผู้ให้บริการภายนอกหรือผู้รับเหมาช่วงมากกว่าลูกจ้างที่เป็นบุคคลภายใน

3.ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายสหภาพยุโรป มีการกำหนดหลักการเฉพาะเพื่อควบคุมบุคคลที่ดำเนินการกับข้อมูลให้กับผู้ควบคุมข้อมูล โดยแยกชัดเจนระหว่าง ผู้ประมวลผล ซึ่งหมายถึงผู้ให้บริการหรือผู้รับเหมาช่วง และ ผู้ทำการภายใต้อำนาจของผู้ควบคุมข้อมูล ซึ่งหมายถึงลูกจ้างหรือบุคคลากรภายในองค์กร แต่กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดหลักการนี้ให้ชัดเจนจึงทำให้เกิดปัญหาการตีความผู้ประมวลผลและลูกจ้างว่าเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกันในฐานะผู้ประมวลผล

4.กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดรายละเอียดชัดเจนในกรณีลูกจ้างสามารถเข้าถึง (Access) ข้อมูลส่วนบุคคลในความควบคุมของนายจ้าง ทำให้เกิดปัญหาการตีความว่าลูกจ้างเป็นผู้ประมวลผล ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการฯ สหภาพยุโรป กำหนดแนวทางตีความให้เกิดความชัดเจนว่าลูกจ้างเป็นผู้กระทำภายใต้อำนาจนายจ้างโดยมิใช่ผู้ประมวลผล และการกระทำดังกล่าวยังคงเป็นการกระทำของนายจ้าง

5.จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหราชอาณาจักรพบว่ามีการกำหนดแนวทางตีความไว้ชัดเจนในประเด็นสถานะลูกจ้างว่ามิใช่ผู้ประมวลผลของนายจ้าง ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับสหภาพยุโรป แต่ตัวบทของกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดรายละเอียดประเด็นนี้ไว้ชัดเจน

6. การอภิปรายและสรุปผล

การอภิปรายและสรุปผลการวิจัยจะจำแนกตามประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เจตนารมณ์และที่มาของนิยาม “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายสหภาพยุโรป GDPR กับกฎหมายฉบับก่อนหน้า (Directive 95/46/EC) พบว่ากำหนดความรับผิดเฉพาะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ส่งผลให้กฎหมายไม่ครอบคลุมไปถึง องค์กรหรือหน่วยงานอื่น ที่เป็นผู้ให้บริการในลักษณะ “Outsource” ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เช่น บริษัทที่รับวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลลูกค้าของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Fromholz,J.M.,2000) แต่เมื่อมีการบัญญัติ GDPR มีการปรับหลักการใหม่โดยวางหลักความรับผิดของผู้ประมวลผล รวมทั้งกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องทำข้อตกลงกับผู้ประมวลผลซึ่งระบุคำสั่ง (Instruction) และกำหนดความผิดหากผู้ประมวลผลทำการเกินขอบเขตหรือนอกเหนือคำสั่งดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ในการกำหนดหลักการเกี่ยวกับผู้ประมวลผลคือเพื่อบังคับใช้กับองค์กรหรือหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมิใช่บุคคลภายในขององค์กร

ประเด็นที่สอง การวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับ “อำนาจตัดสินใจ” ผลการศึกษากฎหมายสหภาพยุโรปพบว่าเกณฑ์สำคัญในการจำแนกระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลคือ อำนาจตัดสินใจ โดยผู้ควบคุมข้อมูลเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับ “สาระสำคัญของวิธีการประมวลผล” (Essential means) เช่น วัตถุประสงค์และวิธีการในการประมวลผล แต่ผู้ควบคุมข้อมูลอาจมอบให้ผู้ประมวลผลตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการในการประมวลผลที่ไม่ใช่สาระสำคัญ (Non-essential means) (European Data Protection Board (EDPB), 2021:15) เช่น การเลือกใช้ชนิดของฮาร์ดแวร์หรือซอฟท์แวร์ในการประมวลผล การกำหนดรายละเอียดของมาตรการรักษาความปลอดภัยในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล แต่เมื่อพิจารณาเกณฑ์ของสหภาพยุโรปจะเห็นได้ว่า การให้ผู้ประมวลผลเลือกวิธีการ เช่น เลือกใช้โปรแกรมหรือเทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูล หรือเลือกกำหนดรายละเอียดมาตรการรักษาความปลอดภัยทางสารสนเทศนั้น เป็นแนวทางปฏิบัติของผู้รับเหมาช่วงหรือผู้ให้บริการภายนอก ซึ่งองค์กรตกลงใช้บริการ สำหรับกรณีลูกจ้างนั้นโดยทั่วไปมีหน้าที่ปฏิบัติงานไปตามระบบที่นายจ้างวางไว้แล้วโดยไม่สามารถเลือกฮาร์แวร์หรือซอฟท์แวร์หรือเลือกกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยในรายละเอียดให้แตกต่างออกไปได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อำนาจตัดสินใจของผู้ประมวลผลนั้นอยู่ในระดับที่สูงกว่าลูกจ้าง จึงสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของการกำหนดความรับผิดผู้ประมวลผลที่หมายถึงผู้ให้บริการภายนอกหรือผู้รับเหมาช่วงมากกว่าลูกจ้างที่เป็นบุคคลภายใน เกณฑ์นี้จึงแสดงว่าผู้ประมวลผลคือผู้ให้บริการภายนอกมิใช่ลูกจ้างที่ทำตามคำสั่งและวิธีการที่นายจ้างกำหนดไว้ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยพบว่า กำหนดนิยามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้คำว่า “อำนาจตัดสินใจ” เช่นเดียวกับสหภาพยุโรป แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระดับของอำนาจตัดสินใจให้ชัดเจนระหว่างผู้ประมวลผลที่สามารถตัดสินใจเลือกวิธีการและลูกจ้างที่เป็นเพียงปฏิบัติงานตามระบบหรือวิธีการที่นายจ้างกำหนดไว้ จึงทำให้ผู้ประกอบการอาจตีความว่านายจ้างซึ่งเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจสามารถมอบหมายให้ลูกจ้างตัดสินใจถึงระดับของการเป็นผู้ประมวลผลได้

ประเด็นที่สาม การจำแนกสถานะของผู้อื่นนอกเหนือจากผู้ควบคุมข้อมูลที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลทั้งนี้เนื่องจากในการประกอบการของผู้ควบคุมข้อมูลนั้นอาจมีบุคคลอื่นมาเป็นผู้ดำเนินการกับข้อมูลส่วนบุคคล

โดยในบางกรณีลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลในความควบคุมของนายจ้างและอาจก่อความเสียหายหรือกระทบต่อข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ลูกจ้างประมวลผลข้อมูลลูกค้าของนายจ้าง ลักษณะเช่นนี้เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดการตีความว่าลูกจ้างเป็นผู้ประมวลผล ซึ่งเมื่อพิจารณากฎหมายไทยแล้วพบว่ามาตรา 6 และมาตรา 40 ไม่ได้กำหนดแยกสถานะระหว่างผู้ประมวลผลกับลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลออกจากกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายสหภาพยุโรป พบว่ามีการจำแนกบุคคลที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อมูลในความควบคุมของผู้ควบคุมข้อมูลออกเป็นสองประเภทอย่างชัดเจน คือ ผู้ประมวลผล และ ลูกจ้าง ดังปรากฏในมาตรา 29 ว่าด้วย “การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้อำนาจของผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผล” (Processing under the authority of the controller or processor) วางหลักว่า “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลและบุคคลใดที่กระทำการภายใต้อำนาจของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ จะต้องไม่ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นนอกเหนือคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเว้นแต่เป็นการกระทำตามกฎหมายสหภาพยุโรปหรือกฎหมายประเทศสมาชิก” จะเห็นได้ว่า มาตรานี้จำแนกบุคคลที่กระทำการภายใต้อำนาจของผู้ควบคุมข้อมูลเป็นสองประเภท คือ (1) ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (The processor) และ (2) บุคคลอื่นใดที่กระทำการภายใต้อำนาจของผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผล จึงตีความได้ว่า หากกฎหมายมีเจตนารมณ์ให้ลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลอยู่ในความหมายของผู้ประมวลผลก็ไม่จำต้องจำแนกบุคคลที่กระทำการภายใต้อำนาจของผู้ควบคุมข้อมูลเป็นสองประเภท นอกจากนั้นมาตรา 29 ยังระบุถึงบุคคลที่กระทำการภายใต้อำนาจของผู้ประมวลผลด้วย ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ไม่ใช่ผู้ประมวลผลช่วง (Sub-processor) แต่หมายถึงลูกจ้างหรือพนักงานของผู้ประมวลผลนั่นเอง

ประเด็นที่สี่ การกำหนดหลักการที่ชัดเจนเพื่อคุ้มครองลูกจ้างที่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากในบางกรณีลูกจ้างที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่อาจเข้าถึง (Access) ข้อมูลส่วนบุคคลในความควบคุมของนายจ้าง เช่น ระบบฐานข้อมูลลูกค้า เมื่อพิจารณาตัวบทของกฎหมายไทยพบว่าไม่ได้กำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนจึงทำให้นายจ้างอาจตีความว่าลูกจ้างเป็นผู้ประมวลผลเนื่องจากเข้าองค์ประกอบ“ทำการตามคำสั่ง”ของมาตรา 6 และนำไปสู่ความรับผิดตามมาตรา 40 ในประเด็นนี้ผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรป (EDPB) กำหนดแนวตีความกรณีที่ลูกจ้างเป็นผู้ทำการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลภายในองค์กรหรือหน่วยงานโดยแยกเป็นสองประเด็นคือ (EDPB), 2021:10) 1) การกำหนดแนวทางตีความว่า โดยทั่วไปไม่ถือว่าลูกจ้างดังกล่าวอยู่ในสถานะผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผล แต่อยู่ในสถานะ “บุคคลที่กระทำการภายใต้อำนาจ (Acting under authority) ของผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผล” กล่าวคือ การเข้าถึงข้อมูลโดยลูกจ้างยังถือเป็นการกระทำของนายจ้างที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลนั่นเอง โดยลูกจ้างจะไม่มีสถานะและความรับผิดทั้งกรณีผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผล 2) การกำหนดข้อสันนิษฐานว่า ในกรณีลูกจ้างดำเนินการกับข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้ขอบเขตกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการกระทำภายใต้การควบคุมขององค์กรหรือหน่วยงานนั้นซึ่งเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล จะเห็นได้ว่า การกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนตามแนวทางสหภาพยุโรปเป็นการคุ้มครองลูกจ้างโดยไม่เปิดโอกาสให้ตีความได้ว่าลูกจ้างที่เข้าถึงข้อมูลได้นั้นมีสถานะเป็นผู้ประมวลผล

ประเด็นที่ห้า การกำหนดขอบเขตของลูกจ้างที่จะได้รับการคุ้มครองเพื่อไม่อยู่ในสถานะของผู้ประมวลผลจากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายภายในของประเทศในสหภาพยุโรปเกี่ยวกับการตีความนิยามของผู้ประมวลผลพบว่าคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหราชอาณาจักรวางแนวทางตีความว่า “ลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ใช่ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ตราบใดที่ลูกจ้างนั้นกระทำการภายในขอบเขตหน้าที่ในฐานะลูกจ้าง ถือว่าลูกจ้างกระทำการในฐานะตัวแทนของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรืออยู่ในสถานะส่วนหนึ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล มิใช่คู่สัญญาที่แยกต่างหากจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งประมวลผลข้อมูลในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” (Information Commissioner’s Office (ICO) , 2018) อย่างไรก็ตาม นิยามของผู้ประมวลผลตามกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าไม่รวมถึงลูกจ้างและไม่ได้กำหนดรายละเอียดอีกชั้นหนึ่งว่าลูกจ้างที่จะไม่ถือเป็นผู้ประมวลผลเมื่อทำการในขอบเขตทางการที่จ้าง

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปว่า การตีความตาม GDPR จำกัดขอบเขตหลักการเกี่ยวกับผู้ประมวลผลเฉพาะองค์กรหรือหน่วยงานอื่น (Another legal entity) นอกเหนือจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นส่วนหนึ่งในขอบเขตการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม ตัวบทกฎหมายไทยมาตรา 6 และ 40 แม้จะร่างขึ้นตามตัวแบบของสหภาพยุโรปแต่มีความไม่ชัดเจนในประเด็นนี้ นำไปสู่ผลกระทบของลูกจ้างหากนายจ้างตีความแตกต่างจากเจตนารมณ์ของกฎหมายสหภาพยุโรปและกำหนดให้ลูกจ้างต้องทำสัญญาเป็นผู้ประมวลผลซึ่งทำให้ลูกจ้างต้องเกิดความรับผิดตามสัญญาทางแพ่งและยังอาจนำไปสู่ความรับผิดทางปกครองตามมาตรา 40 ของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอีกด้วย งานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขกฎหมายอันเป็นการคุ้มครองลูกจ้างจากความรับผิดที่คลาดเคลื่อนจากหลักการสากล

7 ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ใน 3 ประเด็นดังนี้

1.แก้ไขในส่วนนิยาม (Definition) ของผู้ประมวลผล มาตรา 6 โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าผู้ประมวลผลหมายถึงผู้ให้บริการภายนอก ดังนี้ “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ไม่รวมถึงลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล”

2.แก้ไขกฎหมายในส่วนเนื้อหาความรับผิดของผู้ประมวลผลโดยจำแนกสถานะของผู้ประมวลผล และ ลูกจ้าง ให้ชัดเจน ตามตัวแบบมาตรา 29 ของ GDPR โดยแก้ไขกฎหมายไทยมาตรา 40 เพิ่มเติมข้อความดังนี้ “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลและลูกจ้างของผู้ประมวลผลจะต้องไม่ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเว้นแต่เป็นการกระทำตามกฎหมาย”

3.ข้อเสนอแนะกฎหมายในส่วนการคุ้มครองลูกจ้าง เพื่อป้องกันมิให้นายจ้างที่ยังคงตีความโดยฝ่าฝืนจากตัวบทและเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วยการใช้วิธีจัดให้ลูกจ้างทำสัญญาประมวลผลและยอมรับสถานะเป็นผู้ประมวลผล โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติกำหนดโทษปรับทางปกครองสำหรับนายจ้างที่ทำสัญญาตั้งให้ลูกจ้างเป็นผู้ประมวลผล ดังนี้ “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 6 โดยแต่งตั้งหรือทำสัญญากำหนดให้ลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานของตนซึ่งกระทำการเฉพาะในขอบเขตทางการที่จ้าง เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท”

8. เอกสารอ้างอิง

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2564:1). *หลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2563). *กฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เล่ม 1 : ภาคความผิดต่อความมั่นคงปลอดภัยของระบบและข้อมูลคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพ:สำนักพิมพ์นิติธรรม.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2564). *กฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เล่ม 2 : ภาคการฉ้อโกงทางคอมพิวเตอร์ สแปมและความผิดอื่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2561). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของประเทศไทยเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ ในบริบทเศรษฐกิจดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2564:2). ผลกระทบทางลบอันเกิดจากกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรปและพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562. *วารสารรัชต์ภาคย์, 15*(38), 42-56.

ชลธิชา สมสอาด, คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2561). ผลกระทบทางกฎหมายของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจากการส่งสแปม. *วารสารเกษมบัณฑิต, 19*(2), 57-76.

คณาธิป ทองรวีวงศ์, และ ชลธิชา สมสะอาด. (2564). การปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 กับการหลอกลวงเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงความรักที่กระทำทางระบบคอมพิวเตอร์. *วารสารรัชต์ภาคย์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 15*(39), 230-239.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). *หนังสือที่ นร 0503/14561 เรื่อง เสนอร่างพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ..... พร้อมบันทึกหลักการและเหตุผล*, ลงวันที่ 26 เมษายน 2559.

Fromholz, J. M. (2000). "The European Union data privacy directive". *Berkeley technology law journal, 15*(1), 460 - 484.

Thongraweewong. K. (2018). Legal limitations relating to the Application of Thai Computer–related Crime Act of B.E. 2560 to the case of "Phishing". *Conference proceeding of 9th International Science, Social Science, Engineering and Energy Conference*. Bangkok: Kasem Bundit University.

Information Commissioner's Office (ICO). (2018). *UK. Guide to the General Data Protection Regulation (GDPR)* [Online]. n.d. Available URL: www.ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection

European Data Protection Board (EDPB). *Guidelines 07/2020 on the concepts of controller and processor in the GDPR*, Version 2.0, 7 July 2021, pp. 25-26.

Kuner, C. (2018). International Organizations and the EU General Data Protection Regulation, *International Organisations Law Review*, *75*, 780-798.

Solove, D. (2006). "A Taxonomy of Privacy". *University of Pennsylvania Law Review, 154*(3), 477 - 560.

Voss, W. G. (2017). European Union Data Privacy Law Reform: General Data Protection Regulation, Privacy Shield, and the Right to Delisting. *Business Lawyer*, *72*(1), 221-233.

การพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภายใต้โมเดล ABC - 6D เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิ

AREA-BASED DEVELOPMENT WITH THE PARTICIPATION PROCESS OF NETWORK PARTNERS UNDER THE ABC-6D MODEL FOR SUSTAINABLE QUALITY OF LIFE DEVELOPMENT OF PEOPLE IN CHAIYAPHUM PROVINCE

ศิริวัฒน์ โพธิเวชกุล[1] ณัฐปราย์ ชัยสินคุณานนต์[2]

SIRIWAT POTIVEJKUL [1], NATTHAPRA CHAIYASINKHUNANON[2]

[1] สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ โครงการจัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ

[2]สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ

[1]Department of Engineering, Establishment Project Of The Of Faculty of Engineering, Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum

[2]Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum

Kpsiriwat@ggmail.com and Natthaprachaiyasinkhunanon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวมภายใต้โมเดล ABC- 6D ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนาแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณในการเก็บข้อมูลพื้นฐานใช้เครื่องมือการรวบรวมข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล Data base Center Big Data และการวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบวิจัยปฏิบัติการเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทำให้ค้นพบปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง กระทั่งนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ภายใต้โมเดล ABC- 6D ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอันประกอบไปด้วยปัจจัยการสร้างสืบสายสัมพันธ์ เครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมชุมชนการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนชัยภูมิกลายเป็นเมืองแห่งความสุขภายใต้โมเดล ABC-6D

คำสำคัญ: การพัฒนาเชิงพื้นที่ การมีส่วนร่วม ภาคีเครือข่าย

ABSTRACT

This research investigated the use of the ABC-6D model for holistic area-based development to promote wellness among the Chaiyaphum residences based on the participation of the designated networks. This mixed-method research involved using DataBase Center Big Data for quantitative data collection and qualitative data analysis was also implemented. This area-based research emphasizing network collaboration led to the discoveries of the sincere demands of the local members. The findings obtained from this research provided guidelines for the area-based development using the ABC-6D Model and network collaboration for social development. The model's key elements found to be advocating for community wellness include; factors for the establishment and the retainment of relationships, a strong community network, and collaborative community learning management. These components facilitate Chaiyaphum province as a land of happiness and sustainability

Keywords: Area-based development, participation, social network

1. ความเป็นมาของปัญหา

โลกหลังยุคใหม่ (Post-modernization) ทุกประเทศต่างพยายามสร้างกระบวนทัศน์การพัฒนาภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ มิติของสังคม คือ จะทำอย่างไรให้ประเทศตนเอง “มีความเป็นเลิศ” ในทุกๆ ด้าน ในสถารการณ์ของสังคมที่ซับซ้อนนี้ องค์ความรู้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงด้านการศึกษา ที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีรัฐจึงได้วางหลักการบริหารแบบบูรณาการในลักษณะยึดพื้นที่เป็นหลัก (area based approach) ผ่านแผนการพัฒนาจังหวัดให้เป็นไปตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยอาศัยความร่วมมือการขับเคลื่อนการพัฒนาในรูปแบบเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงจากฐานราก คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม“คน” เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับครัวเรือน/ชุมชน“การพัฒนาเชิงพื้นที่”เป็นการพัฒนาที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถเพิ่งตนเองได้ และฟันเฟืองที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคือกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ที่เกิดการตระหนักร่วม เต็มใจ ยอมรับ เปิดโอกาสให้ประชาชน และหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริง (อุไรวรรณ สุขอนันต์,2563)

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิมีพันธกิจหลักในด้านการศึกษาและการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจึงได้ดำเนินโครงการตามพระราโชบาย ซึ่งเป็นการน้อมนำพระราชดำริภายใต้แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และนโยบายพัฒนาจังหวัดชัยภูมิได้นำองค์ความรู้มาออกแบบโมเดลการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพื้นที่แบบองค์รวมในจังหวัดชัยภูมิ Area Based Community Collaboration Chaiyaphum Model (ABC-6D Chaiyaphum Model) ซึ่งเป็นการพัฒนาพื้นที่แบบบูรณาการองค์รวมแบบมุ่งเป้าจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม เพื่อสร้างเป็นต้นแบบในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน (คู่มือการดำเนินงาน ABC-6D,2562) เป้าหมายหลักในการพัฒนาคือการทำให้ประชาชนจังหวัดชัยภูมิมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้ง 6 ด้าน จากการศึกษาบริบทพื้นที่ในเบื้องต้น จังหวัดชัยภูมิได้เผชิญกับปัญหาหลายๆด้าน อาทิเช่น ประชากรในวัยเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับภาคบังคับไม่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ปัญหาครอบครัวแหว่งกลาง ปัญหาสุขภาพของประชาชนในชุมชน ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ปัญหาเศรษฐกิจชุมชนที่ขาดการบริหารจัดการกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงก่อให้เกิดหนี้ครัวเรือน จากเหตุต่างๆเหล่านี้จึงนำมาสู่การออกแบบกระบวนการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) ภายใต้โมเดล ABC- 6D เพราะหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นและเกิดความยั่งยืนในทุกๆด้านได้

ดังบทความวิจัยฉบับนี้จะนำเสนอการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยการใช้โมเดล ABC- 6D จากการค้นพบปัญหาชุมชนที่เกิดขึ้นนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายได้ร่วมกันขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นทั้ง 6 ด้านตามบริบทพื้นที่ ที่มีความต้องการแตกต่างใน 4 อำเภอนำร่อง ได้แก่อำเภอเมืองชัยภูมิ คอนสวรรค์ ภักดีชุมพล และอำเภอคอนสารของจังหวัดชัยภูมิ จักหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเมื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ปัญหาชุมชนท้องถิ่นได้รับการแก้ไข คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 6 ด้านตามโมเดลที่ได้ออกแบบและนำลงไปใช้เกิดประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมจะสามารถนำไปขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆให้เกิดการพัฒนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวมภายใต้โมเดล ABC- 6D ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภายใต้โมเดล ABC - 6D เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research-PAR) รวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ได้แก่วิธีการในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนั้นประชากรและกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน และกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเชิงพื้นที่ ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชาชนพื้นที่เป้าหมายนำร่อง 4 อำเภอ ได้แก่อำเภอเมืองชัยภูมิ คอนสวรรค์ ภักดีชุมพล และอำเภอคอนสาร ทั้งหมด 26 หมู่บ้าน จำนวน 3,014 หลังคาเรือน ในการเก็บข้อมูลบริบทพื้นฐานชุมชนผ่านระบบดิจิทัล Data base Center Big Data

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ตัวแทนประชาชนพื้นที่นำร่อง 4 อำเภอ ประกอบไปด้วยผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มต่างๆที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นและตัวแทนประชาชนของแต่ละตำบลในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่แบบมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมการพัฒนาซึ่งมีกระบวนการการวิจัยและพัฒนาตามกรอบแนวคิดรูปภาพที่ 1

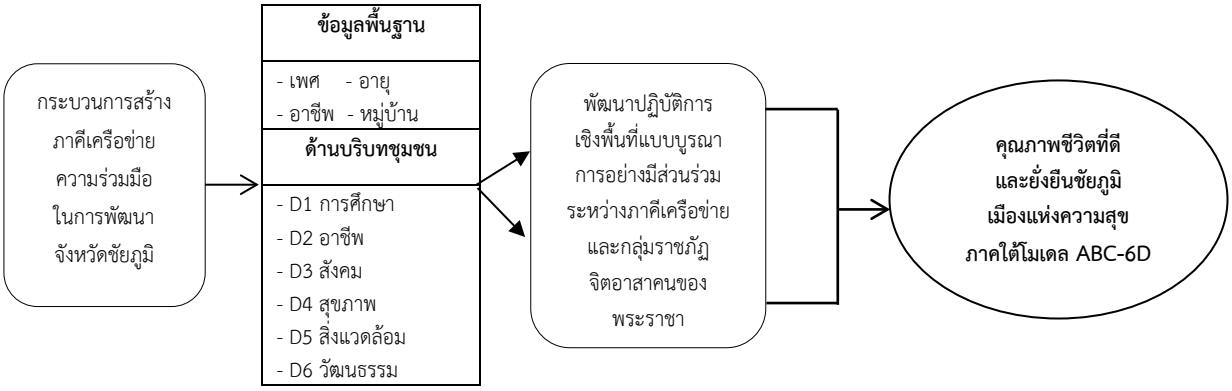

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนา

จากรูปภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาจังหวัดชัยภูมิ เริ่มต้นจากกระบวนการสร้างความร่วมมือ และความเข้าใจพร้อมทั้งถ่ายทอดนโยบายการพัฒนากำหนดพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาร่วมกันใน 4 อำเภอนำร่องได้แก่ อำเภอเมืองชัยภูมิ คอนสวรรค์ ภักดีชุมพล และอำเภอคอนสารของจังหวัดชัยภูมิ กำหนดขอบข่ายการพัฒนาทั้ง 6 ด้านร่วมกันโดยให้สอดคล้องกับแนวนโยบายการพัฒนาจังหวัดชัยภูมิ 6 ได้แก่D1 การศึกษาดี (Education) D2 ด้านอาชีพดี(Occupation) D3 ด้านสังคมดี (Society) D4 ด้านสุขภาพดี(Health) D5 ด้านสิ่งแวดล้อมดี(Environment) D6 ด้านวัฒนธรรมดี (Culture)หลังจากนั้นเข้าสู่กระบวนการสำรวจข้อมูลบริบทชุมชนพื้นฐาน 6 ด้าน เพื่อเก็บฐานข้อมูลการพัฒนารายหมู่บ้าน โดยมีการรวบรวมข้อมูลผ่านระบบดิจิทัล เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบ Data base Center Big Data เมื่อได้ผลสรุปข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมชุมชนเพื่อพัฒนารายพื้นที่ตามตัวชี้วัดของโมเดล ABC-6D โดยยึดจากปัญหาและ

ความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ เป็นการลงพื้นที่พัฒนาแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายและกลุ่มราชภัฏจิตอาสาคนของพระราชาในพื้นที่นำร่องทั้ง 4 อำเภอ การพัฒนาดังกล่าวหวังเป็นอย่างยิ่งว่าปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นเมื่อได้รับการแก้ไขคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นทั้ง 6 ด้านและเมื่อนำไปขยายผลใช้ในพื้นที่อื่นๆ จังหวัดชัยภูมิจะกลายเป็นเมืองแห่งความสุขที่เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมภายใต้โมเดล ABC-6D แต่ด้วยการพัฒนาทั้ง 6 ด้านมีเนื้อหาการพัฒนาค่อนข้างมากผู้นำเสนอจึงได้นำเสนอข้อมูลในเชิงปริมาณที่เกี่ยวกับบริบทพื้นฐานทั่วไปทั้ง 6 ด้านเพื่อให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและเพื่อให้เห็นผลของการพัฒนาจึงขอยกประเด็นการพัฒนาปฏิบัติการเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมที่ได้ลงไปดำเนินการโดยผ่านกิจกรรมุมชน จำนวน 1 ด้านได้แก่ ด้าน D3 ด้านสังคมดีทั้งนี้จะอธิบายรายละเอียดตามผลการวิจัย

4. ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวมภายใต้โมเดล ABC- 6D ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิเมื่อได้ลงพื้นที่ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายพบว่าการสร้างกลุ่มภาคีเครือข่ายในการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพภายใต้โมเดล ABC-6D ประกอบไปด้วย ปัจจัยแรกคือการสืบสายสัมพันธ์ผ่านการบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อสร้างความเข้าใจถ่ายทอดนโยบาย และพัฒนาร่วมกัน ปัจจัยที่สองสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งโดยผู้นำชุมชน จัดการการความรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาชุมชน และปัจจัยที่สามได้แก่การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม(Participatory Action Research-PAR) ผ่านกระบวนการกิจกรรมชุมชนตามตัวชี้วัดภายใต้โมเดลการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพื้นที่แบบองค์รวมในจังหวัดชัยภูมิ ABC-6D เพื่อให้เกิดการเข้าถึงปัญหาที่แท้จริงจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานบริบททั่วไปของแต่ละพื้นที่ชุมชนรายครัวเรือนจากการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทพื้นฐานของชุมชน

พบว่า D1 ด้านการศึกษา ประชาชนในวัยเรียนทั้ง 4 อำเภอนำร่องมีความต้องการและเห็นความสำคัญในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาไม่ถึงร้อยละ 50 ของประชากรในวัยเรียน D2 ด้านอาชีพประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ชุมชนมีกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่ขาดการบริหารจัดการที่ดีทำให้กลุ่มขาดความยั่งยืน ประชาชนมีภาระภาระหนี้สินในครัวเรือนเกินกว่าร้อยละ 80 ทุกอำเภอ D3 ด้านสังคมพื้นที่ชุมชนมีปัญหาความขัดแย้ง/ทะเลาะเบาะแว้งในชุมชนเล็กน้อย มีความขัดแย้งภายในครอบครัวที่เกิดจากสภาวะเศรษฐกิจที่ส่งผลจากหนี้ครัวเรือนทั้งหนี้ในระบบและนอกระบบ อำเภอห่างไกลมีลักษณะครอบครัวแหว่งกลางมากที่สุด D4 ด้านสุขภาพ ในครอบครัวส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังร้อยละ60 D5 ด้านสิ่งแวดล้อมบางชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีการใช้พลังงานทดแทนร้อยละ 30 D6 ด้านวัฒนธรรมชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน และมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นบางด้าน

การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวมภายใต้โมเดล ABC- 6D ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research-PAR) ด้าน D3 ด้านสังคมดี (Society) เพื่อให้เกิดสังคมเปี่ยมสุข ชุมชนน่าอยู่ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพิ่มพูนพลังชีวิตให้กับประชาชน เคารพในสถาบันเพื่อก้าวไปสู่สังคมดิจิทัลสังคมสูงอายุ พบว่าปัญหาทางด้านสังคมที่พบมากในชุมชนลำดับที่ 1 คือปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว และระหว่างเครือญาติ ลำดับที่ 2 ปัญหาภาระหนี้สินในครัวเรือนหนี้ในระบบและนอกระบบ ลำดับที่ 3 ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชนและนอกชุมชน ปัญหาเหล่านี้จึงได้นำมาเป็นข้อมูลประกอบการออกแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกิจกรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มภาคีเครือข่าย ผู้นำชุมชนและประชาชนตามโครงการส่งเสริมความรัก ความสามัคคี ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นภายใต้พื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยนำองค์ความรู้ในศาสตร์ทางกฎหมาย และสังคมศาสตร์ ถ่ายทอดให้กับผู้นำชุมชน และประชาชนให้ได้รับความรู้เกิดความเข้าใจในข้อกฎหมาย กฎระเบียบ กฎกติกาของสังคมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สิทธิ หน้าที่ของบุคคล กระบวนการประนีประนอมยอมความไกล่เกลี่ยในชุมชน รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

5. การอภิปรายและสรุปผล

ผลการศึกษาการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวมภายใต้โมเดล ABC- 6D ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของประชาชนจังหวัดชัยภูมิพบว่าการสืบสายสัมพันธ์ผ่านการบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อถ่ายทอดนโยบาย ค้นหาปัญหา และกำหนดขอบเขตการพัฒนาร่วมกันนับเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์การลงไปพัฒนาพื้นที่ชุมชน เพราะการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าของพื้นที่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าถึงชุมชนอย่างใกล้ชิด ค้นพบปัญหาที่ชัดเจน มีแนวทางการพัฒนาที่ตรงจุดเพราะคนในพื้นที่ย่อมเข้าใจพื้นที่ได้เป็นอย่างดีที่สุด ปัจจัยที่สองสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งโดยผู้นำชุมชนเพื่อการจัดการการเรียนรู้ และเข้าถึงภูมิปัญญาชุมชนผ่านผู้นำซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องเพราะผู้นำเป็นผู้กำหนดนโยบาย วางแผน ตลอดจนวิธีการดำเนินงาน นอกจากนี้ตัวผู้นำชุมชนยังเป็นสื่อกลางที่สำคัญในการประสานคนในชุมชนให้เกิดความร่วมมือและสมานสามัคคี ปัจจัยที่3การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม(Participatory Action Research-PAR) ซึ่งสอดคล้องกับ สมหวัง พิธิยานุวัตน์(2543) อธิบายว่าหัวใจของการวิจัยและพัฒนาปฏิบัติการในเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม นักพัฒนาต้องกำหนดให้มีกิจกรรมการปฏิบัติการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน รวมทั้งกระบวนการวิจัยในพื้นที่ต้องประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆเช่น การสนทนากลุ่ม การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การสร้างบทเรียน การเสริมประสบการณ์ การอบรม การฝึกปฏิบัติ การร่วมกันประเมินผล ฯลฯ โดยกระบวนการต่างๆ มุ่งหมายให้การวิจัยและพัฒนาได้ข้อค้นพบหรือแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนและเป็นการเปิดโอกาสให้อีกหลายฝ่ายในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างลงตัว ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ

ทั้งนี้ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนทั้ง 6 ด้านที่จะเป็นข้อมูลเพื่อนำไปออกแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่พบว่าD1ด้านการศึกษาประชาชนในวัยเรียนส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญและไม่มีความต้องการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งนี้เกิดจากปัจจัยหลายประการเช่น สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างต่ำสอดคล้องกับ ณัชชา สุวรรณวงศ์ (2560)พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีได้แก่รายได้ของบิดามารดาและชื่อเสียงของสถานศึกษา D2 ด้านอาชีพประชาชนมีภาระภาระหนี้สินในครัวเรือนในระดับที่สูงเนื่องจากการนำมาลงทุนด้านการเกษตรที่มีต้นทุนสูงแต่ได้ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ สอดคล้องกับสุริยะ หาญพิชัย(2562)พบว่าหนี้สินส่วนใหญ่ของเกษตรกรเป็นหนี้สินที่กู้ยืมมาใช้ลงทุนในการเกษตร และใช้จ่ายในครัวเรือน D3 ด้านสังคมชุมชนมีปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวและระหว่างคนในชุมชนที่เกิดจากสภาวะเศรษฐกิจและการขัดผลประโยชน์ ความขัดแย้งบางกรณีสามารถไกล่เกลี่ยโดยผู้นำชุมชน สอดคล้องกับศุภวรรณ ภิรมย์ทอง(2555)พบว่าปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้มีผลมาจากความขัดแย้งในครอบครัวเช่นการแบ่งปันมรดกและรายได้ครัวเรือน D4 ด้านสุขภาพประชาชนมีผู้ป่วยเรื้อรังในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (กลุ่มโรคNCDs) ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมการรับประทานขาดการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับ ณัฐพล ปันสกุล(2563)พบว่าผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมีพฤติกรรมทางกายค่อนข้างน้อยเช่นการเคลื่อนไหวร่างกายการออกกำลังกายค่อนข้างต่ำ D5 ด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนมีการอนุรักษ์และใช้พลังงานทดแทนในบางพื้นที่แต่พื้นที่อำเภอรอบนอกยึดติดค่านิยมและพฤติกรรมเดิมๆในการเผาพื้นที่ทางการเกษตรเพื่อเตรียมดินในการเพาะปลูกในปีถัดไปสอดคล้องกับ สุลีกร สุปัน (2562)พบว่าปัญหาอุปสรรคในการะบวนการจัดการพลังงานของชุมชนคือการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่เห็นความสำคัญและผู้นำชุมชนขาดความเข้มแข็ง D6 ด้านวัฒนธรรมทุกอำเภอชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนที่มีความแตกต่างกันไป บางพื้นที่มีการอนุรักษ์และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น แต่มีอีกหลายๆชุมชนที่ภูมิทางวัฒนธรรมกำลังเลือนลางและหายไปตามกาลเวลาเนื่องจากไม่มีผู้สืบทอดภูมิปัญญาสอดคล้องกับ ไทยโรจน์ พวงมณี (2564)พบว่าวัฒนธรรมชุมชนบางอย่างมีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานภูมิปัญญาบางอย่างไม่ได้มีการถ่ายทอดดังนั้นต้องมีแนว

ทางการอนุรักษ์ศิลปวัฒธรรมได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน และการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มาจากภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวมภายใต้โมเดล ABC- 6D ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research-PAR) ด้าน D3 ด้านสังคมดี (Society)เป็นการลงพื้นที่วิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการด้าน D3 สังคมดีผ่านกิจกรรมชุมชนโดยนำองค์ความรู้ลงไปถ่ายทอดยังผู้นำชุมชน ตัวแทนประชาชนทั้ง 4 อำเภอ ทำให้ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชนได้รับความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวข้อกฎหมายใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน กฎระเบียบของสังคมตามหลักประชาธิปไตย รวมทั้งสิทธิหน้าที่เสรีภาพที่บุคคลเพิงมีทำให้ประชาชนมีความตระหนักระแวดระวังในการใช้ชีวิตประจำวันไม่กระทำการละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น กระทั่งสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อคนในชุมชน นอกจากนี้ผู้นำชุมชนมีการริเริ่มจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชนเพื่อใช้ในการไกล่เกลี่ยปัญหาเล็กน้อยในชุมชนให้หมดไปเพื่อไม่ให้ความขัดแย้งลุกลามไปถึงกระบวนการของศาลทำให้สามารถลดความตึงเครียดของประชาชนได้จากการประเมินผลการพัฒนาพบว่าปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชนลดลงเพราะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกฎหมายบุคคล กฎหมายหนี้สาธารณะทำให้ชุมชนกล้าเผชิญหน้าเจรจาต่อรองปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ ทั้งที่เป็นหนี้กลุ่มต่างๆหนี้ในระบบและหนี้นอกระบบลดลง ทั้งนี้เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยในชุมชนได้ประชาชนมีข้อมูลและกล้าเข้าถึงหน่วยงานภายนอกที่ให้ความช่วยเหลือมากขึ้น เช่น ศูนย์ดำรงธรรม ศูนย์ไกล่เกลี่ยจังหวัด สอดคล้องกับ กอบกุล วิศิษฏ์สรศักดิ์(2562) พบว่าความขัดแย้งเป็นความไม่ลงรอยระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายดังนั้นต้องมีกระบวนการในการจัดการกับความขัดแย้งโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่ขัดแย้งกันและคนกลางโดยการทำข้อตกลงเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อให้ทั้ง 2 ฝ่ายเกิดความพึงพอใจในข้อตกลงร่วมกันซึ่งข้อตกลงต้องเป็นไปในลักษณะ ชนะ- ชนะ (win-win) เพื่อให้ความขัดแย้งลดระดับความรุนแรงลง

6. เอกสารอ้างอิง

กอบกุล วิศิษฏ์สรศักดิ์. (2562). *การจัดการความขัดแย้งในงานพัฒนาชุมชน.,การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10* (น. 962-969). สงขลา: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

คู่มือการดำเนินงานยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิด้วยการใช้โมเดลการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพื้นที่แบบองค์รวมในจังหวัดชัยภูมิ Area Based Community Collaboration Chaiyaphum Model (ABC-6D. (2562). ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

ณัชชา สุวรรณวงศ์. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานนครราชสีมา (ระบบโควตา)ประจำปีการศึกษา 2560*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานนครราชสีมา.

ณัฐพล ปันสกุล. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับกิจกรรมทางกายในผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจังหวัดแพร่.วารสารพาบาลสงขลานครินทร์, 40*(2), 129-132.

ไทยโรจน์ พวงมณี. (2564). *แนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรมพื้นที่หมู่บ้านน้ำพร อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 13*(2), 137-145.

ศุภวรรณ ภิรมย์ทอง. (2555). *การจัดการความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนชนบทไทย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม). ค้นจากฐานข้อมูลงานวิจัยมหาวิทยาลัยสยาม 1965 - 2021 © Siam University | Privacy Statement.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2543). *การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สุริยะ หาญพิชัย. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดลพบุรี* (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช). *Journal of Modern Learning Development, 5*(5), 309-320.

สุลีกร สุปัน. (2562). *การจัดการพลังงานชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนนาเหลือง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์). ค้นจากฐานข้อมูล https://repository.nida.ac.th/handle/662723737/5083.

อุไรวรรณ สุขอนันต์. (2563). การนำของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารจังหวัดเชิงพื้นที่.*วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 6*(1), 220-234.

การวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภคต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ด้วยแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต

ANALYSIS OF THE IMPACT OF CONSUMERS' BEHAVIOR CHANGING IN PLASTIC CONSUMPTION ON GHG EMISSION BY USING THE INPUT-OUTPUT MODEL

สิริวัฒน์ วงศ์ประเสริฐผล[1] ดนุพล อริยสัจจากร[2] พงษ์สันธ์ บัณฑิตสกุลชัย[3]

SIRIWAT WONGPRASERTPHON[1], DANUPON ARIYASAJJAKORN[2], AND PONGSUN BUNDITSAKULCHAI[3]

[1 2]คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
[3]ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
[1 2]Faculty of Economics, Chulalongkorn University, Bangkok
[3]Department of Civil Engineering, Faculty of Engineering, Chulalongkorn University, Bangkok
6380027829@student.chula.ac.th, Danupon.A@chula.ac.th, and Pongsun.B@chula.ac.th

บทคัดย่อ

อุตสาหกรรมพลาสติกถือเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งในมิติของการจ้างงาน และการสร้างรายได้ให้แก่ภาคครัวเรือนและภาครัฐ แต่ในทางกลับกันอุตสาหกรรมพลาสติกก็ส่งผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน ในปัจจุบันเทคโนโลยีการผลิตพลาสติกชีวภาพถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดการพึ่งพาการใช้น้ำมันดิบ และลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดภาวะโลกร้อน การศึกษานี้ใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ปีพ.ศ. 2562[1] ร่วมกับข้อมูลดัชนีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภค ซึ่งแทนที่การใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกฟอสซิลด้วยผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ ผ่านการคำนวณด้วยเมตริกซ์ตัวทวีคูณ โดยในปีพ.ศ. 2562 การดำเนินนโยบายลดละเลิกใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง ประกอบกับภาคอุตสาหกรรมได้มีทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีและกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก โดยการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติมาเป็นวัตถุดิบตั้งต้นในการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกแทนการใช้น้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ ผลการศึกษา พบว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ คือ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก รวมทั้งพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางตรงลดลงร้อยละ 8.46 ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงร้อยละ 0.25 จากในอดีต ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วถือเป็นสัดส่วนที่ไม่สูงมาก หากพิจารณาร่วมกับต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ลดลงไปจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภค และการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตของภาคอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย ดังนั้น ภาครัฐควรมีการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกในประเทศ เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์พลาสติก อีกทั้ง ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน ผ่านนโยบายและมาตรการตามโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติที่ได้มีการกำหนดไว้ 3 แนวทาง ได้แก่ **มาตรการในการกำกับดูแลและควบคุมการผลิตของอุตสาหกรรมพลาสติก มาตรการทางด้านภาษี** และ**มาตรการสนับสนุนการเปลี่ยนมาใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ** โดยจะสามารถลดปริมาณขยะพลาสติกและปริมาณ

[1] โดยการนำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขนาด 180 สาขาการผลิต ปีพ.ศ. 2558 มาปรับปรุงด้วยวิธี RAS ร่วมกับข้อมูลการค้าระหว่างประเทศที่รวบรวมโดยกรมศุลกากร และข้อมูลบัญชีประชาชาติที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งถือเป็นต้นทุนทางอ้อมที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม และยังเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ก๊าซเรือนกระจก ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบผสม แบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต เศรษฐกิจหมุนเวียน อุตสาหกรรมพลาสติก

ABSTRACT

The plastic industry is a core mechanism in driving the country's economy in terms of employment and income of the household and the public sector. On the contrary, the plastic industry also has a negative impact on the environment. Bioplastic production technology has continuously been developed to reduce the dependence of crude oil and greenhouse gas emissions that cause global warming. This study employed the input-output table in 2019[2] with the GHG emissions index data to assess the economic and environmental impacts of changing consumers' plastic products consumption behavior by replacing fossil plastic products with bioplastic products through the Leontief Inverse Matrix. In 2019, there was the implementation of a policy to reduce the use of single-use plastics along with the industry's direction towards developing technology and plastic manufacturing processes based on natural raw materials for plastic products instead of crude oil and natural gas. According to the study, Thailand is currently facing changes in plastic manufacturing technology and consumers' plastic products consumption behavior. Consequently, there was a decrease in direct greenhouse gas emissions by 8.46 percent with the GDP decreasing by 0.25 percent. To compare, this portion is not very high when considering the decreased environmental costs caused by changes in consumers' plastic products consumption behavior and in manufacturing technology in the plastic industry in Thailand. Therefore, the public sector should encourage research and development on plastic production in the country to reduce production costs and create added value for plastic products. Moreover, the public sector should focus on circular economy policies through the policies and measures according to the United Nations Environment Programme with three guidelines, including the measure to supervise and control the production in the plastic industry, the tax measure, and the measure to encourage the use of plastic products made from natural materials. This will reduce plastic wastes and greenhouse gas emissions which are indirect costs incurred to the environment and are causes of global warming today.

Keywords: Greenhouse gases, Hybrid Table, Input-Output Model, Circular Economy, and Plastic Industry

1. หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมพลาสติกถือเป็นฟันเฟืองสำคัญที่คอยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทั้งในมิติของการจ้างงาน รวมถึงการสร้างรายได้ให้แก่ภาคครัวเรือนและภาครัฐ จากข้อมูลในปีพ.ศ. 2562 อุตสาหกรรมพลาสติกสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศคิดเป็นร้อยละ 7.28 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้งหมด เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญจากภาคอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและก๊าซธรรมชาติ ประกอบกับประเทศไทยมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ คือ แท่น

[2] The input-output table of 180 production fields in 2015 was updated by the RAS method with international trade data collected by the Customs Department and national account data prepared by the Office of Office of the National Economic and Social Development Council.

ผลิตปิโตรเลียม “เอราวัณ” ที่อยู่บริเวณกลางทะเลอ่าวไทย ซึ่งมีกำลังการผลิตประมาณ 4.67 แสนล้านลูกบาศก์ฟุตต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 25 ของปริมาณความต้องการใช้ก๊าซธรรมชาติทั้งหมดภายในประเทศ โดยก๊าซธรรมชาติที่ค้นพบในบริเวณดังกล่าวนั้นเป็นก๊าซธรรมชาติเหลว[3] มีสัดส่วนร้อยละ 15 ซึ่งเป็นสารตั้งต้นในการผลิตเม็ดพลาสติก อันเป็นวัตถุดิบสำหรับใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกฟอสซิลประเภทต่าง ๆ สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ในทางกลับกันอุตสาหกรรมพลาสติกกลับส่งผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน ซึ่งเกิดจากปัญหาขยะพลาสติกที่มีตั้งแต่ในอดีต โดยขยะพลาสติกส่วนมากที่พบมักเป็นพลาสติกที่เป็นสารคงทนทำให้ไม่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ จากข้อมูลในปีพ.ศ. 2562 ประเทศไทยสร้างขยะพลาสติก 547,500 ล้านตันต่อปี แม้ขยะพลาสติกบางประเภทจะสามารถนำกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิลได้ อย่างไรก็ตามขยะพลาสติกเหล่านี้ก็ยังคงต้องใช้ระยะเวลาที่นานในการย่อยสลาย อีกทั้ง ในส่วนของขยะพลาสติกที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ ก็ยังก่อให้เกิดต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมตามมา ในปัจจุบันเทคโนโลยีการผลิตพลาสติกชีวภาพได้รับการพัฒนาเพื่อลดการพึ่งพาการใช้น้ำมันดิบที่มีแนวโน้มราคาเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดภาวะโลกร้อนในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภคมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งส่งผลให้ปริมาณขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง ในปีพ.ศ. 2563 ลดลง 166,000 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.3 ของปริมาณขยะพลาสติกในปีพ.ศ. 2562 ประกอบกับนโยบายลดละเลิกใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง ภายใต้แผนจัดการขยะพลาสติก (2561 - 2573) ส่งผลให้ภาพรวมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกฟอสซิลลดลงและถูกแทนที่ด้วยพลาสติกชีวภาพซึ่งผลิตจากวัสดุจากธรรมชาติ ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภค ต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ด้วยแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์และนโยบายในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมพลาสติกของประเทศไทย ร่วมกับการตระหนักถึงปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม

2. วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภค โดยแทนที่การใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกฟอสซิลด้วยผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ

3. วรรณกรรมปริทัศน์

แบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Model) ได้รับความนิยมในงานที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตในระบบเศรษฐกิจ เช่นในกรณีงานศึกษาของ Tengsuwan et al. (2019) ที่ได้ทำการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตในอุตสาหกรรมยางพาราประเทศไทย โดยใช้เมตริกซ์ตัวทวีคูณ ซึ่งนอกเหนือจากการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตในระบบเศรษฐกิจแล้วนั้น ยังสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยทำการการเชื่อมโยงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบผสม (Hybrid Table) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย ทั้งด้านการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การใช้ทรัพยากรน้ำ การใช้พลังงาน และการใช้ที่ดิน เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับในวงกว้างในสังคมศาสตร์ โดยงานศึกษาที่มีการนำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบผสมมาประยุกต์ใช้ในการศึกษามีหลากหลายบริบท เช่นในกรณีงานศึกษาของ รุจินันท์ ขุนศรี (2563) ที่ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการจัดสรรน้ำต่อระบบเศรษฐกิจ โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตระหว่างภาค และงานศึกษาของ Peter & Hertwich (2008) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

[3] ก๊าซธรรมชาติเหลว หรือ Wet Gas คือ ก๊าซธรรมชาติที่มีองค์ประกอบหลักเป็นก๊าซธรรมชาติเหลว ได้แก่ โพรเพน บิวเทน และไฮโดรคาร์บอนเหลว ตั้งแต่ร้อยละ 4 - 8 ขึ้นไป

4. ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table: IOT) ตั้งต้นเดิมนั้น เป็นตารางที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมการหมุนเวียนของสินค้าและบริการระหว่างสาขาการผลิตต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในแนวตั้ง (column) ของตารางจะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างการผลิต (Input Structure) ส่วนในแนวนอน (row) แสดงถึงการแจกแจงหรือการกระจายผลผลิต (Output Distribution) ของแต่ละสาขาการผลิตในระบบเศรษกิจ ซึ่งโครงสร้างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแสดงดัง**ตารางที่ 1**

ตารางที่ 1 โครงสร้างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table: IOT)

		Intermediate Demand				Final Demand	Total Output
		Sector 1	Sector 2	⋯	Sector N		
Intermediate Supply	Sector 1	Z_{11}	Z_{12}	⋯	Z_{1N}	f_1	x_1
	Sector 2	Z_{21}	Z_{22}	⋯	Z_{2N}	f_2	x_2
	⋮	⋮	⋮	⋱	⋮	⋮	⋮
	Sector N	Z_{N1}	Z_{N2}	⋯	Z_{NN}	f_N	x_N
	Value added	v_1	v_2	⋯	v_N		
	Total Output	x_1	x_2	⋯	x_N		

ที่มา: ณัฐพงษ์ พัฒนพงษ์ (2563)

จากในแนวนอนของ**ตารางที่ 1** สามารถแสดงความสัมพันธ์ให้อยู่ในรูปแบบสมการได้ดังสมการที่ (1) - (3)

$$X_1 = Z_{11} + Z_{12} + \cdots + Z_{1N} + f_1 \quad (1)$$
$$X_2 = Z_{21} + Z_{22} + \cdots + Z_{2N} + f_2 \quad (2)$$
$$\vdots$$
$$X_N = Z_{N1} + Z_{N2} + \cdots + Z_{NN} + f_N \quad (3)$$

โดยที่

X_i คือ ผลผลิตรวมของสาขาการผลิตที่ i

Z_{ij} คือ มูลค่าปัจจัยการผลิตของสาขาการผลิตที่ i ซึ่งนำมาใช้ในการผลิตสินค้าของสาขา การผลิตที่ j

ซึ่งสามารถลดรูปให้อยู่ในรูปของค่าสัมประสิทธิ์ของเทคโนโลยี (Technical Coefficient: a_{ij}) ดังสมการที่ (4) - (7)

$$a_{ij} = \frac{Z_{ij}}{X_j} \quad (4)$$
$$X_1 = a_{11}X_1 + a_{12}X_2 + \cdots + a_{1N}X_N + f_1 \quad (5)$$
$$X_2 = a_{21}X_1 + a_{22}X_2 + \cdots + a_{2N}X_N + f_2 \quad (6)$$
$$\vdots$$
$$X_N = a_{N1}X_1 + a_{N2}X_2 + \cdots + a_{NN}X_N + f_N \quad (7)$$

โดยที่

a_{ij} คือ สัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตของสาขาการผลิตที่ i เพื่อนำมาผลิตสินค้าในสาขาการผลิตที่ j

จากสมการที่ (4) - (7) สามารถจัดรูปให้อยู่ในลักษณะของเมตริกซ์ได้ ดังนี้

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & \cdots & a_{1N} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{N1} & \cdots & a_{NN} \end{bmatrix}, X = \begin{bmatrix} X_1 \\ \vdots \\ X_N \end{bmatrix}, F = \begin{bmatrix} f_1 \\ \vdots \\ f_N \end{bmatrix}$$

$$X = AX + F \tag{8}$$

$$X = (I - A)^{-1}F \tag{9}$$

โดยที่

$(I - A)^{-1}$ คือ เมตริกซ์ตัวทวีคูณ

A คือ เมตริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์ของเทคโนโลยี (Technical Coefficient)

จากสมการที่ (9) เมตริกซ์ตัวทวีคูณ สามารถเขียนให้อยู่ในรูปของเมตริกซ์ได้ ดังนี้

$$(I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} 1 - a_{11} & -a_{12} & \cdots & -a_{1N} \\ -a_{21} & 1 - a_{22} & \cdots & -a_{2N} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ -a_{N1} & a_{-N2} & \cdots & 1 - a_{NN} \end{bmatrix}^{-1} = \begin{bmatrix} b_{11} & b_{12} & \cdots & b_{1N} \\ b_{21} & b_{22} & \cdots & b_{2N} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ b_{N1} & b_{N2} & \cdots & b_{NN} \end{bmatrix}$$

ทั้งนี้ เนื่องด้วยข้อจำกัดของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ที่ไม่สามารถทำการวิเคราะห์ครอบคุลมไปถึงประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อขยายขอบเขตในการศึกษา ทางผู้วิจัยจึงเลือกใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบผสม (Hybrid Table) ซึ่งเป็นการนำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตมาพิจารณาร่วมกับข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปริมาณการใช้ทรัพยากรในการผลิต และปริมาณการปล่อยมลพิษ เป็นต้น เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยโครงสร้างของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบผสมแสดงดัง**ตารางที่ 2**

ตารางที่ 2 โครงสร้างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบผสม (Hybrid Table)

		Intermediate Demand				Final Demand	Total Output
		Sector 1	Sector 2	⋯	Sector N		
Intermediate Supply	Sector 1	Z_{11}	Z_{12}	⋯	Z_{1N}	f_1	x_1
	Sector 2	Z_{21}	Z_{22}	⋯	Z_{2N}	f_2	x_2
	⋮	⋮	⋮	⋱	⋮	⋮	⋮
	Sector N	Z_{N1}	Z_{N2}	⋯	Z_{NN}	f_N	x_N
	Value added	v_1	v_2	⋯	v_N		
	GHG Emission Coefficient	δ_1	δ_2	⋯	δ_N		
	Total Output	x_1	x_2	⋯	x_N		

ที่มา: ดัดแปลงจาก ณัฐพงษ์ พัฒนพงษ์ (2563)

ทั้งนี้ หากทำการพิจารณาความแตกต่างระหว่างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตเดิมกับตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบผสม พบว่า ในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบผสมมีเพิ่มขึ้นมา 1 แถว ซึ่งในที่นี้ คือ ข้อมูลดัชนีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (แสดงโดยค่า δ_N) ดังนั้น เมื่อทางผู้วิจัยทำการจัดให้อยู่ในรูปผลคูณเมตริกซ์ได้ ดังนี้

$$\hat{R}B\hat{F} = \begin{bmatrix} \delta_1 & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & \delta_2 & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & \delta_N \end{bmatrix} \begin{bmatrix} b_{11} & b_{12} & \cdots & b_{1N} \\ b_{21} & b_{22} & \cdots & b_{2N} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ b_{N1} & b_{N2} & \cdots & b_{NN} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} f_1 & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & f_2 & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & f_n \end{bmatrix}$$

โดยที่

$\hat{R}$ คือ เมตริกซ์ทแยงมุมของสัดส่วนการใช้ทรัพยากร r_j

B คือ เมตริกซ์ตัวทวีคูณ

$\hat{F}$ คือ เมตริกซ์ทแยงมุมของอุปสงค์ขั้นสุดท้าย

ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณจะสามารถแสดงให้เห็นถึงปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นในมิติของผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงสามารถนำเมตริกซ์ตัวทวีคูณไปประยุกต์ใช้สำหรับการคำนวณผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งเป็นมิติของผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจ

5. กรอบแนวคิดการศึกษา

ในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภคต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ด้วยแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต ทางผู้วิจัยแบ่งส่วนการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขนาด 180 สาขาการผลิต ปีพ.ศ. 2562 ร่วมกับข้อมูลดัชนีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยมีกรอบแนวคิดดัง**รูปที่ 1**

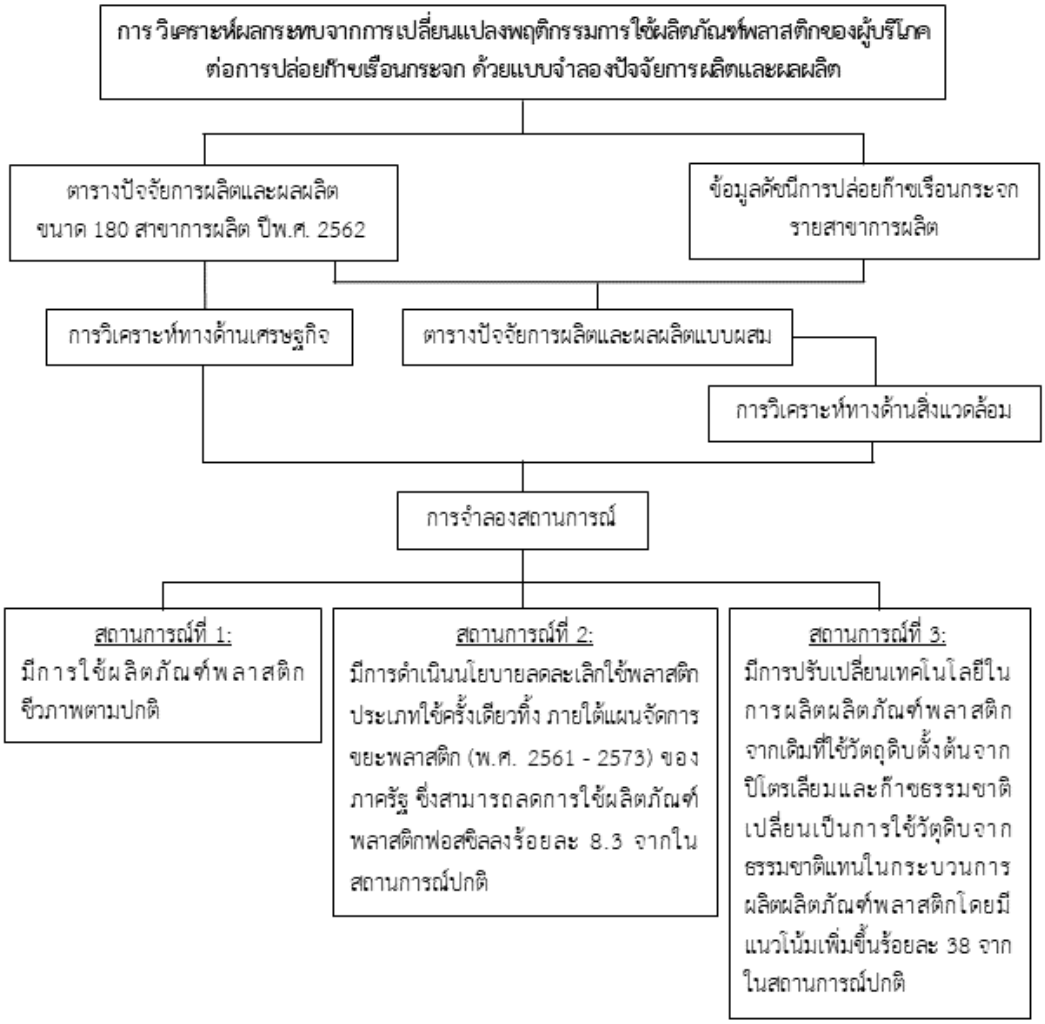

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการพิจารณาตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทยขนาด 180 สาขาการผลิต พบว่า มีสาขาการผลิตที่เกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมพลาสติกฟอสซิล จำนวน 3 สาขาการผลิต ได้แก่

- สาขาการผลิตที่ 31: การผลิตน้ำมันปิโตรเคลียมและก๊าซธรรมชาติ
- สาขาการผลิตที่ 86: การผลิตยางสังเคราะห์และปิโตรเคมี
- สาขาการผลิตที่ 98: การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก

ส่วนของสาขาการผลิตที่เกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทยยังไม่มีสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพ ซึ่งในการศึกษานี้จะทำการพิจารณาสาขาการผลิตที่เป็นวัตถุดิบตั้งต้นของการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ จำนวน 3 สาขาการผลิต ได้แก่

- สาขาการผลิตที่ 2: การทำไร่ข้าวโพด
- สาขาการผลิตที่ 4: การทำไร่มันสำปะหลัง
- สาขาการผลิตที่ 9: การทำไร่อ้อย

6. วิธีการศึกษา

1. จัดทำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขนาด 180 สาขาการผลิต ปีพ.ศ. 2562 โดยการนำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขนาด 180 สาขาการผลิต ปีพ.ศ. 2558 มาปรับปรุงด้วยวิธี RAS ร่วมกับข้อมูลการค้าระหว่างประเทศที่รวบรวมโดยกรมศุลกากร และข้อมูลบัญชีประชาชาติที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. นำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขนาด 180 สาขาการผลิต ปีพ.ศ. 2562 มารวมเข้ากับข้อมูลดัชนีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแบบผสม (Hybrid Table)
3. คำนวณหาเมตริกซ์ตัวทวีคูณ จากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขนาด 180 สาขาการผลิต ปีพ.ศ. 2562 และคำนวณผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
4. กำหนดสถานการณ์จำลอง เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
   - สถานการณ์ที่ 1: สถานการณ์ในช่วงเวลาปกติ
   - สถานการณ์ที่ 2: สถานการณ์ที่มีการดำเนินนโยบายลดละเลิกใช้พลาสติก ประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งภายใต้แผนจัดการขยะพลาสติก (2561 - 2573) ของภาครัฐ ซึ่งสามารถลดการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกฟอสซิลลงร้อยละ 8.3 จากในสถานการณ์ปกติ
   - สถานการณ์ที่ 3: สถานการณ์ที่ภาคอุตสาหกรรมมีการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีในการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก จากเดิมที่ใช้วัตถุดิบตั้งต้นจากปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ เปลี่ยนเป็นการใช้วัตุดิบจากธรรมชาติแทนในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกโดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 38 จากในสถานการณ์ปกติ

7. ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า ในสถานการณ์ 2 ภาครัฐมีการดำเนินนโยบายลดละเลิกใช้พลาสติก ทำให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกฟอสซิล ประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งลดลง 166,000 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.3 ของปริมาณขยะพลาสติกทั้งหมดของปีพ.ศ. 2562 ส่งผลให้ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมลดลง 14.35 ล้านตัน โดยที่เป็นปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางตรงลดลง 8.65 ล้านตัน และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงร้อยละ 0.14 จากในสถานการณ์ปกติ และในสถานการณ์ที่ 3 หากในภาคอุตสาหกรรมสามารถปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิตหรือกระบวนการผลิต โดยการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ (เช่น อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพด เป็นต้น) มาใช้เป็นวัตถุดิบตั้งต้นในการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกแทนการใช้น้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ จะส่งผลให้ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมลดลง 19.21 ล้านตัน โดยเป็นปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางตรงลดลง 8.82 ล้านตัน และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงร้อยละ 0.25 จากในสถานการณ์ปกติ แสดงดัง**รูปที่ 2 3** และ **4** ตามลำดับ

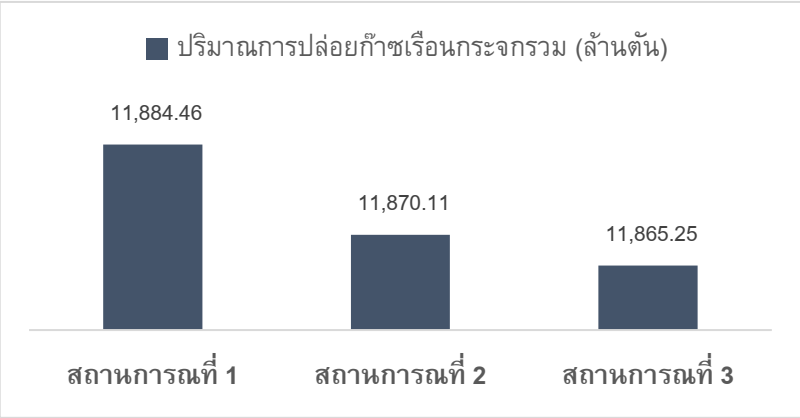

รูปที่ 2 แสดงปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวม

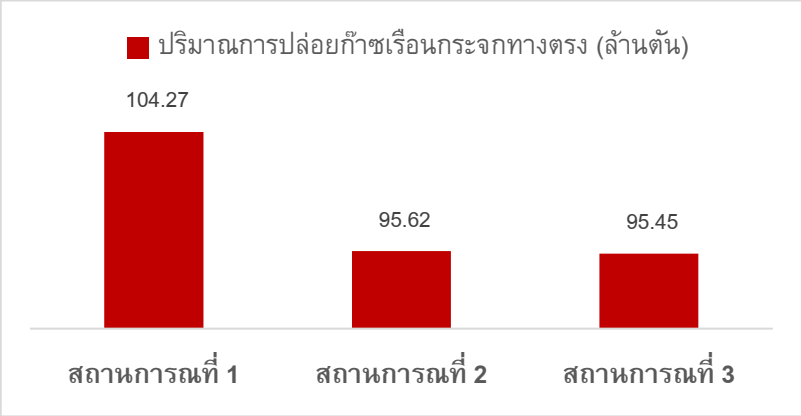

รูปที่ 3 แสดงปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางตรงของอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก

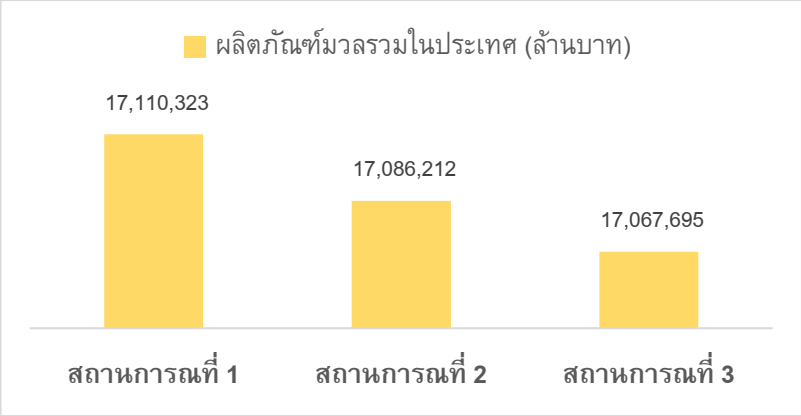

รูปที่ 4 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย (2565)

8. สรุปผลการศึกษา

ทั้งนี้จากผลการศึกษาทั้ง 3 สถานการณ์ แสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่มีต่อทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภค และการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิตของอุตสาหกรรมพลาสติก ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในสถานการณ์ที่ 3 ที่ผู้บริโภคเริ่มมีความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบของขยะพลาสติกที่มีต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนโยบายของภาครัฐที่ได้ดำเนินการสนับสนุนอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากผลการศึกษาในสถานการณ์ที่ 3 แสดงให้เห็นว่าปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางตรงลดลงร้อยละ 8.46 ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงร้อยละ 0.25 จากในสถานการณ์ปกติ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วถือเป็นสัดส่วนที่ไม่สูงมาก หากพิจารณาร่วมกับต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ลดลงไปจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภค และการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตของภาคอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย ซึ่งเทรนด์ในอนาคตที่สำคัญ คือ การพัฒนานวัตกรรมการผลิตพลาสติกเพื่อความยั่งยืน โดยจะทำให้ศักยภาพในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์พลาสติกจะสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นการลดปริมาณขยะพลาสติกและปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยที่จะส่งผลดีต่อทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศในระยะยาว

9. ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐควรมีการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกในประเทศ จะทำให้อุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทยสามารถเข้าสู่การเปลี่ยนผ่านระหว่างอุตสาหกรรมพลาสติกดั้งเดิม (ฟอสซิล) ไปยังอุตสาหกรรมพลาสติกสมัยใหม่ (ชีวภาพ) เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์พลาสติกในอนาคต รวมถึงลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งถือเป็นต้นทุนทางอ้อมที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม และยังเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน อีกทั้ง ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ผ่านนโยบายและมาตรการตามโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติที่ได้มีการกำหนดไว้ โดยมาตรการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนสามารถแบ่งเป็น 3 แนวทาง ได้แก่

1.ดำเนินมาตรการในการกำกับดูแลและควบคุมภาคอุตสาหกรรมพลาสติก: ห้ามการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง (single-use plastic: SUP) เช่น ถุงพลาสติกหูหิ้ว ภาชนะโฟมสำหรับใส่อาหาร หลอดพลาสติก และบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดต่าง ๆ ที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพื่อลดปริมาณขยะพลาสติกที่เกิดขึ้น รวมทั้งปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ลดลงจากการจำกัดกำลังการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในระยะสั้น

2.ดำเนินมาตรการทางด้านภาษี: จัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ผลิต นำเข้า และผู้บริโภคที่ใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติก ประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการที่จะให้ภาคครัวเรือนและเอกชนตระหนักถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมจากขยะพลาสติก โดยการเพิ่มต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ภาคอุตสาหกรรมการผลิตผ่านการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ การดำเนินมาตรการทางด้านภาษีนั้นมีเป้าหมายสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคในระยะยาว ซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้มาตรการการควบคุมพฤติกรรม

3.ดำเนินมาตรการสนับสนุนการเปลี่ยนมาใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อลดการพึ่งพาการใช้วัตถุดิบที่เกิดจากความต้องการใช้ทรัพยากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับเทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกให้มีประสิทธิภาพ

10. เอกสารอ้างอิง

กรมศุลกากร. (2563). *ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศ ปีพ.ศ. 2558 - 2562*. ค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.customs.go.th/statistic_report.php?show_search=1&s=hO1hkvE7zFlvCodN

กรีนพีซ. (2563). *เศรษฐกิจหมุนเวียน (*CIRCULAR ECONOMY) *ดีต่อสิ่งแวดล้อมจริง ๆ หรือไม่?*. ค้นเมื่อ 21 เมษายน 2565, จาก HTTPS://WWW.GREENPEACE.ORG/THAILAND/STORY/*17209/*PLASTIC-SLOWING-THE-CIRCULAR-ECONOMY/

กาญจน์กมล พรมเหลา. (2564). *เศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม.* ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2565, จาก เศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม Circular Economy – TRIS Corporation

ฐานเศรษฐกิจ. (2564). *ทำความรู้จักกับ "พลาสติกชีวภาพ" สินค้าที่ตลาดต้องการสูง.* ค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2565. จาก https://www.thansettakij.com/economy/494352

ณัฐพงษ์ พัฒนพงษ์. (2563). *การวิเคราะห์โครงสร้างและผลกระทบทางเศรษฐกิจด้วยตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตและตารางบัญชีเมตริกซ์สังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประชาชาติธุรกิจ. (2563). *ติดตามผล 2 เดือนกว่าที่งดแจกถุงพลาสติก เมืองไทยเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง*. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2565, จาก ติดตามผล 2 เดือนกว่าที่งดแจกถุงพลาสติก เมืองไทยเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง (prachachat.net)

ประชาชาติธุรกิจ. (2564). *สินค้าจาก "พลาสติกชีวภาพ" กระแสความนิยมโลก แนะเอกชนไทยผลิตป้อนตลาด.* ค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565. จาก https://www.prachachat.net/economy/news-752238

ไพโรจน์ บาลัน. (2564). *การใช้พลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม.* ค้นเมื่อ 21 เมษายน 2565. จาก *HTTPS://WWW.BOT.OR.TH/THAI/RESEARCHANDPUBLICATIONS/ARTICLES/PAGES/ARTICLE_9APR2021.ASPX*

มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2565). *เดินหน้าประเทศไทยไร้ขยะพลาสติก! "ต้องลดและเลิก พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว"*. ค้นเมื่อ 21 เมษายน 2565, จาก HTTPS://WWW.TEI.OR.TH/TH/BLOG_DETAIL.PHP?BLOG_ID=*102*

รุจินันท์ ขุนศรี. (2563). *ผลกระทบจากการจัดสรรน้ำต่อระบบเศรษฐกิจ โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตระหว่างภาค* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์ข่าวพลังงาน. (2561). *"เอราวัณ" ฮับผลิตก๊าซกลางอ่าวไทย.* สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2565, จาก ตาม ENC ลงแท่นผลิตปิโตรเลียมเอราวัณ (3) : "เอราวัณ" ฮับผลิตก๊าซกลางอ่าวไทย - Energy News Center

ศูนย์วิจัยกรุงศรี. (2564). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564 – 2566: อุตสาหกรรมพลาสติก.* ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565, จาก https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/Petrochemicals/Plastics/IO/io-plastics-21

สถาบันพลาสติก. (2562). *โครงสร้างอุตสาหกรรมพลาสติกไทย ปี 2562*. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565. จาก http://plastic.oie.go.th/ReadArticle.aspx?id=20234

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2562). *ภาพรวมมาตรการลดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งในต่างประเทศ*. ค้นเมื่อ 21 เมษายน 2565. จาก HTTP://WWW.EJ.ERIC.CHULA.AC.TH/CONTENT/6114/151

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). *"เศรษฐกิจหมุนเวียน" หนึ่งในโมเดลสำคัญขับเคลื่อน BCG Economy.* สืบค้น 1 เมษายน 2565. จาก https://www.nxpo.or.th/th/7097/

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ปีพ.ศ. 2558*. สืบค้น 8 สิงหาคม 2564. จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=9712&filename=io_page

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *บัญชีประชาชาติปี พ.ศ. 2562*. ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2564. จาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=national_account

องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน. (2562*). วิกฤติของพลาสติก ถึงเวลาลด-เลิกใช้พลาสติกแบบครั้งเดียวแล้วทิ้ง!.* ค้นเมื่อ 21 เมษายน 2565. จาก HTTPS://WWW.THAI-GERMAN-COOPERATION.INFO/TH/PLASTIC-CRISIS-TIME-TO-REDUCE-STOP-YOUR-USE-OF-SINGLE-USE-PLASTICS/

M. Lenzen, D. Moran, K. Kanemoto, & A. Geschke. (2013). BUILDING EORA: A GLOBAL MULTI-REGION INPUT–OUTPUT DATABASE AT HIGH COUNTRY AND SECTOR RESOLUTION. *Economic Systems Research*, *25*(1), 20-49. https://doi.org/10.1080/09535314.2013.769938

M. Lenzen, K. Kanemoto, D. Moran, & A. Geschke. (2012). Mapping the Structure of the World Economy. *Environmental Science & Technology*, *46*(15), 8374-8381. https://doi.org/10.1021/es300171x

P. Tengsuwan, A. Kidsom, & S. Dheera-aumpon. (2019). Economic Linkage in the Thai Rubber Industry and Cluster Identification: Input-Output Approach. *Asian Administration and Management Review*, 2, 147-159.

Peters, G.P., & Hertwich, E.G. (2008). CO2 embodied in international trade with implications for global climate policy. Environmental Science and Technology, 42(5). 1401-1407.

SCG CIRCULAR WAY. (2019). *เศรษฐกิจหมุนเวียน – โอกาสใหม่ของธุรกิจเพื่อความยั่งยืน. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2565, จาก* HTTPS://WWW.SCG.COM/SUSTAINABILITY/CIRCULAR-ECONOMY/INTERESTING/CIRCULAR-ECONOMY-IS-NEW-CHANCE/

W. W. Leontief. (1986). *Input-Output Economics.* Oxford University Press.

Zoe Cormier. (2019). *Turning carbon emissions into plastic*. Retrieved 3 April 2022, from https://www.bbcearth.com/news/turning-carbon-emissions-into-plastic

คุณลักษณะของงานและความเหนียวแน่นในทีมที่พยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้า

JOB CHARACTERISTICS AND TEAM COHESIVENESS PREDICTING VIGOR AT WORK OF THE ELECTRICITY AUTHORITY EMPLOYEES

ธเนศพล คล้ายแขก[1] ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร์[2]

THANETPOL KHLAIKHAEK[1], PINKANOK WONGPINPECH[2]

[1,2]สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานครฯ

[1,2]Department of Industrial and Organizational Psychology, Faculty of Applied Arts,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok
thanetpol.khlaikhaek@gmail.com and pinkanok2519@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของงาน ความเหนียวแน่นในทีม และความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงาน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์คุณลักษณะของงาน และ ความเหนียวแน่นในทีมกับความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงาน และ 3) เพื่อพยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงานด้วยคุณลักษณะของงานและความเหนียวแน่นในทีม ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ พนักงานการไฟฟ้านครหลวงและพนักงานการฟ้าส่วนภูมิภาค กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามคุณลักษณะของงานและความเหนียวแน่นในทีมที่พยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .969 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .352 - .878 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลวิจัยพบว่า 1) พนักงานมีระดับทั้ง 3 ตัวแปร โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) คุณลักษณะของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความเหนียวแน่นในทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) คุณลักษณะของงาน 3 ด้าน ได้แก่ ความเป็นเอกลักษณ์ของงาน ความหลากหลายของทักษะ และความมีอิสระในการทำงาน และความเหนียวแน่นในทีม 1 ด้าน ได้แก่ ความเหนียวแน่นของกลุ่ม สามารถร่วมกันพยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงานได้ ร้อยละ 64

คำสำคัญ: คุณลักษณะของงาน ความเหนียวแน่นในทีม ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน

ABSTRACT

This research aims to 1) to study the level of job characteristics, team cohesiveness and vigor at work, 2) to study the relationship of job characteristics and team cohesiveness to vigor at work of employees, and 3) to predict the vigor at work of employees with job characteristics and team cohesiveness. The population and samples used in the research were Metropolitan Electricity Authority and Provincial Electricity Authority employees. The sample consisted in this research was 380 employees. The instrument was a questionnaire "Job Characteristics and Team Cohesiveness predicting Vigor at Work" that reliability at .969 and discrimination at .352 - .878. The statistics used

in data analysis were mean, standard deviation. Pearson Product-Moment Correlation and stepwise multiple regression analysis. The results showed that 1) Employees There is a level of all three variable were at high level, 2) Job characteristics were positively correlated to vigor at work at high level with a statistical significance at the .01 level, 3) Team cohesiveness were positively correlated to vigor at work at high level with a statistical significance at the .01 level, and 4) three facet of job characteristics: task identity, skill variety and autonomy and one facet of team cohesiveness: group cohesion jointly predicted 64 percent of vigor at work of employees.
Keywords: Job Characteristics, Team Cohesiveness, Vigor at Work

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พลังงานที่มีส่วนในการพัฒนาและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของไทยที่สำคัญประเภทหนึ่งคือพลังงานไฟฟ้าจากปริมาณการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รัฐจึงมีการส่งเสริมให้เพิ่มปริมาณการเกี่ยวกับกระแสไฟฟ้า องค์การจึงต้องวางระบบการบริหารจัดการเพิ่มพูนทักษะผู้บริหารและพนักงานเพื่อเป็นความสำเร็จในการดำเนินการเกี่ยวไฟฟ้า (อนุชาติ บุนนาค, 2560) เพราะความมั่นคงทางพลังงานช่วยส่งเสริมเสถียรภาพการดำเนินธุรกิจ (ปิติพีร์ รวมเมฆ, 2557) พนักงานควรมีความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานพนักงานจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วดำเนินงานได้อย่างคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง (Arie Shirom, 2011) สิ่งสำคัญที่จะทำให้พนักงานการไฟฟ้าเกิดความทุ่มเทแรงกายและแรงใจในการทำงานก็คือการที่พนักงานรับรู้ได้ว่าตนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน เพราะพนักงานเป็นมนุษย์ที่มีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์อันจะส่งผลต่อคุณภาพของงานเป็นผลกระทบต่อเนื่อง (ชมพูนุท ศรีพงษ์, 2555) และหนึ่งในความอารมณ์ความรู้สึกที่สำคัญต่อการทำงานของพนักงานนั้นก็คือความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานนั้นคือ คุณลักษณะของงาน และ ความเหนียวแน่นในทีม (Arie Shirom, 2011) ในการจะทำงานใด ๆ นั้นคุณลักษณะของงานเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งผลให้พนักงานมีความสุขในการทำงาน (ทวินันท์ เรืองสง, 2561) ซึ่งพนักงานจะรับรู้ได้ว่างานของตนนั้นมีความหลากหลายในการใช้ทักษะ งานมีความเป็นเอกลักษณ์ มีความสำคัญ มีความอิสระในงาน และมีผลสะท้อนกลับซึ่งจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานทำให้เกิดความทุ่มเทต่องานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (J. Richard Hackman & Greg R. Oldham, 1976) โดยทั่วไปแล้วการที่พนักงานในองค์การจะกระทำการใด ๆ ให้เกิดผลสำเร็จ ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากความเหนียวแน่นในทีม อันเป็นการดึงดูดใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในทีมให้มีความต้องการที่จะคงอยู่ในทีม (ภิญโญ มนูศิลป์, 2558) โดยการพัฒนาความเหนียวแน่นในทีมนั้นหัวหน้าที่ควรจะอธิบายขอบเขต หน้าที่ของพนักงานให้ชัดเจนและกำหนดเป้าหมายของทีมให้เกิดเป็นรูปธรรม (ทศพล เชิดชัยภูมิ, ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร์ และเบญจวรรณ บุณยะประพันธ์, 2562) และมีความสัมพันธ์อันดี ดูแลเอาใจใส่ต่อเพื่อนพนักงาน มีการใช้เวลาร่วมกัน (Robert J. MacCoun, Elizabeth Kier, & Aron Belkin, 2006) ทั้งนี้ จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นผลวิจัยในครั้งนี้องค์การรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้า หรือ องค์การอื่นๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมให้พนักงานเกิดความกระปรี้กระเปร่า ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการจ่ายกระแสไฟฟ้าและสร้างความมั่นคง เติบโตในการนำส่งกระแสไฟฟ้าอันเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนเป็นแนวทางในต่อยอดประโยชน์ทางวิชาการแก่ผู้ที่สนใจในเรื่องดังกล่าวต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของงาน ความเหนียวแน่นในทีม และความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้า

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและความเหนียวแน่นในทีมของงานกับความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้า

2.3 เพื่อพยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าด้วยคุณ-ลักษณะของงานและความเหนียวแน่นในทีม

3. สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะของงานมีความสัมพันธ์กับความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงาน

สมมติฐานที่ 2 ความเหนียวแน่นในทีมมีความสัมพันธ์กับความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงาน

สมมติฐานที่ 3 คุณลักษณะของงานและความเหนียวแน่นในทีม อย่างน้อยหนึ่งตัวแปรที่พยากรณ์ความกระปรี้-กระเปร่าในการทำงานของพนักงาน

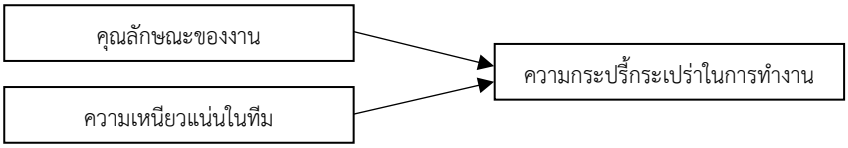

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (1970) แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนแต่ละองค์การ โดยแต่ละองค์การมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) พนักงานการไฟฟ้านครหลวงมีพนักงานรวม จำนวน 7,742 คน คิดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 81 คน 2) พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีพนักงานรวม จำนวน 28,372 คน คิดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 299 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 36,114 คน กลุ่มตัวอย่างคือ 380 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน โดยข้อคำถามชี้วัดตัวแปรได้ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยมีรายละเอียดแต่ละส่วนดังนี้ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการการณ์การทำงาน 2) ข้อคำถามเกี่ยวกับความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ความแข็งแกร่งทางกาย พลังทางอารมณ์ และความมีชีวิตชีวาทางการรู้คิด 3) ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของงาน มีองค์ประกอบเป็น 5 ด้าน คือ ความหลากหลายของทักษะ ความเป็นเอกลักษณ์ของงาน ความสำคัญของงาน ความมีอิสระในการทำงาน และการได้รับข้อมูลป้อนกลับ 4) ข้อคำถามเกี่ยวกับความเหนียวแน่นในทีม มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ความเหนียวแน่นของงาน และ ความเหนียวแน่นของกลุ่ม

4.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การทั้ง 3 ท่านซึ่งมีคุณวุฒิระดับ ศาสตราจารย์ และ อาจารย์ เป็นผู้ตรวจเครื่องมือ โดยวิธีการ IOC ผลการตรวจข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1 ผู้วิจัยจึงทำการปรับแก้บางข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยผลการทดสอบพบว่าแบบสอบถามผ่านเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .969 และค่าอำนาจจำแนกของแต่ละข้อคำถามเท่ากับ .352 - .878

4.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สำหรับสมมติฐานที่ 1 และ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนสำหรับสมมติฐานที่ 3

5. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน คุณลักษณะของงาน และความเหนียวแน่นในทีม

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน	4.10	.56	มาก
2. คุณลักษณะของงาน	4.12	.56	มาก
3. ความเหนียวแน่นในทีม	4.16	.68	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .56 คุณลักษณะของงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .56 และความเหนียวแน่นในทีมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .68 ทั้ง 3 ตัวแปรอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรเกณฑ์

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปรเกณฑ์ (ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน)			
	r	r^2 x 100	*p*	ระดับความสัมพันธ์
คุณลักษณะของงาน	.75**	56.10	.00	สูง
ความเหนียวแน่นในทีม	.64**	40.95	.00	ปานกลาง

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานระดับสูง (r = .75**) คิดเป็นร้อยละ 56.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความเหนียวแน่นในทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานระดับปานกลาง (r = .64**) คิดเป็นร้อยละ 40.96 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อคัดเลือกตัวแปรคุณลักษณะของงาน และความเหนียวแน่นในทีมที่สามารถพยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงาน

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	AdfR^2	SE_{est}	F	*p*
ค่าคงที่						
-คุณลักษณะของงานด้าน ความเป็นเอกลักษณ์ของงาน ความหลากหลายของทักษะ ความมีอิสระในการทำงาน						
-ความเหนียวแน่นในทีมด้าน ความเหนียวแน่นของกลุ่ม	.80	.64	.64	.34	164.39**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ในขั้นที่ 4 พบว่า คุณลักษณะของงาน และ ความเหนียวแน่นในทีมสามารถพยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงาน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .80 สามารถพยากรณ์ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงาน ได้ร้อยละ 64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ .34

6. การอภิปรายและสรุปผล

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 1 ตีความได้ว่า หากงานที่พนักงานได้ทำนั้นมีคุณลักษณะของงานเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้พนักงานเกิดความกระปรี้กระเปร่าในการทำ-งานเพิ่มขึ้นไปด้วย สาเหตุเพราะพนักงานได้ทำงานที่ต้องใช้ทักษะที่หลากหลาย ขอบเขตความรับผิดชอบงานได้รับการจัดสรรที่ชัดเจน งานที่พนักงานรับผิดชอบนั้นเป็นส่วนสำคัญที่ขับเคลื่อนองค์การ ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดขั้นตอนการทำงานได้เอง ส่งผลให้พนักงานมีความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Anja Van den Broeck et al. (2008) พบว่า พนักงานที่อยู่ในสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เต็มไปด้วยคุณลักษณะของงานนั้นมีโอกาสมากกว่าจะทำให้พนักงานรู้สึกถึงความเป็นอิสระ รู้สึกเชื่อมโยงกับเพื่อนร่วมงาน และรู้สึกเหนื่อยล้าจากการทำงานน้อยลง ก่อให้เกิดความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานของพนักงาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 2 ตีความได้ว่า หากความเหนียวแน่นในทีมเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานเพิ่มขึ้นไปด้วย สาเหตุเพราะพนัก-งานในทีมมีการสร้างเป้าหมายร่วมกัน กระตุ้นให้เพื่อนร่วมทีมเกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน ขอให้เพื่อนร่วมทีมแบ่ง-ปันความคิดเห็น ไม่ว่าทีมจะเผชิญอุปสรรคในการทำงานเพียงใด ทั้งทีมยังร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย รู้สึกได้ถึงความผูกพันกันและไว้วางใจกันได้ มีการใช้เวลาว่างร่วมกัน ส่งผลให้พนักงานทำงานได้อย่างมีพลัง รู้สึกตื่นตัวตลอด-เวลาการทำงาน ทั้งนี้พนักงานยังรู้สึกยินดีที่เพื่อนร่วมงานได้รับคำชม หรือ รางวัลจากผู้บังคับบัญชา พยายามทำให้ที่ทำงานเต็มไปด้วยความสนุกสนาน ส่งผลให้พนักงานมีความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ James Lowther and Andrew Lane (2002) พบว่า ความเหนียวแน่นในทีมอันประกอบไปนั้นสัมพันธ์กับอารมณ์ทางบวกซึ่งเป็นความกระปรี้กระเปร่าอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 3 ตีความได้ว่า หากควบคุมตัวแปรอื่นๆแล้วเพิ่มระดับ ความเป็นเอกลักษณ์ของงาน ความเหนียวแน่นของกลุ่ม ความหลากหลายของทักษะ และความมีอิสระในการทำงานจะทำให้พนักงานมีความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพนักงานอธิบายขอบเขตความรับผิดชอบของตนได้ พนักงานต้องใช้ทักษะที่หลากหลายและต้องประยุกต์ทักษะพิเศษมากมายเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้พนักงานใช้ดุลพินิจตัดสินใจเลือกแนวทางการทำงานด้วยตัวเอง สมาชิกในทีมรู้สึกผูกพันกัน ส่งผลให้พนักงานมีความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Arie Shirom (2011) ได้นำเสนอไว้ว่า ทรัพยากรที่ส่งผลให้เกิดความความกระปรี้กระเปร่าในการทำงาน ทรัพยากรในระดับที่เกี่ยวกับงานนั้นคือคุณลักษณะของงาน นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรระดับกลุ่มอันมีความเหนียวแน่นในทีม มีแนว-โน้มที่จะมุ่งตรงสู่เป้าหมาย ซึ่งจะตามมาด้วยขวัญกำลังใจของพนักงานและความเป็นอยู่ที่ดีในสถานที่ทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย องค์การควรสนับสนุนให้พนักงานมีความกระปรี้กระเปร่าในการทำงานด้วยการส่ง-เสริมให้พนักงานมีงานที่ต้องใช้ทักษะหลากหลาย งานมีเอกลักษณ์ มีอิสระในการทำงาน และมีความเหนียวแน่นในทีม

7. เอกสารอ้างอิง

ชมพูนุท ศรีพงษ์. (2555). คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานภาคธุรกิจเอกชนในจังหวัดยะลา. *วารสารปาริชาต ฉบับพิเศษผลงานวิจัยจากการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 22*, 11-19.

ทวินันท์ เรืองสง. (2561). *คุณลักษณะของงานและความฉลาดทางจริยธรรมที่พยากรณ์ความสุขในการทำงานของพนักงานบริษัทในธุรกิจซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาห-กรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ).

ทศพล เชิดชัยภูมิ, ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร์, และเบญจวรรณ บุณยะประพันธ์. (2563). ปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิ-ผลของคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการ ทำงานเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคกลางและภาคตะวันออก. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 9*(2), 41-62.

ภิญโญ มนูศิลป์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของทีม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 9*(2), 1-28.

ปิติพีร์ รวมเมฆ. (2557). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาโครงการพลังงานแสงอาทิตย์ที่ยั่งยืน. *วารสารนักบริหาร*, *34*(1), 122-129.

อนุชาติ บุนนาค. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 3*(1),1-9

Hackman, J. R., and Oldham, G. R. (1976). Motivation through the design of work: Test of a theory. *Organizational behavior and human performance, 16*(2), 250-279.

Lowther, J., and Lane, A. (2002). Relationships between mood, cohesion and satisfaction with performance among soccer players. *Athletic Insight*, *4*(3), 57-69.

MacCoun, R. J., Kier, E., and Belkin, A (2006). Does social cohesion determine motivation in combat? An old question with an old answer. *Armed Forces & Society*, *32*(4), 646-654.

Shirom, A. (2011). Vigor as a positive affect at work : Conceptualizing vigor, its relations with related constructs, and its antecedents and consequences. *Review of General Psychology, 15*(1), 50-64.

Van den Broeck A., et al. (2008). Explaining the relationships between job characteristics, burnout, and engagement: The role of basic psychological need satisfaction. *Work & stress*, *22*(3), 277-294.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

FACTORS AFFECTING STRESS OF SCREENING OFFICERS AT SUVARNABHUMI AIRPORT DURING THE PANDEMIC OF CORONA VIRUS DISEASE 2019

วรวิธ เสนีชัย

WORAVIT SENEECHAI

ภาควิชาธุรกิจการบิน สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
Department of Airline Business, Aviation Personnel Development Institute
Kasem Bundit University, Bangkok
woravit.sen@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ 2) เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบความเครียดและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงาน โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการคัดเลือกแบบการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากเจ้าหน้าที่ตรวจค้น แผนกตรวจค้น บริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัดที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ตรวจค้นมีระดับความเครียดต่อปัจจัยที่ส่งผลโดยรวมในระดับค่อนข้างสูง ($\overline{X}$ =4.06) และความสัมพันธ์โดยรวมระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานและผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับสูง (r = 0.80) เพราะเจ้าหน้าที่ตรวจค้นเปรียบเสมือนกำลังด่านหน้าที่จะต้องคัดกรอง ดูแลความปลอดภัยของผู้โดยสาร และบุคลากรการบิน หน่วยงานควรจัดการฝึกอบรมการปฏิบัติงานให้บุคลากรมีความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ดีในการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลกระทบความเครียด เจ้าหน้าที่ตรวจค้น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ABSTRACT

This research aimed to study 1) factors affecting stress of screening officers at Suvarnabhumi Airport during the pandemic of Coronavirus Disease 2019 and 2) the levels of relationship between the effects of stress and factors affecting work stress. Accidental sampling technique was used and 384 screening officers working at AOT Aviation Security Company Limited were recruited as samples. Research instrument was Factors Affecting Stress questionnaire with 5 rating scales. Descriptive statistics included Mean and Standard Deviation and inferential statistics was Pearson correlation. Results revealed that screening officers had relatively high level of stress toward overall affecting factors at $\overline{X}$ =4.06. Moreover, overall levels of relationship between the effects of stress and factors affecting work stress of screening officers had positive relationship at high level (r = 0.80). Screening officers resemble front-line forces who must scan and take care of passengers and aviation personnel for safety. Organizations should provide work trainings for their personnel to realize the importance

of and adapt themselves to healthy behaviors in order to protect themselves from Coronavirus Disease 2019.

Keywords: Factors affecting stress, Screening officers, Coronavirus Disease 2019

1. ความเป็นมาของปัญหา

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว หน่วยงานต่าง ๆ จึงมีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อปรับตัวให้รองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังส่งผลต่อสภาพจิตใจของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรหลายภาคส่วน เช่น การสาธารณสุข การศึกษา และท่องเที่ยว เป็นต้น บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสเสี่ยงสูงที่จะสัมผัสเชื้อโรคจากผู้ป่วย ซึ่งบุคลากรในอุตสาหกรรมการบินและธุรกิจการบินทั่วโลกก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวเช่นเดียวกัน องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) ได้ทำการกำหนดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากล โดยภาคผนวกที่ 17 หัวข้อการรักษาความปลอดภัย (ANNEX 17: Security) ได้กำหนดให้ทุกท่าอากาศยานจำเป็นต้องมีหน่วยงานเพื่อปฏิบัติการคัดกรองผู้โดยสาร และสัมภาระที่นำขึ้นสู่อากาศยาน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิมอบหมายให้ส่วนตรวจค้นฝ่ายรักษาความปลอดภัย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ทั้งนี้ได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตรวจให้ปฏิบัติงาน ควบคุม กำกับ ดูแล ผู้โดยสารและเจ้าหน้าที่หน่วยงานข้างเคียง ตามคู่มือและขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure: SOP) ภายใต้สภาวะกดดันที่หลากหลายจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เจ้าหน้าที่ตรวจค้นเป็นบุคลากรที่จำเป็นต้องเป็นด่านหน้าในกระบวนการการเดินทางของผู้โดยสารจำนวนมากต่อวัน จึงมีความเสี่ยงต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตเพราะมีโอกาสได้รับเชื้อโรค Baron & Paulus (1991) กล่าวว่าประสิทธิภาพการทำงานของบุคคลจะดีเมื่อบุคคลมีความเครียดอยู่ในระดับต่ำ หากความเครียดระดับปานกลางประสิทธิภาพการทำงานจะดียิ่งขึ้น ส่วนหากมีระดับความเครียดที่สูงและยาวนานจะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานต่ำลงได้

Cooper & Marshall (1976) กล่าวว่าความเครียดในการปฏิบัติงานคือความรู้สึก อันเป็นผลมาจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมกล่าวถึงปัจจัยความเครียดในการปฏิบัติงานได้แก่

1. ตัวงาน (Intrinsic to the Top) คือ ความเครียดมักมาจากลักษณะงานที่ทำประจำทุกวัน ได้แก่ สภาพการทำงาน เป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น เสียงดังเกินไป กลิ่นรุนแรง และตัวกระตุ้นอื่นๆ
2. บทบาทหน้าที่ในองค์กร (Role in the Organization) คือ การกำหนดงานอย่างชัดเจน ความคาดหวังจากองค์กร และมีการสื่อสารให้พนักงานเข้าใจโดยทั่วกัน
3. ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน (Relationship at Work) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของสมาชิกในองค์กรสามารถสร้างความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการทำงานได้ โดยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นแบ่งได้เป็น 3 แบบ คือ ความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และความสัมพันธ์กับลูกน้อง
4. ความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Development) คือ ความมุ่งหวังที่จะก้าวหน้าในอาชีพ ต้องการโอกาสเรียนรู้งานใหม่ๆหรือทักษะอื่น ๆเพิ่มเติม ได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งได้รับคำตอบแทนเพิ่มมากขึ้น
5. โครงสร้างและบรรยากาศในองค์กร (Organization Structure and Climate) คือ โครงสร้างองค์กรที่มีการบริหารตายตัว ไม่ยืดหยุ่น บรรยากาศในการทำงานไม่เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น มีการเล่นการเมืองภายในองค์กร มีพรรคพวกในการทำงาน สิ่งเหล่านี้ทำให้พนักงานรู้สึกว่าตนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรถูกจำกัดในการทำงาน
6. ปัจจัยภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน (Non - Work Factor) คือ การเชื่อมโยงระหว่างการทำงานและครอบครัว โดยความเครียดจากการทำงานอาจส่งผลให้บุคคลเกิดความเครียดที่บ้าน มีปัญหากับครอบครัว ซึ่งในทางกลับกัน ปัญหาจากครอบครัวก็อาจส่งผลให้เกิดความเครียดในการทำงานเช่นกัน

ยิ่งไปกว่านั้นด้วยสภาวการณ์โรคระบาดโควิด 19 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2563) ได้ระบุความเครียดที่มีสาเหตุเฉพาะ บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคโควิด-19 ในคู่มือการดูแลสังคมจิตใจบุคลากรสุขภาพในภาวะวิกฤตโควิด-19 ได้แก่

1. ความจำเป็นในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันทางชีวภาพ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานมีความเครียด ในการต้องปฏิบัติงานตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ด้วยความเคร่งครัดเพื่อป้องกันการติดเชื้อ

2. ความเสี่ยงของการแพร่กระจายเชื้อ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกิดความเครียดเพราะการควบคุมการติดเชื้อเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ และเกิดการกังวลมากเกินไปเนื่องจากอาการของไข้หวัดทั่วไปอาจก่อให้เกิดความสับสนกับโควิด 19 อีกทั้งช่วงระยะฟักตัวของ COVID-19 ที่ยังไม่แสดงอาการนาน และอัตราการสูญเสียชีวิตค่อนข้างสูงมากเมื่อเทียบกับไข้หวัดใหญ่ ความกลัวการติดเชื้อและผลกระทบที่ตามมาต่อทั้งตัวเอง ผู้ป่วย และสมาชิกในครอบครัว

3. ความจำเป็นทางการแพทย์และความต้องการของบุคคลที่หลากหลาย คือ ความซับซ้อนในการจัดการปัญหาโควิด 19 ก่อให้เกิดความต้องการเชิงปริมาณที่มากขึ้น เช่น บุคลากรทางการแพทย์ การรักษาพยาบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

4. ตราบาป คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอาจได้รับผลกระทบจากการตีตราทั้งภายในและภายนอก โดยเกิดความรู้สึกเป็นตราบาปของตัวเองที่จะบอกความต้องการและความกังวลของตนให้กับผู้อื่นรับฟัง ผลกระทบความเครียด

ทั้งนี้ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2563) ได้กล่าวถึงความเครียดไว้ว่า ความเครียดจะส่งผลให้เกิดความผิดปกติทางจิตใจและอารมณ์ ร่างกาย และพฤติกรรม ดังนี้

1. ด้านจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ ความวิตกกังวล คิดมาก คิดฟุ้งซ่าน หลงลืมง่ายไม่มี สมาธิ หงุดหงิด โกรธง่าย ใจน้อย เบื่อหน่าย ซึมเศร้า เหงา ว้าเหว่ สิ้นหวัง หมดความรู้สึกสนุกสนาน เป็นต้น

2. ด้านร่างกาย ได้แก่ ปวดศีรษะ ไมเกรน ท้องเสียหรือท้องผูก นอน ไม่หลับหรือง่วงนอน ตลอดเวลา ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เบื่ออาหารหรือกินมากกว่าปกติ ท้องอืดเฟ้อ อาหาร ไม่ย่อย ประจำเดือนมาไม่ปกติ เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ มือเย็นเท้าเย็น เหงื่อออกตามมือตามเท้า ใจสั่น ถอนหายใจบ่อย ๆ ผิวหนังเป็นผื่นคัน เป็นหวัดบ่อย ๆ แพ้อากาศง่าย

3. ด้านพฤติกรรม ได้แก่ สูบบุหรี่ ดื่มสุรามากขึ้น ใช้สารเสพติดใช้ยานอน หลับ จู้จี้ขี้บ่น ชวนทะเลาะ มีเรื่องขัดแย้งกับผู้อื่นบ่อย ๆ ดึงผม กัดเล็บ กัดฟัน ผุดลุกผุดนั่ง เงียบขรึม เก็บตัว เป็นต้น

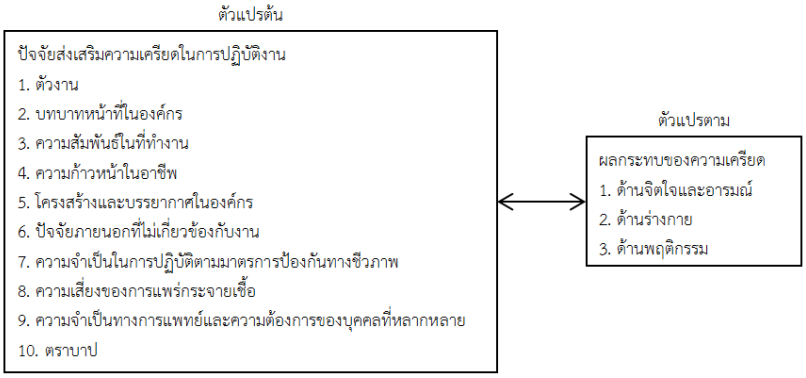

รูปที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อค้นหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นเพื่อสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานทั้งในส่วนตรวจค้นและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของบริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) ซึ่งกำหนดคำขวัญไว้ว่า “ปลอดภัย คือมาตรฐาน บริการ คือหัวใจ” อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลดีต่อชื่อเสียงทางด้านการรักษาความปลอดภัยแก่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประเทศยิ่งขึ้นอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานและผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีระเบียบวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ตรวจค้น งานตรวจค้นบุคคลและสัมภาระ แผนกตรวจค้น บริษัท รักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานไทย จำกัดที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จำนวน 1,035 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้คำนวณโดยใช้สูตรยามาเน Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมี ใช้วิธีการคัดเลือกแบบการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งมากกว่าขั้นต่ำที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียด ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน แต่ละส่วนเก็บข้อมูลในหัวข้อดังนี้ 1. ข้อมูลปัจจัยทางประชากรศาสตร์ จำนวน 10 ข้อ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงาน จำนวน 50 ข้อ และ 3. ผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 15 ข้อ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ตามรูปแบบของ Likert Scale 5 ระดับ โดยใช้ระดับในการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับคะแนน **5** หมายความว่า ส่งผลต่อความเครียดมากที่สุด
ระดับคะแนน **4** หมายความว่า ส่งผลต่อความเครียดมาก
ระดับคะแนน **3** หมายความว่า ส่งผลต่อความเครียดปานกลาง
ระดับคะแนน **2** หมายความว่า ส่งผลต่อต่อความเครียดน้อย
ระดับคะแนน **1** หมายความว่า ส่งผลต่อต่อความเครียดน้อยที่สุด
โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนดังนี้
คะแนนเฉลี่ย **4.21-5.00** หมายถึง ส่งผลต่อความเครียดในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย **3.41-4.20** หมายถึง ส่งผลต่อความเครียดในระดับค่อนข้างสูง
คะแนนเฉลี่ย **2.61-3.40** หมายถึง ส่งผลต่อความเครียดในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย **1.81-2.60** หมายถึง ส่งผลต่อความเครียดในระดับค่อนข้างต่ำ
คะแนนเฉลี่ย **1.00-1.80** หมายถึง ส่งผลต่อความเครียดในระดับต่ำ

ผู้วิจัยทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ จำนวน 30 ชุด ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.89 จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป แล้วอธิบายตามวิธีการเชิงปริมาณโดยอาศัยวิธีการทางสถิติทั้งสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบความเครียดและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่

ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงาน	$\overline{X}$	S.D.	การแปลผล
1.	ตัวงาน	4.67	.227	สูง
2.	บทบาทหน้าที่ในองค์กร	4.21	.621	สูง
3.	ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน	3.38	.792	ปานกลาง
4.	ความก้าวหน้าในอาชีพ	2.57	.720	ปานกลาง
5.	โครงสร้างและบรรยากาศในองค์กร	3.89	.657	ค่อนข้างสูง
6.	ปัจจัยภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน	4.24	.645	สูง
7.	ความจำเป็นในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันทางชีวภาพ	4.36	.358	สูง
8.	ความเสี่ยงของการแพร่กระจายเชื้อ	4.69	.496	สูง
9.	ความจำเป็นทางการแพทย์และความต้องการของบุคคลที่หลากหลาย	4.11	.408	ค่อนข้างสูง
10.	ตราบาป	4.52	.652	สูง
	รวม	4.06	.557	ค่อนข้างสูง

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความเครียดต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\overline{X}$ =4.06) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดระดับสูง มากที่สุดคือ ความเสี่ยงของการแพร่เชื้อ ($\overline{X}$ =4.69) รองลงมาคือ ตัวงาน ($\overline{X}$ =4.67) ตราบาป ($\overline{X}$ =4.52) ความจำเป็นในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันทางชีวภาพ ($\overline{X}$ =4.36) ปัจจัยภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน ($\overline{X}$ =4.24) และบทบาทหน้าที่ในองค์กร ($\overline{X}$ =4.21) ตามลำดับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดระดับค่อนข้างสูงได้แก่ ความจำเป็นทางการแพทย์และความต้องการของบุคคลที่หลากหลาย ($\overline{X}$ =4.11) และโครงสร้างและบรรยากาศในองค์กร ($\overline{X}$ = 3.89) ตามลำดับ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดระดับปานกลางได้แก่ ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ($\overline{X}$ =3.38) และความก้าวหน้าในอาชีพ ($\overline{X}$ =2.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

	ผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	$\overline{X}$	S.D.	การแปลผล
1.	ด้านจิตใจและอารมณ์	4.72	.644	สูง
2.	ด้านร่างกาย	3.85	.724	ค่อนข้างสูง
3.	ด้านพฤติกรรม	3.24	.598	ปานกลาง
	รวม	3.94	.655	ค่อนข้างสูง

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับผลกระทบของความเครียดต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\overline{X}$ =3.94) โดยผลกระทบของความเครียดด้านจิตใจและอารมณ์อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ =4.72) รองลงมาคือด้านร่างกาย อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\overline{X}$ =3.85) และด้านพฤติกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.24) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานและผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานและผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน	*r*	การแปลผล
1.	ด้านจิตใจและอารมณ์	0.82*	สูง
2.	ด้านร่างกาย	0.80*	สูง
3.	ด้านพฤติกรรม	0.80*	สูง
	รวม	0.80	สูง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดและผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05.โดยมีความสัมพันธ์ทุกด้านในระดับ สูง โดยด้านจิตใจและอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด
(*r* = 0.82) และด้านร่างกายและด้านพฤติกรรมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากัน (*r* = 0.80)

5. การอภิปรายและสรุปผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีระดับความเครียดต่อปัจจัยที่ส่งผลโดยรวมในระดับค่อนข้างสูง ($\overline{X}$ =4.06) เพราะเจ้าหน้าที่ตรวจค้นเปรียบเสมือนด่านหน้าที่จะต้องคัดกรอง ดูแลความปลอดภัยของผู้โดยสาร และบุคลากรการบิน ในการเดินทางเข้า-ออก ทั้งเที่ยวบินภายในประเทศและเที่ยวบินระหว่างประเทศ ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของบุคลากรทางการพยาบาล ฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ โดย วัชรีย์ แสงมณี และคณะ (2564) ที่พบว่า บุคลากรทางการพยาบาลมีความเครียดภาพรวมในระดับน้อย ($\overline{X}$ =1.91) เพราะบุคลากรของหน่วยงานด้านสุขภาพและสาธารณสุขมีความรู้และความเข้าใจ รวมถึงมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคที่ดี ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยที่ส่งผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นในการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านความเสี่ยงของการแพร่กระจายเชื้อ ($\overline{X}$ =4.69) คืออันดับแรกและมีความเครียดระดับสูง เนื่องจากข่าวการเสียชีวิตในแต่ละวันมีจำนวนตัวเลขที่สูง และความคล้ายคลึงกันของลักษณะอาการการเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรง เช่น ไข้หวัดทั่วไป (ยง ภู่วรวรรณ, 2563) จึงก่อให้เกิดความกลัวการติดเชื้อ และกังวลถึงผลกระทบที่ตามมาต่อทั้งตัวเอง รวมถึงสมาชิกในครอบครัว ในด้านของผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\overline{X}$ =3.94) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพิชญา วงศ์วาสนา (2564) เกี่ยวกับปัจจัยผลกระทบทางลบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานฝ่ายการโดยสาร และเมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่าผลกระทบของความเครียดที่สูงที่สุดคือ ด้านจิตใจและอารมณ์ ($\overline{X}$ =4.72) และความสัมพันธ์โดยรวมระหว่าง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานและผลกระทบของความเครียดของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก (R = 0.80) ซึ่งอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ ด้วยปัจจัยที่ส่งผลต่าง ๆ และลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตรวจค้นมักเกิดความตื่นกลัว ความวิตกกังวลการติดเชื้อโรคอันเป็นเหตุแก่การสูญเสียชีวิต ซึ่งหากหน่วยงานไม่หาแนวทางในการจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นให้อยู่ระดับที่เหมาะสม อาจลุกลามเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรงในอนาคต ด้วยเหตุนี้ ทอท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำข้อมูลของผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ป้องกัน และพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจค้น เพื่อลดระดับความเครียดอันจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงาน และให้การช่วยเหลือเช่น จัดการฝึกอบรมปลูกฝังและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ดีในการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งเสริมและเพิ่มเติมความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมความเชื่อมั่นในสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองที่ได้รับจากสวัสดิการด้านสุขภาพของหน่วยงาน เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ปัจจัยเรื่องกำลังพลและการแทนเวรเมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจค้นในผลัดหรือต่างผลัดป่วย มีเหตุฉุกเฉิน หรือไม่สามารถมาปฏิบัติงานได้ ทอท. ควรเพิ่มอัตราการจัดจ้างบุคลากรให้มากขึ้น เพื่อลดภาระงานที่หนักเกินไป จนก่อให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน อีกทั้งจะสามารถเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการกำลังพลได้ดีขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรขยายขอบเขตการวิจัยกับเจ้าหน้าที่ตรวจค้น งานตรวจค้นสัมภาระบรรทุก หรือพนักงานตรวจค้นจัดจ้างที่ปฏิบัติงานที่ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิและท่าอากาศยานอื่น ๆ ของประเทศไทย เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการออกนโยบายในการทำงานในชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal)

7. เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือการดูแลสังคมจิตใจบุคลากรสุขภาพในภาวะวิกฤตโควิด-19.* ค้นเมื่อ 17 มกราคม 2565, จาก https://www.dmh.go.th/covid19/pnews/files/21aug2563-1.pdf.

วัชรีย์ แสงมณี, น้ำทิพย์ แก้ววิชิต, สุธิสา เต็มทับ, และ เจรจา กูลเกื้อ. (2564). ความเครียดและการเผชิญความเครียดจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส *COVID*-19 ของบุคลากรทางการพยาบาล ฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลสงขลานครินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 14*(1), 17-32.

ยง ภู่วรวรรณ. (2563). *โควิด-19 และระบาดวิทยา*. ค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https:// learningcovid.ku.ac.th/course/?c=2&l=2.

สุพิชญา วงศ์วาสนา. (2564). ปัจจัยผลกระทบทางลบจาก COVID-19 ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานฝ่ายการโดยสารกรณีศึกษา บริษัท บางกอกไฟลท์เซอร์วิสเซส จำกัด (*BFS). วารสารรัชต์ภาคย์, 15*(39), 15-30.

Baron, R, A., & Paulus, B. P. (1991). *Understanding Human Relation*. Boston: Allyn and Bacon.

Cooper, C. L., & Marshall, J. (1976). Occupational sources of stress: A review of the literature relating tocoronary heart disease and mental ill health. *Journal of Occupational Psychology, 49*(1), 11–28. https://doi.org/10.1111/j.2044-8325.1976.tb00325.x

แนวทางการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์ กรณีศึกษา: สื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์

GUIDELINE FOR PROMOTING TOURISM IMAGE THROUGH TELEVISION MEDIA: KOREAN SERIES

ดลฤทัย จันทร์ศรี[1] ปริชญา นามเสนาะ[2] อิสรียา ตรีระสกุล[3] สุภาพร วิชัยดิษฐ์[4]
DOLRUTAI JANSRI[1], PARITHCHAYA NAMSANOH[2], ISSAREEYA TREERASAKUL[3], SUPAPORN WICHAIDIT[4]

[1 2 3 4] สาขานวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ คณะศิลปศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
[1 2 3 4] Innovation in Tourism and Hospitality Program
Faculty of Liberal Arts,
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
61140233@kmitl.ac.th, 61140241@kmitl.ac.th, 61140266@kmitl.ac.th and supaporn.wi@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์ กรณีศึกษาสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์” มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบของชาวไทย 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ต่อการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว และ 3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์ โดยศึกษาจากสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ที่มีอิทธิพลต่อผู้รับชม 5 เรื่อง ได้แก่ 1) Itaewon Class 2) Something in the rain 3) Mr. Queen 4) Dae Jang Geum 5) Winter Sonata โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เคยรับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทย ทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งเครื่องมือการวิจัยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.748

ผลการวิจัยพบว่า สื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบและการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของชาวไทยที่รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทย มีพฤติกรรมการลอกเลียนแบบด้านอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด รองลงมาคือด้านการพูด นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทยมีการรับรู้ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐานทั่วไปมากที่สุด รองลงมาคือโครงสร้างด้านการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: สื่อโทรทัศน์เกาหลี พฤติกรรมการลอกเลียนแบบ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว

ABSTRACT

Research studies on the “GUIDELINE FOR PROMOTING TOURISM IMAGE THROUGH TELEVISION MEDIA: KOREAN SERIES” was aimed 1. to study the imitation behavior and the perception of tourism image from Korean television media of Thai viewers. 2. to study the influence of perception of tourism image on imitation behavior from Korean television media viewers of Thai viewers, and 3. to study the ways to promote tourism image from television media. This research was studied from Korean television media that influence viewers. This research used a quantitative research methodology. The sample data were collected from 400 respondents with Thais who have watched Korean television media, for which the Cronbach’s alpha value at 0.816.

Results showed that general information of viewers who watched different the Korean television media affects different imitation behaviors and the results revealed that tourism image influenced on imitation behavior from Korean television media viewers of Thais, was significantly at the 0.05 level. Thais have watched Korean series have imitation behavior in food and beverage the most, followed by speaking. Additionally, results indicated that affecting tourism image perception of general infrastructure the most, followed by tourism structure.

Keywords: Korean television media, Imitation behavior, Tourism image

1. ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศเกาหลีเป็นประเทศที่มีอิทธิพลในด้านสื่อบันเทิงเป็นอย่างมากโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์เกาหลีจนเกิดเป็น “คลื่นวัฒนธรรมเกาหลี (Korean wave) หรือ ฮันรยู (Hallyu)” โดยผลิตผลของอุตสาหกรรมบันเทิงของประเทศเกาหลีใต้ถูกส่งออกตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1990 และมีอัตราส่งออกที่สูงขึ้นในหลังจากปี 2000 เป็นต้นมา บ่งชี้ได้ว่าธุรกิจอุตสาหกรรมด้านความบันเทิงของเกาหลีใต้ประสบความสำเร็จอย่างมาก โดยเฉพาะองค์กรด้านวิทยุโทรทัศน์ที่สามารถสร้างฐานผู้ชมซึ่งเป็นแฟนละครเกาหลีจากทั่วโลก และขายออกไปยังหลายๆประเทศ เช่น จีน ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ ไทย เป็นต้น รวมไปถึงตะวันออกกลาง ยุโรป และอเมริกา ทำให้มีผู้คนหลั่งไหลไปท่องเที่ยวยังประเทศเกาหลีใต้มากมาย (นันทิพา บุษปวรรธนะ และ นาวิน วงศ์สมบุญ, 2563) ระหว่าง ปี 2008 - 2009 มีการฉายละครเกาหลีทั้งหมด 86 เรื่องในประเทศไทยและช่วงระหว่างปี 2008-2010 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยในเกาหลีเพิ่มขึ้นถึง 100,000 คน ซึ่งละครเหล่านี้ฉายในช่วงที่มีคนดูโทรทัศน์มากที่สุด และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดกระแสเกาหลีในประเทศไทย (งานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME (Knowledge Center) ปีงบประมาณ 2561) ซึ่งบ่งชี้ความสำเร็จของอุตสาหกรรมบันเทิงเกาหลีเป็นอย่างดี (Kwon & Kim, 2014) ในขณะที่สื่อโทรทัศน์ของประเทศไทยเอง แม้จะยังเป็นรองสื่อโทรทัศน์เกาหลีแต่ก็ได้รับความนิยมจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง (Nation TV, 2559) และแม้ว่าประเทศไทยจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมายอย่างเมืองรอง แต่จากการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562) พบว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มักจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเดิมที่เคยเดินทางไปแล้ว เช่น ภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดขอนแก่น ภาคกลาง คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคใต้ คือ จังหวัดภูเก็ต และการท่องเที่ยวไทยกลับไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควร เช่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี พ.ศ.2560 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 5.8 ล้านคน ปี พ.ศ.2561 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมาเป็น 6.1 ล้านคน แต่ปี พ.ศ.2562 กลับมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงเหลือเพียง 5.9 ล้านคนเท่านั้นเอง โดยคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการวิเคราะห์ความเจริญเติบโตทางการท่องเที่ยว โดยมีสื่อโทรทัศน์เป็น

แรงจูงใจ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “แนวทางในการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์ กรณีศึกษาสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังประเทศไทยจากกรณีศึกษาสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลอกเลียนแบบและการรับรู้ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์

3. สมมติฐานงานวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบที่แตกต่างกัน
2. ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทย

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

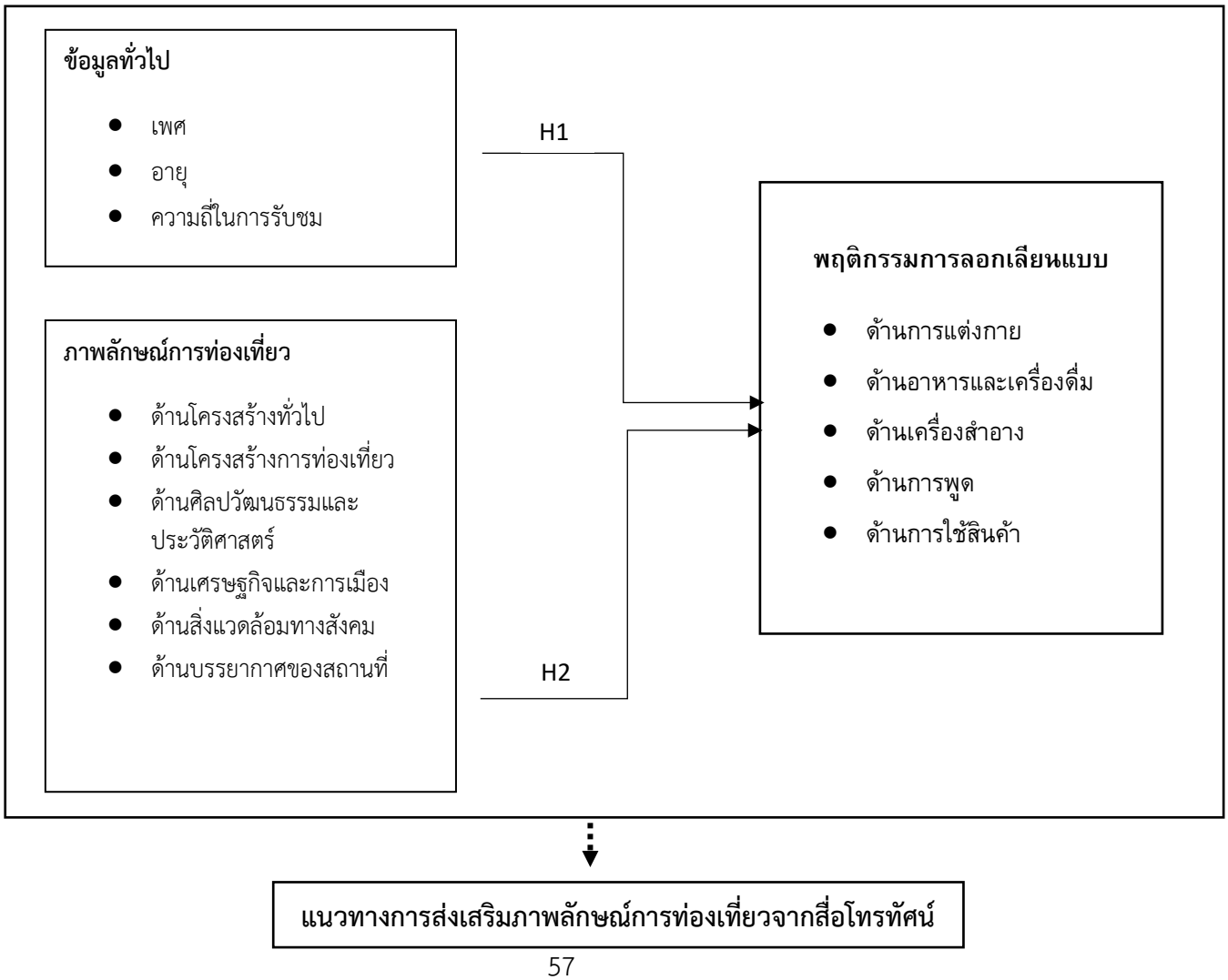

5. การทบทวนวรรณกรรม

บทบาทของสื่อโทรทัศน์เกาหลี

ละครเกาหลีเป็นรูปแบบที่ประสบความสำเร็จในกลุ่มผู้ชมนอกประเทศมากที่สุดจนเป็นสินค้าส่งออกหลักของประเทศเกาหลีใต้โดยสามารถแบ่งการเผยแพร่วัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาผ่านสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ 3 ด้าน คือ

1. การสร้างสรรค์และผลิตรายการที่มีเนื้อหาสะท้อนวัฒนธรรมและภาพลักษณ์ของประเทศโดยจะมุ่งเน้นไปที่เนื้อหาด้านวัฒนธรรมในหลายด้านเพื่อดึงดูดให้ผู้ชมได้เข้าใจวัฒนธรรมผ่านฉาก การแสดง บทบาทของนักแสดงโดยนักแสดงเกาหลีที่มีชื่อเสียงและมีบุคลิกลักษณะตรงกับอุดมคติของผู้ชมเพศหญิงที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก นอกจากนี้ละครเกาหลียังได้มีการผสมผสานเข้ากับวงการเพลงเคป๊อปเพื่อที่จะเพิ่มฐานผู้ชมต่างชาติมากขึ้นด้วยการนำศิลปินเคป๊อปมาเป็นนักแสดงหลักในเรื่อง

2. การส่งออกรายการโทรทัศน์อย่างต่อเนื่องโดยมีการส่งออก 2 รูปแบบ คือ การส่งออกละครเกาหลีที่มีการถ่ายทำ กำกับและแสดงโดยคนเกาหลีทั้งรายการ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุด รวมถึงการขายลิขสิทธิ์เรื่องเพื่อไปผลิตในต่างประเทศ โดยในปี ค.ศ.2018 ประเทศเกาหลีใต้มีรายได้จากการส่งออกละครเกาหลีเป็นเงินถึง 239 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (7,409 ล้านบาท) (Maybin, 2018)

3. การสร้างภาพลักษณ์และการปรากฏตัวของนักแสดงเกาหลี เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่ใช้ในการเผยแพร่กระแสวัฒนธรรมเกาหลีผ่านการสร้างความประทับใจผ่านภาพลักษณ์ของนักแสดงจนกลายเป็นบุคลิกในอุดมคติทั้งในละครและเมื่อมีการออกงานต่างๆและออกรายการโทรทัศน์ การสร้างภาพลักษณ์ให้กับนักแสดงนี้ทำให้การปรากฏตัวในงานต่างๆของนักแสดงได้รับความสนใจจากกลุ่มแฟนคลับเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากกรณีของสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมเจียงซูในประเทศจีนที่จ่ายเงินว่าจ้างมากกว่า 6 ล้านหยวน (30 ล้านบาท) เพื่อการปรากฏตัวของคิมซูฮยอน ในรายการเป็นเวลาเพียง 8 ชั่วโมง ในช่วงเวลาที่ละคร เรื่อง You Who Came From The Star ออกอากาศ (Shin, 2014) ทั้งนี้ในส่วนของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนสื่อโทรทัศน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นได้ โดยหลักคือภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สนับสนุนและส่งออกสื่อที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเป็นอัตลักษณ์จากหลายภูมิภาคในประเทศไทย ถ่ายทอดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมไทยเพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ให้บุคคลที่รับชมสื่อเกิดการรับรู้ มีความสนใจ และความคาดหวังต่อสิ่งกระตุ้นที่สื่อต้องการนำเสนอ สำหรับภาคเอกชนการสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวผ่านช่องทางสื่อโทรทัศน์นั้น ภาคเอกชนมีทุนในการผลิตสูงสามารถลงทุนกับตัวนักแสดงที่มีชื่อเสียงได้มากและสามารถนำเสนอสิ่งเร้าต่างๆ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว อาหาร วัฒนธรรม ผ่านตัวนักแสดงได้ เพื่อเพิ่มฐานผู้ชมให้มีอัตราที่สูงขึ้นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ที่ชมสื่อเกิดการรับรู้ และความสนใจในสิ่งนั้นๆ พร้อมทั้งยังสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ให้มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ที่นำมาใช้ในกรณีศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1. Itaewon Class (ธุรกิจปิดเกมแค้น) เป็นละครที่ถูกดัดแปลงมาจากเว็บตูนมีเนื้อหาเป็นแนวโรแมนติกดราม่า นำเสนอเรื่องราวของผู้ที่มีความหวังและต้องการต่อสู้กับความไม่ยุติธรรมผ่านการเปิดธุรกิจร้านอาหารในย่านอิแทวอน กรุงโซล มีจำนวน 16 ตอน โดยมีเรทติ้งสูงสุดจากทั่วประเทศอยู่ที่ 16.548 2. Something in the rain (สื่อรักในสายฝน) มีเนื้อหาแนวโรแมนติกผ่านเรื่องราวความรักของคู่รักต่างวัย มีจำนวน 16 ตอน โดยมีเรทติ้งสูงสุดจากทั่วประเทศอยู่ที่ 7.281 3. Mr.Queen (รักวุ่นวายนายมเหสีหลงยุค) มีเนื้อหาแนวแฟนตาซีคอมเมอดี้ โดยเรื่องนี้ถูกซื้อลิขสิทธิ์มาจากเรื่อง “ Go Princess Go” เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการอาหารในยุคโชซอนสลับกับยุคปัจจุบัน มีจำนวน 20 ตอน โดยมีเรทติ้งสูงสุดจากทั่วประเทศอยู่ที่ 17.371 4. Winter Sonata / Winter Love Song (เพลงรักในสายลมหนาว) เนื้อหาแนวเมโลดราม่า เล่าถึงความรักของหนุ่มสาวคู่หนึ่งที่พลัดพรากจากกันและได้กลับมาพบกันอีกครั้ง มีจำนวน 20 ตอน โดยมีเรทติ้งสูงสุดจากทั่วประเทศอยู่ที่ 28.8% และ 5. Dae Jang Geum (แดจังกึม จอมนางแห่งวังหลวง) เนื้อหาแนวดราม่าอิงประวัติศาสตร์ที่ถ่ายทอดการเล่าเรื่องถึงวัฒนธรรมเกาหลีผ่านตำราอาหารที่มีความพิถีพิถันและการแพทย์ของราชสำนักเกาหลี มีจำนวน 54 ตอน โดยมีเรทติ้งสูงสุดจากทั่วประเทศอยู่ที่ 57.8%

ทฤษฎีการเลียนแบบ

คือการที่มนุษย์เรียนรู้ถึงพฤติกรรมใหม่ๆจากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่น ทั้งจากการเรียนรู้จากผลของการกระทำที่มาจากประสบการณ์และเรียนรู้จากการสังเกต ทั้งจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ผ่านสื่อมวลชน (Bandura, 1997 อ้างถึงในรมิตา สาสุวรรณ์, 2560) ซึ่งการเรียนรู้จากต้นแบบจะมี 4 ระยะ คือ ระยะการเรียนรู้โดยการสร้างความสนใจ ระยะการจดจำ ระยะการสร้างพฤติกรรม และระยะการจูงใจ (รมิตา สาสุวรรณ์, 2560) ซึ่งบุคคลจะเลียนแบบผ่านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแบบและผู้เลียนแบบ ความสนใจผู้เลียนแบบที่มีต่อตัวแบบ ผลของพฤติกรรมที่ตัวแบบได้รับการเลียนแบบวัฒนธรรมเกิดจากการถ่ายทอดกันโดยคนในสังคมนั้นๆ จะเห็นได้ว่า ในปี 2021 ข้อมูลจากกระทรวงเกษตร อาหาร และกิจการชนบทของเกาหลีใต้ ระบุว่ามูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กิมจิของประเทศพุ่งสูงที่จำนวนเงินกว่า 159.9 ล้านดอลลาร์ (ประมาณ 5,000 ล้านบาท) ปัจจัยสำคัญมาจากความนิยมของกระแสเพลงป๊อปเกาหลี และซีรีส์ที่ส่งผลต่อความสนใจในอาหารเกาหลี (Urban Creature, 2022) โดยวัฒนธรรมคือความเจริญงอกงามเป็นแนวทางปฏิบัติอันเป็นลักษณะประจำกลุ่มชนในสังคม เป็นวัฒนธรรมในทุกด้านของมวล โดยจากการศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมการลอกเลียนแบบ สามารถสรุปได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการแต่งกาย ด้านอาหารและเครื่องดื่ม ด้านเครื่องสำอาง ด้านการพูด และด้านการใช้สินค้า

แนวคิดภาพลักษณ์การท่องเที่ยว

การรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวจดจำและคาดหวังประสบการณ์จากสิ่งต่างๆตามแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งองค์กรที่มีหน้าที่กำกับดูแลแหล่งท่องเที่ยวมีการบริหารจัดการที่ดีจำเป็นต้องสร้างความน่าเชื่อถือ การจดจำ และภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ซึ่งภาพลักษณ์ของสถานที่ส่งผลต่อความประทับใจที่มีต่อสถานที่หนึ่งๆ รวมถึงการรับรู้ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ที่มีผลต่อการท่องเที่ยว (Kozak & Decrop, 2009 อ้างถึงในกิตติมา แซ่โห, 2559) ดังเช่น ประเทศเกาหลีใต้ที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการใช้ภาพยนตร์โทรทัศน์ยอดนิยมขยายตลาดแฟนละครเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวเกาหลีใต้ที่ซบเซาลงในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจให้กลับฟื้นขึ้นมาอีกครั้งได้ในปี 2547 (Positioning, 2022) โดยจากการศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างทั่วไป ด้านโครงสร้างการท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจและการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม และด้านบรรยากาศของสถานที่

แนวคิดการรับรู้ของนักท่องเที่ยว

Noppaket (1997) กล่าวว่าการรับรู้ของนักท่องเที่ยวมีปัจจัยสำคัญด้านจิตวิทยาที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของนักท่องเที่ยวที่จะส่งผลต่อการท่องเที่ยวครั้งนั้นๆ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ความสนใจ ความคาดหวัง ความต้องการ และการเห็นคุณค่า ซึ่งกล่าวได้ว่า การรับรู้ คือกระบวนการที่บุคคลตีความข้อมูลต่างๆที่ประสาทสัมผัสได้ โดยมีปัจจัยสำคัญต่อการรับรู้ทั้ง 4 ด้าน ที่มีผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่นั้นๆ

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

6.1 ประเภทของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

6.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในการวิจัย คือบุคคลที่เคยรับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะมีความสามารถในการตัดสินใจและมีสิทธิในการออกเสียงได้แล้ว เช่น การใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เป็นต้น และเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้วิธีการคำนวณจากสูตรดังนี้ (Roscoe, 1969)

$$N = (z_c\sigma/e_m)^2$$

เมื่อ Z_c = คะแนน Z ตามระดับความมีนัยสำคัญที่ผู้วิจัยกำหนด ($\propto$) Z = 1.96 ที่ระดับความมั่นใจ 95% ($\propto$=0.05) และค่าความเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้ e_m = 1/10 ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร แทนค่าดังนี้

$$N = (Z_c\sigma/e_m)^2$$
$$= (1.96\ x\ 10)^2$$
$$= 19.6^2$$
$$= 384.16 \approx 400$$

ได้ค่าเท่ากับ 384.16 ตัวอย่าง เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของข้อมูล คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการเก็บข้อมูลกับขนาดกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ (Online Questionnaire) ซึ่งคณะผู้วิจัยออกแบบจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคลที่เคยรับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ ตั้งแต่อายุ 18 ปี ขึ้นไปโดยจำแนกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 การรับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการลอกเลียนแบบ ส่วนที่ 4 ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

6.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) มากกว่า 0.5 และนำไปทดลองใช้ (Try-out) โดยทำการทดลองกับประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 30 ชุด และนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ ซึ่งใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีการของครอนบาค โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.816 ซึ่งมากกว่า 0.70 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำแบบสอบถามไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ (Cronbach, 1970 อ้างถึงในรัศมี ทองศรีเทพ, 2561)

6.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยประเภทเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีการเก็บกลุ่ม ตัวอย่างแบบเจาะจง โดยสถิติที่ใช้ในการทดสอบประกอบไปด้วย (1.) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (2.) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นเทคนิควิธีการทางสถิติเพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานทางสถิติของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE WAY ANOVA) และวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

7. ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 80.5 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 11 และ เพศทางเลือก คิดเป็นร้อยละ 8.5 ส่วนอายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-25 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 79 รองลงมาคือช่วงอายุ 26-32 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.3 ช่วงอายุ 33-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 6 และช่วงอายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ ด้านความถี่ในการรับชมซีรีส์เกาหลีต่อสัปดาห์ พบว่าจำนวนครั้งที่มากที่สุด คือ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมา คือ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 28

มากกว่า 6 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 24.5 และ 5-6 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 14 ตามลำดับ ด้านช่องทางในการรับชมซีรีส์เกาหลี พบว่าผู้ที่รับชมซีรีส์เกาหลีผ่านช่องทาง Netflix มากที่สุด รองลงมาคือ ช่องทาง Viu ช่องทางอื่นๆ (เว็บไซต์) ช่องทาง Wetv และช่องทางสถานีโทรทัศน์ ตามลำดับ

ผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทยมีพฤติกรรมการลอกเลียนแบบด้านอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเครื่องสำอาง ด้านการแต่งกาย ด้านการพูด และด้านการใช้สินค้า ตามลำดับ และพบว่าผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทยมีการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านโครงสร้างทั่วไปมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างด้านการท่องเที่ยว ด้านบรรยากาศของสถานที่ ด้านเศรษฐกิจและการเมือง ด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการลอกเลียนแบบของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภท ซีรีส์ชาวไทย

พฤติกรรมการลอกเลียนแบบ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
ด้านการแต่งกาย	3.51	1.08	มาก
ด้านอาหารและเครื่องดื่ม	4.17	0.91	มาก
ด้านเครื่องสำอาง	3.60	1.10	มาก
ด้านการพูด	3.44	1.03	ปานกลาง
ด้านการใช้สินค้า	3.43	1.14	ปานกลาง
โดยรวม	3.63	0.79	มาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทย

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
ด้านโครงสร้างทั่วไป	4.68	0.60	มากที่สุด
ด้านโครงสร้างการท่องเที่ยว	4.64	0.58	มากที่สุด
ด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์	4.30	0.74	มาก
ด้านเศรษฐกิจและการเมือง	4.41	0.68	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม	3.78	0.86	มาก
ด้านบรรยากาศของสถานที่	4.55	0.66	มาก
โดยรวม	4.39	0.49	มาก

จากผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่าข้อมูลทั่วไปของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ ได้แก่ เพศ อายุ และความถี่ในการรับชมที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการลอกเลียนแบบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับน้อยกว่า 0.001 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ระหว่างข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการลอกเลียนแบบของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์

ข้อมูลทั่วไป	ความแปรปรวน	df	F	Sig
เพศ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2 397 399	11.524	<.001
อายุ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3 396 399	5.913	<.001
ความถี่ในการรับชม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3 396 399	8.831	<.001

หมายเหตุ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ * P ≤0.05 ** P <.001

และจากผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่าอิทธิพลของการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวมีผลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 และน้อยกว่า 0.001 โดยพบว่าภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มีผลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบมากที่สุด รองลงมาคือด้านโครงสร้างทางการท่องเที่ยว ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายของภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบ

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว	พฤติกรรมการลอกเลียนแบบ			
	B	SE	t	Sig
(ค่าคงที่)	.849	.365	2.326	0.021*
ด้านโครงสร้างทั่วไป	.116	.086	1.358	.175
ด้านโครงสร้างการท่องเที่ยว	.213	.085	2.502	.013*
ด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์	.294	.060	4.913	<.001**
ด้านเศรษฐกิจและการเมือง	.015	.067	.216	.829
ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม	.014	.054	.252	.801
ด้านบรรยากาศของสถานที่	-.029	.065	-.448	.655

หมายเหตุ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ * P ≤0.05 ** P <.001

8. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้ที่รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับรมิตา สาสุวรรณ์ (2560) ที่กล่าวว่า ผู้ชมละครโทรทัศน์เกาหลีในเขตกรุงเทพส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงมีความอ่อนไหวต่อสิ่งต่างๆมากกว่าเพศชาย และจากการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุระหว่าง 18-25 ปี สอดคล้องกับ ปภังกร รีดาชัชวาล, ไฉไล ศักดิวรพงศ์ และสากล สถิตวิทยานันท์ (2556) ที่ได้นำเสนอว่าผู้ที่รับชมสื่อบันเทิงเกาหลีของไทยส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น โดยผู้ที่รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ชาวไทยมีพฤติกรรมการลอกเลียนแบบด้านอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Arada Taechakasari (2016) ศึกษาเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์เกาหลีที่ส่งผลต่อความคล่องตัวของนักท่องเที่ยวไทยในเกาหลีใต้ สรุปผลว่า ปัจจัยที่มีผลสำคัญมากที่สุดจากการรับชมสื่อโทรทัศน์

เกาหลีคือ ด้านอาหาร และจากการศึกษายังพบว่าข้อมูลส่วนทั่วไปของผู้รับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการลอกเลียนแบบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากการรับชมสื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบโดยภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มีผลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรมิตา สาสุวรรณ์ (2560) ที่พบว่าละครโทรทัศน์เกาหลีมีการนำเสนอในด้านภาพลักษณ์ที่ดีผ่านการแต่งกายของนักแสดงและสอดแทรกวัฒนธรรมเกาหลีเข้าไปจึงทำให้ผู้รับชมเกิดพฤติกรรมการเลียนแบบและมีการเปิดรับวัฒนธรรมเกาหลีเข้ามา และมีทัศนคติในด้านของความรู้และความรู้สึกในการเข้าใจแฟชั่นต่างๆของการแต่งกายสไตล์แบบเกาหลี จึงเกิดการลอกเลียนแบบ และยังสอดคล้องกับแนวคิดภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ที่กล่าวว่าภาพลักษณ์การท่องเที่ยวส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว โดยทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการจดจำและคาดหวังที่จะได้รับประสบการณ์จากสิ่งต่างๆที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองได้ไปท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ที่ดีย่อมทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจได้ (Chi & Qu, 2008)

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์ กรณีศึกษา: สื่อโทรทัศน์เกาหลีประเภทซีรีส์ คณะผู้วิจัยเสนอแนวทางการนำเสนอข้อมูลทางสื่อโทรทัศน์ของไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ผลิตควรตระหนักถึงการสอดแทรกวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย เช่น วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของไทย รวมถึงสถานที่ที่มีความโดดเด่นและสวยงาม โดยเฉพาะเมืองรองของประเทศเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและกระจายรายได้ได้อย่างทั่วถึง มิใช่เป็นการพัฒนาและกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวเฉพาะในส่วนเมืองหลักเท่านั้น ทั้งนี้ควรนำเสนอโครงสร้างทางการท่องเที่ยว โดยการนำเสนออย่างสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับสื่อละครโทรทัศน์เกิดความสนใจ คล้อยตาม ทำให้เกิดพฤติกรรมการลอกเลียนแบบในด้านต่างๆ เช่น เดินทางมาลิ้มลองอาหาร เลือกซื้อสินค้า รวมถึงการไปท่องเที่ยวในสถานที่จริงตามที่ได้เห็นจากสื่อโทรทัศน์ประเภทซีรีส์ นำมาซึ่งการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับประเทศตามมา หากแต่ผู้ผลิตสื่อควรคำนึงถึงความถูกต้องและความเหมาะสมการนำเสนอภาพลักษณ์ของประเทศ โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณในการผลิตสื่ออย่างเหมาะสม

9. เอกสารอ้างอิง

กิตติมา แซ่โห. (2559). *ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ภาพลักษณ์คุณภาพบริการ และค่านิยมในการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อทัศนคติการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวไทยทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวชาวไทยวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ปทุมธานี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

เจิมสิริ เหลืองศุภภรณ์. (2561). *ปรากฏการณ์ #MeToo ในซีรีส์เกาหลี Something in the Rain.* ค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2565, จาก https://thestandard.co/something-in-the-rain-metoo- movement/

นันทิพา บุษปวรรธนะ, และนาวิน วงศ์สมบุญ. (2563). ความสำเร็จในการเผยแพร่กระแสวัฒนธรรมเกาหลี (Korean Wave): บทบาทของรัฐบาลและอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง. *วารสารราชภัฏสุราษฎ์ธานี,* 7(2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2563, 2-4.

ปภังกร ปรีดาชัชวาล, ไฉไล ศักดิวรพงศ์, และสากล สถิตวิทยานันท์. (2556). การยอมรับและพฤติกรรมการเลียนแบบทางวัฒนธรรมจากสื่อบันเทิงเกาหลีของวัยรุ่นไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์.* 5(1) กรกฎาคม-ธันวาคม 2556: 22-23.

พรนภัส ชานาญค้า. (2563). *Itaewon Class ธุรกิจปิดเกมแค้น ซีรีส์จากเว็บตูนที่นำแสดงโดย พัคซอจุน-คิมดามี.* ค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2565, จาก https://thestandard.co/itaewon-class/

พลอย มัลลิกะมาส. (2554). *อันยองฮาเซโย "โคเรีย เวฟ" (Korea Wave) ตอนที่ 1: ปรากฏการณ์วัฒนธรรมนาเศรษฐกิจ.* ค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2565, จาก http://www.tcdcconnect.com/content /Know-What/904

รมิตา สาสุวรรณ์. (2560). *การเปิดรับ กับทัศนคติ และพฤติกรรมการเลียนแบบวัฒนธรรมเกาหลีของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัศมี ทองศรีเทพ. (2561). *ปัจจัยภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.* วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สงขลา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

วนิดา ฉัตรสกุลไพรัช. (2557). *ผลการชมละครโทรทัศน์เกาหลีกับการซึมซับค่านิยมและการ เลียนแบบวัฒนธรรมเกาหลี.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสยาม.

ศลิษา ธีรานนท์, และเจริญชัย เอกมาไพศาล. (2559). *ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่มีผลต่อการ ตัดสินใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในกรุงเทพมหานครของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ: กรณีศึกษาภายหลังการเกิดวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556-2557. วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ,* 7(13) มกราคม-มิถุนายน 2559: 38-55.

โศลดา รชตะพฤกษา. (2555). *กลยุทธ์การสร้างสารเพื่อวางตำแหน่งแห่งที่ของเกาหลีใต้ใน บริบทโลกผ่านสถานีโทรทัศน์ Arirang.* วิทยานิพนธ์ปริญญานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2553 – 2562.* ค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2565, จาก http://statbbi.nso.go.th/staticreport/Page/sector/TH/report/sector_17_12101_TH_.xlsx

Techakasari A. (2016). *Effect of Korean television Dramas on the flow of Thai tourists in Korea.* Master of Arts Program in Hospitality and Tourism Industry Management, Bangkok University.

Baifern Jutamas. (2564). *รีวิว 'Mr.queen (มิสเตอร์ควีน)' ซีรีส์เกาหลีย้อนยุคที่สนุกและตลกมาก.* ค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2565, จาก https://bestreview.asia/tv/series-mr-queen/

Chi, & Qu. (2008). *The Emotion of Awe and Perception of Destination to Influence Tourists' Satisfaction.* ค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2565, จาก https://scirp.org/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1585937

Creatrip. (2564). *ตามรอยซีรีส์ Mr.Queen.* ค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2565, จาก https://www.creatrip.com/th/blog/9995

KOREA FANCLUB. (2555). *เกาะนามิหนึ่งในสถานที่ถ่ายทาละครเกาหลี เรื่อง WINTER LOVE SONG.* ค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2565, จาก https://www.koreafanclub.com/tag/winter-love- song/

Positioning. (2565). *กระแสซีรีส์ละครเกาหลียอดฮิต: กระตุ้นทัวร์ตามรอยละคร.* ค้นเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2565, จาก https://positioningmag.com/28034

Sanook.com. (2563). *ปักหมุด เที่ยวตามรอยซีรีส์ "Itaewon Class" โควิดเผลอเจอกันที่ ทันบัม.* ค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2565, จาก https://www.sanook.com/travel/1420721/

SME Knowledge Center. (2561). *กรณีศึกษาโมเดลธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องในประเทศเกาหลี.* ค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2565, [PDF]. จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20181005080650.pdf

Urban Creature. (2565). *กระแสเกาหลีมาแรง จนยอดส่งออกกิมจิเพิ่มจาก 61 เป็น 89 ประเทศ.* ค้นเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2565, จาก https://urbancreature.co/korean-kimchi-boom/

การธำรงภาษาและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
LANGUAGE AND OF MON-THAI PEOPLE IN LAT KRABANG DISTRICT, BANGKOK

จันจิรา จันทร์เจริญสุข
JANJIRA CHANCHAROENSOOK

ภาควิชาภาษา คณะศิลปศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
Department of Languages, Faculty of Liberal Arts
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok
cjanjira@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา การเลือกภาษา และการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบัง กรุงเทพฯจากปัจจัยตามแวดวงภาษา และอายุ นอกจากนี้ยัง ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ นำมาจากการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาจำนวน 30 คน ในชุมชนคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบัง 3 แห่งคือ ชุมชนเลียบคลองมอญ- ลำปลาทิว ชุมชนมอญลำกอไผ่-วัดทิพพาวาส และชุมชนมอญวัดบำรุงรื่น ใน 3 แวดวงภาษา คือ แวดวงครอบครัว แวดวงประเพณีและศาสนา และแวดวง ผลการวิจัยพบว่าคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทยสลับภาษามอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษามอญ เมื่อพิจารณาพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังเลือกใช้ภาษามอญสูงสุดในแวดวงงานศาสนาและประเพณี รองลงมาคือ แวดวงครอบครัว และน้อยที่สุดคือ แวดวง โดยกลุ่มที่เลือกใช้ภาษามอญมากที่สุดคือ กลุ่มอายุ 60-74 ปี รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 44-59 ปี และน้อยที่สุดคือ กลุ่มอายุ 15-29 ปี ทั้งนี้ความแตกต่างในการเลือกภาษาในแต่ละแวดวง และในแต่ละช่วงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทุกกลุ่มอายุของคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบัง มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาไทย และภาษามอญคือ ภาษาไทยใช้ในชีวิตประจำวันและภาษามอญนั้น ใช้เพื่อธำรงภาษา และวัฒนธรรมของชุมชน ส่วนกิจกรรมการธำรงภาษานั้น มีกิจกรรมในการธำรงประเพณีและวัฒนธรรมเป็นจำนวนมากและแทรกการธำรงภาษา แต่ไม่มีการจัดกิจกรรมเช่น การสอนภาษามอญอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า ในอนาคตชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังทั้ง 3 แห่งนี้ อาจจะสูญไปจากชุมชนในที่สุด เนื่องจากการใช้ภาษามอญลดน้อยลงเมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุผู้ใช้ภาษา

คำสำคัญ: การเลือกภาษา การธำรงภาษา อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์มอญ

ABSTRACT

This study's objective is to delve into the language choice and cultural identity conservation of the Mon -Thai people in the Lat Krabang district, Bangkok, factoring in the linguistic environment, and age. It also explores the way Thai-Mon people conserve their language. The data analyzed in this research are from the survey with 30 respondents from the 3 Thai-Mon communities in Lat Krabang: Leab Klong Mon-Lam Platew, Lamkohphai-Wat Tippawas, and Wat Bamrungreun Mon communities. The survey was conducted in 3 linguistic environments, defined by family, religion and culture and schools. The result indicates that most Thai-Mon people in the Lat Krabang district use the Thai language most frequently, followed by the use of both Thai and Mon concurrently, and those who only use the Mon language account for the least percentage. In terms of the Mon language usage, data show that those aged between 60-74, 44-59, and 15-29 use most to least Mon language respectively. However, the choice of language within each linguistic environment and age group differs

vastly. Moreover, every age group shows a positive attitude towards using both the Thai and Mon language - Thai for daily usage and Mon for linguistic and cultural conservation of the community. The conservation of language is in various traditions and activities. However, there is no serious effort to teach the Mon language. Therefore, it is possible to say that in the future the Mon language will no longer be used in the 3 communities studied due to the decline in its use relative to the age groups of language users.

Keywords: Language choice, Language Maintenance, cultural , Mon

1. ความเป็นมา

คนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังเป็นกลุ่มชาวมอญที่อพยพมาจากพระประแดง และสมุทรสาคร เนื่องจากในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีนโยบายการเพิ่มพื้นที่นาสำหรับผลิตข้าวเพื่อการค้าและการส่งออก มีการชักชวนให้ชาวบ้านบุกเบิกพื้นที่ทำมาหากิน มีนโยบายขุดคลองสายต่าง ๆโดยเฉพาะคลองประเวศบุรีรมย์ซึ่งเป็นคลองสายหลักของเขตลาดกระบัง ทำให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังงดเว้นการเก็บภาษีในระยะแรกและเก็บในอัตราลดหย่อนพิเศษกว่าพื้นที่ทำนาเก่า ๆ ทำให้ชาวมอญพระประแดงและสมุทรสาครในขณะนั้นตัดสินใจย้ายถิ่นฐาน หาพื้นที่เพาะปลูกใหม่จึงย้ายมาตั้งหลักแหล่งจึงทำให้เขตลาดกระบังมีชุมชนชาวมอญอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก (องค์ บรรจุน,2554) ชุมชนชาวมอญในเขตลาดกระบังแบ่งออกเป็น 3 ชุมชนใหญ่คือ 1) ชุมชนมอญเลียบคลองมอญ- ลำปลาทิว 2) ชุมชนมอญคลองลำกอไผ่- วัดทิพพาวาส และ 3) ชุมชนมอญวัดบำรุงรื่น

ปัจจุบันเขตลาดกระบังเป็นเขตเมืองหลวงฝั่งตะวันอออกขนาดใหญ่ ที่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านธุรกิจ มีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ การคมนาคมขนส่งที่สะดวกสบาย อย่างไรก็ตามท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ผู้วิจัยจึงเกิดข้อสงสัยว่า เหตุใดชุมชนคนไทยเชื้อสายมอญมอญในเขตลาดกระบังยังคงดำรงอยู่ได้ มีการใช้ภาษามอญในชุมชนและมีวิธีการที่ทำให้สามารถธำรงอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างเข้มแข็งอย่างไร

2. การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนวรรณกรรมในการศึกษาเป็น 3 ประเด็นหลักคือ

1. การเลือกภาษา
2. ชุมชนมอญลาดกระบัง

1. งานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกภาษาจะแบ่งเป็น

ก. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกภาษาในต่างประเทศ

ข. งานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกภาษาและการธำรงภาษาในประเทศไทย โดยแยกตามปัจจัยที่ใช้ศึกษาคือ ปัจจัยแวดวงภาษา ปัจจัยอายุและปัจจัยเพศ

ก. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกภาษาในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษาในต่างประเทศมักจะเกิดขึ้นในชุมชนของผู้อพยพ คนในชุมชนจะเลือกใช้ภาษาตามบทบาทของภาษา ซึ่งเป็นภาษาของคนส่วนใหญ่หรือเป็นภาษาที่ถูกกำหนดให้เป็นภาษาราชการในประเทศหรือกลุ่มสังคมที่ผู้อพยพไปอยู่ฟิชแมน (Fishman,1972) เสนอแนวคิด Domains of Language use หรือแวดวงการใช้ภาษาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกภาษา โดยในแต่ละแวดวงการใช้ภาษาจะประกอบด้วยปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ รวมกันได้แก่ สถานที่ (location) เรื่องที่พูด(topic)และ ผู้ร่วมสนทนา (participants) แวดวงการใช้ภาษาได้แก่ แวดวงครอบครัว โรงเรียน ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เป็นต้น เขาได้ยกตัวอย่างสังคมหลายภาษาในปารากวัยซึ่งมีภาษาใช้ 2 ภาษาคือ ภาษาสเปนและภาษา Guarani จากการศึกษาพบว่าแวดวงการใช้ภาษาที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกภาษาจะประกอบขึ้นจากปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ จะเป็นตัวบ่งชี้ให้ผู้พูดเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งระหว่าง 2 ภาษา แวดวงการใช้ภาษา ของฟิชแมน ซึ่งมีทั้งหมด 7 แวดวงได้แก่ ครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน การติดต่อ

ระหว่างกลุ่ม การศึกษาราชการ และการทำงาน ซึ่งในแต่ละแวดวงประกอบด้วยสถานการณ์ที่ประกอบไปด้วย คน สถานที่และหัวข้อสนทนา ด้วยการสอบถามเกี่ยวกับความถี่ในการใช้ภาษา

ข. งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษาในประเทศไทย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (อมรา) ได้กล่าวว่า การเลือกภาษาหมายถึงการเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งในการสื่อสาร ซึ่งหมายถึงคนที่พูดได้สองภาษาจะต้องเลือกว่า เมื่อใดจะพูดภาษาหนึ่ง และเมื่อได้จะพูดอีกภาษาหนึ่ง ส่วนใหญ่แล้วการเลือกภาษาขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละภาษา หรือขึ้นอยู่กับสถานการณ์ว่า เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ตัวอย่างเช่น คนสิงคโปร์ซึ่งส่วนมากพูดได้ทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาจีน และบางคนยังพูดภาษามาเลย์ได้มักใช้ภาษาอังกฤษในโรงเรียน มหาวิทยาลัยและในการติดต่อทางราชการ แต่ที่บ้านมักใช้ภาษาจีนเป็นภาษาพูด ในบางกรณีผู้พูดอาจไม่เลือกภาษาแยกกัน ไปโดยเด็ดขาดตามโอกาสหรือสถานการณ์แต่กลับใช้สองภาษาสลับกันไปมาซึ่งเรียกว่าการสลับภาษา (code – switching) หรืออาจใช้ปนกันในประโยคเดียวกันซึ่งเรียกว่าการปนภาษา (code mixing) จากการทบทวนงานวิจัยด้านการเลือกภาษากับปัจจัยแวดวง ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาชุมชนหลายภาษา โดยจะเน้นศึกษาว่าในชุมชนนั้นมีการใช้ภาษาได้บ้าง คนส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ และภาษาไหนถูกเลือกใช้มากที่สุดในแต่ละแวดวง ซึ่งผลการศึกษานั้นคล้ายคลึงกับผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกภาษาในต่างประเทศ กล่าวคือ พบว่า แต่ในแวดวงสถานที่ราชการ ภาษาไทยที่เป็นภาษาของคนส่วนใหญ่ของสังคมจะเป็นภาษาที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด ตัวอย่างการศึกษาดังกล่าว

2. งานวิจัยที่เกียวกับการศึกษาการเลือกภาษาและการธำรงภาษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมอญในประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษาและธำรงภาษามอญนั้นมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยที่จึงขอทบทวนวรรณกรรมเฉพาะงานวิจัยกับงานวิจัยของผู้วิจัย ที่เลือกศึกษาการเลือกใช้ภาษาจากแวดวงและการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนชาติมอญ เช่น งานวิจัยเรื่องการธำรงและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนมอญกรณีศึกษาชุมชนมอญบางขันหมาก ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี งานของพัชรา อัมพวานนท์ (พัชรา อัมพวานนท์, 2551) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยรุ่นอายุและทัศนคติของผู้บอกภาษากับการเลือกภาษาของชาวมอญบางขันหมาก โดยเก็บข้อมูลจากการแจกแบบสำรวจให้แก่ผู้บอกภาษาจำนวน 60 คนจากการวิจัยพบว่า ชาวตำบลบางขันหมากมีภาษาหลักสองภาษาคือ ภาษาไทยและภาษามอญ ประชากรกลุ่มอายุ56-70 ปี เลือกใช้ภาษามอญ และมีความสามารถในการใช้ภาษามอญมากที่สุด ประชากรกลุ่ม 35-50 ปีมีอัตราการเลือกภาษาและความสามารถในการใช้ภาษามอญรองลงมา ส่วนประชากรกลุ่มอายุ15-50 ปี มีอัตราการใช้ภาษามอญและความสามารถในการใช้ภาษามอญน้อยที่สุด ด้านทัศนคติต่อภาษาพัชราพบว่า ประชากรมีทัศนคติบวกต่อทั้งสองภาษาคือภาษาไทยและภาษามอญ อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมอญบางขันหมากที่น่าสนใจอีกงานหนึ่งคือ งานของพิมพ์ชนา พาณิชย์กุล (พิมพ์ชนา ,2554) เกี่ยวกับการเลือกภาษาและการธำรงภาษาของชาวมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี โดยทั่วไปคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมากเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดรองลงมาคือ ภาษามอญ และน้อยสุด คือ ภาษาไทยสลับมอญ และเมื่อพิจารณาแต่ละแวดวงภาษา พบว่า คนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมากเลือกใช้ภาษามอญสูงที่สุด ในแวดวงงานประเพณีและศาสนา รองลงมา คือ แวดวงครอบครัว เพื่อน ที่ทำงาน และน้อยสุด คือ ในแวดวงตลาด โดยกลุ่มที่เลือกใช้ภาษามอญสูงที่สุด คือ กลุ่มผู้มีอายุ 46-65 ปี รองลงมา คือ กลุ่มผู้มีอายุ 26-45 ปี และน้อยสุด คือ กลุ่มผู้มีอายุ 5-25 ปี ทั้งนี้ความแตกต่างในการเลือกภาษาในแต่ละแวดวง และในแต่ละช่วงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเลือกภาษาพบว่า เพศของผู้บอกภาษา และเพศคู่สนทนาไม่ทำให้การเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมากแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนผลการศึกษากิจกรรมการธำรงภาษา พบว่ากิจกรรมเพื่อการธำรงภาษา โดยเฉพาะในชุมชนมอญบางขันหมากนั้นเพิ่งจะริเริ่มและยังไม่มีการวางแผนที่ชัดเจน แต่กิจกรรมในการธำรงประเพณีและวัฒนธรรมมีอยู่มาก ซึ่งมักจะสอดแทรกเรื่องการธำรงภาษาไว้ด้วย การใช้ภาษามอญน้อยลงตามอายุ และโดยรวมแล้วคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมากเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด และก็ยังเชื่อว่าชาวชุมชนมอญบางขันหมากจะไม่เปลี่ยนภาษา เพราะชาวชุนชนเริ่มมีการรวมกลุ่มและการปฏิบัติอย่างเป็นแบบแผนเพื่อธำรงภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตน ซึ่งจากการประสบความสำเร็จในกิจกรรมธำรงประเพณี และความหวงแหนในเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมากที่สังเกตเห็น และคิดว่า การธำรงภาษาที่เพิ่งจะริเริ่มในชุมชนนี้จะประสบความสำเร็จ หรืออย่างน้อยภาษามอญก็จะไม่สูญไปจากชุมชนนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวกับชุมชนมอญบางขันหมากของพิมพ์ชนาคล้ายกับงานของพัชรา อัมพวานนท์ (พัชรา อัมพวานนท์ , 2551) แต่พิมพ์ชนาใช้วิธีการเก็บ

ข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์เลือกภาษาที่เกิดขึ้นจริง และการใช้การเก็บข้อมูลที่แตกต่างจากพัชรา ศึกษาโดยใช้กลุ่มประชากรเป็นชาวมอญบางขันมากเช่นกัน พัชราใช้การเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันนี้ทำให้ผลการศึกษาต่างกันได้ ตัวอย่างเช่น การให้ผู้บอกภาษาตอบคำถาม ที่เกี่ยวกับการเลือกภาษามากๆ ผู้บอกภาษาจะสังเกตเห็นถึงจุดประสงค์ผู้วิจัย และถ้าผู้บอกภาษาคนไหนมีความภูมิใจและหวงแหนในชาติพันธุ์ของตนเองอย่างมาก ก็อาจทำให้ผู้บอกภาษาตอบว่า เลือกใช้ภาษามอญ ทั้งที่ในชีวิตจริงผู้บอกภาษาเลือกใช้ทั้งสองภาษาทั้งนี้ ในการศึกษาของพิมชนามีการ ใช้การเลือกภาษาแบบสลับภาษามาวิเคราะห์ด้วยเพราะการสลับภาษาเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในผู้มีภาวะสองภาษา นอกจากนี้พิมพ์ชนายังใช้ หรือวิธีศึกษาทัศนคติต่อภาษาโดยให้ผู้บอกภาษาฟังเทปบรรยายความสองชุดได้แก่ เทปที่บรรยายเป็นภาษาไทยและเทปที่บรรยายเป็นภาษามอญ ทั้งนี้เทปที่ใช้มีเนื้อหาเกี่ยวกับวันแม่ มีความยาวประมาณ 2 นาทีและมีผู้ฟังเป็นคนเดียวกัน ซึ่งเป็นผู้ที่มีภาวะสองภาษาที่ทดสอบความสามารถทางภาษาไทยและภาษามอญแล้วว่ามีความสามารถในการใช้ทั้งสองภาษาได้ใกล้เคียงกัน งานของพัชรา อัมพวานนท์ (พัชรา อัมพวานนท์, 2551) ศึกษาการธำรงและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี ในชุมชนมีการใช้ภาษาแม่ 2 ภาษาคือ ภาษามอญและภาษาไทย มีการศึกษาและวิเคราะห์จากประเด็น 1) ภาษาหลักและภาษารอง โดยสำรวจจากภาษาที่ประชากรพูดเป็นภาษาแม่ 2) การเลือกใช้ตามแวดวงการใช้ภาษาและคู่สนทนา 3) ความสามารถทางภาษาของประชากร 4) ทัศนคติของประชากรที่มีต่อภาษา 5) เกณฑ์ทางมานุษยวิทยาที่มีต่ออิทธิพลการธำรงภาษาในชุมชนวิทยา ความสามารถในการใช้ภาษาของประชากรจะแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ กลุ่มประชากรที่ใช้ภาษามอญมากที่สุดคือกลุ่มอายุ 55-70 ปี กลุ่มอายุ 15-30 ปี มีความสามารถในการใช้ภาษามอญน้อยที่สุดกลุ่ม ประชากรทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติทางบวกทั้งภาษามอญและภาษาไทย ภาษามอญยังคงเป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน และจะยังคงอยู่ในชุมชนต่อไป นอกจากงานวิจัยของพัชราและพิมชนาแล้วยังมีงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการธำรงชาติพันธุ์และการปรับตัวของชุมชนมอญบางขันหมากอีกงานหนึ่งคืองานของไฉน สนสกุล (ไฉน สนสกุล, 2535) ได้ศึกษาการธำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ โดยศึกษาเฉพาะกรณีของชุมชนมอญ บางขันหมาก จังหวัดลพบุรี พบว่า ชาวมอญบางขันหมากปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ชาวมอญส่วนใหญ่ยังคงรู้สึกว่า ตนยังเป็นคนมอญและยังรักษาความเป็นมอญได้ดี ผ่านภาษาและพิธีกรรมต่าง ๆ อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวมอญที่เด่นที่สุดคือ การใช้ภาษามอญหากอยู่ในกลุ่มคนมอญและเลือกที่จะใช้ภาษาไทยเมื่ออยู่กับกลุ่มคนไทย ส่วนในด้านศาสนานั้นพระสงฆ์ชาวมอญหรือคนไทยที่บวชในวัดของชุมชนนี้จำต้องสวดภาษามอญได้เพราะเมื่อเป็นงานของชาวมอญ พระสงฆ์ก็จะสวดสำเนียงมอญให้ นอกจากนี้ยังมีงานที่เกี่ยวกับชุมชนมอญอื่น ๆ โดยเฉพาะในจังหวัดปทุมธานีและนนทบุรีซึ่งมีชาวมอญและชุมชนมอญสำคัญ แต่การศึกษามุ่งศึกษาอัตลักษณ์ของความเป็นมอญและระบบเศรษฐกิจมากกว่าคืองานของฟอสเตอร์ (Foster,1973) ได้วิจัยชาวมอญในจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี ในชุมชนที่มีอาชีพหลัก 3 อาชีพคือ ทำนา ปั้นเครื่องปั้นดินเผาและค้าขายทางเรือ ผู้วิจัยระบุว่า อัตลักษณ์ความเป็นมอญที่ปรากฏ และชาวมอญนิยามตนเองคือ การมีสายเลือดมอญ ภาษามอญและการได้ติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานทางการเมืองของรัฐมอญหรือเมืองมอญ ชาวมอญที่เป็นชาวนาจะไม่แสดงอัตลักษณ์ตัวตนออกมา อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้มุ่งค้นหาว่าระบบเศรษฐกิจและการธำรงชาติพันธุ์เกี่ยวข้องกันอย่างไรมากกว่าที่จะศึกษาว่าอัตลักษณ์มอญคืออะไรและได้มาอย่างไร

นอกจากงานวิจัยที่กล่าวถึงชาวมอญที่มีชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ แล้วยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับชุมชนมอญยังมีที่กล่าวถึงชุมชนมอญในกรุงเทพมหานครคือ งานของโศจิลักษณ์ กมลศักดาวิกุล (โศจิลักษณ์ กมลศักดาวิกุล, 2560) ได้ศึกษากระบวนการสร้างและสืบทอดในพื้นที่เมืองโดยศึกษาชุมชนมอญคลองบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร การศึกษาจะพิจารณาจากการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ความเป็นมอญ ผ่านการแสดงออกทางวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน และประเพณีที่สำคัญของชุมชน และแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อธำรงอัตลักษณ์ความเป็นมอญในพื้นที่เมือง การสืบทอดอัตลักษณ์ในชุมชนนี้ ผ่านการแสดงออกทางวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันและพิธีกรรม เช่น ประเพณีเกี่ยวชีวิต ลักษณะบ้านเรือน การแต่งกาย อาหาร นอกจากนี้ยังสืบทอดด้วยการเน้นถึงสายสัมพันธ์ทางเครือญาติของชาวมอญบางนาที่มาอย่างยาวนาน สังคมเครือญาติเป็นกลวิธีหนึ่งที่สามารถดำรงและสืบทอดรากเหง้าทางประวัติศาสตร์และจิตสำนึกของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันได้อย่างเหนียวแน่นจนถึงปัจจุบัน

3.งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนมอญลาดกระบัง

นนทพร ไพรเวศ (นนทพร ไพรเวศ, 2562) ได้ศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวมอญเขตลาดกระบัง ทั้งนี้เพื่อใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเขตลาดกระบัง จากการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มอญเขตลาดกระบังคือ ผ้าสไบมอญหรือหญาดฮะหริ่มโต๊ะ ธงตะขาบหรืออะลายเทียะกี ดอกกระเจี๊ยบแดงหรือฮะเจ็ด ฝักกระเจี๊ยบเขียว หรือบอกระต๊าดและนก ลวดลายที่แสดงลักษณะของความเป็นมอญจะปรากฏในเครื่องแต่งกาย การแต่งกาย และการประดับธงตะขาบ โดยเฉพาะธงตะขาบซึ่งชาวมอญจะทราบที่มา ความหมายและความสำคัญ คติความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์มอญในเขตลาดกระบังจะคล้ายคลึงกับกลุ่มชาติพันธ์มอญในพื้นที่อื่น ๆ โดยเฉพาะความศรัทธาและเสื่อมใสในพระพุทธศาสนา งานของนวมณฑ์ อุดมรัตน์(นวมณฑ์ อุดมรัตน์, 2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเลียบคลองมอญในการอนุรักษ์ประเพณีการตักบาตรพระร้อยทางเรือ การวิจัยยังได้ศึกษาถึงแนวคิดชุมชนท้องถิ่นนิยมต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน นอกจากนี้ยังส่งเสริมด้วยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ที่สนใจและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมงานประเพณีอย่างอิสระและเท่าเทียมกัน ประชาชนในชุมชนนี้เข้าร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีนี้มีสองลักษณะคือ การมีส่วนร่วมด้วยความรู้สึก รักและผูกพันและการมีส่วนร่วมด้วยความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นมอญ ส่วนงานของวิวัฒน์ เตมียพันธ์ (วิวัฒน์ เตมียพันธ์,2555) ได้ศึกษาประวัติรูปแบบเรือนพักอาศัย การตั้งถิ่นฐานของชาวนามอญในเขตลาดกระบัง เรือนพักอาศัยของชาวมอญบริเวณนี้ยังคงมีลักษณะรูปแบบเป็นโรงนาแบบประเพณีนิยมของชาวมอญ มีลักษณะสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางเชื้อชาติที่มีเอกลักษณ์ของชาวมอญอย่างเด่นชัด แต่โรงนาบางหลังได้เปลี่ยนวัสดุก่อสร้างส่วนหลังคาไปเพื่อความคงทน รูปแบบดั้งเดิมอาคารที่เหลืออยู่มีจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามอาคารที่พักแบบโรงนานี้มีรูปแบบการจัดวางแปลนและรูปทรงที่รายตัวเพราะมีกฎเกณฑ์ข้อห้ามวางไว้ ตามคติความเชื่อมักยังคงสร้างอยู่ในกลุ่มชาวนามอญที่ไม่มีฐานะหรือกลุ่มที่เคร่งครัดต่อประเพณีเดิมบางหลัง อาจจะมีการใช้วัสดุใหม่แต่ยังคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ด้วยอิทธิพลังทางประเพณีมอญ งานวิจัยเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบังที่ผ่านมาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการธำรงอยู่ของรูปแบบที่อยู่อาศัย หรือศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่จะนำไปสู่การผลิตภัณฑ์ต่าง ๆเพื่อจำหน่ายในชุมชน เน้นการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากกว่าการศึกษาด้านภาษามอญ ว่าจะยังคงใช้ภาษามอญและรักษาวัฒนธรรมมอญไว้ได้อย่างเหนียวแน่นหรือไม่ท่ามกลางความเจริญที่เปลี่ยนแปลงและรุกเข้าสู่ชุมชน

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบังโดยพิจารณาจากปัจจัยอายุ และปัจจัยผู้ใช้ภาษามอญ คือ แวดวงครอบครัว แวดวงศาสนาและประเพณี และแวววงโรงเรียนและสถานศึกษา**เคเง**
2. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง

4. สมมุติฐานการวิจัย

1. คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครยังคงใช้ภาษามอญในการสื่อสารในครอบครัวและงานประเพณีของชุมชน
2. คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครทุกกลุ่มอายุ และทุกเพศยังมีความรู้ภาษามอญ
3. คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีวิธีการธำรงภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมคนไทย ด้วยการสอนผ่านสื่อออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก และการส่งเสริมการใช้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมโดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษา ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกภาษาและการธำรงภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญใน 3 แห่งคือ ชุมชนมอญเลียบคลองมอญ- ลำปลาทิว ชุมชนมอญคลองลำกอไผ่- วัดทิพพาวาส และชุมชนมอญวัดบำรุงรื่น รายละเอียดของวิธีเก็บข้อมูล มีดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยในบริเวณชุมชนชาวมอญ 3 แห่งคือ ชุมชนมอญเลียบคลองมอญ- ลำปลาทิว ชุมชนมอญคลองลำกอไผ่- วัดทิพพาวาส และชุมชนมอญวัดบำรุงรื่น จำนวน 30 คน โดยแบ่งกลุ่มอายุดังนี้

- กลุ่มอายุ 15-29 ปี
- กลุ่มอายุ 30-44 ปี
- กลุ่มอายุ 45-59 ปี
- กลุ่มอายุ 60-74 ปี

1.2 เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามเพื่อใช้สำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใน 4 ประเด็นคือ

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้อคำถามทั่วไปเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ภาษาที่ใช้ได้เป็นภาษาแรก ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับการเลือกภาษา โดยแบ่งเป็นการเลือกภาษาตามแวดวงต่าง ๆ คือ แวดวงครอบครัว แวดศาสนาและประเพณี และแวดวงโรงเรียนและสถานศึกษา โดยสอบถามเกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษาไทยกับภาษามอญของตัวอย่างประชากรว่าใช้ภาษาเมื่อใด และกับใคร ในการศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดแวดวงการใช้ภาษาและคู่สนทนาเป็นตัวแปรในการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 ความสามารถในการใช้ภาษามอญของกลุ่มตัวอย่างซึ่งจะถามคำถามโดยให้ผู้ตอบประเมินทักษะทางภาษา 4 ด้านคือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยถามถึงทักษะการใช้ภาษาของกลุ่มประชากรว่าทำได้หรือไม่ได้ โดยเลือกตอบว่าได้หรือไม่ได้

ตอนที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อภาษาไทยหรือภาษามอญ โดยกำหนดกลุ่มข้อความให้กลุ่มตัวอย่างประชากรแสดงความคิดเห็นจำนวน 20 ข้อ ด้วยการให้เลือกตอบในระดับ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

ตอนที่ 5 วิธีการธำรงภาษาจะกำหนดข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการธำรงรักษาการใช้ภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญในรูปแบบต่าง ๆ จำนวน 10 ข้อคำถามด้วยการให้เลือกตอบในระดับ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาที่เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญในชุมชนมอญเลียบคลองมอญ-ลำปลาทิว ชุมชนมอญคลองลำกอไผ่- วัดทิพพาวาส และชุมชนมอญวัดบำรุงรื่น

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลมารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาจากปัจจัยแวดวงภาษาและปัจจัยอายุ

6. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุระหว่าง 15-29 ปี จำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 40.00 และส่วนใหญ่พูดภาษาไทยได้เป็นภาษาแรกจำนวน25 คนคิดเป็น ร้อยละ 83.33

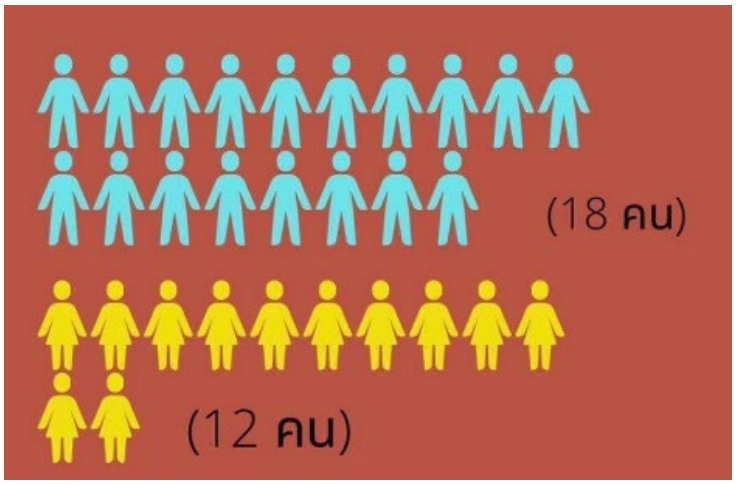

รูปที่ 1 เพศ

เพศชาย
เพศหญิง

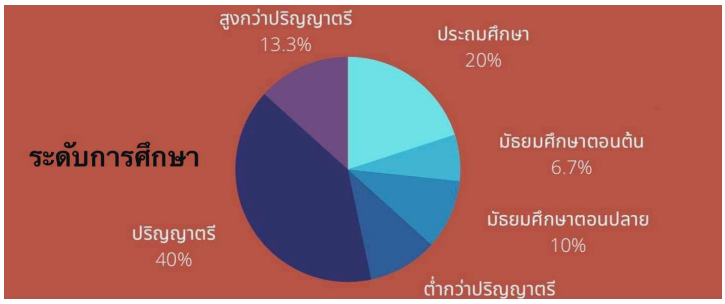

รูปที่ 2 ระดับการศึกษา

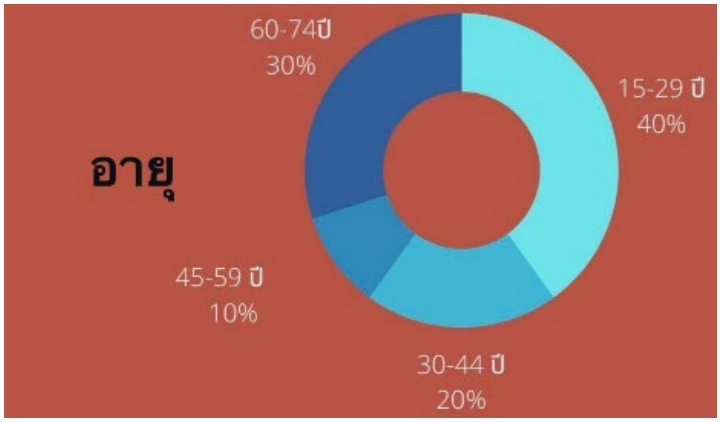

รูปที่ 3 อายุของกลุ่มตัวอย่าง

2. การเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญของเขตลาดกระบัง ในแวดวงต่าง ๆ

1. แวดวงครอบครัว

แวดวงครอบครัว ชาวไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดรองลงมาคือใช้ภาษาไทยสลับภาษามอญ และ ผู้วิจัยพบว่าชาวไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังยังคงใช้ภาษามอญในการสื่อสารกับผู้คนในครอบครัวอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอายุ 60-74ปีเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษามอญ เมื่อเทียบกับ ผู้ใช้ภาษารุ่นอายุอื่น และกลุ่มอายุ45-59 ปีเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษามอญรองลงมาและกลุ่มอายุ15-29 ปี เป็นกลุ่มที่ใช้ภาษามอญน้อยที่สุด กลุ่มอายุ15-29 ปีเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาไทยมากที่สุดและรองลงมาคือกลุ่มอายุ30-34 ปี และกลุ่มอายุ60-74ปีและกลุ่มอายุ30-34 ปี เป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาไทยสลับภาษามอญ

2. แวดวงศาสนาและประเพณี

แวดวงศาสนาและประเพณีผู้วิจัยพบว่า ชาวไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังกลุ่มอายุ 15-29 ปี เลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดและกลุ่มอายุ 30-34 ปี เป็นกลุ่มที่ใช้รองลงมาลงมา และกลุ่มคนที่ใช้ภาษามอญมากที่สุดคือกลุ่มอายุ 60-74ปีและกลุ่มอายุ 45-59ปีเป็นกลุ่มรองลงมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการใช้ภาษามอญทักทายเมื่อเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณี กลุ่มคนอายุ 60-74ปี ใช้ภาษามอญมากที่สุดและรองลงมาคือกลุ่มอายุ45-59เก้าปี กลุ่มอายุ 15-29 ปีเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษามอญน้อยที่สุด กลุ่มอายุ30-34 ปีเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาไทยสลับภาษามอญมากที่สุด ในข้อคำถามเมื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีการใช้ภาษามอญในการกล่าวถึงหรืออธิบายรายละเอียดของสิ่งของที่ปรากฏในพิธีกรรม หรือสิ่งต่างๆที่ปรากฏในวัดพบว่าในกลุ่มอายุ45-59ปีเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษามอญมากที่สุด และน้อยที่สุดคือกลุ่ม15-29ปี

3. แวดวงโรงเรียนและสถานศึกษา

แวดวงโรงเรียนและสถานศึกษา เป็นแวดวงที่มีการใช้ภาษามอญน้อยที่สุด และมีการเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดรองลงมาคือการใช้ภาษาไทยสลับภาษามอญ และใช้ภาษามอญน้อยที่สุดในทุกข้อคำถาม

การเลือกภาษาทุกแวดวงพบว่า ทุกแวดวงเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด สำหรับแวดวงศาสนาและประเพณีเป็นแวดวงที่เลือกใช้ภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือแวดวงครอบครัว และน้อยที่สุดคือแวดวงโรงเรียนและสถานศึกษา แวดวงโรงเรียนและสถานศึกษาเป็นแวดวงที่ใช้ภาษาไทยมากที่สุด และใช้ภาษามอญน้อยที่สุด แวดวงโรงเรียนและสถานศึกษา ใช้ภาษามอญอยู่ในระดับน้อยที่สุดในทุกข้อคำถาม โดยการใช้ในการเขียนสิ่งต่างๆ เพื่อความเข้าใจขณะเรียนในชั้นเรียนมีความถี่ของผู้ใช้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเลือกภาษาของชาวไทยเชื้อสายมอญลาดกระบัง สามารถแบ่งการเลือกภาษาตามกลุ่มอายุได้ดังนี้

กลุ่มอายุ 60-74 ปีเลือกภาษามอญมากที่สุด กลุ่มอายุ 45-49 ปีเลือกภาษามอญรองลงมาและกลุ่มอายุ 15 – 29 ปีเลือกใช้ภาษามอญน้อยที่สุด

กลุ่มอายุ 15-29 ปีเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือช่วงอายุ 30-44 ปี

ส่วนกลุ่มอายุ 45-59 ปีเลือกใช้ภาษาไทยสลับภาษามอญ และกลุ่มอายุ 60-74ปี เลือกใช้ภาษาไทยสลับภาษามอญรองลงมา ชาวไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังเลือกใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสารในชุมชน

1 การเลือกใช้ภาษา

ตารางที่ 1 การเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญของเขตลาดกระบัง ในแวดวงต่าง ๆ

แวดวง	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อยที่สุด
ครอบครัว	ภาษาไทย	ภาษาไทยสลับมอญ	ภาษามอญ
ศาสนาและประเพณี	ภาษามอญ	ภาษาไทยสลับมอญ	ภาษาไทย
โรงเรียนและสถานศึกษา	ภาษาไทย	ภาษาไทยสลับมอญ	ภาษามอญ

ระดับความสามารถการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาความสามารถในการใช้ภาษามอญ
การวิเคราะห์การใช้ภาษามอญของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับความสามารถออกเป็น 5 ระดับคือ

ระดับ 1 ความสามารถทางภาษาในระดับพื้นฐาน
ระดับ 2 ความสามารถทางภาษาในระดับปานกลาง
ระดับ 3 ความสามารถทางภาษาในระดับดี
ระดับ 4 ความสามารถทางภาษาในระดับดีมาก
ระดับ 5 ความสามารถทางภาษา มีความสามารถในระดับเดียวกันกับเจ้าของภาษา

ระดับ 1 ความสามารถทางภาษาในระดับพื้นฐาน
กลุ่มอายุ 15-29 ปี จำนวน 7 คน
กลุ่มอายุ 30-44 ปี จำนวน 5 คน
กลุ่มอายุ 45-59 ปี จำนวน 5 คน
กลุ่มอายุ 60-74 ปี จำนวน 4 คน

ระดับ 2 ความสามารถทางภาษาในระดับปานกลาง
กลุ่มอายุ 15-29 ปี จำนวน - คน
กลุ่มอายุ 30-44 ปี จำนวน - คน
กลุ่มอายุ 45-59 ปี จำนวน 2 คน
กลุ่มอายุ 60-74 ปี จำนวน 4 คน

ระดับ 3 ความสามารถทางภาษาในระดับดี
กลุ่มอายุ 15-29 ปี จำนวน - คน
กลุ่มอายุ 30-44 ปี จำนวน 1 คน
กลุ่มอายุ 45-59 ปี จำนวน 1 คน
กลุ่มอายุ 60-74 ปี จำนวน 4 คน

ระดับ 4 ความสามารถทางภาษาในระดับดีมาก
กลุ่มอายุ 15-29 ปี จำนวน - คน
กลุ่มอายุ 30-44 ปี จำนวน - คน
กลุ่มอายุ 45-59 ปี จำนวน 1 คน
กลุ่มอายุ 60-74 ปี จำนวน 1 คน

ระดับ 5 ความสามารถทางภาษา มีความสามารถในระดับเดียวกันกับเจ้าของภาษา

ไม่ปรากฏกลุ่มประชากรที่มีความสามารถในการใช้ภาษาระดับที่ 5 คือ ความสามารถในระดับเดียวกับเจ้าของภาษาแต่อย่างใด จากผลการวิจัยพบว่าคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังทุกกลุ่มอายุไม่สามารถใช้ภาษามอญได้ในทุกระดับภาษา

4. ทัศนคติคติที่คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบังมีต่อภาษาไทยและภาษามอญ

คนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังมีทัศนคติด้านบวกต่อภาษาไทยและภาษามอญในทุกข้อคำถาม ทุกกลุ่มอายุในชุมชนเห็นว่าการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ภาษามอญเป็นสิ่งที่สมควรสำหรับลูกหลานชาวมอญ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังเห็นว่า ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตมากแต่ภาษามอญก็มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเช่นกันคนไทยเชื้อสายมอญทุกกลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุ 15-29 ปี กลุ่มอายุ 30-44 ปี กลุ่มอายุ45-59 ปี และกลุ่มอายุ60-74ปี มีทัศนคติด้านบวกต่อภาษาไทยและภาษามอญ

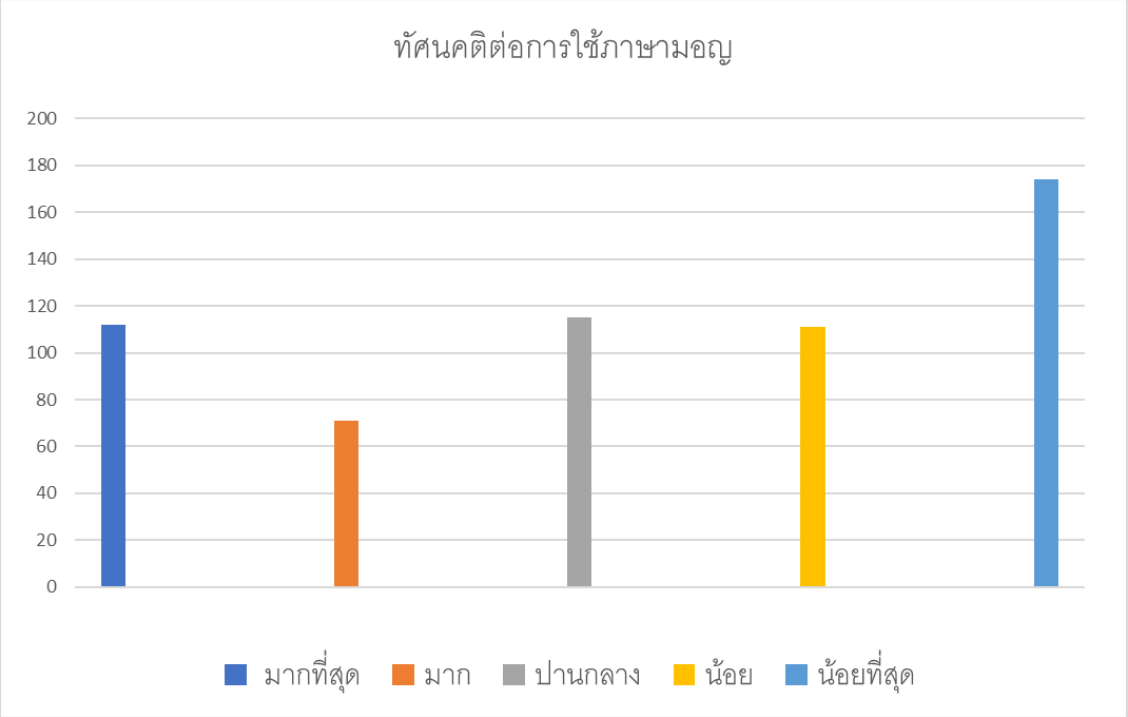

รูปที่ 4 ทัศนคติต่อการใช้ภาษามอญ

5. การธำรงภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยพบว่ามี การเปลี่ยนภาษาที่ดำเนินอยู่ มีการใช้ภาษาใหม่ โดยเลือกภาษาไทยเป็นภาษาหลักของชุมชน แต่ก็ยังมีการใช้ภาษามอญในชุมชน การใช้ภาษามอญลดน้อยลงในกลุ่มผู้มีอายุน้อย คืออายุ 15 -29 ปีในกลุ่มอายุ 30-34 ปีเป็นกลุ่มรองลงมา ผู้วิจัยคาดว่าในอนาคตชุมชนคนไทยเชื้อมอญใน ลาดกระบังจะเปลี่ยนเป็นการใช้ภาษาไทยทั้งหมดและภาษามอญจะสูญไปในชุมชนคนไทยเชื้อสายมอญทั้งสามแห่งของ เขตลาดกระบัง การเลือกใช้ภาษาในแต่ละรุ่นอายุจะแตกต่างกันไปอย่างมีนัยสำคัญ คนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังรุ่นใหม่จะใช้ภาษามอญน้อยลง

7. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทยสลับภาษามอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษามอญ เมื่อพิจารณาพบว่า

ด้านการใช้ภาษามอญ คนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังเลือกใช้ภาษามอญสูงสุดในแวดวงงานประเพณีและศาสนา รองลงมาคือ แวดวงครอบครัว และน้อยที่สุดคือ แวดวงโรงเรียนและสถานศึกษา การใช้ภาษามอญสูงสุดจากแวดวงงานประเพณีและศาสนาต่างจากที่ผู้วิจัยได้คาดการณ์ไว้ว่า การเลือกใช้ภาษามอญจะใช้มากที่สุดในแวดวงครอบครัว โดยกลุ่มที่เลือกใช้ภาษามอญมากที่สุดคือ กลุ่มอายุ 60-74 ปี รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 44-59 ปี และน้อยที่สุดคือ กลุ่มอายุ 15-29ปี ส่วนกลุ่มอายุ30-44 ปี จะใช้ภาษาไทยสลับภาษามอญ ทั้งนี้ความแตกต่างในการเลือกภาษาในแต่ละแวดวง และในแต่ละช่วงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับผลการศึกษาระดับความสามารถในการใช้ภาษามอญพบว่า ความสามารถในการใช้ภาษานั้นพบว่าทุกกลุ่มอายุไม่สามารถใช้ภาษาได้ในทุกระดับ โดยกลุ่มอายุน้อยยิ่งมีความสามารถในการใช้ภาษาน้อยตามระดับอายุ นอกจากนี้ทุกกลุ่มอายุของคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบัง มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาไทยและภาษามอญคือ ภาษาไทยใช้ในชีวิตประจำวันและภาษามอญนั้นใช้เพื่อธำรงภาษาและวัฒนธรรมของชุมชน

ด้านการใช้ภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังนั้นลือกใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักของชุมชนในทุกแวดวง โดยเฉพาะกลุ่มคนอายุ 15-29ปี กลุ่มนี้จะเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดและใช้ภาษามอญน้อยที่สุด

ในแวดวงโรงเรียนและสถานศึกษา และกลุ่มคนอายุ 30-44 ปี เลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุดแต่จะใช้ภาษาไทยสลับภาษามอญมากที่สุดเช่นกัน

ส่วนกิจกรรมการธำรงภาษานั้น มีกิจกรรมในการธำรงประเพณีและวัฒนธรรม เป็นจำนวนมากและแทรกการธำรงภาษา แต่ไม่มีการจัดกิจกรรมเช่นการสอนภาษามอญอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า ในอนาคตชุมชนคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังทั้ง 3 แห่งนี้ อาจจะสูญไปจากชุมชนในที่สุด เนื่องจากการใช้ภาษามอญลดน้อยลง เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุผู้ใช้ภาษา ยิ่งกลุ่มอายุน้อยการใช้ภาษามอญจะยิ่งลดน้อยลงตามช่วงอายุของกลุ่มประชากร

จากการพิจารณาผลการวิจัยกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้จำนวน 3 ข้อดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นนั้นพบว่าทุกข้อสมมติฐานเป็นจริง ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครยังคงใช้ภาษามอญในการสื่อสารในครอบครัวและงานประเพณีของชุมชน สมมติฐานข้อนี้เป็นจริง

สมมติฐานข้อที่ 2คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครทุกกลุ่มอายุ และทุกเพศยังมีความรู้เกี่ยวกับภาษามอญ สมมติฐานข้อนี้เป็นจริง

สมมติฐานข้อที่ 3คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีวิธีการธำรงภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมคนไทย ด้วยการสอนภาษามอญผ่านสื่อออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊กและการส่งเสริมการใช้ภาษามอญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สมมติฐานข้อนี้เป็นจริง

8. อภิปรายผล

ในการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า ภาษาที่คนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังในชุมชนมอญทั้งสามแห่งคือ ชุมชนมอญเลียบคลองมอญ-ลำปลาทิว ชุมชนมอญคลองลำกอไผ่- วัดทิพพาวาสและชุมชนมอญวัดบำรุงรื่นเลือกใช้มากที่สุดคือภาษาไทย รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับภาษามอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษามอญ

จากสมมติฐานข้อที่ 1ที่เป็นจริง คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครยังคงใช้ภาษามอญในการสื่อสารในแวดวงครอบครัวและแวดวงงานประเพณีและศาสนาของชุมชน แต่อย่างไรก็ตามในครั้งแรกผู้วิจัยได้คาดการณ์ว่า แวดวงครอบครัวน่าจะเป็นแวดวงที่น่าจะใช้ภาษามอญมากที่สุด แต่แวดวงงานประเพณีและศาสนากลับเป็นแวดวงที่มีการใช้ภาษามอญมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของพิมชนา พาณิชย์กุล เกี่ยวกับการใช้ภาษามอญในแวดวงศาสนาและประเพณีในชุมชนมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี พบว่า มีการใช้ภาษามอญในแวดวงนี้มากที่สุด ซึ่งมีผลที่ตรงกันกับชุมชนคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบัง ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุข้อนี้อาจจะเกิดจากการที่คนไทยเชื้อสายมอญในชุมชน มีความพยามยามในการธำรงภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านพิธีกรรมและประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ ในแวดวงครอบครัวและแวดวงประเพณีและศาสนานี้กลุ่มคนอายุ 44-49 ปี และกลุ่มอายุ 50- 74 เป็นกลุ่มคนที่ใช้ภาษามอญมากที่สุด และคนกลุ่มนี้ก็ยังเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาไทยสลับภาษามอญมากเช่นกัน ส่วนการใช้ภาษาในแวดวงโรงเรียนและสถานศึกษาใช้ภาษามอญน้อยที่สุดซึ่งผู้วิจัยได้คาดการณ์ไว้แต่เบื้องต้นว่า กลุ่มอายุน้อยจะมีการใช้ภาษามอญที่ลดลงตามอายุ ซึ่งสอดคล้องกับที่ฟิชแมน(1997,7) ว่าความสามารถทางภาษาของชนกลุ่มน้อยจะค่อย ๆ ลดลงตามรุ่นอายุ โดยรุ่นอายุที่ 1 จะมีความสามารทางภาษาสูงกว่า เมื่อเทียบกับรุ่นอายุที่2 และรุ่นที่3 จะมีความสามารถทางภาษาน้อยที่สุด ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ภาษาสูญหายไป แต่หากชนกลุ่มน้อยคอยสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและร่วมกันแก้ไขก็อาจจะทำให้ภาษานั้นธำรงอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประพนธ์ จุนทวิเทศ (ประพนธ์, 2532) ซึ่งได้ศึกษาความสามารถ ในการใช้ภาษาของประชากรชุมชนหลายภาษาพบว่า ความสามารถในการใช้ภาษาแตกต่างกันไปตามอายุโดยประชากรที่มีอายุมากจะมีความสามารถในการใช้ภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ใดสูงกว่าประชากรที่มีอายุน้อย

สำหรับสมมติฐานข้อที่ 2 คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครทุกกลุ่มอายุ และทุกเพศยังมีความรู้เกี่ยวกับภาษามอญ สมมติฐานข้อนี้เป็นจริงแต่ความรู้ภาษามอญที่มีนั้นน้อยมาก ทุกกลุ่มอายุมีความรู้ภาษามอญในระดับที่แตกต่างกัน ความสามารถในการใช้ลดน้อยลงตามอายุ กลุ่มอายุ60-74 ปี เป็นกลุ่มที่น่าจะใช้ภาษามอญในระดับเจ้าของภาษาได้แต่ผู้วิจัยกลับพบว่า ในการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาทุกท่าน อ่านเอกสารภาษามอญได้น้อยมากถึงอ่านไม่ได้เลย และระดับความสามารถในภาษามอญเขียนได้ถึงเขียนไม่ได้ คำที่เขียนได้ก็เฉพาะคำง่าย ๆ เช่น การกล่าวถึง ข้าวของเครื่องใช้ พืชผัก และผลไม้ต่าง ๆ เท่านั้น

ด้านการธำรงภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในชุมชน ตามสมมติฐานข้อที่ 3 คนไทยเชื้อสายมอญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีวิธีการธำรงภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีการสอนภาษามอญผ่านสื่อออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก และการส่งเสริมการใช้ภาษามอญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในอนาคตน่าจะ มีการจัดกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ตามเทศกาล และเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านช่องทางอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

9. ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการเลือกภาษา โดยเน้นปัจจัยแวดวงของฟิชแมน (Fishman, 1965) ที่ได้กล่าวปัจจัยการเลือกภาษาจากแวดวงและสถานการณ์ แต่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเพียง 2 แวดวงเท่านั้นคือ แวดวงครอบครัว แวดวงประเพณีและศาสนา และแวดวงโรงเรียนและสถานศึกษาเท่านั้น หากมีแวดวงอื่น ๆ ของคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังที่ยังไม่ได้ศึกษา เช่น แวดวงสถานที่ทำงาน แวดวงตลาด แวดวงเพื่อน ซึ่งล้วนเป็นแววดวงที่น่าสนใจและควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติม นอกจากนี้ปัจจัยอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษาอย่างจริงจังคือปัจจัยเรื่องเพศ และระดับการศึกษาอาจมีการวิจัยเพิ่มเติมว่า แท้จริงแล้วปัจจัยเพศมีผลที่แท้จริงต่อการเลือกภาษาของชุมชนมอญทั้ง 3 แห่งนี้ในลาดกระบังหรือไม่ นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าระดับการศึกษาน่าจะ เป็นปัจจัยสำคัญที่น่าศึกษาว่า ในปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับที่ดีคือร้อย 40 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นจำนวนมาก การศึกษาที่สูงขึ้นและอยู่ในระดับที่ดีนั้น ส่งผลต่อการใช้ภาษามอญในชุมชนอย่างไร นอกจากนี้การศึกษาในด้านการธำรงภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมอญลาดกระบังนี้ มีการดำเนินแผนงานอย่างไร มีหน่วยงานใดดูแล และช่วยส่งเสริมหรือไม่ ใช้วิธีการใด และถ้ามี ผลที่ได้ออกมาเป็นเช่นใด เกิดสัมฤทธิผลหรือไม่ ทำให้คนในชุมชนนี้ตื่นตัว ตระหนักและหวงแหนภาษาของบรรพชนที่สืบทอดกันมา และพร้อมที่จะร่วมธำรงภาษาและวัฒนธรรมมอญให้ธำรงอยู่ต่อไปหรือไม่ ซึ่งเป็นประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับชุมชนมอญทั้ง 3 แห่งนี้ของลาดกระบังด้วยเช่นกัน

10. เอกสารอ้างอิง

คมคำ ศิลปะชัย. (2522). *ชุมชนที่พูดหลายภาษาในจังหวัดสุรินทร์*. ภาคนิพนธ์วิชาภาษาศาสตร์สังคม, ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2522 ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไฉน สนสกุล. (2532).*การธำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบางขันหมากจังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดียู ศรีนราวัฒน์. (2537). *การใช้ภาษาของคนจีนในกรุงเทพมหานคร (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ:คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นันทพร ไพรเวศ, อภิสักก์ สินธุภัค, และ ธเนศร์ ภิรมย์การ. (2560). *ศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มอญเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเขตลาดกระบัง(รายงานผลการวิจัย)*.กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

นวมณฑ์ อุดมรัตน์. (2554). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือ: กรณีศึกษาชุมชนเลียบคลองมอญแขวงทับยาวเขตลาดกระบังกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรา อัมพวานนท์. (2551). *การธำรงและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนมอญ กรณีศึกษาชุมชนมอญบางขันหมาก ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์, คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล. (2554). *การเลือกภาษาและการธำรงภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันกมาก จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิวัฒน์ เตมียพันธ์. (2555). *รูปแบบเรือนพักอาศัยพื้นถิ่นของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญ ย่านคลองมอญ*

หัวตะเข้ เขตลาดกระบัง (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

โศจิลักษณ์ กมลศักดาวิเศษกุล. (2560). *กระบวนการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ความเป็นมอญ ในพื้นที่เมือง กรณีศึกษาชุมชนมอญคลองบางนาเขตบางนากรุงเทพมหานคร.(รายงานผลการวิจัย).* กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

องค์ บรรจุน. (2554). *ชุมชนมอญ...มอญลาดกระบัง กรุงเทพฯ*. ค้นเมื่อ 17 กันยายน 2564, จาก http:goodthings4us-mizae.blogspot.com.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *ภาษาศาสตร์สังคม* (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Burbeley,A. (2000). *The Process and the Factors of Language Shift and Maintenance : A Sociolinguistic research in the Romanian community in Hungary.* Research Support Scheme Electronic Library at http://e-lib.rss.cz,2000.

Fishman.J.A. (1972). *Advance in the Sociology of Language* (Vol.1-2). The Hague Mouton.

Foster, B. L. (1972). *Ethnicity and Economy: The Case of the Mons in Thailand*. Unpublished Doctoral Dissertation, The University of Michigan.

Gal, S.(1979). *Language Shift: social determinants of linguistic change in bilingual Austria.* New York: Academic Press.

Holmes, J. (1992). *An Introduction to Sociolinguistics*. New York: Addison Wesley Longman.

Parasher,S.V. (1980). Mother Tongue-English Diglossis: A case study of Educated Indian Bilinnguals' Language use. *Antropological Lingguistics*, *22*(4), 151-162.

เทคนิควิธีการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท
THE LIFE GUIDANCE TECHNIQUES OF THE LORD BUDDHA IN THE SCRIPTURE DHAMMAPADACOMMENTARY

ยุรธร จีนา
YURATHORN JEENA

กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
Department of Social Sciences and Humanities , Faculty of business administration and Liberal Arts,
Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai
Yurathorn_27@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เทคนิควิธีการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท จำนวน 302 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า เทคนิคการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้ามี 11 เทคนิค ได้แก่ (1) เทคนิคการให้ระบายความในใจ และกระตุ้นให้เล่าปัญหา (2) เทคนิคการแนะแนวด้วยการสอนหรือการอธิบาย (3)เทคนิคการใช้สื่อประกอบการแนะแนว (4) เทคนิคการยกตัวอย่างอุทาหรณ์ เหตุการณ์ปัจจุบัน (5) เทคนิคการปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง (6) เทคนิคการยกอุปมาอุปไมย (7) เทคนิคการตำหนิ การลงโทษ (8) เทคนิคการให้รางวัล (9) เทคนิคการสร้างความพร้อมและบรรยากาศในการแนะแนว (10) เทคนิคการให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (11) เทคนิคการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส และวิธีการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้ามี 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์บุคคลด้วยเมตตาจิต ขั้นตอนที่ 3 ปฏิสันถารสร้างมิตรสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 4 สร้างสรรค์ด้วยปิยสนทนา ขั้นตอนที่ 5 พินิจปัญหาแห่งทุกข์ ขั้นตอนที่ 6 ชี้ทางสร้างสุขด้วยอริยมรรค และขั้นตอนที่ 7 รู้แจ้งประจักษ์ติดตามผล

คำสำคัญ: เทคนิควิธี การแนะแนวชีวิต คัมภีร์อรรถกถาธรรมบท

ABSTRACT

This research is Documentary Research The purposes of this research were to study, analyze, synthesize strategies, techniques, processes, steps of life guidance of the Lord Buddha in the scripture of Dhammapada Commentary results as follows: There are 11 techniques for life guidance of the Lord Buddha as follows: (1) Technique of expression of feelings in the mind and encouraging to share the problem; (2) Guidance technique through teaching or explanation; (3) Technique of the use of media in guidance; (4) Technique of giving examples, current events; (5) Technique of practicing as a role model; (6) Technique of analogy; (7) Technique of punishments; (8) Technique of awarding; (9) Technique of creating readiness and atmosphere in guidance; (10) Technique of self-practice; (11) Technique to turn crisis into opportunities. there are 7 steps, including Step 1: Gather basic information; Step 2: Analyze the person with compassion; Step 3: Greeting to create friendly relations; Step 4: Create with positive conversation; Step 5: Consider the problems of suffering; Step 6: Direct the way to create happiness with noble paths, and; Step 7: Have a thorough knowledge and follow up.

Keywords: Techniques, Life guidance, Scripture of Dhammapada Commentary

1. ความเป็นมาของปัญหา

การทำงานหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ได้ถูกรวบรวมไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก ประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาหลักคำสอนของพระพุทธองค์ พระธรรมบท เป็นคัมภีร์ที่ประมวลคาถา ที่กล่าวถึงคำสอน เช่น การคบมิตร การแสวงหาปัญญา ปรัชญาชีวิต เป็นต้น แต่เนื่องจากธรรมบทเป็นบทร้อยกรองทั้งหมด ต่อมาพระอรรถกถาจารย์คือพระพุทธโฆษาจารย์ ได้แต่งอรรถกถาธรรมบทเพื่ออธิบายความในธรรมบท ถึงสาเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสพระคาถาบทนั้น เรียกในภาษาบาลีว่า “ธมฺมปทฏฺฐกถา” หรือเรียกว่า อรรถกถาธรรมบท อุทิศ ศิริวรรณ (2530) ได้อธิบายถึงความเป็นมาของธัมมปทัฏฐกถา หรือ อรรถกถาธรรมบทไว้ว่า ธัมมปทัฏฐกถา มาจากคำ 2 คำ คือ “ธัมมบท” หรือ ธรรมบท เป็นบทสวดเล็ก ๆ น้อย ๆ เรียกกันว่า “ขุทฺทกปาฐะ” มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เล่มที่ 25 ชื่อขุทฺทกนิกายธรรมบท จัดอยู่ในประเภท “สุภาษิต” พระธรรมสังคาหกาจารย์ได้เรียบเรียงไว้เป็นฉันท์ภาษาบาลี กล่าวกันว่าเป็น “คำสอน” ของพระพุทธเจ้าโดยตรงจึงไม่มีเรื่องราวหรือสาเหตุแห่งสุภาษิตนั้น ๆ ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก ดังนั้น พระอรรถกถาจารย์จึงทำ “อัฏฐกถา” คือ แต่งเรื่องประกอบสาเหตุแห่งการตรัสสุภาษิตนั้นไว้ ธัมมปทัฏฐกถา จึงเป็นหนังสือชั้น อรรถกถา ซึ่งอุบัติขึ้นหลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว พระอรรถกถาจารย์ทั้งหลายได้ช่วยกันรจนาไว้ และต่อมามีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา เป็นที่นิยมอ่านในบรรดาผู้ใคร่ศึกษาจำนวนมาก เพื่อให้ชาวโลกได้ศึกษาพระไตรปิฎกเข้าใจง่ายขึ้น ดังที่ สมิทธิ พล เนตรนิมิตร (2559) กล่าวว่า อรรถกถาธรรมบท นอกจากจะให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องไวยากรณ์ภาษาบาลีแล้ว เนื้อหาในอรรถกถาธรรมบท ยังสอดแทรกองค์ความรู้ เช่น จิตวิทยาของมนุษย์ , วิถีชีวิตของคนในยุคพุทธกาล, ความเชื่อความศรัทธา, วิถีชีวิตของพระภิกษุ พระอรหันต์ , ประเพณีโบราณ อาจกล่าวได้ว่า อรรถกถาธรรมบทเป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านเนื้อหา และความงามของภาษา เป็นแหล่งความรู้หลายสาขาวิชา ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ โบราณคดี สังคมวิทยา ความเชื่อ การปกครอง และวิถีชีวิตของพุทธบริษัท สอดคล้องกับการศึกษาของ แม่ชีดวงพร คำหอมกุล (2544) ซึ่งให้ทัศนะว่าธัมมปทัฏฐกถามีคำสอนที่เรียกว่า พุทธจริยศาสตร์ ที่สอนให้มนุษย์ประพฤติดี ละเว้นความชั่ว กรรมดีกรรมชั่ว ทำให้มีสุขบ้างทุกข์บ้าง ไม่สุขไม่ทุกข์บ้าง จนถึงนิพพาน เช่นเดียวกับ พระวีรพรรณ เชียรประโคม (2552) ได้กล่าวว่า ความเชื่อในอรรถกถาธรรมบทมีอิทธิพลต่อประเพณีไทยเป็นอย่างมาก และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นความสำคัญของการศึกษาคัมภีร์อรรถกถาธรรมบทประการหนึ่งของคนไทย

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเทคนิควิธีการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท ซึ่งพระพุทธเจ้าในการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ประสบความทุกข์ หรือแม้แต่ผู้ที่ต้องการคำชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งพระพุทธองค์ทรงให้การแนะแนวจนสามารถพ้นจากความทุกข์ พบความสุขที่แท้จริงได้ ดังนั้น หากมีการศึกษาวิเคราะห์หลักการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท แล้วนำมาสังเคราะห์จัดทำเป็นรูปแบบ เทคนิควิธีการ ขั้นตอนการแนะแนวชีวิตเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของคนในยุคปัจจุบัน ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเผยแพร่และประยุกต์ใช้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เทคนิควิธีการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เอกสารในการศึกษาวิเคราะห์การแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้า โดยใช้คัมภีร์อรรถกถาธรรมบท (ธัมมปทัฏฐกถา) 8 ภาค จำนวน 302 เรื่อง และเอกสารอ้างอิงที่เป็นตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวและอรรถกถาธรรมบท ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย คือ เทคนิควิธี และขั้นตอนการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้า เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบบันทึกข้อมูลการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้า วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีนำมาสรุปประมวลผล เทคนิควิธี ขั้นตอน ในการแนะแนวของพระพุทธเจ้าในการช่วยเหลือพุทธบริษัทให้พ้นจากความทุกข์ ว่าพระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการแนะแนวชีวิตอย่างไร

4. ผลการวิจัย

4.1. เทคนิควิธีการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท

4.1.1 เทคนิค การให้ระบายความในใจ กระตุ้นให้เล่าปัญหาความทุกข์

เมื่อมีผู้ประสบความทุกข์ มาขอรับคำปรึกษาจากพระพุทธองค์ พระศาสดาทรงสอบถามถึงความเป็นมา สาเหตุแห่งทุกข์ รวมถึงได้ทรงให้ผู้ที่ตกอยู่ในความทุกข์นั้นได้ระบายความรู้สึกของตนอย่างเป็นอิสระ เป็นการช่วยแบ่งเบาความทุกข์ใจของบุคคลนั้น และพระพุทธเจ้าทรงรับฟังการระบายความทุกข์นั้นอย่างจริงใจ พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือบุคคลให้พ้นจากสภาวะแห่งทุกข์นั้น เพื่อให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ใช้การปลอบโยน เตือนให้ได้สติ การชี้แจงด้วยเหตุผล ให้บุคคลผู้มีความทุกข์ได้เล่าปัญหา ให้เกิดความผ่อนคลาย เช่น เรื่อง อนิตถิกคันธกุมาร (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 6 ปิยวรรคที่ 16 เรื่องที่ 169) ผู้เสียใจต่อการตายของหญิงที่ตนจะแต่งงานด้วย จนอดอาหารนอนอยู่แต่ในห้อง พระพุทธองค์ตรัสให้เรียกมา พร้อมทรงถาม และให้อนิตถิกคันธกุมารได้ระบายเรื่องราวแห่งความทุกข์นั้น โดยทรงฟังอย่างตั้งใจและเข้าใจในความรู้สึกนั้น แล้วจึงให้สติว่า ความโศกเศร้าที่เกิดขึ้นนั้นก็ด้วยเพราะอาศัยกาม เมื่อทรงเห็นว่า อนิตถิกคันธกุมาร พอจะบรรเทาความโศกเศร้าได้บ้างแล้ว จึงทรงตรัสพระคาถา จนอนิตถิกคันธกุมารได้พ้นจากความโศกเศร้า และบรรลุโสดาปัตติผล

4.1.2 เทคนิค การแนะแนวด้วยการสอนหรืออธิบาย

เทคนิคการแนะแนวด้วยการสอนหรืออธิบาย เป็นวิธีการที่พระพุทธเจ้าใช้บ่อยที่สุด เป็นพุทธลีลาในการสอน ซึ่งนำมาใช้สอนแก่พุทธบริษัท มีความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น 4 ประการ คือ สันทัสสนา สมาทปนา สมุตเตชนา และ สัมปหังสนา ตรงกับหลักการสอนของพระพุทธเจ้า คือ ชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ เร้าให้กล้า และปลุกให้ร่าเริง ซึ่งเป็นเทคนิคที่ทรงใช้บ่อยที่สุดในการแนะแนวในอรรถกถาธรรมบท

4.1.3 เทคนิค การใช้สื่อประกอบการแนะแนวชีวิต

พระพุทธเจ้าทรงเลือกใช้สื่อเพื่อประกอบการแนะแนวชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่พระองค์จะใช้สื่อที่หาได้ง่าย เหมาะกับจริตอุปนิสัย เหมาะกับช่วงเวลาสถานการณ์ โดยทรงประยุกต์สิ่งแวดล้อมเพื่อการแนะแนวชีวิต พระพุทธเจ้าทรงมีพระปฏิภาณไหวพริบ ในการนำสิ่งแวดล้อมรอบตัว มาเพื่อใช้ประกอบในการแนะแนว นอกจากนี้บางครั้งยังทรงใช้การเนรมิตภาพ เพื่อให้ผู้ที่มีความทุกข์ได้เห็นตัวอย่าง เช่น เรื่องพระนางรูปนันทาเถรี (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 5 ชราวรรคที่ 11 เรื่องที่ 122) ผู้ซึ่งมีความลุ่มหลงในรูปร่างอันสวยงามของตน พระพุทธองค์จึงทรงใช้สื่อประกอบ โดยเนรมิตรูปผู้หญิงสวยพริ้ง อายุ 16 ปี นุ่งผ้าประดับอาภรณ์อันงดงามทุกอย่าง ถือถัดถวายงานพัดในที่ใกล้พระองค์ จากนั้นจึงทรงบันดาลให้มีอายุ 20 ปี เป็นผู้หญิงคลอดบุตร, หญิงวัยกลางคน, หญิงแก่, หญิงแก่ชรา, มีฟันหัก ผมหงอก หลังโก่ง ถือไม้เท้า มีพยาธิครอบงำ ล้มลง จมลงในมูตรของตนเอง นอนกลิ้งเกลือกไปมาและถึงแก่ความตาย มีน้ำหนองไหลออกจากแผลทั้ง 9 ฝูงการุมยื้อแย่งตามลำดับ จนที่ที่สุดพระนางรูปนันทาเถรีได้พิจารณาเห็นตามความไม่เที่ยงแท้จีรังของรูปกาย ไม่ลุ่มหลงในรูปร่าง จนสำเร็จเป็นอรหัตผล

4.1.4 เทคนิค การยกตัวอย่าง อุทาหรณ์ หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน

พระพุทธเจ้าทรงนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มาเป็นสื่ออธิบายเข้ากับหลักธรรมคำสอนของพระองค์ ถ่ายทอดให้พุทธบริษัทได้รับทราบ และแนะแนวชีวิตแก่บุคคลเพื่อให้สามารถเข้าใจได้อย่างง่าย ๆ แต่ละเอียดลึกซึ้งด้วยเนื้อหา โดยพระองค์ทรงยกเอาเหตุการณ์นั้นมาเป็นอุทาหรณ์ เช่น เรื่อง ช้างปาเวรกะ (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 7 นาควรรคที่ 23เรื่องที่ 237) เมื่อครั้งที่พระภิกษุทั้งหลายเห็นช้างปาเวรกะ ติดอยู่ในหล่มไม่สามารถลุกจากหล่มได้ พระราชาจึงให้นายหัตถาจารย์ใช้อุบายตีกลองรบ ช้างปาเวรกะเมื่อได้ยินเสียงกลองรบโดยเชื้อชาติมานะ ว่าเป็นช้างนักรบ จึงรีบลุกขึ้นได้โดยเร็วสู่บนบก พระศาสดาจึงทรงตรัสเหตุนั้นแก่ภิกษุทั้งหลายเพื่อเป็นตัวอย่างอุทาหรณ์ที่เกิดขึ้นโดยปัจจุบัน พร้อมตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ช้างตัวนั้นถอนตนขึ้นจากหล่มคือเปือกตมตามปกติก่อน ส่วนเธอทั้งหลาย แล่นลงแล้วในหล่มคือกิเลส เพราะฉะนั้นแม้เธอทั้งหลายจงเริ่มตั้งความเพียร โดยแยบคายแล้ว ถอนตนขึ้นจากหล่มคือกิเลสเถิด” ภิกษุเหล่านั้นจึงบรรลุอรหัตผล

4.1.5 เทคนิค การปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง

เทคนิคการแนะแนวที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ นอกจากที่ทรงแสดงธรรมต่าง ๆ แล้ว ยังทรงแนะแนวด้วยการทำเป็นแบบอย่างให้แก่พุทธบริษัทได้มองเห็น เช่น การเป็นผู้มีความอดทน ไม่ตื่นตระหนกต่อคำกล่าวโทษที่ไม่เป็นความจริง เช่น เรื่อง นางจิญจมาณวิกา (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 6 โลกวรรค เรื่องที่ 145) นางจิญจมาณวิกา ถูก

เดียรถีย์ว่าจ้างให้ทำอุบายว่ามีท้องกับพระพุทธเจ้า ด่าพระตถาคต ณ ที่นั้น พระพุทธองค์ทรงงดแสดงธรรม ไม่ทรงหวั่นไหวต่อคำกล่าวหานั้น พร้อมตรัสว่า “น้องหญิง ความที่คำอันเจ้ากล่าวแล้ว จะจริงหรือไม่ เราและเจ้าเท่านั้นย่อมรู้” จนในที่สุดเมื่อความจริงปรากฏ นางจิญจามาณวิกา จึงถูกธรณีสูบลงไปไหม้ในอเวจีมหานรก

4.1.6 เทคนิค การยกอุปมาอุปไมย

พระพุทธเจ้าได้ทรงเปรียบเทียบหลักธรรมคำสอนของพระองค์กับสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพระคาถา ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้ทันที และเชื่อมโยงกับคำสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเรื่อง พระอุทายีเถระ (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 2 พาลวรรค เรื่องที่ 49) โดยทรงเปรียบคนพาลที่นั่งใกล้บัณฑิต แต่ไม่รู้จักนำความรู้หลักธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองได้ เหมือนช้อนไม่รู้รสแกง โดยทรงตรัสแก่พระภิกษุทั้งหลายที่มาเฝ้าพระพุทธองค์ และทูลถามเรื่องที่พระอุทายีเป็นผู้ที่นั่งใกล้ชิดพระศาสดา แต่ไม่สามารถตอบคำถามที่ภิกษุทั้งหลายถามได้ ตรัสว่า “ถ้าคนพาลเข้าไปนั่งใกล้บัณฑิตจนตลอดชีวิต เขาย่อมหารู้ธรรมไม่เหมือนช้อนไม่รู้รสแกง ฉะนั้น”

4.1.7 เทคนิค การตำหนิ การลงโทษ

พระพุทธเจ้าทรงใช้การตำหนิ การติเตียน การปรับอาบัติ เป็นการลงโทษแก่บุคคลเพื่อให้เกิดความสำนึกในสิ่งที่ได้กระทำลงไปซึ่งไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ในการแนะแนวยังทรงใช้เครื่องล่อเป็นรางวัล สร้างแรงจูงใจ รวมถึงสรรเสริญบุคคลที่กระทำตนในทางที่ดี ปฏิบัติในทางที่ชอบเพื่อให้เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิต เช่นเรื่อง พระวักกลิเถระ (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 8 ภิกขุวรรค เรื่องที่ 262) พระวักกลิ ผู้หลงในรูปของพระพุทธเจ้าเข้ามาบวชด้วยความหวังว่าจะชมพระสรีระของพระพุทธองค์ ไม่ยอมปฏิบัติสมณธรรม เฝ้าติดตามแต่พระศาสดาอยู่ตลอดเวลา พระองค์ จึงตรัสให้สติว่า “วักกลิ ประโยชน์อะไรของเธอด้วยการเฝ้าดูกายเน่านี้, วักกลิ คนใดแลเห็นธรรม, คนนั้นชื่อว่าเห็นเรา ตถาคต, คนใดเห็นเรา ตถาคต คนนั้นชื่อว่าเห็นธรรม” แต่พระวักกลิก็ไม่อาจเลิกชมพระสรีระได้ จึงทรงตำหนิและลงโทษด้วยการขับไล่พระวักกลิโดยตรัสว่า “วักกลิ เธอจงหลีกไป” จนพระวักกลิเกิดความน้อยใจจะไปโดดภูเขาตาย พระพุทธองค์จึงทรงเปล่งพระรัศมีไปโปรดและบรรลุพระอรหัตผลในที่สุด ภายหลังได้ดำรงตำแหน่งพระสาวกที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้มีศรัทธาอันยิ่ง

4.1.8 เทคนิค การให้รางวัล

พระพุทธเจ้าทรงแนะแนวชีวิตโดยเลือกใช้เทคนิคการให้รางวัลแก่พุทธบริษัท ซึ่งรางวัลนั้นมิได้เป็นอามิสสินจ้าง วัตถุแก้วแหวนเงินทอง หากแต่เป็นกำลังใจ การยกย่องชมเชยให้เป็นที่ปรากฏ รวมทั้งหลักกุศโลบายที่จะเป็นแรงจูงใจเพื่อให้พุทธบริษัท สนใจที่จะบำเพ็ญสมณธรรม โดยการให้รางวัลของพระพุทธองค์ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ให้รางวัลแก่ผู้กระทำในทางที่เป็นกุศล มีความพากเพียรพยายาม บำเพ็ญสมณธรรม บรรลุมรรคผล 2) ใช้รางวัลเป็นเครื่องล่อ เป็นแรงจูงใจให้แก่บุคคลได้กระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ปฏิบัติสมณธรรม จนสามารถทำที่สุดแห่งทุกข์ บรรลุมรรคผลได้ เช่น เรื่องพระวังคีสะเถระ (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 8 พราหมณวรรค เรื่องที่ 299) เมื่อครั้งที่พระวังคีสะในอดีตเคยเป็นพราหมณ์สามารถเคาะกะโหลกศีรษะของมนุษย์ที่ตายแล้ว รู้ได้ว่าบุคคลผู้นั้นจะไปเกิดในที่ใด ต่อมามีผู้พูดจาเชิงท้าทายว่าไม่สามารถสู้พระพุทธเจ้าได้ จึงไปเฝ้าพระศาสนาเพื่อขอพิสูจน์ความจริง ได้เคาะกะโหลก ทราบเพียง 4 กะโหลกเท่านั้น แต่กะโหลกของพระอรหันต์ ไม่สามารถทราบได้ว่าไปเกิดในที่ใด จึงยอมจำนน และต้องการเรียนมนต์วิเศษ พระพุทธเจ้าทรงให้อุบาย ว่าหากต้องการเรียนมนต์ต้องมาบวชก่อน จึงยอมทำตามรับสั่ง บวชเป็นภิกษุด้วยหวังจะเรียนมนต์วิเศษ เมื่อบวชแล้ว ได้มนต์มาเพื่อบริกรรมโดยพระพุทธเจ้าได้สอดแทรกหลักธรรม เมื่อเรียนได้ 2-3 วัน ก็บรรลุพระอรหัตผล

4.1.9 เทคนิค การสร้างความพร้อมแก่บุคคลและสร้างบรรยากาศในการแนะแนว

ในการแนะแนวชีวิตทุกครั้ง พระพุทธเจ้าจะทรงคำนึงถึงความพร้อมของบุคคลทั้งด้านสติปัญญาและสภาพร่างกาย จิตใจ ให้เป็นผู้ที่พร้อมในการรับฟังหลักธรรมเพื่อการแนะแนวของพระพุทธเจ้า โดยทรงใช้พระญาณของพระองค์ รวมทั้งการสังเกตอากัปกิริยาของพุทธบริษัท นอกจากนี้พระพุทธเจ้ายังทรงคำนึงถึงความเหมาะสม ความพร้อม บรรยากาศในการแนะแนว ที่เรียกว่า “หลักสัปปายะ” เพราะจะสามารถเอื้ออำนวยให้การแนะแนวนั้นมีประสิทธิภาพ เช่น เรื่อง อุบาสกคนใดคนหนึ่ง (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 5 สุขวรรค เรื่องที่ 161) พระศาสดาทรง

ตรวจดูสัตว์โลก เห็นชายยากจนผู้หนึ่งในเมืองอาฬวี เข้ามาในข่ายพระญาณของพระองค์ จึงทรงเสด็จไปพร้อมภิกษุ 500 รูป ชายยากจนทราบว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมา มีจิตเลื่อมใสศรัทธาอยากฟังพระธรรมเทศนา แต่ตนเองต้องไปตามหาโคในป่า จิตใจไม่พร้อมจะรับฟังธรรม พระพุทธเจ้าทรงประชุมพุทธบริษัททั้ง 4 แม้พร้อมแล้ว ก็ยังไม่ทรงแสดงธรรม ทรงนิ่งเฉยเสีย รอจนกระทั่งนายทุคตะผู้ยากจนตามหาโคจนพบแล้ว ต้อนโคเข้าสู่คอก รีบมาที่ประชุม ทรงทราบความกระวนกระวายด้วยความหิวของนายทุคตะ จึงให้ไวยาวัจกร จัดอาหารมาให้ทานจนอิ่ม ทำให้หายจากความทุกข์ทรมานจากความหิว มีจิตใจตั้งมั่น มีความพร้อมจะรับฟังการแนะแนวจากพระพุทธองค์

4.1.10 เทคนิค การให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาเห็นว่า เพียงแค่การอธิบายด้วยหลักธรรมอาจไม่ประสบความสำเร็จ บุคคลไม่สามารถเกิดความตระหนักรู้ในสิ่งที่พระพุทธองค์ต้องการชี้แนะได้ จึงทรงใช้เทคนิคในการให้บุคคลที่จะทรงแนะแนวได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จนเกิดความรู้แจ้งในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ เช่นเรื่อง พระภิกษุผู้ไม่ยินดี (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 6 พุทธวรรค เรื่องที่ 152) ภิกษุมีเงิน 100 กหาปณะ เกิดความกระสันอยากจะลาสิกขาบท จึงทรงตรัสเรียกให้ภิกษุรูปนั้นมาพบ และทรงสั่งให้ภิกษุหาก้อนกรวดมาจำนวน 100 ก้อน เท่ากับจำนวนเงินภิกษุรูปนั้นจึงนำก้อนกรวดมา พระศาสดาจึงตรัสว่า เธอจงตั้งไว้ 50 เพื่อประโยชน์แก่การบริโภคก่อน ตั้งไว้ 24 เพื่อประโยชน์แก่โค 2 ตัว ,ตั้งไว้ประมาณเท่านี้เพื่อประโยชน์แก่ล้อ เพื่อประโยชน์แก่แอกและไถ เพื่อประโยชน์แก่จอบ เพื่อประโยชน์แก่พร้าและขวาน เมื่อภิกษุนับอย่างนี้ กหาปณะ 100 นั้นย่อมไม่เพียงพอ พระพุทธองค์จึงทรงตรัสย้ำแก่ภิกษุนั้นว่า “ภิกษุ กหาปณะของเธอมีน้อยนิด, เธออาศัยกหาปณะเหล่านั้น จักให้คลายความทะยานอยากเต็มขึ้นได้อย่างไร?” ภิกษุเมื่อได้ทดลองปฏิบัติเห็นประจักษ์ด้วยตนเอง ก็เกิดความสำนึก หายจากความกระสันอยากลาสิกขา และได้บรรลุโสดาปัตติผลในที่สุด

4.1.11 เทคนิค การพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส

พระพุทธเจ้าทรงมีพระปรีชาสามารถมีพระปฏิภาณเป็นเลิศในการแก้ไขสถานการณ์ที่คับขัน หรือสถานการณ์วิกฤตให้กลายเป็นโอกาสในการแสดงธรรม เพื่อใช้ในการแนะแนวแก่บุคคลที่ประสบความทุกข์ได้ โดยยกเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมาประยุกต์กับคำสอนหรือหลักธรรม เช่น เรื่อง หมอชีวก (อรรถกถาธรรมบท ภาคที่ 4 อรหันตวรรค เรื่องที่ 71) คราวเมื่อพระพุทธองค์ทรงอาพาธ จากการประทุษร้ายของพระเทวทัต มีพระบาทห้อพระโลหิต หมอชีวกได้ถวายการรักษาเอาเภสัชพันแผลด้วยผ้าที่พระบาทของพระศาสดา ก่อนจะลาไปรักษาบุคคลในนคร แต่ครั้พอจะกลับมาหาพระพุทธองค์ ประตูเมืองปิด เกิดความวิตกกังวล ด้วยเกรงว่า ความรุ่มร้อนจะเกิดขึ้นในพระสรีระของพระพุทธองค์ตลอดคืน โดยไม่ทราบว่าขณะนั้นพระอานนท์ได้แก้ผ้าพันแผลถวายแล้ว พอรุ่งเช้า หมอชีวกก็รีบเร่งมาเฝ้าพระศาสดา ถามถึงความเร่าร้อน จึงทรงแก้ไขสถานการณ์อันร้อนใจของหมอ ให้เกิดความสบายใจ และตรัสถึงการหมดสิ้นของความเร่าร้อนของพระพุทธองค์

4.2. ขั้นตอนการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท

4.2.1 ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

พระพุทธเจ้าทรงรวบรวมข้อมูลบุคคลที่จะทรงแนะแนวด้วยพุทธวิธี เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของแต่ละบุคคล สภาพจิตใจ สภาพความทุกข์ ทัศนคติ บุคลิกภาพ ของผู้ที่จะทรงแนะแนว โดยทรงใช้วิธีตรวจดูสัตว์โลกยามใกล้รุ่ง , การตรวจดูบุรพกรรมอดีตชาติ, การตรวจสอบด้วยอนาคตังสญาณ (การหยั่งรู้อนาคต), การพิจารณาภูมิหลังอุปนิสัย, การสังเกตบุคคล, การสอบถามและการสนทนา รวมทั้งการออกเยี่ยมบุคคลที่รับการแนะแนว

4.2.2 ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์บุคคลด้วยเมตตาจิต

พระพุทธเจ้าทรงวิเคราะห์บุคคลด้วยเมตตา ด้วยหลักภูมิปัญญาของผู้รับการแนะแนว เหมือนดอกบัวสี่เหล่า และการวิเคราะห์ด้วยจิตแห่งพรหมวิหารธรรม 4 ประการ ตลอดถึงวิเคราะห์บุคคลด้วยอุปนิสัย คือ จริต 6 ประการ

4.2.3 ขั้นตอนที่ 3 ปฏิสันถารสร้างมิตรสัมพันธ์

พระพุทธเจ้าทรงแนะแนวโดยมีพื้นฐานของการสร้างมิตรสัมพันธ์ ประกอบด้วย เชื่อในศักยภาพ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ เปี่ยมด้วยกุศลจิต ทรงมีบุคลิกภาพของความเป็นกัลยามิตร และหลักแห่งสังคหวัตถุ 4 ประการ

4.2.4 ขั้นตอนที่ 4 สร้างสรรค์ด้วยปิยสนทนา

พระพุทธเจ้าทรงใช้ปิยสนทนา เปรียบเหมือนสะพานที่ทอดไปสู่การกำหนดทุกข์ที่แท้จริงได้ เพื่อให้ผู้ที่มีความทุกข์ได้เข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง รู้สึกไว้วางใจ กล้าจะสำรวจตนเองอย่างเป็นอิสระ และระบายความในใจออกมาในที่สุด โดยมีหลักการ คือ พูดคุยแบบปิยชน เชื่อมโยงสู่ปัญหา แสดงความเห็นอกเห็นใจ

4.2.5 ขั้นตอนที่ 5 พินิจปัญหาแห่งทุกข์

พระพุทธเจ้าทรงให้ผู้ที่ประสบกับความทุกข์ โดย ให้พิจารณาสาเหตุของการเกิดทุกข์ ให้ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นตามความเป็นจริง ให้มีความกล้าที่จะเผชิญกับความทุกข์นั้น และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อพ้นจากความทุกข์นั้น

4.2.6 ขั้นตอนที่ 6 ชี้ทางสร้างสุขด้วยอริยมรรค

พระพุทธเจ้าทรงเชื่อมโยงวิธีการพ้นความทุกข์ร่วมกับอริยมรรค 8 โดยมีแนวปฏิบัติ คือ เลือกใช้เทคนิคในการแนะแนวที่เหมาะสม ร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อดับทุกข์ โดยเป็นการแก้ไขปัญหาความทุกข์นั้นบนพื้นฐานด้วยการตัดสินใจด้วยตนเอง

4.2.7 ขั้นตอนที่ 7 รู้แจ้งประจักษ์ติดตามผล

เมื่อสิ้นสุดการให้การช่วยเหลือแนะแนวแล้ว พระพุทธองค์ ก็ทรงตรวจสอบภูมิธรรมของบุคคล รวมถึงผลที่ได้จากการแนะแนวของพระองค์แก่บุคคลนั้น ๆ ว่าได้สำเร็จธรรมในขั้นใด และพ้นจากทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นหรือไม่ ผลของการแนะแนวที่พระพุทธเจ้าทรงมีให้แก่บุคคลในอรรถกถาธรรมบทก็ใช่ว่าจะสำเร็จทุกรายไป แต่ส่วนใหญ่มักจะได้บรรลุธรรมตามอุปนิสัยของตน นอกจากการบรรลุธรรมแล้วที่ปรากฏ ได้แก่ การทูลขอบรรพชาอุปสมบท , การขอถือเอาพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งเป็นสรณะ, การบรรลุมรรคผลพร้อมนิพพาน, การตัดสินใจเลือกทางดำเนินชีวิตด้วยตนเอง , การไม่ปฏิเสธ ไม่ยินดี เฉย ๆ เป็นต้น ในการติดตามผลของการแนะแนวนั้น พระพุทธเจ้าทรงใช้กลวิธีในการตรวจสอบติดตาม โดยทรงกำหนดรู้สภาวธรรมที่เกิดขึ้นของบุคคลนั้น ๆ ด้วยพระองค์เอง หากยังเห็นว่าจะสามารถส่งเสริมให้บรรลุธรรมสูงขึ้นได้อีก พระพุทธองค์ก็จะทรงช่วยเหลือทันที ภายหลังที่ทรงแนะแนวเสร็จแล้ว พระพุทธเจ้าจะทรงสังเกต กิริยาอาการ พฤติกรรมของบุคคลนั้นว่ามีท่าทีเปลี่ยนไปจากเดิมมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้รวมถึงบุคลิกภาพ อุปนิสัย ทัศนคติด้วย นอกจากนี้แล้ว พระพุทธเจ้ายังทรงติดตามผลของการแนะแนวจากการสอบถามข่าวคราวของบุคคลนั้นจากพระภิกษุทั้งหลาย การเสด็จออกไปเยี่ยมบริษัททั้งสี่ในสถานที่ต่าง ๆ ที่มีสาวกของพระพุทธองค์ พร้อมทรงถามความเป็นอยู่ ความคืบหน้าในการปฏิบัติธรรม

5. การอภิปรายและสรุปผล

5.1 เทคนิควิธีการแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าพระพุทธเจ้าได้ทรงช่วยเหลือแนะแนวบุคคล โดยมุ่งหวังให้พ้นสภาวะแห่งความทุกข์พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ บรรลุมรรคผลอันสมควรแก่ตน โดยให้พิจารณาแก้ไขความทุกข์นั้นด้วยตนเอง วิธีการแนะแนวของพระพุทธองค์ ทรงเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบุคคล รวมถึงทรงเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ซึ่งปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท ได้แก่ บุคลิกภาพความเป็นนักแนะแนวของพระพุทธเจ้า โดยทรงมีเทคนิคการแนะแนวช่วยเหลือแก่บุคคลตามสภาพความแตกต่างบุคคล ทั้งด้านอุปนิสัย จริต สภาพปัญหา ซึ่งมี 11 เทคนิค ได้แก่ (1)เทคนิคการให้ระบายความในใจ และกระตุ้นให้เล่าปัญหา (2) เทคนิคการแนะแนวด้วยการสอนหรือการอธิบาย (3)เทคนิคการใช้สื่อประกอบการแนะแนว (4) เทคนิคการยกตัวอย่าง อุทาหรณ์ เหตุการณ์ปัจจุบัน (5)เทคนิคการปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง (6) เทคนิคการยกอุปมาอุปไมย (7) เทคนิคการตำหนิ การลงโทษ (8) เทคนิคการให้รางวัล (9) เทคนิคการสร้างความพร้อมและบรรยากาศในการแนะแนว (10) เทคนิคการให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (11) เทคนิคการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ขึ้นอยู่กับทักษะของนักแนะแนวว่าจะเลือกใช้เทคนิคใด ในสถานการณ์ หรือกับบุคคลใด ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และไหวพริบปฏิภาณของนักแนะแนวเป็นสำคัญ

5.2 ขั้นตอนการแนะแนวของพระพุทธเจ้าเป็นกระบวนการโดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูล จากนั้นจึงทรงเสด็จไปโปรดบุคคลที่เห็นควรแนะแนวด้วยเทคนิควิธีที่เหมาะสมกับผู้รับการแนะแนวทั้งข้อสนเทศ และการให้คำปรึกษา เมื่อทรงแนะแนวแล้วก็จะทรงจัดวางตัวบุคคลด้วยการให้ได้บรรลุธรรมขั้นใดขั้นหนึ่งอันสมควรแก่ตน และทรงติดตามผลของการแนะแนวทั้งการตรวจสอบภูมิธรรม การสอบถาม การออกเยี่ยมสาวก ดังนั้นการแนะแนวของพระพุทธเจ้าจึงมีความต่อเนื่องครบวงจร เพื่อให้ผู้รับการแนะแนวได้พ้นจากสภาวะแห่งทุกข์ในที่สุด โดยสรุปมี 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์บุคคลด้วยเมตตาจิต ขั้นตอนที่ 3 ปฏิสันถารสร้างมิตรสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 4 สร้างสรรค์ด้วยปิยสนทนา ขั้นตอนที่ 5 พินิจปัญหาแห่งทุกข์ ขั้นตอนที่ 6 ชี้ทางสร้างสุขด้วยอริยมรรค และขั้นตอนที่ 7 รู้แจ้งประจักษ์ติดตามผล

5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

ควรศึกษาและทดลองเทคนิควิธีการและขั้นตอนการใช้การแนะแนวชีวิตของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท ในกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย เพื่อหาประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการแนะแนวชีวิต ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาประเภทอื่น ๆ เช่น คัมภีร์ชาดก , พระสุตตันตปิฎก เป็นต้น

6. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในรายงานการวิจัยนี้ทุกท่าน ขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่พิจารณาเห็นชอบอนุมัติงบประมาณการวิจัย ทุนมุ่งเป้ามนุษยศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2560 ขอบคุณคณะผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ที่สนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

7. เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการแผนกตำรา. (2544). *พระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระวีรพรรณ วุฑฺฒิธมฺโม. (2552). *อิทธิพลของความเชื่อในอรรถกถาธรรมบทที่มีต่อประเพณีไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ค้นจากฐานข้อมูล Thai Digital Collection.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2549). *ธมฺมปทฏฺฐกถา ปฐโม ภาโค-อฏฺฐโม ภาโค.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แม่ชีดวงพร คำหอมกุล. (2544). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์ในธัมมปทัฏฐคาถา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). ค้นจากฐานข้อมูล Thai Digital Collection.

สมิทธิพล เนตรนิมิตร. (2559). *อรรถกถาธรรมบทในสังคมไทย. วารสารมหาจุฬาวิชาการ. 3* (1), 36-51.

อุทิศ ศิริวรรณ. (2530). *ธรรมบท ภาคที่ 1-8 แปลโดยพยัญชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เลี่ยงเชียง.

การศึกษาความต้องการและปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต New S-Curve: อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

A STUDY OF THE ENGLISH LANGUAGE NEEDS AND PROBLEMS OF EMPLOYEES IN THE TARGET NEW S-CURVE INDUSTRY: MEDICAL AND COMPREHENSIVE HEALTHCARE

อำภาพรรณ ตันตินาครกูล[1], พัชรี เมืองนาคิน[2], พนิดา จันทรกรานต์[2]
ธเนศ อังศุวัฒนากุล[3], Susanne Sara Thomas[2] และ ฐปนีย์ เขมานุวงศ์[2]
ผู้ประพันธ์บรรณกิจ: พนิดา จันทรกรานต์

AMPAPAN TUNTINAKHONGUL[1], PATCHAREE MUANGNAKIN[2] PANIDA JANTARAGRANT[2]
THANATE ANGSUWATANAKUL[3], SUSANNE SARA THOMAS[2,] AND THAPANEE KHEMANUWONG[2]
CORRESPONDING AUTHOR: PANIDA JANTARAGRANT

[1]คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[2]คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[3]วิทยาลัยวิศวกรรมชีวการแพทย์ มหาวิทยาลัยรังสิต
[1]School of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
[2]School of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
[3]College of Biomedical Engineering, Rangsit University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต New S-Curve และ 2) ศึกษาปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารทำงานในยุค Thailand 4.0 ของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร จำนวน 107 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรมีความต้องการ การใช้ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารในการทำงานโดยผลการประเมินเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.81) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มหรือในระบบคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.08) ส่วนหัวข้อการเขียนเอกสารสัญญาหรือข้อตกลงเป็นหัวข้อที่มีการใช้ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.11) ส่วนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.08) โดยที่มีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1) และทำหน้าที่เป็นล่ามแปลการประชุม การสัมมนา และงานพิธีต่าง ๆ ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.08) โดยภาพรวมแล้วบุคลากรกลุ่มดังกล่าวมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารในการทำงานในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.95) แต่มีปัญหาในการฟังสำเนียงภาษาอังกฤษของชาวต่างชาติในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย =

3.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.98) โดยที่มีปัญหาในการใช้และเข้าใจคำศัพท์เทคนิคในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 1.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.12) ผลการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานของภาครัฐ สถาบันอุดมศึกษา รวมถึงสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความประสงค์พัฒนาและเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศ

คำสำคัญ: ความต้องการใช้ภาษาอังกฤษ ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษ กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต New S-Curve อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

ABSTRACT

The objectives of this research are to study the English-language needs of employees in medical and comprehensive healthcare as the target future S-Curve industry, and to investigate problems related to English for communication at work in Thailand 4.0 era. The sample consisted of 107 respondents in the medical and comprehensive health care industry. The research instrument was a questionnaire, and the statistics for data analysis were frequencies, percentages, and arithmetic means. The study has found that, in general, the employees in this industry need English reading and writing skills for communication at work, at a moderate level (M=2.91, SD=0.81). In particular, they need English for filling out forms or inputting information on the computer at a high level (M=3.64, SD=1.20), and for writing contracts or agreements at a low level (M=2.35, SD=1.11). Moreover, the employees need English listening and speaking skills for communication at work at a moderate level (M=2.55, SD=1.08). For instance, they need English for attending seminars at a moderate level (M=3.07, SD=1.07), and for functioning as translators for meetings, seminars, and ceremonies at a low level (M=2.06, SD=1.16). However, employees reported that they encounter problems when using English to communicate in their work at a moderate level (M=3.17, SD=0.95). They stated that understanding the accents of foreigners tends to be a major problem (M=3.36, SD=0.98), but they do not seem to have serious problems using and understanding technical vocabulary (M=1.99, SD=1.12). The findings of this study could be useful to government agencies, and vocational and higher educational institutions which are working to develop and enhance the English communication skills of Thailand's human resources to increase the nation's industrial strength and competitiveness.

Keywords: English language needs, English language problems, Target future S-curve industry, Medical and comprehensive health care industry

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical hub industry) ถูกจัดให้อยู่ในอุตสาหกรรมกลุ่มอุตสาหกรรม New S-Curve ที่ได้รับการสนับสนุนการพัฒนาจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างเข้มข้น เพราะจะมีบทบาทสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพ (Medical hub) ที่ทันสมัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในระดับนานาชาติ (อริสรา อัครพิสิฐ, 2564) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรมีอุตสาหกรรมหลักสำคัญ 2 ส่วน ส่วนแรกคืออุตสาหกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับเครื่องมือแพทย์ต่าง ๆ รวมถึงการบริการด้านการแพทย์ที่ทันสมัยผ่านการสื่อสารและการให้บริการทางอินเทอร์เน็ตและสมาร์ทโฟน และส่วนที่สองคืออุตสาหกรรมผลิตยา การวิจัยยาและการผลิตยาที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และการวิจัยและผลิตยาที่เป็นชีววัตถุคล้ายคลึง (Biosimilar) ภาครัฐได้คาดการว่าจะมีการเติบโตในอุตสาหกรรมผลิตยาและเวชภัณฑ์ต่าง ๆ ใน 3 ด้านหลักสำคัญคือ

(1) Clinical research ซึ่งเน้นการทดลองทางคลินิก (2) Biopharmaceutical ซึ่งเน้นการผลิตชีวเภสัชภัณฑ์และ (3) การวิจัยและผลิตวัคซีนที่มีความต้องการสูงมากในปัจจุบัน เพื่อป้องกันโรคที่พบในเขตร้อน ได้แก่ โรคคางทูม โรคหัด โรคคอตีบ เป็นต้น ภาครัฐคาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2567 อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรในประเทศไทยจะมีความต้องการบุคลากรทำงานมากกว่า 20,000 ตำแหน่ง ที่มีสมรรถนะและเพื่อสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการผลิตตามมาตรฐาน (ปราณปริยา รัศมีแข, 2560)

การวิจัยด้านการใช้ภาษาอังกฤษและปัญหาภาษาอังกฤษของบุคลากรทางการแพทย์ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในต่างประเทศมีสองกลุ่มหลักสำคัญ คือกลุ่มพยาบาล (Bosher & Stoker, 2015; Lu, 2018; Staples, 2015) และกลุ่มแพทย์ (Pryor & Woodward-Kron, 2014) โดยเน้นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าบุคลากรดังกล่าวนี้มีความต้องการใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษในระดับสูง แต่ยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับภาษาอังกฤษในหลายด้าน โดยเฉพาะการพูดสื่อสารในการปฏิบัติงาน เช่น การพูดออกเสียง และการใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ ส่วนการศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษและปัญหาภาษาอังกฤษของบุคลากรทางการแพทย์ในประเทศไทย เน้นที่กลุ่มพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่นการศึกษาของ Theeartsana (2017), Chetsadanuwat (2018) และ Chuwongin (2021) ซึ่งผลการวิจัยโดยภาพรวมชี้ให้เห็นว่าพยาบาลมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับพูดสื่อสารมากที่สุด และส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาในด้านการพูดสื่อสารในการทำงาน

บุคลากรในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรมีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในการปฏิบัติงานและพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพอยู่เสมอ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษและปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรกลุ่มในกลุ่มเป้าหมายนี้อย่างกว้างขวาง นอกเหนือจากกลุ่มแพทย์และพยาบาล เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปวางแผนการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของทรัพยากรบุคคลในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร และเพิ่มความสามารถและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน รวมถึงเพิ่มความสามารถในร่วมมือและการแข่งขันกับนานาชาติ

2. การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษ (Needs analysis) ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เพราะสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน การอบรม การพัฒนาสื่อการสอน รวมถึงการวัดผลทางภาษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยหลากหลายรูปแบบ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หลายกลุ่ม เช่น ผู้เรียน ศิษย์เก่า ครูผู้สอน นายจ้าง ผู้บริหารองค์กร และอื่น ๆ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หลากหลายชนิด เช่น หนังสือ เอกสาร งานเขียน การพูด การนำเสนองาน เป็นต้น ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ที่เน้นการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) จากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาการสอนภาษาอังกฤษและสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มได้เป็นจำนวนมาก และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) จะเน้นที่การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงลึก โดยใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษาการใช้ภาษาในบริบทการทำงาน นอกจากนี้ยังนิยมใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Mixed methods) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่หลากหลายและสมบูรณ์

สำหรับการวิจัยในต่างประเทศ ด้านการใช้ภาษาอังกฤษและปัญหาภาษาอังกฤษของบุคลากรทางการแพทย์ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง นิยมใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นสองกลุ่มหลักสำคัญ คือกลุ่มพยาบาล

(Bosher & Stoker, 2015; Lu, 2018; Staples, 2015) และกลุ่มแพทย์ (Pryor & Woodward-Kron, 2014) โดยพบว่ามีความต้องการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการทำงานในระดับสูง แต่ยังคงประสบปัญหาด้านการพูด รวมถึงการใช้คำศัพท์และไวยากรณ์

Bosher and Stoker (2015) ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เรื่องเล่าในงานเขียนของพยาบาลวิชาชีพ 19 คนในประเทศไต้หวัน เพื่อศึกษาเหตุผลในการเลือกใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และศึกษาวิธีการใช้ภาษาอังกฤษของพยาบาลกลุ่มตัวอย่างนี้ งานวิจัยนี้พบว่าพยาบาลใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการดูแลรักษาผู้ป่วย การแสดงออกถึงวิชาชีพของตน และการพัฒนาวิชาชีพ ยกตัวอย่างเช่น เพื่อติดตามงานวิจัยทางการแพทย์และพยาบาลศาสตร์ที่ทันสมัยสำหรับการดูแลรักษาผู้ป่วย การปรับปรุงการดูแลรักษาคนไข้ การให้ความรู้ทางสุขภาพแก่คนไข้ และการสื่อสารกับหมอและบุคลากรด้านสาธารณสุขคนอื่น ๆ การสื่อสารกับชาวต่างชาติที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วย โดยเน้นการอ่านทางวิชาชีพเพื่อปรับปรุงการดูแลรักษาผู้ป่วยและการสื่อสารกับชาวต่างชาติที่ดูแลผู้ป่วย มากกว่าการสื่อสารกับผู้ป่วยชาวต่างชาติ และเน้นการสอนชาวต่างชาติที่ดูแลผู้ป่วยมากกว่าการสื่อสารกับญาติของผู้ป่วย

Lu (2018) ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษและปัญหาภาษาอังกฤษที่เป็นอุปสรรคท้าทายในการปฏิบัติงานของพยาบาลในประเทศไต้หวัน 2 กลุ่ม รวมถึงศึกษามุมมองของพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคอร์สอบรมภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะทาง (English for Specific Purposes: ESP) ที่ได้รับการอบรมโดยสัมภาษณ์พยาบาลกลุ่มแรกจำนวน 9 คน และสังเกตการปฏิบัติงานของกลุ่มที่สองจำนวน 10 คน การศึกษาวิจัยนี้พบว่าพยาบาลต้องการใช้ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างความไว้วางใจจากผู้ป่วย และให้การดูแลรักษาที่มีคุณภาพ พยาบาลกลุ่มตัวอย่างได้ระบุถึงปัญหาการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ การออกเสียงและสำเนียงภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวว่าคอร์สภาษาอังกฤษที่ตนได้รับการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์ แต่เนื้อหาที่เรียนยังไม่ค่อยตรงกับความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของตน และยังไม่ค่อยตรงกับปัญหาหรืออุปสรรคที่พวกตนเผชิญอยู่ในการทำงาน

Staples (2015) ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาอังกฤษในการพูดสื่อสารระหว่างพยาบาลที่เกิดและได้รับการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา 50 คนกับผู้ป่วย และพยาบาลต่างชาติที่ได้รับการศึกษาในสหรัฐอเมริกา 52 คนกับผู้ป่วย โดยวิเคราะห์การใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ งานวิจัยพบว่าพยาบาลที่เกิดและได้รับการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาใช้คำศัพท์และรูปแบบไวยากรณ์ที่หลากหลายบ่อยกว่าพยาบาลอีกกลุ่ม ซึ่งการใช้ภาษาลักษณะดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์แบบเป็นกันเองและการดูแลรักษาที่เน้นคนไข้เป็นศูนย์กลาง

Pryor and Woodward-Kron (2014) ศึกษาการสนทนาทางโทรศัพท์ของแพทย์ที่เป็นนักศึกษาต่างชาติที่กำลังศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสหรัฐอเมริกา โดยให้ขอคำปรึกษาจากแพทย์ที่มีประสบการณ์ในการรักษาผู้ป่วยวิกฤต งานวิจัยนี้พบเพียงแค่ 2 ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการสื่อสารจากทั้งหมด 12 ตัวอย่าง และได้นำมาวิเคราะห์การใช้ภาษาในการสนทนา ผลการศึกษาระบุ 9 ขั้นตอนสำคัญในการสื่อสาร ได้แก่ 1) การแนะนำตัวของแพทย์ผู้สนทนา 2) การระบุอาการของผู้ป่วย 3) การรายงานอาการป่วยปัจจุบัน 4) การระบุจุดประสงค์ในการโทรขอคำปรึกษาทางการรักษา 5) การรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับ 6) การเสนอการวินิจฉัยโรค 7) การกล่าวถึงวิธีการรักษาที่ได้ปฏิบัติ 8) การแสดงถึงความประสงค์ที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำที่ขอให้ทำและการส่งสัญญาณว่ากำลังจะจบการสนทนา 9) การจบการสนทนา การวิจัยนี้ได้พบว่าแพทย์ผู้ฝึกหัดประสบความยากลำบากในการจัดลำดับเนื้อหาการสื่อสารตามขั้นตอนดังกล่าว และประสบความยากลำบากในการปฏิสัมพันธ์กับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ

ในประเทศไทย การศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษและปัญหาภาษาอังกฤษของบุคลากรทางการแพทย์เน้นที่การศึกษาในกลุ่มพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความน่าเชื่อถือเป็น

เครื่องมือการเก็บข้อมูลวิจัย เช่นการศึกษาของ Theeartsana (2017), Chetsadanuwat (2018) และ Chuwongin and Subphadoongchone (2021) ซึ่งผลการวิจัยโดยภาพรวมชี้ให้เห็นว่าพยาบาลมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับพูดสื่อสารมากที่สุด และมีความต้องการใช้ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษอื่น ๆ เช่นกัน ได้แก่ การฟัง การเขียน และการอ่าน และยังพบว่าพยาบาลส่วนใหญ่มักประสบปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอยู่เป็นประจำ

Theeartsana (2017) ศึกษาความต้องการและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ รวมถึงปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษของพยาบาลไทยทั้งชายและหญิงจำนวน 50 คน ที่ทำงานอยู่ในแผนกฉุกเฉินและการผ่าตัดในโรงพยาบาลของรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยรายงานว่าพยาบาลเหล่านี้ต้องพูดภาษาอังกฤษบ่อยครั้งในเวลาที่ต้องสื่อสารกับผู้ป่วยชาวต่างชาติ เพื่อสอบถามอาการและความต้องการของผู้ป่วย ให้คำแนะนำในการรักษา ซักถามข้อมูล อธิบายกระบวนการรักษา พูดสนทนาทั่วไป แนะนำการใช้ยา แจ้งข่าวร้าย สนทนากับบุคลากร แลกเปลี่ยนชาวต่างชาติ และนำเสนอข้อมูลในที่ประชุม ในด้านการฟังมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเข้าใจความต้องการและขอข้อมูลส่วนบุคลของผู้ป่วย เพื่อเข้าใจการแสดงความคิดเห็นและการร้องเรียนจากผู้ป่วย การสนทนาทางโทรศัพท์ และการฟังบรรยายทางการแพทย์ ในด้านการอ่านพยาบาลกลุ่มตัวอย่างต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่ออ่านเข้าใจแผนภูมิและเอกสารทางการแพทย์ อ่านคู่มือและคำสั่งในการปฏิบัติงาน อ่านวารสารวิชาการและหนังสือทางการแพทย์ ส่วนในด้านการเขียนต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเขียนรายงาน ประวัติผู้ป่วย ข้อมูลเพื่อนำเสนอใน PowerPoint รวมถึงบันทึกข้อความและอีเมลถึงผู้ป่วย งานวิจัยนี้พบว่าพยาบาลกลุ่มตัวอย่างมักประสบปัญหาด้านการพูดและการฟังภาษาอังกฤษมากกว่าด้านไวยากรณ์ การอ่าน การเขียน และคำศัพท์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้ดีขึ้น

Chetsadanuwat (2018) ศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของพยาบาลจำนวน 63 คนที่ทำงานในโรงพยาบาล 5 แห่งในกรุงเทพมหานครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการดูแลผู้ป่วย JCI-accredited โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลผลการศึกษาวิจัยรายงานว่าพยาบาลที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างแพทย์และผู้ป่วยมีความต้องการใช้ทักษะการฟังภาษาอังกฤษในระดับสูง เช่น การฟังเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและอาการป่วย และเพื่อเข้าใจคำข้อร้องเรียนจากผู้ป่วยมากที่สุด นอกจากนี้ต้องฟังคำสั่งและการวินิจฉัยโรคจากแพทย์ ฟังข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำ ฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ ฟังการบรรยาย การประชุมวิชาการและการนำเสนอข้อมูล พยาบาลกลุ่มตัวอย่างต้องใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อสอบถามผู้ป่วยเกี่ยวกับข้อร้องเรียนและอาการป่วย ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาและการวินิจฉัยโรค อธิบายการเตรียมตัวก่อน ระหว่าง และหลังการรักษาโรค อธิบายกระบวนการรักษาและการใช้ยา พูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับงานประจำวัน นำเสนองานหรือให้การบรรยาย เป็นต้น พยาบาลกลุ่มนี้ต้องใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่ออ่านคำสั่งจากแพทย์ อีเมล แผนภูมิข้อมูลการแพทย์ ใบสั่งยา ตำรา วารสารวิชาการ และสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ นอกจากนี้มีต้องใช้ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อข้อมูลในกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ เขียนอีเมล เขียนการเตรียมความพร้อมสำหรับการรักษาและคำสั่งการใช้ยา เป็นต้น

Chuwongin and Subphadoongchone (2021) ศึกษาปัญหาและความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการฟังและการพูดของพยาบาลวิชาชีพจำนวน 159 คน ในกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่เป็น frontline nurses ในโรงพยาบาลของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล งานวิจัยนี้พบว่าพยาบาลกลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษในระดับปานกลาง ข้อมูลจากพยาบาลกลุ่มนี้ระบุถึงปัญหาในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสาร การขาดความรู้ทางไวยากรณ์และคำศัพท์ภาษาอังกฤษ การขาดความมั่นใจเมื่อต้องสื่อสารกับหลายบุคลในเวลาเดียวกันและเมื่อต้องสื่อสารภายใต้สภาวะที่กดดัน พยาบาลไม่มั่นใจในการพูดออกเสียงภาษาอังกฤษ แต่พยาบาลกลุ่มนี้มีความเห็นคล้ายกันว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการพัฒนาวิชาชีพของตนอย่างมาก นอกจากนี้ผลการวิจัยได้รายงานว่าพยาบาลกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาด้านการฟังเมื่อผู้ป่วยพูดภาษาอังกฤษเร็ว ไม่

เข้าใจสำนวนภาษาอังกฤษและสำเนียงต่าง ๆ มีปัญหาเมื่อฟังโครงสร้างประโยคที่ยาวและซับซ้อน ไม่เข้าใจคำศัพท์และไวยากรณ์ที่ตนไม่คุ้นเคย และประสบความยากลำบากเมื่อมีผู้สนทนาพูดหลายคน พยาบาลกลุ่มดังกล่าวต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์ทั่วไปเพื่อปฏิบัติงาน เช่น การรับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการบริการ การปฏิเสธสรรคำร้องขอที่ไม่สมเหตุผลอย่างสุภาพ การสอบถามเกี่ยวกับการประกันสุขภาพ การรับและพูดคุยทางโทรศัพท์ การปลอบโยนผู้ป่วย การทำให้ผู้ป่วยมีความมั่นใจ การจัดการตารางนัดหมาย การตรวจสอบความเข้าใจของผู้ป่วย การแสดงความเห็นอกเห็นใจ การขอรายละเอียดที่จัดเจน การบอกทางไปสถานที่ต่าง ๆ ในโรงพยาบาล การพูดแนะนำตนเอง การถามและตอบคำถาม เป็นต้น และมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเฉพาะทางสำหรับวิชาชีพพยาบาลเพื่อให้คำแนะนำผู้ป่วยในการดูแลรักษาตัวที่บ้าน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาและการใช้ยา อธิบายสาเหตุการเจ็บป่วยรวมถึงผลข้างเคียงจากการรักษาและการใช้ยาให้ผู้ป่วยทราบ เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว บุคลากรการแพทย์ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มพยาบาล มีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับพูดสื่อสารมากที่สุด มีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารโดยทั่วไปเพื่อปฏิบัติงาน เช่น การรับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการบริการ การรับและพูดคุยทางโทรศัพท์ การจัดการตารางนัดหมาย เป็นต้น และมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเฉพาะทางสำหรับวิชาชีพพยาบาล เพื่อขอข้อมูลสำคัญจากผู้ป่วยเพื่อเตรียมการทดสอบผลในห้องปฏิบัติการ ให้คำแนะนำผู้ป่วยในการดูแลรักษาตัวที่บ้าน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษา การวินิจฉัยโรค และการใช้ยา สอบถามเกี่ยวกับข้อร้องเรียน อธิบายสาเหตุการเจ็บป่วยรวมถึงผลข้างเคียงจากการรักษาและการใช้ยาให้ผู้ป่วยทราบ ต้องการทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อนำเสนองานหรือให้การบรรยาย เพื่อเข้าใจคำข้อร้องเรียนจากผู้ป่วยมากที่สุด ด้านการฟัง ต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อฟังการบรรยาย การประชุมวิชาการและการนำเสนอข้อมูล การสนทนาทางโทรศัพท์ ฟังข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำ ฟังคำสั่งและการวินิจฉัยโรคจากแพทย์ ฟังเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและอาการป่วย มีความต้องการทักษะภาษาอังกฤษเพื่ออ่านและเข้าใจแผนภูมิและเอกสารทางการแพทย์ อ่านคู่มือและคำสั่งในการปฏิบัติงาน อ่านวารสารวิชาการและหนังสือทางการแพทย์ อ่านคำสั่งจากแพทย์ อีเมล แผนภูมิ ข้อมูลการแพทย์ ใบสั่งยา ตำรา วารสารวิชาการ และสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ มีความต้องการใช้ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ เขียนการเตรียมความพร้อมสำหรับการรักษาและคำสั่งการใช้ยา เขียนประวัติผู้ป่วยและเขียนรายงาน แต่งานวิจัยก่อนหน้านี้ยังได้รายงานว่าบุคลากรทางการแพทย์ประสบปัญหาด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ไม่มั่นใจในการพูดและการออกเสียงภาษาอังกฤษ ไม่เข้าใจสำนวนภาษาอังกฤษและสำเนียงต่าง ๆ ขาดความมั่นใจเมื่อต้องสื่อสารกับหลายบุคคลในเวลาเดียวกันและเมื่อต้องสื่อสารภายใต้สภาวะที่กดดัน และขาดความรู้ทางไวยากรณ์และคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

การทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยดังกล่าว ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรการแพทย์ โดยเฉพาะกลุ่มพยาบาลและแพทย์ และช่วยให้ตระหนักถึงปัญหาภาษาอังกฤษที่บุคลากรประสบอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์อย่างมากในการออกแบบหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทาง หรือเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาชีพสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรจำเป็นต้องพัฒนาให้เจริญเติบโต เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม New S-Curve ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องขยายการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการใช้ภาษาอังกฤษและปัญหาภาษาอังกฤษ เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มบุคลากรที่ทำงานในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร ในสถานพยาบาล และบริษัทเอกชนต่าง ๆ

3. จุดประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรที่ทำงานใน 10 อุตสาหกรรมที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม New S-Curve industries บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นรายงานผลการศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษด้านการฟังและการพูด และด้านการอ่านและการเขียน เพื่อการสื่อสารและการปฏิบัติงานในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงศึกษาปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษที่บุคลากรในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรประสบ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรที่ทำงานในอุตสาหกรรม New S-curve

1. ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามขึ้นเองโดยเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษ (Needs analysis) เพื่อการทำงาน จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสรุปข้อมูลสำคัญ

2. ดำเนินการสัมภาษณ์แบบ Focus group โดยเชิญตัวแทนจากบริษัทต่าง ๆ ในกลุ่มอุตสาหกรรม S-curve จำนวน 9 คน เข้าร่วมการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรในบริษัท

3.แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจความถูกต้อง เหมาะสมและความสมบูรณ์ของเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ดังนี้ ด้านการสอนภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษา ด้านการสอนภาษาอังกฤษที่เป็นคนไทย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิศวกรรมชีวการแพทย์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.96 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน เพื่อศึกษาความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย ผลสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.92

แบบสอบถามมี 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม (4 ข้อ)

ส่วนที่ 2 : การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารในการทำงาน

การอ่านและการเขียน (10 ข้อ)

การฟังและการพูด (19 ข้อ)

ส่วนที่ 3 : ปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสาร (10 ข้อ)

5. วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูลคือบริษัทในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร 12 แห่งได้แก่ Cara Clinic, General Hospital Products, LF Beauty, บ.วฐธร, รพ.กรุงเทพ ภูเก็ต, รพ.คามิลเลียน, รพ.พุทธชินราช, รพ.ลาดกระบัง, รพ.เวชธานี, โรงพยาบาลชะอำ, โรงพยาบาลหัวหิน, และบริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือบุคลากรที่ทำงานในบริษัทดังกล่าวเช่น แพทย์ พยาบาล เภสัชกร วิศวกรชีวการแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ พนักงานฝ่ายขายและนักประชาสัมพันธ์ ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสุ่มตามความสะดวก (Convenience sampling) จำนวน 107 คน

6. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อบริษัทดังกล่าวเพื่อขออนุญาตลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถาม

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากบุคลากรที่ทำงานในบริษัท จำนวน 107 คน โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ โดยมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 2 เดือน

7. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลวิจัยเป็นค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการทำแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจัดเตรียมข้อมูลโดย มีขั้นตอนดังนี้

1. การคำนวณหาข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ใช้วิธีการหาค่าความถี่แล้วสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ

2. การคำนวณหาข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารในการทำงาน และปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร แบบสอบถามตอนที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ สรุปข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัย โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ย (mean) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

4.51- 5.00	หมายถึงอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึงอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึงอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึงอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

8. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยจำแนกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการใช้ทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟังและการพูด และด้านการอ่านและการเขียนเพื่อปฏิบัติงานในสถานการณ์ต่าง ๆ และศึกษาปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 จำแนกตามเพศ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 75 เพศชาย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ดังแผนภูมิ 1

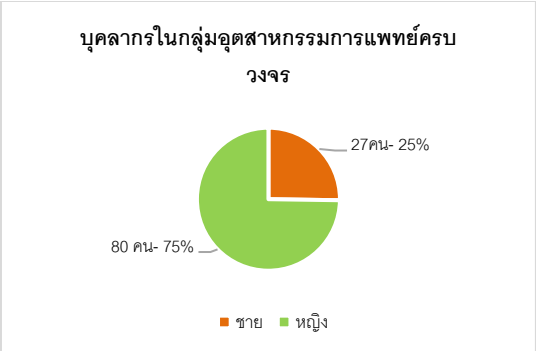

แผนภูมิ 1 บุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรจำแนกตามเพศ

1.2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

จากรายงานวิจัยนี้ กลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 0 – 5 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 มีประสบการณ์การทำงาน 6 – 10 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 15 มีประสบการณ์ทำงาน 11 – 15 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 และมีประสบการณ์การทำงาน 16 – 20 ปี จำนวนน้อยที่สุดคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ดังแผนภูมิ 2

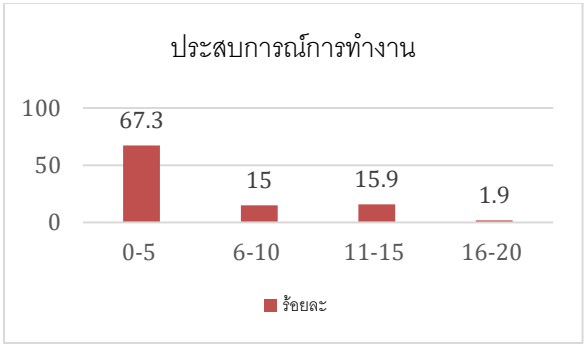

แผนภูมิ 2 บุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

1.3 จำแนกตามอายุ

กลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรที่ตอบแบบสอบถาม เมื่อแบ่งตามช่วงอายุ มีช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 62.6 ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 27.1 ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ดังแผนภูมิ 3

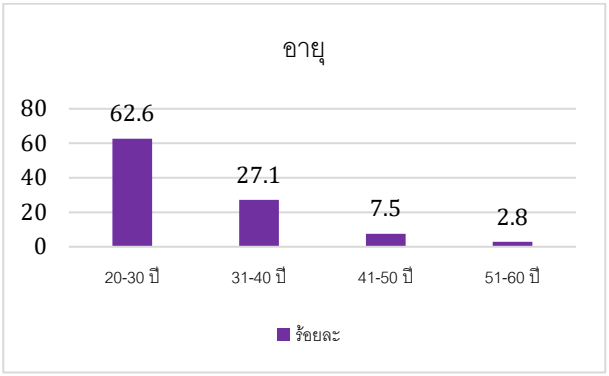

แผนภูมิ 3 บุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรจำแนกตามอายุ

2. ความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

กลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร มีความต้องการใช้ทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสาร เพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่และสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ต้องการใช้ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ มากกว่าการใช้ทักษะการฟังและการพูด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความต้องการใช้ทักษะการอ่านและการเขียนเพื่อปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยในตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร มีความต้องการใช้ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.81) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หัวข้อกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มหรือในระบบคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=1.20) ส่วนหัวข้อการเขียนเอกสารสัญญาหรือข้อตกลงเป็นหัวข้อที่มีความต้องการในการพัฒนาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.11)

ตารางที่ 1 ความต้องการภาษาอังกฤษด้านทักษะการอ่านและการเขียนเพื่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และสถานการณ์ต่าง ๆ

ลำดับที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
1.	กรอกข้อมูลในแบบฟอร์ม หรือในระบบคอมพิวเตอร์	3.64	1.20	**มาก**
2.	อ่านป้ายสัญลักษณ์ความปลอดภัยและการเตือนอันตราย	3.56	1.23	**มาก**
3.	อ่านหรือค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารทางธุรกิจจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ และอื่น ๆ	3.38	1.06	**ปานกลาง**
4.	เขียนบันทึกช่วยจำ (memo) เพื่อสื่อสารกับบุคคลากรภายในบริษัท/องค์กร	3.25	1.16	**ปานกลาง**
5.	อ่านคู่มือสำหรับการใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือทำงาน รวมถึงอ่านคำสั่งขั้นตอนการทำงานหรือการติดตั้งระบบการทำงาน	3.21	1.09	**ปานกลาง**
6.	อ่านเอกสารสำนักงานต่าง ๆ เช่น เอกสารเกี่ยวกับการทำงาน รายงานการประชุม อีเมล (e-mail)	3.15	1.04	**ปานกลาง**
7.	อ่านเอกสารโครงการ (project documents)	2.98	1.10	**ปานกลาง**
8.	เขียนโต้ตอบอีเมล์ (email) เพื่อติดต่อทางธุรกิจ เช่น การสั่งซื้อ การตอบรับ การสอบถาม การให้ข้อมูล	2.88	1.13	**ปานกลาง**
9.	เขียนรายงานต่าง ๆ (reports) เช่น รายงานผลการดำเนินการธุรกิจ การตลาด การขาย การให้บริการลูกค้า ประเมินการทำงานและอื่น ๆ	2.68	1.04	**ปานกลาง**
10.	การเขียนเอกสารสัญญาหรือข้อตกลง	2.35	1.11	**น้อย**
	ค่าเฉลี่ยรวม	**2.91**	**0.81**	**ปานกลาง**

จากตารางเห็นได้ชัดว่าบุคลากรมีความต้องการใช้ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการทำงานติดต่อสื่อสารภายในบริษัทหรือองค์กรของตนเองหลายอย่าง เช่น กรอกข้อมูลในแบบฟอร์ม หรือในระบบคอมพิวเตอร์ อ่านป้ายสัญลักษณ์ความปลอดภัยและการเตือนอันตราย นอกจากนี้ยังมีความต้องการอ่านหรือค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารทางธุรกิจจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ และอื่น ๆ เขียนบันทึกช่วยจำ (memo) เพื่อสื่อสารกับบุคคลากรภายในบริษัท/องค์กร อ่านคู่มือสำหรับการใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือทำงาน รวมถึงอ่านคำสั่งขั้นตอนการทำงานหรือการติดตั้งระบบการทำงาน อ่านเอกสารสำนักงานต่าง ๆ เช่น เอกสารเกี่ยวกับการทำงาน รายงานการประชุม อีเมล (e-mail) นอกจากนี้บุคลากรต้องการใช้ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอก เช่น โต้ตอบอีเมล์ (email) เพื่อติดต่อทางธุรกิจ เช่น การสั่งซื้อ การตอบรับ การสอบถาม การให้ข้อมูล

2.2 ความต้องการทักษะการฟังและการพูดเพื่อปฏิบัติงาน

จากผลการวิจัยในตารางที่ 2 พบว่าบุคลากรที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร มีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารในการทำงานด้านการฟังและการพูด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.08) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เข้ารับการฝึกอบรมเป็นหัวข้อที่มีความต้องการ

มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.07) ส่วนหัวข้อทำหน้าที่เป็นล่ามแปลการประชุม การสัมมนา และงานพิธีต่าง ๆ เป็นหัวข้อที่มีความต้องการในการพัฒนาทักษะน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.16)

ตารางที่ 2 ความต้องการภาษาอังกฤษด้านทักษะการฟังและการพูดเพื่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และสถานการณ์ต่าง ๆ

ลำดับที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
1.	เข้ารับการฝึกอบรม	3.07	1.07	**ปานกลาง**
2.	ตอบคำถามการสอบสัมภาษณ์เข้าทำงาน	3.01	1.08	**ปานกลาง**
3.	ฟังการสาธิตวิธีการใช้เครื่องจักร เครื่องมือทางเทคนิค หรือวิธีการทำงานจากผู้เชี่ยวชาญ และซักถามเพื่อสร้างความเข้าใจ	2.89	0.92	**ปานกลาง**
4.	ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในบริษัท/องค์กร หรือกับตัวแทนของบริษัทในต่างประเทศ	2.81	1.02	**ปานกลาง**
5.	ติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกบริษัท/องค์กร เช่น ซัพพลายเออร์ (supplier) ลูกค้า ผู้ถือหุ้น และอื่น ๆ เพื่อให้ข้อมูล ให้คำแนะนำหรือให้ความร่วมมือ	2.81	1.08	**ปานกลาง**
6.	ติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกบริษัท/องค์กร เช่น ซัพพลายเออร์ (supplier) ลูกค้า ผู้ถือหุ้น และอื่นๆ เพื่อขอข้อมูล ขอคำแนะนำ หรือขอความร่วมมือ	2.80	1.04	**ปานกลาง**
7.	รับฟังคำสั่งเกี่ยวกับปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา	2.78	1.14	**ปานกลาง**
8.	ติดต่อประสานงานเพื่อดูแลลูกค้า เช่น ติดตามกระบวนการขาย แจ้งสถานะการส่งของ ให้บริการหลังการขาย ตอบคำถาม ให้คำแนะนำหรือช่วยแก้ปัญหา รับฟังการติชมหรือร้องเรียน	2.77	0.95	**ปานกลาง**
9.	ทำงานร่วมกันเป็นทีมซึ่งต้องมีการระดมความคิด สรุปเนื้อหาทางธุรกิจ (business briefing) เจรจาต่อรอง รวมถึงแก้ปัญหาหรือความขัดแย้ง	2.76	1.05	**ปานกลาง**
10.	พูดอธิบายหรือสาธิตวิธีการทำงาน การใช้เครื่องจักร หรือการใช้เครื่องมือทางเทคนิค	2.71	1.04	**ปานกลาง**
11.	เข้าร่วมการประชุมวิชาการหรือการสัมมนาทางธุรกิจ และพูดแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม	2.65	1.11	**ปานกลาง**
12.	เข้าสังคมร่วมสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานในบริษัทหรือองค์กร	2.63	1.11	**ปานกลาง**
13.	พูดรายงานผลการดำเนินงานที่ทำประจำ รวมถึงพูดรายงานผลการศึกษาวิเคราะห์งานที่ทำ	2.56	1.05	**ปานกลาง**
14.	วางแผน และดำเนินการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการตลาด	2.39	1.11	**น้อย**
15.	พูดนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ หรือนำเสนอแนวคิดโครงการ (project documents)	2.38	1.05	**น้อย**
16.	ออกคำสั่งการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	2.34	1.16	**น้อย**
17.	พูดเสนอขายสินค้าให้แก่ลูกค้าชาวต่างชาติ	2.26	1.20	**น้อย**
18.	เดินทางไปติดต่อธุรกิจในต่างประเทศ รวมถึงเยี่ยมชมบริษัทหรือสถานประกอบการ	2.20	1.18	**น้อย**
19.	ทำหน้าที่เป็นล่ามแปลการประชุม การสัมมนา และงานพิธีต่าง ๆ	2.06	1.16	**น้อย**
	ค่าเฉลี่ยรวม	**2.55**	**1.08**	**ปานกลาง**

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าบุคลากรยังมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานและปฏิบัติงานเช่นเพื่อติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆภายในบริษัท/องค์กร หรือกับตัวแทนของบริษัทในต่างประเทศ รับฟังคำสั่งเกี่ยวกับปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาทำงานร่วมกันเป็นทีมซึ่งต้องมีการระดมความคิด สรุปเนื้อหาทางธุรกิจ (business briefing) พูดอธิบายหรือสาธิตวิธีการทำงาน การใช้เครื่องจักร หรือการใช้เครื่องมือทางเทคนิค เจรจาต่อรอง รวมถึงแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งเข้าสังคมร่วมสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานในบริษัทหรือองค์กรพูดรายงานผลการดำเนินงานที่ทำประจำ รวมถึงพูดรายงานผลการศึกษาวิเคราะห์งานที่ทำ

3. ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อการสื่อสารของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

ตารางที่ 3 นำเสนอผลการประเมินตนเอง แสดงให้เห็นว่าบุคลากรกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร ประสบปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.95) แต่มีปัญหาในการฟังสำเนียงภาษาอังกฤษของชาวต่างชาติในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.98) โดยที่มีปัญหาในการใช้และเข้าใจคำศัพท์เทคนิคในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 1.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.12)

ตารางที่ 3 ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อการสื่อสารของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

ลำดับที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
1.	การฟังสำเนียงต่างชาติต่าง ๆ	3.36	0.98	**มาก**
2.	การออกเสียงให้ถูกต้อง	3.29	0.99	**ปานกลาง**
3.	การใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารที่เหมาะสม	3.25	1.00	**ปานกลาง**
4.	การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคล	3.23	1.00	**ปานกลาง**
5.	การเขียนเพื่อการสื่อสาร	3.22	1.00	**ปานกลาง**
6.	การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ และเข้าใจรายละเอียด	3.18	0.95	**ปานกลาง**
7.	การใช้ไวยากรณ์ให้ถูกต้อง	3.17	1.00	**ปานกลาง**
8.	การพูดสื่อสาร การนำเสนอ และแสดงความคิดเห็น	3.14	1.02	**ปานกลาง**
9.	การอ่านจับใจความสำคัญ	2.96	1.13	**ปานกลาง**
10.	การใช้และเข้าใจคำศัพท์เทคนิค	1.99	1.12	**น้อย**
	ค่าเฉลี่ยรวม	**3.17**	**0.95**	**ปานกลาง**

บุคลากรกลุ่มดังกล่าวประสบปัญหาอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ในระดับปานกลาง เช่น การออกเสียงภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง การใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารที่เหมาะสม การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม, การเขียนเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ภาษาให้เหมาะสม กับสถานการณ์ และและบุคคล การฟังเพื่อจับใจความสำคัญและเข้าใจรายละเอียด การใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง การพูดสื่อสาร การนำเสนอ และแสดงความคิดเห็นการอ่านจับใจความสำคัญ

9. สรุปและอภิปรายผล

จากนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical hub) ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ประเทศไทยจึงมีจุดแข็งทางด้านมาตรฐานบริการระดับนานาชาติและราคาเหมาะสม มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทำให้ชาวต่างชาติให้ความนิยมเดินทางมารับบริการสุขภาพในประเทศไทยเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น บุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรจึงมีความสำคัญในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ จากเหตุผลดังกล่าว บุคลากรในกลุ่มนี้มีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารในการให้บริการทางสุขภาพแก่

ผู้รับบริการที่เป็นชาวต่างชาติมากขึ้น ดังนั้นหากบุคลากรคนใดมีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษน้อยจะประสบปัญหาในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยที่รายงานในบทความนี้ ทำให้ได้ทราบถึงความต้องการใช้ภาษาอังกฤษ และปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรอย่างกว้างขวางมากขึ้นกว่าก่อน ที่มักจะจำกัดอยู่เพียงแค่การศึกษาในกลุ่มแพทย์และพยาบาล จึงทำให้เกิดความตระหนักรู้ในประเด็นสำคัญ และสามารถนำผลวิจัยใช้วางแผนการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของบุคลากร และเพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมเป้าหมายนี้

การศึกษาวิจัยนี้พบว่า บุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรมีความต้องการใช้ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อปฏิบัติงานในสถานการณ์ต่าง ๆ ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการใช้ทักษะการอ่านและการเขียนมากกว่าทักษะการฟังและการพูดเล็กน้อย ในด้าน**ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ** บุคลากรกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษโดยทั่วไปคล้ายคลึงกับของพยาบาล เพื่ออ่านเอกสารเกี่ยวกับการทำงาน อ่านรายงานการประชุม อ่านอีเมล ค้นคว้าหาข้อมูล เขียนบันทึกช่วยจำ และเขียนรายงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bosher and Stoker (2015) และ Theeartsana (2017)

แต่เนื่องจากงานที่ทำในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรนั้นมีความแตกต่างหลากหลายมาก ผลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนี้จึงมีความแตกต่างจากผลการศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในกลุ่มพยาบาลในด้านอื่น ๆ เช่น ในงานวิจัยของ Bosher and Stoker (2015), Lu (2018), Theeartsana (2017), และ Chetsadanuwat (2018) ที่พบว่าพยาบาลมีความต้องการใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษมากกว่าทักษะอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามผลวิจัยบางส่วนจากงานวิจัยนี้ก็มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยดังกล่าว โดยพบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร มีความต้องการใช้**ทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟังและการพูด** เพื่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน เกี่ยวกับงานประจำที่ทำ เพื่อร่วมมือกันทำงาน รับฟังคำสั่งการปฏิบัติงาน รายงานผลการทำงาน และเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเอง เช่น การเข้าร่วมฟังการสัมมนาหรือการประชุมทางวิชาการ

บุคลากรกลุ่มตัวอย่างในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรมีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษด้านการฟังและการพูด เพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคลภายนอกบริษัท/องค์กร ที่หลากหลายมากกว่าแพทย์และพยาบาล โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารทางธุรกิจกับลูกค้า ซัพพลายเออร์ ผู้ถือหุ้น และกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้ข้อมูล ให้คำแนะนำ หรือให้ความร่วมมือและขอความร่วมมือจากบุคคลภายนอก ติดต่อประสานงานดูแลลูกค้า ติดตามกระบวนการขาย แจ้งสถานะการส่งของให้แก่ลูกค้า ให้บริการหลังการขาย ตอบคำถาม ให้คำแนะนำหรือช่วยแก้ปัญหา รับฟังการติชมหรือร้องเรียน รวมถึงเสนอขายสินค้าให้ลูกค้า

นอกจากนี้ รายงานวิจัยฉบับนี้พบว่าจากผลการประเมินตนเอง บุคลากรในกลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในระดับปานกลาง โดยที่ประสบปัญหาในการฟังสำเนียงภาษาอังกฤษของคนต่างชาติต่าง ๆ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อดิศักดิ์ ย่อมเยาว์ (2560), Theeartsana (2017), Chetsadanuwat (2018) และ Chuwongin and Subphadoongchone (2021) ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับผู้รับบริการชาวต่างชาติด้านทักษะการฟังในระดับมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการเข้าใจการออกเสียงคำศัพท์ของผู้รับบริการชาวต่างชาติที่แตกต่างจากที่ตนเคยได้มา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทิยาพร ศิลปี (2559) ที่พบปัญหาในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการทำงานของคนไทย

ระดับความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากร สามารถบ่งบอกถึงระดับการปฏิบัติงาน การทำธุรกิจ และการติดต่อสื่อสารอื่น ๆ เช่น การสร้างเครือข่ายวิชาชีพ ที่ต้องติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติทั้งภายในและภายนอกประเทศอยู่เสมอ ถ้าความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวข้างต้นยังคงมีอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน หรือยังคงมีน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ เหตุผลอย่างหนึ่งที่อาจจะช่วยอธิบายได้คือบุคลากรยังคงประสบปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ภาครัฐและผู้ประกอบการภาคเอกชนควรเพิ่มการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความเข้าใจและมีแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของตน ถ้าบุคลากรสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถสร้างความมั่นใจในธุรกิจและการบริการ ช่วยลดความสับสน ความผิดพลาด และความรู้สึกไม่พึงพอใจของลูกค้าลงได้

ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสการขยายธุรกิจทั้งในและต่างประเทศในกลุ่มลูกค้าต่างชาติ ในแวดวงธุรกิจมีการแข่งขันระดับสูงมาก ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างความร่วมมือกับหลายฝ่าย และมีความจำเป็นที่ต้องใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารทางธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ

งานวิจัยปัจจุบันนี้ยังคงมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่างที่จำกัด อาจทำให้ไม่สามารถสรุปผลภาพรวมเกี่ยวกับความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรได้อย่างชัดเจน การวิจัยในอนาคตควรขยายกลุ่มตัวอย่าง โดยสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรในบริษัทอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมนี้ ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และควรนำวิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้เพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตการปฏิบัติงาน การศึกษาตัวอย่างการใช้ภาษาเขียนและภาษาพูด การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการทำงาน นอกจากนี้ควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เช่น ครูที่มีประสบการณ์สอนภาษาอังกฤษแก่บุคลากรในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร และกลุ่มลูกค้าหรือคู่ค้าทางธุรกิจที่บุคลากรต้องทำงานและติดต่อสื่อสาร

10. เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปราณปริยา รัศมีแข. (2559) *การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล คุณภาพในด้านบริการ ความเชี่ยวชาญด้านการแพทย์ สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการแล้วความภักดีต่อตราสินค้า: กรณีศึกษาการเลือกใช้บริการโรงพยาบาลรัฐบาล เขตราชเทวี*. การค้นคว้าอิสระ (บธ.ม.). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

อริสรา อัครพิสิฐ. (2564). อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทย: ศักยภาพและโอกาส. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย สยาม*, *22*(2), 18-36.

Bosher, S., & Stocker, J. (2015). Nurses' narratives on workplace English in Taiwan: Improving patient care and enhancing professionalism. *English for Specific Purposes*, *38*(1), 109-120. https://doi.org/10.1016/j.esp.2015.02.001

Chetsadanuwat, K. (2018). Needs of English skills of Thai nurses working in international hospitals accredited by JCI in Bangkok area. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, *11*(1), 26-46.

Chuwongin, D., & Subphadoongchone, P. (2021). English Speaking Problems Encountered by Thai Frontline Nurses in a Public Hospital. *Proceedings of the 4th International Conference on Applied Liberal Arts (ICAA 2021): Hard & Soft skills for Human Capital in the New Normal*. Bangkok: King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, 13 August 2021, 72-83.

Lu, Y. L. (2018). What do nurses say about their English language needs for patient care and their ESP coursework: The case of Taiwanese nurses. *English for Specific Purposes*, *50*(1), 116-129. https://doi.org/10.1016/j.esp.2017.12.004

Pryor, E., & Woodward-Kron, R. (2014). International medical graduate doctor to doctor telephone communication: A genre perspective. *English for Specific Purposes*, *35*(1), 41-53.

Sillapee T. (2016). The English-speaking development for civil engineers: A case study in a private construction company. *Proceedings of the 3rd national conference& research presentation*. Nakhonratchasima :Nakhonratchasima College. 43-51.

Staples, S. (2015). Examining the linguistic needs of internationally educated nurses: A corpus-based study of lexico-grammatical features in nurse–patient interactions. *English for Specific Purposes*, *37*(1), 122 -136. https://doi.org/10.1016/j.esp.2014.09.002

Theeartsana, P. (2017). English language needs analysis of Thai nurses at a public hospital in Bangkok (Doctoral dissertation, Master thesis). Bangkok: Thammasat University.

Yomyao A. (2017). The Essential English Skills Using Problem for Professional Nurses Working in the Medium and the Large Hospitals in Chiang Rai Province. *Apheit Journals*, 23(2). 56-66.

ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

STAKEHOLDERS' REQUIREMENTS TOWARD THE DESIRABLE CHARACTERISTICS OF JAPANESE LANGUAGE PROGRAM, SCHOOL OF LIBERAL ARTS, KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

ชนิกานต์ ทับทัง[1] นิดา ลาภศรีสวัสดิ์[2]
CHANIKARN TUBTUNG[1], NIDA LARPSRISAWAD[2]

คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
Department of Languages, School of Liberal Arts,
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok
chanikarn.tu@kmitl.ac.th and nida.la@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ด้าน และความต้องการในทักษะความรู้สามารถเฉพาะทางอื่นๆ ของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาญี่ปุ่น) คณะศิลปศาสตร์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนจากสถานประกอบการ จำนวน 38 ราย บัณฑิตที่จบการศึกษาสาขาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จำนวน 14 รายคณาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น จำนวน 3 ราย เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามและสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อ คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนด 5 ด้านพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.59, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.46) 2.ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.48, S.D. = 0.63) 3.ด้านทักษะทางปัญญา มีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$ = 4.58, S.D. = 0.54)4.ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.48)5. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = 0.63) และบัณฑิตควรมีทักษะด้านภาษาอังกฤษที่โดดเด่น พร้อมกับมีความรู้ในด้านความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และกฎหมายแรงงาน และ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจและการบัญชีเพื่อตอบสนองการขยายตัวของอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศ

คำสำคัญ: คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาภาษาญี่ปุ่น ธุรกิจ

ABSTRACT

This study aims to study Stakeholders' Requirements toward the Desirable Characteristics of Japanese language program, School of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang The sample consisted of 38 representatives from enterprises, 14 graduates who graduated from the Japanese language program. School of Liberal Arts, KMITL, and 3 Japanese language instructors. The research tools used in the study were questionnaires and focus group discussion

The results showed that the level of opinion of the stakeholders' requirements toward the desirable characteristics of Japanese language program according to the framework of learning outcomes standards set by the Higher Education Commission in 5 aspects found that overall were at the highest level ($\bar{x}$ = 4.59, S.D. = 0.55) and when considering each item, it was found that 1. Morality and ethics with the highest average ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.46) 2. Knowledge Mean was at ($\bar{x}$ = 4.48, S.D. = 0.63) 3. Intellectual skills Mean was at ($\bar{x}$ = 4.58, S.D. = 0.54) 4. Interpersonal skills and responsibility mean was at ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.48) 5. Numerical analytical thinking skills Communication and information technology use averages ($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = 0.63) and Desirable Characteristics of graduates' student should have outstanding English language skills. Along with knowledge in the knowledge of human resource management and labor law and knowledge about business administration and accounting to respond to the expansion of the manufacturing industry in the country

Keywords: Stakeholders' Requirements toward the Desirable Characteristics, Japanese language program, Business

1. ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับความนิยมในการลงทุนด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งชาวต่างชาติที่เข้ามาลงทุนประกอบธุรกิจในประเทศไทยสูงสุดเป็นลำดับแรก คือประเทศญี่ปุ่น จากข้อมูลของ องค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศญี่ปุ่น (เจโทร) สำนักงานกรุงเทพฯ และ ในปีพ.ศ. 2563 ผู้ประกอบธุรกิจญี่ปุ่นในไทยมีจำนวน 5,856 บริษัท หรือ เพิ่มขึ้น 412 บริษัทจากปีพ.ศ. 2560 และ ลำดับ 1 คือ อุตสาหกรรมการผลิต จำนวน 2,344 บริษัท ลำดับ 2 คือ การค้าส่งและการค้าปลีก จำนวน 1,486 บริษัท และลำดับ 3 การบริการ จำนวน 1,017 บริษัท (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2564) และข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่าในปีพ.ศ. 2564 จำนวนนักลงทุนสัญชาติญี่ปุ่นรายใหม่เพิ่มขึ้นถึง 163 ราย และเป็นเงินลงทุนมากถึง 23,260 ล้านบาท (มติชนออนไลน์, 2565)

ผู้วิจัยในฐานะตัวแทนของ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์โดยการทำแบบสอบถามและการสนทนาแบบกลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ทราบถึงความความต้องการที่แท้จริงเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องตรงกับการขยายตัวของธุรกิจในประเทศ โดย**งานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งเน้นการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น เพื่อการสื่อสารทางธุรกิจที่ตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำความคิดเห็นรวมถึงข้อเสนอแนะที่ได้รับ ไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฯให้มีความสอดคล้องกับความต้องการมากที่สุด ทั้งในด้านความรู้ความสามารถพื้นฐานและทักษะเฉพาะทาง** โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงหลักสูตรของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ในปีการศึกษา 2565 ซึ่งสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ ได้นำผลวิจัยชิ้นนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรฯต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนด 5 ด้านและความต้องการในทักษะความรู้สามารถเฉพาะทางอื่นๆ ของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นคณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ		**ตัวแปรตาม**
ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	→	**1. คุณลักษณะของบัณฑิต 5 ด้าน** - ด้านคุณธรรม จริยธรรม - ด้านความรู้ - ด้านทักษะทางปัญญา - ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ - ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2. **ทักษะความสามารถเฉพาะทางอื่นๆ**

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบบเจาะจง ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแทนจากสถานประกอบการจำนวน 38 ราย , บัณฑิตที่จบการศึกษาสาขาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จำนวน 14 ราย , คณาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น จำนวน 3 ราย เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามและสนทนากลุ่ม

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสร้างเครื่องมือการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยทำการศึกษางานวิจัย และความต้องการของสถานประกอบการ โดยศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจ้างงานพนักงานที่มีความสามารถด้านภาษาญี่ปุ่น และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม 1 ชุด ที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนด 5 ด้าน ซึ่งแบบสอบถามอ้างอิงจาก (ฐานสโร, สุนทรวิบูลย์, และ บัณฑุรัตน์, 2561) และส่วนที่สอง คือ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อนักศึกษาจบใหม่ และพนักงานที่มีความสามารถด้านภาษาญี่ปุ่น เพื่อรวบรวมให้อยู่ภายใต้หัวข้อ ทักษะความรู้สามารถเฉพาะทางอื่นๆ แล้วทำการสุ่มเลือกรายชื่อสถานประกอบการญี่ปุ่น เมื่อสุ่มเลือกรายชื่อได้แล้วทำการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่มจำนวน 6 ท่านซึ่งเป็นตัวแทนจากแต่ละสถานประกอบการ

2.3 นำข้อมูลทักษะความสามารถเฉพาะทางที่สถานประกอบการต้องการ มาประมวลผลและสรุปออกมาเป็นทักษะความรู้สามารถเฉพาะทางอื่นๆ 8 ข้อ ประกอบด้วย ทักษะด้านภาษา 2 ข้อ คือ ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน และ ด้านความรู้ความเข้าใจในการทำงานในสถานประกอบการ 6 ข้อ คือ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และกฎหมายแรงงาน , ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจและการบัญชี , ความรู้เกี่ยวกับการผลิตหรือพื้นฐานด้านอุตสาหกรรม,ISO,BOI , ความรู้เกี่ยวกับการขนส่ง เช่น การนำเข้าและส่งออกสินค้าจากต่างประเทศ , ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจโรงแรม และการบริการ , ความรู้เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

2.4 ผู้วิจัยนำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านทำการประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เมื่อได้รับผลการประเมินความสอดคล้องแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

แล้วจึงนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างแบบออนไลน์เพื่อเก็บข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามออนไลน์มาคัดกรองและประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะของบัณฑิต 5 ด้าน และ ทักษะความรู้สามารถเฉพาะทางอื่นๆ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ข้อมูลคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนด 5 ด้าน

4.2 ข้อมูลความต้องการในทักษะความรู้สามารถเฉพาะทางอื่นๆ 8 ข้อ ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

4.3 แบบสอบถามระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิต

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วจึงนำเสนอในรูปตารางพร้อมคำอธิบาย

6. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่อง “ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง” ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิต 5 ด้าน

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อทักษะความสามารถเฉพาะทางอื่นๆ

ส่วนที่ 1 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิต 5 ด้าน

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น ต่อคุณลักษณะของบัณฑิต 5 ด้าน (N = 55)

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์				
ลำดับ	**หัวข้อการประเมิน**	**Mean**	**S.D.**	**แปลความหมาย**
1	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.74	0.46	มากที่สุด
2	ด้านความรู้	4.48	0.63	มาก
3	ด้านทักษะทางปัญญา	4.58	0.54	มากที่สุด
4	ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.69	0.48	มากที่สุด
5	ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.47	0.63	มาก
ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นรวม		4.59	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็น ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.59, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1.ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด **เป็นลำดับที่หนึ่ง** ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.46) และหัวข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ *สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องและลุล่วงตามเวลาที่กำหนด* ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.45)

2.ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.48, S.D. = 0.63) และหัวข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ

สามารถสรุปใจความภาษาญี่ปุ่นจากการฟังหรืออ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ได้อย่างถูกต้อง ($\bar{x}$ = 4.61, S.D. = 0.55)

3.ด้านทักษะทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยรองลงมา**เป็นลำดับที่สาม** ($\bar{x}$ = 4.58, S.D. = 0.54)และหัวข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ*สามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นที่ได้จากการประมวลผลการเรียนรู้ทั้งหมดเพื่อใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ* ($\bar{x}$ = 4.59, S.D. = 0.56)

4.ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา**เป็นลำดับที่สอง** ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.48)และหัวข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ *สามารถปรับตัวให้เข้ากับความหลากหลายในสถานที่ทำงานและสังคมได้* ($\bar{x}$ = 4.78, S.D. = 0.37)

5. **ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ** มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = 0.63)และหัวข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ *สามารถแจกแจงประเภทของข้อมูลภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์สามารถนำเสนอรายงานในที่ประชุมโดยใช้สื่อเทคโนโลยี* ($\bar{x}$ = 4.55, S.D. = 0.44)

ส่วนที่ 2 ความต้องการของผู้มีส่วนเสียต่อทักษะความสามารถเฉพาะทางอื่นๆ

ตาราง 2 ตารางแสดงลำดับความต้องการของผู้มีส่วนเสียต่อทักษะความรู้สามารถเฉพาะทางอื่นๆ (N = 55)

ความต้องการของผู้มีส่วนเสียต่อทักษะความสามารถเฉพาะทางอื่นๆ		Mean	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
1	ทักษะภาษาอังกฤษ	4.80	0.33	มากที่สุด	ลำดับที่ 1
2	ความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และกฎหมายแรงงาน	4.44	0.67	มาก	ลำดับที่ 2
3	ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจและการบัญชี	4.32	0.68	มาก	ลำดับที่ 3
4	ความรู้เกี่ยวกับการผลิตหรือพื้นฐานด้านอุตสาหกรรม,ISO,BOI	4.17	0.89	มาก	ลำดับที่ 4
5	ความรู้เกี่ยวกับการขนส่ง เช่น การนำเข้าและส่งออกสินค้าจากต่างประเทศ	4.01	0.75	มาก	ลำดับที่ 5
6	ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจโรงแรม และการบริการ	3.88	0.73	มาก	ลำดับที่ 6
7	ความรู้เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	3.67	0.80	มาก	ลำดับที่ 7
8	ทักษะภาษาจีน	3.46	0.79	ปานกลาง	ลำดับที่ 8
ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นรวม		4.09	0.49	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการต่อทักษะความรู้สามารถเฉพาะทางอื่นๆ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.09, S.D. = 0.49) โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ทักษะภาษาอังกฤษมีความต้องการมากที่สุด เป็นลำดับที่ห นี่ ง ($\bar{x}$ = 4.80, S.D. = 0.33) และ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และกฎหมายแรงงาน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่สอง ($\bar{x}$ = 4.44, S.D. = 0.67) และ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจและการบัญชี มีความต้องการอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่สาม ($\bar{x}$ = 4.32, S.D. = 0.68) และ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตหรือพื้นฐานด้านอุตสาหกรรม,ISO,BOI , ความรู้เกี่ยวกับการขนส่ง เช่น การนำเข้าและส่งออกสินค้าจากต่างประเทศ , ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจโรงแรม และ การบริการ ความรู้เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ และ ลำดับสุดท้ายคือ ทักษะภาษาจีน

7. การอภิปรายและสรุปผล

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนดอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA (ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, 2559)และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทรงสิริ , อรุณี, และ เจนตา, 2561) ซึ่งศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามทัศนะผู้ใช้บัณฑิต ศึกษาเฉพาะกรณีบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับระดับ มาก และงานวิจัยชิ้นนี้มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกันทั้งหมด 3 ด้านคือ

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม บัณฑิตจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่องาน และ มีความตรงต่อเวลา ซึ่งสอดคล้องกับหัวข้อ *ความสามารถในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องและลุล่วงตามเวลาที่กำหนด*

2. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ บัณฑิตจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสามารถปรับตัวให้เข้ากับความหลากหลายในสถานที่ทำงานและสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับหัวข้อ *ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับความหลากหลายในสถานที่ทำงานและสังคมได้*

3. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตจะต้องมีความสามารถในการพูดและสื่อสารความคิดของตนเองถึงผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหัวข้อ *ความสามารถในการแจกแจงประเภทของข้อมูลภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์สามารถนำเสนอรายงานในที่ประชุมโดยใช้สื่อเทคโนโลยี*ได้

จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีความสามารถทางภาษาควรมีความสามารถในการบริหารเวลาและจัดการงานให้เสร็จลุล่วงภายในเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งยังต้องมีทักษะในการสื่อสาร และนำเสนองานโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ รวมไปถึงการมีทักษะการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมในสถานประกอบการ

สำหรับ**ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อทักษะความสามารถเฉพาะทางอื่นๆ** ผลการวิจัยพบว่าบัณฑิตที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องมีความรู้และ**มีทักษะภาษาอังกฤษ** โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เมษและ บำรุงรัตนกุล, 2558) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ พบว่า ความสามารถในการนำความรู้ภาษาอังกฤษไปประยุกต์ใช้เพื่อติดต่อสื่อสารในการทำงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.62 หรือมี ระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยทักษะภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และเป็นคุณลักษณะของบัณฑิตที่ขาดไม่ได้ ทั้งนี้ทักษะอื่นๆในการทำงานในสถานประกอบการ เช่น **ความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และ กฎหมายแรงงาน** ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสองและลำดับสามคือ **ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจและการบัญชี** ตามลำดับ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จะต้องมีทักษะด้านภาษาญี่ปุ่นภายใต้คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ตามกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนด และต้องมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่โดดเด่น รวมไปถึงความรู้ในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และกฎหมายแรงงาน และ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจและการบัญชี เพื่อตอบสนองการขยายตัวของอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นจึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอนให้เข้ากับยุคสมัยและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (30 มีนาคม 2564). *กรุงเทพธุรกิจออนไลน์*. ค้นเมื่อ 11 เมษายน 2022, จาก https://www.bangkokbiznews.com/business/929825

ทรงสิริ วิชิรานนท์, อรุณี อรุณเรือง, และ เจนตา แก้วลาย. (2561). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามทัศนะผู้ใช้บัณฑิต ศึกษาเฉพาะกรณี บัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. *การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 "ราชมงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0* (หน้า 1727-1732). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. (2559). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA ฉบับปีการศึกษา 2558-2560.* กรุงเทพฯ: ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, จาก http://www.qa.psu.ac.th/document/manual/%E0%B8%97%E0%B8%9B%E0%B8%AD2558.pdf

มติชนออนไลน์. (31 มกราคม 2565). *มติชนออนไลน์*. ค้นเมื่อ 11 เมษายน 2022 จาก https://www.matichon.co.th/economy/news_3158941

เมษ รอบรู้, และ บำรุงรัตนกุล ลักษณพันธ์. (2558). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ. *วารสารปัญญาภิวัฒน์, พฤษภาคม - สิงหาคม 2558*(2), 221-231, จาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/38501/31895

สุรชัย ฐานสโร, พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์, และ ปฏิภาณ บัณฑุรัตน์. (2561). การวิเคราะห์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิตสาขาการโรงแรม การท่องเที่ยวและนันทนาการคณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ สื่อนวัตกรรมและการศึกษาเชิงสร้างสรรค์, 2* (ธันวาคม), 49-60. จาก http://ejournals.swu.ac.th/index.php/cemt/article/view/12918/10627

ปัญหาการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการเขียนภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทย
PROBLEMS OF USING PUNCTUATION MARKS IN WRITING CHINESE OF THAI LEARNERS

จันทพงศ์ บูรณะชัยวงศ์
JANTAPONG BURANACHAIWONG

ภาควิชาภาษา คณะศิลปศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
Department of Languages, Faculty of Liberal Arts
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok
Jantapong.bu@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันคนไทยให้ความสำคัญและสนใจการเรียนภาษาจีนมากขึ้น ภาษาจีนถือเป็นภาษาที่มีความยากและมีความแตกต่างจากภาษาไทยในหลายด้าน การเขียนรูปประโยคในภาษาจีนนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องหมายวรรคตอน ซึ่งในภาษาไทยโดยปกติแล้วจะไม่นิยมใช้เครื่องหมายวรรคตอนในรูปประโยคทั่วไป ทำให้ผู้เรียนชาวไทยขณะที่เขียนภาษาจีนมักเกิดปัญหาการเลือกใช้เครื่องหมายวรรคตอน ซึ่งเป็นปัญหาของการใช้ภาษาและเป็นอุปสรรคในการสื่อความหมายที่ชัดเจน

บทความนี้ได้เปรียบเทียบข้อแตกต่างของหลักการใช้เครื่องหมายวรรคตอนของภาษาจีนกับภาษาไทย และได้แบ่งแยกประเภทที่ผู้เรียนชาวไทยมักใช้ผิด รวมถึงสะท้อนถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดเหล่านั้น เช่น ความเคยชินในการใช้ภาษาที่หนึ่ง การเรียนรู้ที่ไม่สมบูรณ์แบบ การได้รับความรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่ถูกต้อง การจากศึกษาปัญหาเหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนตลอดจนผู้สอนภาษาจีน สามารถตระหนักถึงปัญหา และเลือกใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้อง เกิดเป็นทักษะการใช้ภาษาที่ดี

คำสำคัญ: เครื่องหมายวรรคตอนภาษาจีน ผู้เรียนชาวไทย ข้อผิดพลาด

ABSTRACT

Nowadays, Thai people give more importance and interest in learning Chinese. Chinese is a difficult language and is different from Thai in many aspects. Writing a sentence in Chinese requires punctuation. In Thai language, punctuation marks are not commonly used in general sentences. Causing Thai learners while writing Chinese often have problems with the use of punctuation marks. This is a problem of language use and a barrier to conveying clear meanings.

This article compares the differences between Chinese and Thai punctuation principles. and has classified the types that Thai learners often use incorrectly including reflecting the factors that cause those errors. Including reflecting the factors that cause those errors.For example, the habit of using the first language, imperfect learning, Acquiring knowledge from the wrong information technology.

The study of these problems Make students as well as Chinese teachers can realize the problem,and can use the correct punctuation marks resulting in good language skills.

Keywords: Chinese punctuation marks, Thai students, mistakes

1. คำนำ

การเขียนภาษาจีนถือเป็นความยากสำหรับชาวไทย เนื่องจากระบบตัวหนังสือที่ต่างกัน ในการเขียนภาษาจีนนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องหมายวรรคตอนเพื่อแสดงถึงลักษณะของประโยค และบ่งบอกความหมายที่ชัดเจน เช่น“我们都关心地问他发生了什么事”ในประโยคนี้หากเติมเครื่องหมายวรรคตอนที่ต่างกัน ความหมายก็จะต่างกันไป เช่น“我们都关心地问：他发生了什么事。”และ“我们都关心地问他：发生了什么事。”ซึ่งในประโยคแรกจะแปลว่า พวกเราถามด้วยความกังวลใจว่า เกิดอะไรขึ้นกับเขา และประโยคที่สองแปลว่า พวกเราถามเขาด้วยความกังวลใจว่า เกิดอะไรขึ้น ซึ่งอาจหมายถึงเกิดเหตุการณ์ที่น่าตกใจในขณะนั้น จึงได้ถามเขา จากสองประโยคที่เขียนตัวอักษรจีนเหมือนกัน แต่เติมเครื่องหมายวรรคตอนต่างกันก็จะทำให้ความหมายเปลี่ยนไปทันที

ในรูปประโยคของภาษาไทย โดยปกติแล้วจะนิยมเว้นวรรค เมื่อจบประโยค ดังนั้นจึงทำให้ชาวไทยที่เรียนภาษาจีน ใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการเขียนภาษาจีนไม่ถูกต้อง ซึ่งนำไปสู่การสื่อสารที่ไม่สมบูรณ์ และอาจเกิดการเข้าใจผิดในการสื่อสารได้ บทความนี้จึงได้จำแนกการใช้เครื่องหมายวรรคตอนของทั้งภาษาจีนไทยสองระบบ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง ซึ่งได้เทียบมาตรฐานการใช้เครื่องหมายจากกฎการใช้เครื่องหมายวรรคตอน《中华人民共和国国家标准标点符号用法》（GB/T15834-1995）เป็นเอกสารที่ระบุวิธีใช้ที่ถูกต้องและยึดเป็นบรรทัดฐานของภาษาจีน จากนั้นได้แสดงตัวอย่างรูปประโยคที่ชาวไทยใช้เครื่องหมายวรรคตอนผิด โดยแบ่งเป็นสองรูปแบบ คือ ด้านรูปลักษณะและด้านการใช้ที่ผิดวิธี และยังเสนอความคิดเห็นเพื่อให้ผู้เรียนชาวไทยได้ตระหนักถึงการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะเกิดประโยชน์ต่อชาวไทยที่ศึกษาภาษาจีนเป็นอย่างยิ่งและเกิดเป็นองค์ความรู้ให้กับบุคคลกรผู้ถ่ายทอดภาษาจีนได้ศึกษาอย่างลึกซึ้ง

2. การใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่ถูกต้อง

ผู้เขียนได้ทำการเปรียบเทียบการเครื่องหมายวรรคตอนของภาษาจีนและภาษาไทย ซึ่งจากข้อมูลเอกสารแสดงหลักการและวิธีใช้เครื่องหมายวรรคตอนในภาษาจีน（ GB/T15834-1995 ）ได้กล่าวไว้ถึงเครื่องหมายปกติที่ใช้ในส่วนของการเขียนทั่วไป จะมี16ชนิดและใช้บ่อยมีอยู่7ชนิด ซึ่งผู้เขียนได้ทำการเทียบกับเครื่องหมายวรรคตอนในภาษาไทยจากสารานุกรมเสรี ดังนี้

ตารางที่1 เปรียบเทียบชื่อและรูปลักษณ์เครื่องหมายวรรคตอนภาษาจีนไทย

ภาษาจีน	ภาษาไทย	ภาษาจีน	ภาษาไทย
逗号 ，	จุลภาค ，	省略号……	จุดไข่ปลา…
句号 。	มหัพภาค .	顿号、	ไม่มี
问号 ？	ปรัศนี ？	问号！	อัศเจรีย์！
冒号 ：	ทวิภาค ：		

จากตารางที่1 เห็นได้ว่าในภาษาไทย ไม่มีเครื่องหมาย（顿号）、เหมือนของภาษาจีน ส่วนของเครื่องหมายอื่นมีรูปลักษณ์คล้ายกัน ยกเว้นเครื่องหมายจุดไข่ปลาในภาษาจีนจะมีหกจุดส่วนภาษาไทยมีสามจุด ผู้เขียนได้จำแนกและเปรียบเทียบวิธีใช้แต่ละชนิดตามล่างนี้ โดยแสดงเครื่องหมายวรรคตอนของภาษาจีนเป็นหลักแล้วเปรียบเทียบกับภาษาไทย

2.1 เครื่องหมาย ， ภาษาไทยคือเครื่องหมายจุลภาค ในภาษาจีนต้องเขียนหัววงกลมทึบ มักจะวางไว้ระหว่างประโยคต่อประโยค เช่น 他叫张三，是一个泰国人。 แปลว่า ฉันชื่อจางซาน เป็นคนไทย ซึ่งเราจะสังเกตได้ว่า ในประโยคภาษาไทยนั้น ไม่ใส่เครื่องหมายนี้ แต่ใช้การเว้นวรรคแทน จึงมีความแตกต่างกับภาษาจีนอย่างชัดเจน

2.2 เครื่องหมาย 。 เครื่องหมายใช้แสดงการจบประโยค เป็นจุดวงกลมกลวง มักจะใช้วางไว้หลังประโยค เพื่อแสดงว่าจบประโยค เช่น 我是泰国人。 แปลว่าฉันเป็นคนไทย ซึ่งในภาษาไทยนั้น มักจะใช้การเว้นวรรคแทน เพื่อแสดงว่าจบประโยค ส่วนเครื่องหมายมหัพภาคในภาษาไทย . มักจะใช้จุดไว้ในคำย่อเช่น นางสาว ย่อเป็น น.ศ. เป็นต้น

2.3 เครื่องหมาย ？ ในภาษาไทยคือเครื่องหมายปรัศนี ลักษณะส่วนหัวกลมล่างด้านเป็นหัวทึบ ใช้ในประโยคคำถาม เช่น 你累吗?แปลว่า คุณเหนื่อยไหม ซึ่งในภาษาไทย โดยปกติก็มักจะไม่ใส่เครื่องหมายนี้ แต่จะทราบจากคำว่า ไหม ที่แสดงถึงการถาม

2.4 เครื่องหมาย ： ในภาษาไทยเรียกว่าเครื่องหมาย ทวิภาค ในภาษาจีนนั้นมักจะใช้ในประโยคที่แสดงถึงการพูดของบุคคล เช่น 他说：今天要来。 แปลว่า เขากล่าวว่า วันนี้จะเดินทางมา ซึ่งตามปกติแล้วในภาษาไทยเวลาแสดงถึงคำพูดของบุคคล ไม่นิยมใช้เครื่องหมายนี้ นอกจากการเน้นย้ำในประโยคที่สำคัญ ส่วนทวิภาคในภาษาไทยนั้นมักจะใช้ยกตัวอย่างหรือบอกรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น 6:30นาฬิกา

2.5 เครื่องหมาย …… ในภาษาไทยคือเครื่องหมาย จุดไข่ปลา หรือ บางที่เรียกว่า เครื่องหมายละ มักจะใช้ตัดตอนข้อความทิ้งไว้เพื่อไม่ต้องการกล่าวถึงให้ครบถ้วน ในเครื่องหมายนี้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีนมีวิธีใช้เดียวกันดังกล่าวไว้ข้างต้น แต่การเขียน ในภาษาจีนต้องมีหกจุดเช่น 你是…… คุณคือ… ลักษณะที่จำนวนจุดที่ต่างกัน จึงทำให้ผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาจีนมักจะใช้ผิดเสมอ

2.6 เครื่องหมาย 、 ส่วนของภาษาไทยไม่มีเครื่องหมายนี้ วิธีใช้เครื่องหมายนี้ในภาษาจีน คือ ยกตัวอย่างหรือจำแนกรายละเอียด เช่น 我喜欢吃水果，香蕉、橘子、芒果。แปลว่าฉันชอบกินผลไม้ กล้วยหอม ส้ม มะม่วง สังเกตได้ว่า ในภาษาจีนจะมีเครื่องหมายนี้ขึ้นกลางเพื่อจำแนกตัวอย่าง แต่ภาษาไทยมักจะเว้นวรรคไว้เสมอ

2.7 เครื่องหมาย ！ ในภาษาไทยคือ อัศเจรีย์ วิธีใช้เหมือนกันทั้งสองภาษา ในประโยคที่เน้นย้ำให้สังเกตเป็นพิเศษหรือแสดงความตกใจ ส่วนล่างของเครื่องหมายอัศเจรีย์จะเป็นจุดทึบเล็กๆ

ข้างต้นได้กล่าวถึงวิธีใช้และลักษณะของเครื่องหมายวรรคตอนทั้งสองภาษา ซึ่งต้องใช้ความสังเกตและเข้าใจเป็นพิเศษ จึงจะเห็นถึงความแตกต่างและความเหมือน ผู้เรียนชาวไทยมักจะสับสนและใช้ผิดวิธีหรือเขียนรูปลักษณ์ไม่ตรงกับมาตรฐาน หากสังเกตโดยตรงจะทราบได้ว่า ภาษาไทยได้รับอิทธิพลมาจากภาษาอังกฤษ จึงได้นำสัญลักษณ์เหล่านี้มาใช้ร่วมในกรณีต้องการเน้นย้ำหรือกรณีพิเศษ ซึ่งในภาษาไทยแท้นั้นไม่นิยมใช้เครื่องหมายเหล่านี้ ส่วนต่อไปผู้เขียนได้ยกตัวอย่างการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่ไม่ถูกต้องไว้ทีละส่วน เพื่อให้ผู้เรียนได้ระมัดระวังในขณะเขียนภาษาจีน ในบทความนี้ได้จำแนกและพูดถึงเพียงเจ็ดชนิดที่มักจะพบบ่อยในการเขียนภาษาจีน

3. ตัวอย่างการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่ไม่ถูกต้อง

จากส่วนที่สอง ได้กล่าวถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอนนั้น จะเห็นได้ว่า ในภาษาไทยนั้นตามปกติจะไม่ค่อยนิยมใช้เครื่องหมายวรรคตอน เช่น ในประโยคที่เป็นการจบประโยค หรือประโยคหลักและประโยครอง มักจะใช้วิธีเว้นวรรคแทน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนชาวไทยเกิดความเคยชิน และเมื่อต้องการใช้เครื่องหมายในการเขียนภาษาจีน มักจะเกิดความสับสนและใช้ผิด ข้อความสั้นตัวอย่างส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า การเขียนภาษาจีนต้องใช้เครื่องหมายวรรคตอนเสมอซึ่งมีความแตกต่างจากภาษาไทย **ตัวอย่าง**

“一位姑娘在自己介绍，她对大家说：“我叫张娜”有好几个爱好，如：做饭、听音乐、打乒乓球……。”

(มีสาวน้อยคนหนึ่งกำลังแนะนำตนเอง เขาพูดกับทุกคนว่า ฉันชื่อจางน่า มีงานอดิเรกหลายอย่าง เช่น ทำอาหาร ฟังเพลง เล่นปิงปอง ...)

เพื่อเป็นการแสดงถึงความจำเป็นในการใช้เครื่องหมาย ผู้เขียนได้สืบค้นข้อมูลการเขียนภาษาจีนของชาวไทย จากฐานข้อมูลคลังความรู้ ของมหาวิทยาลัยภาษาและวัฒนธรรมปักกิ่ง (HSK 动态语料库)ซึ่งฐานข้อมูลเปิดเผย ในฐานข้อมูลนี้ได้ทำการรวบรวมการเขียนภาษาจีนของชาวไทยไว้ในหลายๆด้าน ผู้เขียนได้เลือกรวบรวมรูปประโยคที่ผู้เรียนชาวไทยเขียนเพื่อมาแสดงให้เห็นถึงปัญหาการใช้ที่คาดเคลื่อนจากความเป็นจริง โดยได้สังเกตประโยคที่มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในแต่ละชนิด ประมาณ8000ตัวอักษรจีน และทำการรวบรวมระดับความถี่ในการใช้เครื่องหมายวรรคตอน จากนั้นเลือกยกตัวอย่างมาแสดงถึงข้อผิดพลาดของการใช้ในแต่ละเครื่องหมาย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ด้านปัญหาด้านการเขียนสัญลักษณ์ และด้านปัญหาหลักวิธีใช้ ซึ่งได้จำแนกไว้ตามล่างนี้

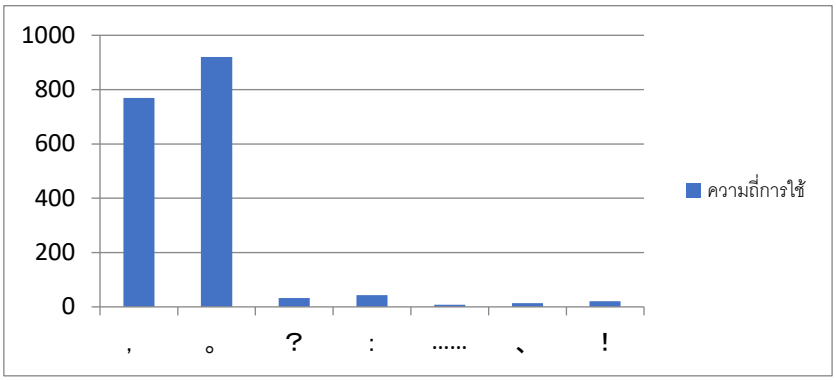

แผนภูมิที่1 แสดงความถี่การใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการเขียนภาษาจีน

จากตารางสรุปความถี่จากการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในอักษรรวมประมาน8000คำนั้น พบว่า เครื่องหมาย ，และ 。 มีความถี่สูงมาก เนื่องจากแต่ละประโยคในภาษาจีนต้องมีเครื่องหมายเหล่านี้มากำกับว่าจบประโยคหรือมีประโยคที่สองต่อ ส่วนเครื่องหมายอื่นๆนั้น เป็นส่วนประกอบและขยายความหรือเน้นความได้ตามเนื้อเรื่องและบริบทของข้อความ ค่าความถี่ไม่สูงมาก จากการรวบรวมแบ่งได้เป็น เครื่องหมาย ， 。 ？ ： ……、 ！ แบ่งเป็น 767/863/32/43/16/18/25 ตามลำดับ ส่วนล่างต่อไปนี้ ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างและจำแนกส่วนที่พบปัญหาเป็นสองส่วน คือด้านรูปลักษณ์และด้านหลักวิธีใช้

3.1ด้านรูปลักษณ์

HU JIANGANG(2548)ได้ทำวิจัยศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเขียนภาษาจีนของคนต่างชาติ และได้กล่าวถึงปัญหาการเขียนรูปลักษณะของเครื่องหมายวรรคตอนภาษาจีนของนักเรียนต่างชาติ ซึ่งยังไม่ได้แสดงถึงปัญหาของผู้เรียนชาวไทย ผู้เขียนจึงได้ยกตัวอย่างและจำแนกปัญหาของชาวไทยไว้โดยเฉพาะ ตามส่วนล่างนี้

จากการเทียบการเทียบจากมาตรฐานวิธีใช้（GB/T15834-1995）และข้อมูลการเขียนใน (HSK 动态语料库) พบว่ามีผู้เรียนชาวไทยเขียนรูปลักษณ์ของเครื่องหมายวรรคตอนไม่ตรงตามมาตรฐาน ดังนี้

เครื่องหมาย ， ผู้เรียนชาวไทยมักจะเขียนโดยลักษณะที่ไม่มีหัวทึบ หรือ หัวกลวง ซึ่งตามมาตรฐานต้องเป็นลักษณะหัวทึบ

เช่น 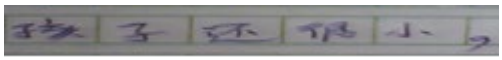

เครื่องหมาย 。 ผู้เรียนชาวไทยมักจะเขียนโดยลักษณะที่เป็นลักษณะเครื่องหมายมหัพภาค . เนื่องจากเคยชินจากการใช้ภาษาอังกฤษ (full stop)

เช่น

เครื่องหมาย ？ ผู้เรียนชาวไทยมักจะเขียนจุดข้างล่างเป็นวงกลมหัวกลวง เพราะสับสนวิธีใช้ร่วมกับเครื่องหมายจบประโยคของภาษาจีน

เช่น 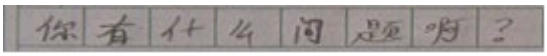

เครื่องหมาย **：** ผู้เรียนชาวไทยมักจะเขียนจุดสองจุดเป็นวงกลมหัวกลวง เพราะสับสบวิธีใช้ร่วมกับเครื่องหมายจบประโยคของภาษาจีน

เช่น 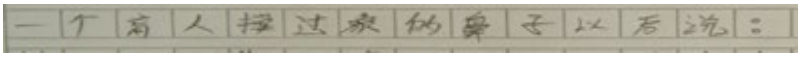

เครื่องหมาย …… ผู้เรียนชาวไทยมักจะเขียนแค่สามจุด... ลักษณะนี้ เนื่องจากความเคยชินการใช้จุดไข่ปลาเพียงแค่สามจุด

เช่น 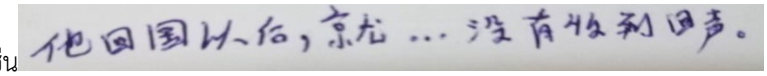

เครื่องหมาย 、 ผู้เรียนชาวไทยมักจะเขียนเป็น , เนื่องจากภาษาไทยไม่มีลักษณะเครื่องหมายนี้ จึงเคยชินการใช้จุลภาคมาแทนที่เครื่องหมายนี้ในภาษาจีน

เช่น 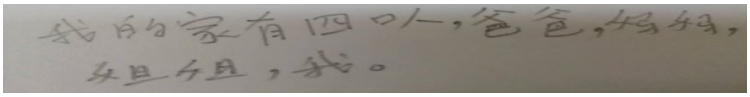

เครื่องหมาย **！** ผู้เรียนชาวไทยมักจะเขียนจุดข้างล่างเป็นวงกลมหัวกลวง เพราะสับสนวิธีใช้ร่วมกับเครื่องหมายจบประโยคในภาษาจีน

เช่น 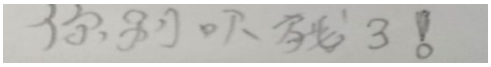

3.2ด้านหลักวิธีใช้

WEi.Y.(2010)ได้ทำการวิจัยด้านปัญหาการการเขียนเครื่องหมายวรรคตอนในข้อสอบ HSK ของผู้สอบชาวไทย ซึ่งในบทความได้แบ่งประเภทที่คนไทยใช้ผิดเป็นสามรูปแบบคือ เติมผิด ลืมเติม ไม่ควรเติมแต่เติม แต่ในบทความได้กล่าวถึงกลุ่มตัวอย่างที่จำกัด ผู้เขียนจึงได้สืบค้นจากแหล่งข้อมูล HSK 动态语料库 เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า

จากการเทียบจากมาตรฐานวิธีใช้ （GB/T15834-1995） และข้อมูลการเขียนใน(HSK 动态语料库) พบว่ามีสามรูปแบบที่ใช้เครื่องหมายวรรคตอนไม่ถูกต้อง ได้แก่ **เติมผิด** หมายถึงเลือกใช้เครื่องหมายที่คาดเคลื่อนจากความเป็นจริง **ลืมเติม** หมายถึง ควรเติมเครื่องหมายแต่ไม่เติม **ไม่ควรเติมแต่เติม** หมายถึงส่วนที่จำเป็นต้องแสดงการเติมเครื่องหมาย แต่ไม่มีการเติม

ตารางที่2 ตัวอย่างการใช้เครื่องหมายวรรคตอนผิดวิธี

เครื่องหมาย	เติมผิด	ลืมเติม	ไม่ควรเติมแต่เติม
	ตัวอย่าง	ตัวอย่าง	ตัวอย่าง
，	他是老思想。不会说话。	我是泰国人来中国已经 2 年了	要付出很大的努力去，学习。
。	真可惜，忘了很多汉字了，童年的时候很容易学外语	你真是我的恩人	每人都应该自由自在，所以对他们的生命。也应该可以做出决定
？	-	你不是已经回到乡下了吗	-
：	-	女友哭着对我说我家里人出事儿了。	-
……	我说，你就…	我等了很久，但他	-
、	他买了不少蔬菜：白菜，豆芽，空心菜	今儿吃了面食，面包面条炒面	-
！	-	-	-

จากตัวอย่างในตารางที่2 สามารถอธิบายได้ตามส่วนล่างนี้

เครื่องหมาย， ผู้เรียนชาวไทยมักจะ**เติมผิด**เป็นเครื่องหมายจบประโยคในภาษาจีนหรือ**ลืมเติม หรือไม่ควรเติมแต่เติม** เพราะภาษาไทยใช้การเว้นวรรคแทน

เครื่องหมาย。 ผู้เรียนชาวไทยมักจะ**เติมผิด**เป็นเครื่องหมายขั้นประโยคในภาษาจีนหรือ**ลืมเติม** เพราะภาษาไทยใช้การเว้นวรรคแทน

จากการกล่าวถึงสองเครื่องหมายข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยมักจะสับสนวิธีการใช้ เพราะในภาษาไทยโดยปกติใช้วิธีเว้นวรรคแทน จึงทำให้เกิดความคาดเคลื่อนในการวิเคราะห์วิธีใช้ และเลือกใช้สลับกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และนำไปสู่การสื่อสารที่ผิด

เครื่องหมาย ？ เครื่องหมายนี้ชาวไทยมักจะ**ลืมเติม** เพราะในภาษาไทยตามปกติ จะใช้คำที่แสดงความหมายคำถามแทน

เครื่องหมาย **：** ชาวไทยมักจะ**ลืมเติม** เพราะในประโยคสนทนาหรือการยกคำพูดของคน ในภาษาไทยไม่นิยมใช้เครื่องหมายนี้ จึงทำให้ขณะที่ควรเติมเครื่องหมายนี้ในภาษาจีน ผู้เรียนชาวไทยได้ละเว้นการเติมไป

เครื่องหมาย …… ชาวไทยมักจะ**ลืมเติม**หรือ**เติมผิด**เป็นสามจุด เพราะในประโยคที่ไม่ต้องการกล่าวถึง หรือละไว้ ในภาษาไทยมักจะใช้จุดไข่ปลาสามจุดแทน จึงทำให้ขณะที่ควรเติมเครื่องหมายนี้ในภาษาจีน ผู้เรียนชาวไทยได้ละเว้นการเติมไปหรือเติมแค่สามจุด ซึ่งตามมาตรฐานต้องมีหกจุด

เครื่องหมาย 、 ชาวไทยมักจะ**ลืมเติม**หรือ**เติมผิด**เป็นจุลภาค เพราะในภาษาไทยไม่มีเครื่องหมายนี้ หากต้องการจำแนกประโยคหรือลายละเอียด ในภาษาไทยมักจะเว้นวรรคแทน จึงทำให้ผู้เรียนชาวไทยสับสนวิธีใช้หรือละเว้นการเติมลงไป ซึ่งทำให้รูปประโยคในภาษาจีนไม่สมบูรณ์

เครื่องหมาย **！** ไม่พบการใช้ผิดในแบบวิธีใช้ แต่พบการใช้ผิดด้านรูปลักษณ์ ซึ่งได้อธิบายไว้ในส่วนดังกล่าวแล้ว

ข้างต้นได้กล่าวถึงวิธีใช้และลักษณะของเครื่องหมายวรรคตอนทั้งสองด้าน ในส่วนของรูปลักษณ์มักจะได้ผลกระทบจากความเข้าใจที่เคยชินจากภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ และด้านวิธีใช้ ก็มีผลกระทบมาจากเหตุผลเช่นกัน จึงทำให้การใช้ผิดวิธีหรือละเว้นไปและควรเติมแต่ไม่เติม จึงทำให้เกิดเป็นปัญหาที่พบได้ในกลุ่มชาวไทยที่เรียนภาษาจีน ผู้เขียนได้สรุปเหตุผลและแนะนำวิธีการลดการใช้ที่ผิดวิธีไว้ในส่วนสรุปตามส่วนต่อไป

4. สรุป

จากบทความข้างต้น ได้กล่าวถึงความสำคัญและปัญหาการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในภาษาจีนขึ้นและจำแนกวิธีการใช้ของทั้งสองภาษาดังกล่า นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงจุดที่ผู้เรียนชาวไทยมักจะใช้ผิดพลาด สืบเนื่องจากด้านต่างๆ เช่น สับสนจากภาษาเดิม และไม่ได้รับการสอนที่กระจ่างทำให้ไม่เข้าใจจริง หรือมักจะใช้แป้นพิมพ์บ่อย ขณะที่ใช้ลายมือเขียนจึงลืมวิธีเขียน และเนื่องจากความเคยชินการใช้เครื่องหมายเหล่านี้ในภาษาอังกฤษจึงสับสนวิธีการใช้ของภาษาจีน นอกจากนี้โลกสังคมออนไลน์ก็มีผลต่อความเข้าใจของผู้ใช้เครื่องหมายวรรคตอน เพราะขณะที่พิมพ์เครื่องหมายวรรคตอนภาษาจีนลืมเปลี่ยนภาษาหรือบางโปรแกรมใช้รูปลักษณ์ของเครื่องหมายวรรคตอนภาษาจีนไม่ตรงตามมาตรฐาน จึงทำให้ผู้เรียนชาวไทยในปัจจุบันเรียนรู้และจดจำในสิ่งที่คาดเคลื่อนจากมาตรฐานมาใช้งานและนำไปสู่การใช้ที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งมีผลต่อการสื่อสารและความถูกต้องของภาษา

เพื่อให้การลดการใช้ที่ผิดวิธีและทำให้ผู้เรียนชาวไทยเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในส่วนของการสอนภาษาจีนควรระบุวิธีใช้และเปรียบเทียบวิธีใช้ของสองภาษานี้ไว้ในเนื้อหาขึ้นพื้นฐาน และผู้สอนต้องเข้าใจวิธีใช้ที่ถูกต้อง จึงจะสามรถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้เรียนชาวไทยควรเรียนรู้การใช้ให้ถูกวิธีและฝึกฝนการใช้เกิดความชำนาญ จึงจะทำให้เป็นผู้ใช้ภาษาจีนได้อย่างแม่นยำและใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากที่สุด

5. เอกสารอ้างอิง

JIANGANG, H. (2005). An analysis of the errors in the use of periods and commas by international students. *Humanities and Social Sciences Edition of the Journal of Southwest University for Nationalities, 10*(1), 18-25.

Wei, Y. (2010). Punctuation Bias Analysis in Thai Students' HSK Writing. *Hangzhou Normal University School of Humanities, 14*(3), 18-26.

YANYAN, J. (2010). An Analysis of the Bias in the Use of Punctuation Marks by International Students. *Journal of Mudanjiang University, 8*(2), 36-42.

HAIPING, S. (2008). Analysis of Chinese Punctuation Errors among Japanese Students. *Journal of Modern Language, 11*, 43-49.

XIESHUANG, L (2010). An analysis of the characteristics and types of errors in the use of punctuation marks among Lao students at elementary Chinese level. *Journal of Simao Teachers College, 26*(5), 87-91.

การปรากฏร่วมระหว่างสัมพันธกริยา “เป็น” และ คำคุณศัพท์ภาคแสดงในภาษาไทยปัจจุบัน
CO-OCCURRENCES OF THE COPULA /pen/ WITH PREDICATIVE ADJECTIVES IN MODERN THAI

สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ
SUREENATE JARATJARUNGKIAT

คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันยาง ประเทศสิงคโปร์
School of Humanities, Nanyang Technological University, Singapore
sureenate@ntu.edu.sg

บทคัดย่อ

โดยทั่วไป คำคุณศัพท์ภาคแสดงส่วนใหญ่ที่ปรากฏในภาษาไทยปัจจุบัน จะมีลักษณะที่สำคัญ คือ จะไม่สามารถปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” ได้ เช่น *บ้านหลังนี้เล็ก* หากเติม “เป็น” เข้าไป จะถือว่าผิดไวยากรณ์ (**บ้านหลังนี้เป็นเล็ก*) อย่างไรก็ตาม มีคำคุณศัพท์จำนวนหนึ่งที่มีลักษณะที่แตกต่างออกไป คือ สามารถปรากฏร่วมกับ “เป็น” ได้ โดยที่ประโยคยังคงถูกไวยากรณ์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าคำคุณศัพท์ใดบ้างที่สามารถปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” ได้ ตลอดจนวิเคราะห์ลักษณะหรือรูปแบบการปรากฏร่วมนั้น ผลการศึกษาพบว่าคำคุณศัพท์ที่สามารถปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” ได้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ การปรากฏร่วมกันแบบที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป (เช่น “เป็นกังวล” “เป็นจริง”) พบทั้งในระดับภาษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการคำคุณศัพท์ประเภทนี้มีคุณสมบัติสำคัญ คือ เป็นคำคุณศัพท์ที่มีคุณสมบัติของคำนาม จึงทำให้ปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” ได้ เนื่องจากเป็นตำแหน่งเดียวกันกับที่คำนามโดยทั่วไปปรากฏ อีกลักษณะหนึ่ง คือ การปรากฏร่วมกันนั้นเป็นการสร้างรูปภาษาแบบพิเศษที่ใช้กันในภาษาไทยปัจจุบัน (เช่น “เป็นเศร้า” “เป็นห้อแห้”) มักพบในระดับภาษาที่ไม่เป็นทางการ การเติม “เป็น” เข้าไปหน้าคำคุณศัพท์ ก็เพื่อวัตถุประสงค์ในการสื่อสารบางประการ เช่น เพื่อเน้นย้ำความรู้สึกนั้น ๆ หรือเพื่อทำให้การใช้ภาษานั้นมีสีสัน หรือดูแปลกใหม่

คำสำคัญ: คำคุณศัพท์ คำคุณศัพท์ภาคแสดง สัมพันธกริยา ภาษาไทย

ABSTRACT

Generally speaking, the majority of predicative adjectives in Thai possess the important attribute of being unable to co-occur with the copula /pen/ (e.g. /bâːn lǎŋ níː lék/ ‘this house is small’). Upon addition of the copula/pen/, the sentence is rendered ungrammatical (*/bâːn lǎŋ níː pen lék/). However, there exist a number of adjectives that are different in that they may co-occur with the copula /pen/ without rendering the sentence ungrammatical. The present study aims to find out which adjectives are as such, analyzing their characteristics and types of co-occurrence. The results show that adjectives that may co-occur with the copula /pen/ can be split into two groups. The first group of adjectives are those whose use with the copula /pen/ has been widely accepted (e.g. /pen kaŋwon/ ‘to be worried’, /pen ciŋ/ ‘to be true’). Such uses have been found in both formal and informal registers. The important characteristic of this first group is that these adjectives possess the quality of nouns, which permits their cooccurrence with /pen/ since they occur in the same syntactic position as nouns in general. As for the second group of adjectives, the co-occurrence

with /pen/ results in the formation of a special kind of language use in Modern Thai (e.g. /pen sâw/ ‘to be sad’, /pen thɔ́ːthɛ̀ː/ ‘to be dejected’), and is usually found in informal registers. The addition of the copula /pen/is used to express a certain communicative function (e.g. to emphasize certain emotions, or to make the instance of language use “more colorful” or “quaint”).
Keywords: adjectives, predicative adjectives, copula, Thai

ภาคผนวก

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ วัฒนกูล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บารมี อริยะเลิศเมตตา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัณณวิช ทัพภวิมล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิยะพร ปุณณกะศิริกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาลี ปรีชาปัญญากุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรณีย์ สายศร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี บูชิตชน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอฬาริก สุรินต๊ะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ดาวศุกร์ บุญญะศานต์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อาจารย์ ดร.ปรียารัตน์ เชาวลิตประพันธ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
อาจารย์ ดร.พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ดร.มนต์ชัย ผ่องศิริ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา	บุญภักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิยาพร	กันตาธนวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.เทพรัตน์	พิมลเสถียร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทนงศักดิ์	โสวจัสสตากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มรกต	มุทุตา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศราวณี	พึ่งผู้นำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตพร	หรรษคุณาฒัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์	รุ่นพระแสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พนิดา	จันทรกรานต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สรียา	ทับทัน
อาจารย์ ดร.จาริณี	จันทร์ศรี
อาจารย์ ดร.มณฑา	พลรักษ์
อาจารย์ ดร.ใยแก้ว	ศีลรักษ์
อาจารย์ ดร.เอกรัตน์	สุวรรณกูล

คำสั่งคณะศิลปศาสตร์
ที่ ๑๒/๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่11 (NCAA2022)
คณะกรรมการดำเนินงานโครงการประชุมวิชาการระดับนานาชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่5 (ICAA2022)

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ครั้งที่ 11 (NCAA 2022) "พลิกโฉมสังคมอุดมศึกษาสู่ยุคดิจิทัล"และโครงการประชุมวิชาการระดับนานาชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 5 (ICAA 2022) ภายใต้หัวข้อ "Re-inventing Society and Education for the Digital Age" ในวันศุกร์ที่ 20 พฤษภาคม 2565 ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ดังรายนามต่อไปนี้

1. คณะกรรมการอำนวยการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ	พิณรัตน์	ที่ปรึกษา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชานนท์	วริสาร	ประธานโครงการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์หทัยรัตน์	มณีรัตน์	กรรมการ
4. อาจารย์ ดร.เอกรัตน์	สุวรรณกูล	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์	สุนทรวิบูลย์	กรรมการ
6. ว่าที่ร้อยตรี ดร.ปฏิภาณ	บัณฑุรัตน์	กรรมการ
7. นางปราณี	นิลขาว	กรรมการ
8. นางสาวณรินทรา	รื่นจิตต์	กรรมการและเลขานุการ
9. นางสาวดารณี	สลามเต๊ะ	กรรมการและเลขานุการ
10. นางสาวรัตนา	แสงจันทร์	กรรมการและเลขานุการ

<u>หน้าที่และความรับผิดชอบ</u>

สนับสนุนและให้คำปรึกษาการจัดโครงการประชุมวิชาการระดับระดับชาติทางศิลปศาสตร์ ครั้งที่ 11 (NCAA 2022) และโครงการประชุมวิชาการระดับนานาชาติทางศิลปศาสตร์ ครั้งที่ 5 (ICAA 2022) ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ

2. คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาบทความ สำหรับโครงการประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 11 (NCAA2022)

1. อาจารย์ ดร.ชุติมา	ไวยสุระสิงห์	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนิดา	จันทรกรานต์	รองประธานกรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์	สุนทรวิบูลย์	กรรมการ
4. นางสาวรัตนา	แสงจันทร์	กรรมการและเลขานุการ

<u>หน้าที่และความรับผิดชอบ</u>

1) พิจารณาคัดเลือกบทความเพื่อตอบรับให้เข้าร่วมนำเสนอผลงาน
2) คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในการอ่านบทความ
3) กำหนดโปรแกรมการประชุม วางแผนการจำแนกห้องสัมมนาย่อย
4) ทาบทามผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความ
5) ทำหนังสือเชิญวิทยากรบรรยายพิเศษ (Keynote speaker) และผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความ
6) ทำหนังสือแจ้งตอบรับการนำเสนอบทความไปยังผู้นำเสนอบทความ
7) ติดตาม ทวงถามบทความจากผู้นำเสนอบทความ กรณีไม่ส่งบทความฉบับแก้ไขตามระยะเวลาที่กำหนด
8) งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

3. คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาบทความ โครงการประชุมวิชาการระดับนานาชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 5 (ICAA2022)

1. อาจารย์ ดร.ประมาณ	ทรัพย์ผดุงชนม์	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร.อตินุช	ปิ่นเงิน	รองประธานกรรมการ
3. อาจารย์ ดร.รุจิรา	บำรุงกาญจน์	กรรมการ
4.นางสาวณรินทรา	รื่นจิตต์	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1) พิจารณาคัดเลือกบทความเพื่อตอบรับให้เข้าร่วมนำเสนอผลงาน
2) คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในการอ่านบทความ
3) กำหนดโปรแกรมการประชุม วางแผนการจำแนกห้องสัมมนาย่อย
4) ทาบทามผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความ
5) ทำหนังสือเชิญวิทยากรบรรยายพิเศษ (Keynote speaker) และผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความ
6) ทำหนังสือแจ้งตอบรับการนำเสนอบทความไปยังผู้นำเสนอบทความ
7) ติดตาม ทวงถามบทความจากผู้นำเสนอบทความ กรณีไม่ส่งบทความฉบับแก้ไขตามระยะเวลาที่กำหนด
8) งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4. คณะกรรมการฝ่ายจัดทำรูปเล่ม Proceedings สำหรับโครงการประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 11 (NCAA 2022)

1. อาจารย์ ดร.ชุติมา	ไวยสุระสิงห์	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร.ภัทณิดา	โสดาบัน	กรรมการ
4. นางสาวรัตนา	แสงจันทร์	กรรมการและเลขานุการ
3. นางสาววิรัช	พุ่มเจริญ	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1) นำบทความมาจัดหมวดหมู่ และพิมพ์ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน กลั่นกรอง วางลำดับ จัดทำเป็น Proceedings
2) งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

5.คณะกรรมการฝ่ายจัดทำรูปเล่ม Proceedings สำหรับโครงการประชุมวิชาการระดับนานาชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 5 (ICAA 2022)

1. อาจารย์ ดร.ประมาณ	ทรัพย์ผดุงชนม์	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร.อตินุช	ปิ่นเงิน	กรรมการ
4. นางสาวณรินทรา	รื่นจิตต์	กรรมการและเลขานุการ
3. นางสาวศุทธภา	จันทร์ปลั่ง	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1) นำบทความมาจัดหมวดหมู่ และพิมพ์ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน กลั่นกรอง วางลำดับ จัดทำเป็น Proceedings
2) งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

6. คณะกรรมการดำเนินรายการประชุม (Moderator) ในห้องสัมมนาย่อย

1. อาจารย์ ดร.เอกรัตน์	สุวรรณกูล	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร.ชุติมา	ไวยสุระสิงห์	รองประธานกรรมการ
3. อาจารย์ ดร.ประมาณ	ทรัพย์ผดุงชนม์	รองประธานกรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพร	ธรรมประดิษฐ์	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์ปรียาภา	จิตต์บุญ	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์พรทิพย์	ไวแสง	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์	สุนทรวิบูลย์	กรรมการ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี	เมืองนาคิน	กรรมการ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มรกต	มุทุตา	กรรมการ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์	รุ่นพระแสง	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จันจิรา	จันทร์เจริญสุข	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิดา	ลาภศรีสวัสดิ์	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนิดา	จันทรกรานต์	กรรมการ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรียา	ทับทัน	กรรมการ
15.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ปฏิภาณ	บัณฑุรัตน์	กรรมการ
16. อาจารย์ ดร.กานต์พจี	รัตนแสง	กรรมการ
17. อาจารย์ ดร.จาริณี	จันทร์ศรี	กรรมการ
18. อาจารย์ ดร.จันทพงศ์	บูรณะชัยวงศ์	กรรมการ
19.อาจารย์ ดร.ชาดา	เตรียมวิทยา	กรรมการ
20. อาจารย์ ดร.ฐปนีย์	เขมานุวงศ์	กรรมการ
21. อาจารย์ ดร.ปุณยวีร์	วิเศษสุนทรสกุล	กรรมการ
22. อาจารย์ ดร.พิริยาพร	อ่วมพิทยา	กรรมการ
23. อาจารย์ ดร.ภัทณิดา	โสดาบัน	กรรมการ
24. อาจารย์ ดร.มณฑา	พลรักษ์	กรรมการ
25. อาจารย์ ดร.ใยแก้ว	ศีลรักษ์	กรรมการ

26. อาจารย์ ดร.รุจิรา	บำรุงกาญจน์	กรรมการ
27. อาจารย์ ดร.อตินุช	ปิ่นเงิน	กรรมการ
28. อาจารย์กมลา	พาณิชวิบูลย์	กรรมการ
29. อาจารย์เจนจิรา	จิตรไพบูลย์	กรรมการ
30. อาจารย์เชิดศักดิ์	มานะกิจไพศาล	กรรมการ
31. อาจารย์ดวงพร	จริจิตไพบูลย์	กรรมการ
32. อาจารย์ดวงใจ	วสุเพ็ญ	กรรมการ
33. อาจารย์นภาลัย	มีลา	กรรมการ
34. อาจารย์นันทิยา	สุวรรณ	กรรมการ
35. อาจารย์ปฐมาภรณ์	วรศิริ	กรรมการ
36. อาจารย์ผ่องพิชญ์	สวงรัมย์	กรรมการ
37. อาจารย์สุภาพร	วิชัยดิษฐ์	กรรมการ
38. อาจารย์อติชาต	รุ่งสว่าง	กรรมการ
39. Dr. Susanne Sara Thomas		กรรมการ
40. Ajarn Aoi Iwasa		กรรมการ
41. Ajarn Leng Ting		กรรมการ
42. Ajarn Meng Xue		กรรมการ
43. Ajarn Shiro Mizokawa		กรรมการ
44. Ajarn Yuki Miyamoto		กรรมการ
46. นางสาวณรินทรา	รื่นจิตต์	กรรมการและเลขานุการ
47. นางสาวรัตนา	แสงจันทร์	กรรมการและเลขานุการ

<u>หน้าที่และความรับผิดชอบ</u>

ดำเนินรายการประชุม (Moderator) ในห้องสัมมนาย่อย

7. คณะกรรมการฝ่ายต้อนรับและพิธีการ

1. ว่าที่ร้อยตรี ดร.ปฏิภาณ	บัณฑุรัตน์	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ดร.กานต์พจี	รัตนแสง	กรรมการ
3. อาจารย์ ดร.ภัทณิดา	โสดาบัน	กรรมการ
4. นางปราณี	นิลขาว	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1) ประสานงานด้านการเตรียมการต้อนรับ
2) ประสานข้อมูลการเดินทางของวิทยากร
3) กำหนดรูปแบบภาพรวมในพิธีการด้านต่าง ๆ ทั้งก่อนการประชุม ระหว่างการประชุม และหลังเสร็จสิ้นการประชุม

8. คณะกรรมการฝ่ายลงทะเบียนและประเมินผล

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์	สุนทรวิบูลย์	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรษา	ร้อยแก้ว	กรรมการ
3. อาจารย์เจนจิรา	จิตรไพบูลย์	กรรมการ
4. อาจารย์ปฐมาภรณ์	วรศิริ	กรรมการ
5. อาจารย์อติชาต	รุ่งสว่าง	กรรมการ
6. นางสาวปลายอ้อ	เป็นธรรม	กรรมการ
7. นางสาวศุทธภา	จันทร์ปลั่ง	กรรมการ
8. นางสาวสุจินดา	สุกใส	กรรมการ
9. นางสาวดารณี	สลามเต๊ะ	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1) จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ประกอบการประชุม เอกสารการลงทะเบียน รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม แขกรับเชิญ วิทยากร และคณะกรรมการดำเนินงาน
2) ออกแบบประเมิน สรุปผลการประเมินโครงการ
3) จัดทำรูปเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินโครงการ

9.คณะกรรมการฝ่ายสารสนเทศและประชาสัมพันธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทยัรัตน์	มณีรัตน์	ประธานกรรมการ
2. ว่าที่ร้อยตรี ดร.ปฏิภาณ	บัณฑุรัตน์	รองประธานกรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์	สุนทรวิบูลย์	กรรมการ
4. นางสาวชนันท์ธิพัฒน์	แจ่มศรี	กรรมการ
5. นางสาวสุจินดา	สุกใส	กรรมการ
6. นางสาววิรินสิรี	ชมเชย	กรรมการ
7. นายอาณัติ	นิลขาว	กรรมการ
8. นายภิญญวัฒน์	สถาพร	กรรมการและเลขานุการ

<u>หน้าที่และความรับผิดชอบ</u>

1) เตรียมความพร้อมอุปกรณ์สารสนเทศ
2) จัดทำบัตรประจำตัวสำหรับผู้นำเสนอผลงาน ผู้ดำเนินรายการในห้องสัมมนาย่อย และคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
3) จัดทำใบประกาศนียบัตรผู้นำเสนอผลงาน
4) จัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่การจัดประชุมให้บุคคลทั่วไปทราบก่อนการจัดประชุม
5) ถ่ายภาพนิ่งในวันประชุม
6) เผยแพร่ภาพข่าวลงในช่องทางต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก และเว็บไซต์ของคณะ

10. คณะกรรมการฝ่ายสถานที่

1.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ปฏิภาณ	บัณฑุรัตน์	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ภาณุวัฒน์	จุทอง	กรรมการ
3. นางสาวชนันท์ธิพัฒน์	แจ่มศรี	กรรมการ
4. นางสาววิรัช	พุ่มเจริญ	กรรมการ
5. นายอาณัติ	นิลขาว	กรรมการ
6. นายภิญญวัฒน์	สถาพร	กรรมการและเลขานุการ

<u>หน้าที่และความรับผิดชอบ</u>

วางแผน ควบคุม ประสานงานเตรียมความพร้อมด้านสถานที่จัดการบรรยาย สถานที่จัดเลี้ยง

11. คณะกรรมการฝ่ายการเงิน

1. อาจารย์ ดร.เอกรัตน์	สุวรรณกูล	ประธานกรรมการ
2. นางปราณี	นิลขาว	กรรมการ
3. นายภิญญวัฒน์	สถาพร	กรรมการ
4. นางสาวณรินทรา	รื่นจิตต์	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1) เตรียมเอกสารเพื่อเบิกจ่ายตามหลักฐานการเบิกจ่าย

2) จัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบสถาบันฯ

12. คณะกรรมการฝ่ายอาหาร

1. นางปราณี	นิลขาว	ประธานกรรมการ
2. นางสาววิรัช	พุ่มเจริญ	กรรมการ
3. นางสาวสุจินดา	สุกใส	กรรมการ
4. นางสาวรัตนา	แสงจันทร์	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

มีหน้าที่ ดูแลอาหารว่าง และอาหารกลางวันแก่ผู้เข้าร่วมประชุม วิทยากร และคณะกรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ พิณรัตน์)
รักษาการแทนคณบดีคณะศิลปศาสตร์

๐๙ ก.พ. ๖๕ ๑๗:๐๖:๒๒ Non-PKI Server Sign-LN
Signature Code : QwAyA-DgARg-ADAEU-ANwAD